

# Digitalna fotografija

Otkrijte tajne profesionalnih fotografa  
da bi i vaše slike izgledale isto tako dobro!

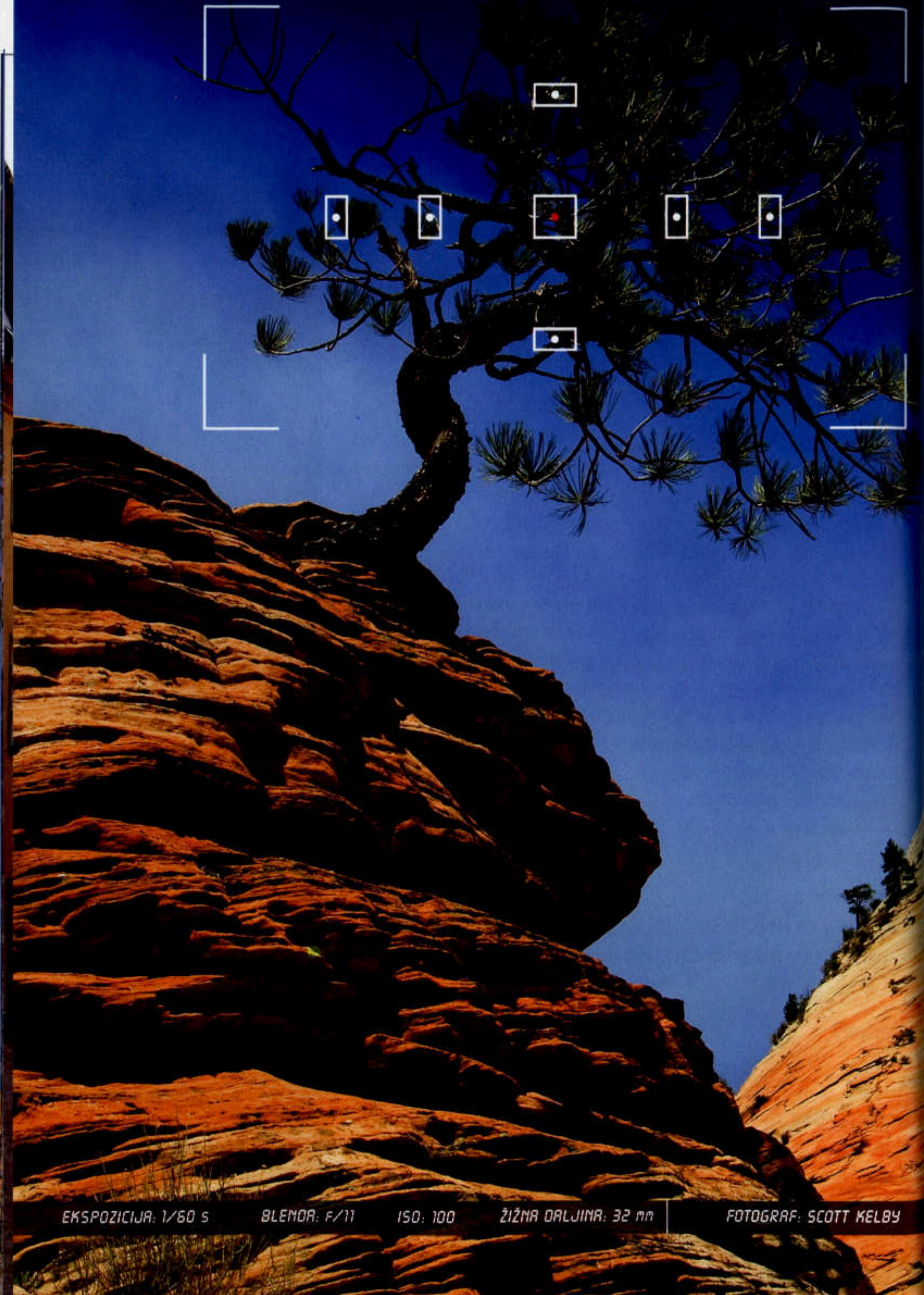


**Scott Kelby**

Autor knjige *The Photoshop for Digital Photographers*



Saveti pogodni i za korisnike  
automatizovanih digitalnih aparata!



EKSPOZICIJA: 1/60 s    BLENDRA: F/11    ISO: 100    ŽIŽNA DALJINA: 32 mm    FOTOGRAF: SCOTT KELBY

## Poglavlje 1

# Profesionalni saveti za dobijanje oštarih fotografija

## Ako vam fotografije nisu oštre, ostalo je nevažno



Oštre i fokusirane fotografije toliko su važne profesionalnim fotografima da su im smislili i naziv na engleskom. Zovu ih „tack sharp“ Kada sam pre dosta godina čuo da se koristi taj termin, pretpostavio sam da je izveden iz starog izraza „sharp as a tack“ (ili, kako bismo mi rekli, „oštar ko žilet“); ali, nakon što sam počeo da pišem ovu knjigu i ozbiljno ispitao njegovo poreklo, bio sam prilično iznenađen svojim otkrićem. Pre svega, termin se uopšte ne zasniva na izrazu „sharp as a tack“. „Tack sharp“ je u stvari akronim. TACK je skraćenica od Technically Accurate Cibachrome Kelvin (izraz koji se odnosi na temperaturu boje svetla na fotografijama), a SHARP potiče od Shutter Hyperfocal At Refracted Polarization. U prvom trenutku može vam se učiniti da su ovi izrazi previše tehnički, ali kada shvatite da sam ih izmislio, neće delovati tako komplikovano? Priznajte da ste pomislili kako sam vas prosvetlio. Skoro da sam vas prešao, zar ne? Hajde, znate i sami da sam vas prešao, i kladim se da je izraz „temperatura boje svetla“ presudno uticao na to da mi poverujete. Sašvim je u redu priznati da ste prevareni, kao što je u redu i priznati da ste u prošlosti pravili fotografije koje nisu bile oštre ko žilet (u slučaju da vas ipak zanima, izraz „tack sharp“ u stvari potiče od latinske fraze *tantus saeta equina*, koja znači „u mom tantusu se nalazi konjska dlaka“). Kako bilo da bilo, u ovom trenutku je najvažnije da svog šarenog ponija držite podalje od žileta i drugih oštarih predmeta. Samo sam to hteo da kažem.

## Glavna tajna dobijanja oštarih fotografija



BILL FORTNEY

Pre nego što pređemo na „Glavnu tajnu dobijanja oštarih fotografija,” moram da vas na brzinu upoznam s nekoliko stvari koje će vam mnogo pomoći da ovu knjigu iskoristite na najbolji mogući način (izvinjavam se što sam vas zamajao naslovom „Glavna tajna dobijanja oštarih fotografija”, ali ne brinite – ta tema i još mnoge doći će na red uskoro; prvo se moram uveriti da ste potpuno shvatili kako ova knjiga funkcioniše. Tek tada će sve imati smisla i moći ćemo da se pozabavimo oštrinom fotografija). Ideja je jednostavna: vi i ja smo fotografi na zadatku. Dok fotografišemo, vi postavljate gomilu pitanja, na koja ja odgovaram u knjizi, baš kao što bih vam odgovorio i u stvarnom životu – direktno i konkretno, ne objašnjavajući pri tom sve tehničke aspekte i tehnologiju na kojoj se zasniva digitalna fotografija. Na primer, kada bismo bili zajedno na snimanju i kada biste se okrenuli ka meni i rekli: „Ej Skot, hoću da fotografišem onaj tamo cvet tako da on bude izoštrjen, a pozadina mutna. Kako to da uradim?” Ne bih se okrenuo ka vama i održao vam predavanje o manjim i većim otvorima blendi, o tome kako ekspozicija zavisi od brzine zatvarača i veličine otvora blende, ili o drugim sličnim stvarima koje možete pročitati u svakoj knjizi o digitalnoj fotografiji (doslovno u svakoj). U stvarnom životu, samo bih vam rekao: „Stavi zum objektiv, postavi blendu na 2.8, zumiraj cvet i okini.” Ova knjiga je takva. U osnovi, vi i ja snimamo, a ja vam dajem iste one savete i pokazujem iste one tehnike koje sam tokom godina naučio od vrhunskih profesionalaca, ali ih prenosim običnim jezikom, kao da ih lično saopštavam svom prijatelju.

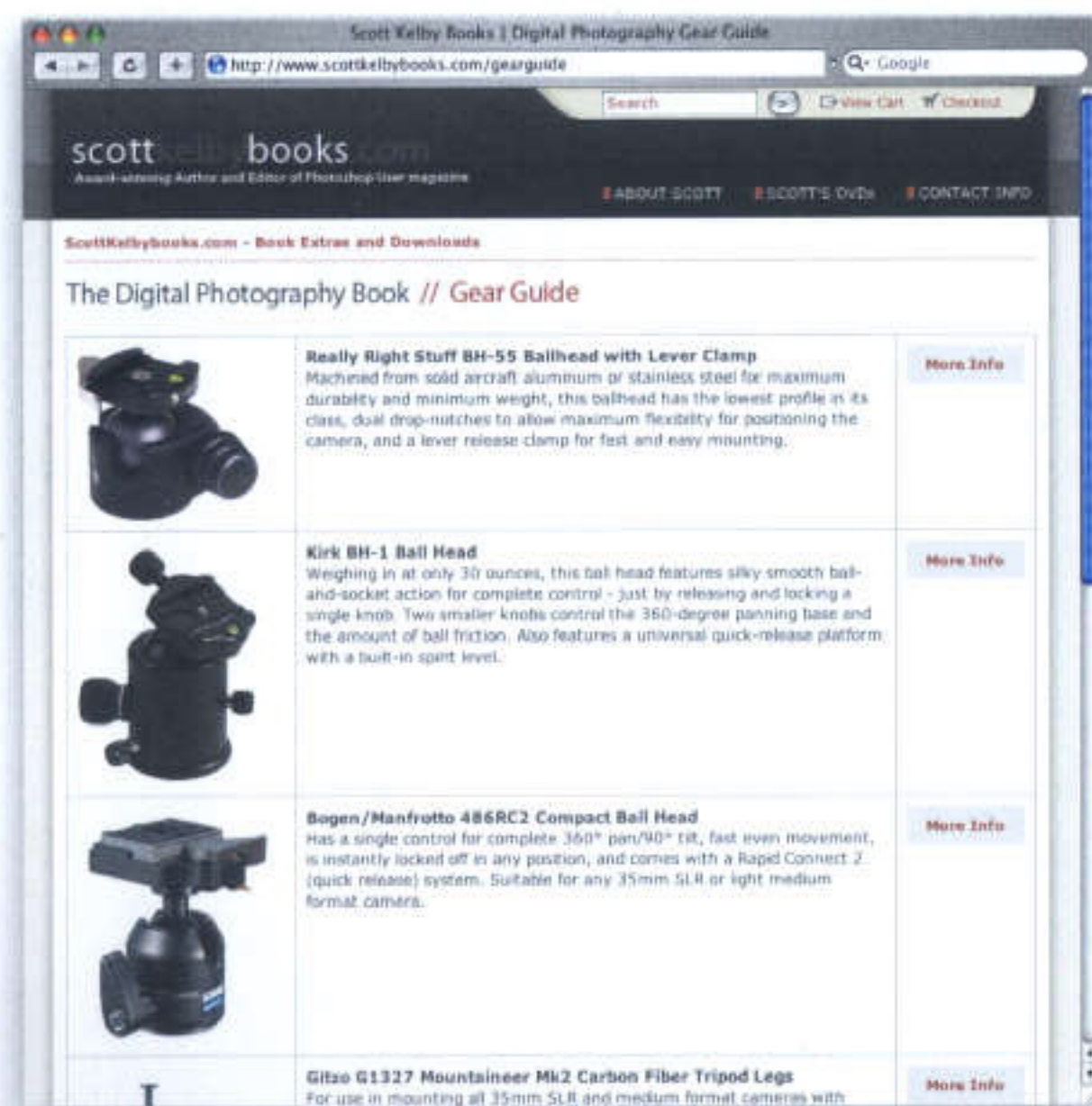
## Druga najvažnija tajna



BILL FORTNEY

Ponovo zanemarite naslov. To je samo jeftin trik kojim vas navodim da nastavite čitanje. Evo još jedne važne stvari koju treba da znate. Da biste dobili kvalitetne fotografije kakve mislim da želite da dobijete, ponekad nije dovoljno samo da menjate podešenost fotoaparata ili način na koji slikate. Ponekad morate da kupite opremu koju koriste profesionalci da biste slikali kao profesionalac. Ne mislim da morate kupiti nov digitalni fotoaparat, nego neki pribor koji profesionalci koriste svakodnevno. Oдавно sam shvatio da u mnogim oblastima, recimo u sportu, oprema nije presudna. Na primer, idite na buvljak, kupite najjeftiniju košarkašku loptu, dajte je Aleksandru Đorđeviću, i on će i dalje biti Aleksandar Đorđević – ubaciće bar 5 trojki u prvom poluvremenu. Međutim, čini mi se da ni u jednoj oblasti oprema nije toliko značajna kao u fotografiji. Nemojte pogrešno da me shvatite – dajte Džeju Mizlu (Jay Maisel) automatizovan fotoaparat i on će snimiti fotografije koje bi mogle da se izlože u galeriji, ali je problem u tome što mi nismo tako dobri kao Džej Mizel. Shodno tome, ponekad moramo da kupimo pribor kako bismo kompenzovali činjenicu da nismo Džej Mizel. U ovom trenutku moram napomenuti da ne dobijam proviziju, poklone niti bilo šta drugo od kompanija čije proizvode preporučujem. Dajem vam iste savete koje bih vam davao i da smo negde na snimanju (što je moja osnovna zamisao). Ovo *nije* knjiga koja vam prodaje stvari ali, pre nego što krenete dalje, morate shvatiti da je za postizanje profesionalnih rezultata ponekad potrebno da koristite (što znači kupite) ono što koriste profesionalci.

## Možda još važnije!



Još jedan lažni naslov. Ne obeshrabrujte se. Iako želimo fotografije profesionalnog kvaliteta, nemamo svi budžete kao profesionalci, tako da – kad god je moguće – svrstavam svoje predloge u jednu od sledeće tri kategorije:



Sredstva su vam ograničena. Ne možete baš da se razbacujete (što verovatno znači da ste u braku i da imate decu).



Možete da se ispružite. Fotografija je vaša strast i nemate ništa protiv da vam deca studenti honorarno rade kako bi sebi kupili knjige. Znači, spremni ste dosta da potrošite kako biste imali opremu bolju od prosečne.



Ne morate uopšte da štedite (lekar ste u privatnoj klinici, advokat poznatih, biznismen, poslanik ili slično), pa ću vam samo reći šta bih ja kupio kad bih bio jedan od tih bogatih kret\*%\$. (Šalim se. Takoreći.)

Da bih vam olakšao posao, na adresu [www.scottkelbybooks.com/gearguide](http://www.scottkelbybooks.com/gearguide) postavio sam stranicu s direktnim vezama do tih finih stvarčica. Ponavljam, ne dobijam ni prebijenu paru ako kupite nešto od te opreme, ali nema veze pošto sam vas navukao da kupite ovu knjigu. He, he. A gde vode sve te veze? (Pogledajte na sledećoj strani.)

## Ako ovo preskočite, možete da bacite aparat



Ej, kako vam se sviđa naslov? Super! Totalna prevara ali ipak ekstra. Veze na pomenutoj Web stranici vode do dva mesta: (1) do pojedinačnih proizvođača koji prodaju svoje proizvode – ukoliko ih prodaju direktno, ili (2) do Web lokacije kompanije B&H. Zašto baš B&H? Zato što im verujem. Godinama od njih kupujem svu svoju foto-opremu (a to čine i svi moji prijatelji, i većina profesionalaca koje poznajem), a pošto ćete vi sada biti jedan od mojih kolega, tu kompaniju bih vam bez dileme preporučio. Postoje tri razloga zbog kojih volim B&H, i zbog kojih su postali legenda među profesionalnim fotografima: Prvo, imaju gotovo svaku stvar na koju biste mogli da pomislite, bez obzira na to koliko ona izgleda sitno ili beznačajno. Izgubili ste poklopac objektiva svog Nikona? B&H imaju sve veličine. Zaturili ste originalni Canonov kaiš s logotipom? Imaju i to. Izgubili ste onu kapicu koja zatvara otvor za priključivanje daljinskog okidača? Imaju i to. Drugo, kada ih pozovete, razgovarate s pravim fotografom i – po mom iskustvu – zaista će vas pošteno posavetovati šta da kupite. Dešava mi se da ih pozovem, imajući na umu šta mi tačno treba, a njihovi predstavnici mi preporučne nešto što je bolje i jeftinije. To se danas retko sreće. I konačno, njihove cene su veoma, veoma konkurentne (da se blago izrazim). Ako se nađete u Njujorku, svratite u njihovu radnju. Apsolutno je predivna. Kao Diznilend za fotografe. Mogao bih ceo dan da provedem tamo (a to često i radim). U svakom slučaju, dobri su ljudi. A da li se prevara iz naslova nastavlja na sledećoj strani? Naravno.

## Ako ovo pogrešno uradite, blokiraće se



Ovaj lažni naslov nije tako dobar kao prethodni, ali nas samo jedna strana deli od prave teme ovog poglavlja, pa malo popuštam. U ovoj knjizi ćete naći mnogo fotografija aparata marki Nikon i Canon, pa ćete možda posmisliti da sam im posebno naklonjen. Nisam jedini. Očigledno je da ceo svet najviše voli ove dve marke, tako da ćete vidati gomilu njihovih slika (pre svega modela Nikon D70s i Canon 20D – dva digitalna fotoaparata koja pružaju neverovatno mnogo za te pare, a koriste ih mnogi profesionalci). A šta ako vi nemate baš Nikon ili Canon? Nema problema – većina tehnika opisanih u knjizi primenljiva je na svaki digitalni refleksni aparat, i na mnoge automatizovane digitalne aparate; prema tome, ako slikate aparatom marke Sony, Olympus ili Sigma, nemojte da vas zbunjuje to što je na slici prikazan Nikon ili Canon. U ovoj knjizi se govori o pravljenju značajno boljih fotografija – a ne o tome kako da podesite svoj Nikon ili Canon. Ipak, pošto većina ljudi koristi jednu od ove dve marke, obično prikazujem njihove slike i menije. Znači, ako govorim o balansu bele boje i prikazujem Canonov meni White Balance, a vi nemate Canon, samo udahnite duboko i recite sami sebi: „Sve je u redu, moj [ovde ubacite marku svog fotoaparata] takođe ima podešavanje balansa bele boje i ono funkcioniše sasvim slično kao ovo koje je prikazano.“ Zapamtite, učim vas kako da izaberete pravu vrednost balansa bele boje, a ne koju dugmad treba da pritisnete na svom aparatu, jer kada bismo zaista snimali zajedno, možda ne bismo imali aparate iste marke.

## Vreme je da se uozbiljimo



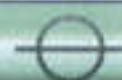
### Chapter Eight

## Taking Advantage of Digital Like a Pro

### It's More Than Just a Replacement for Film

I added this chapter to the book for a very important reason—I constantly run into people who treat their digital camera like a film camera that comes with free film. These people (heavens!) don't realize that digital is much more than just a new type of "free film camera" and digital cameras offer advantages that we (they, them, us, etc.) never had in film cameras. So, that's what I tried to do in this chapter—show how the pros take advantage of digital cameras to get the most out of their investment. Now, these pros have to squeeze every advantage out of their cameras for two reasons: (1) they have to monetize the results. They paid a lot of money for these tools for their business, and they have to have a verifiable means of tracking their ROI (return on investment). And (2) they have to be able to make enough money to pay both alimony and child support, because their spouses left them shortly after they went digital, because now they spend all their free time playing around with their photos in Adobe Photoshop. Hey, it's an easy trap to fall into, and I've been known to spend an hour or two in Photoshop myself but that doesn't mean I've turned my back on my wife and child. I mean, wife and two children. My two boys. I mean, my son and daughter, right? Little what's-her-name? And of course, my son Gerakl. Er, Jordan. That's it—Jordan. Great little boy, too. What's he now, six? Mine! No kidding, he's nine already! Roy, they sure do grow up fast.

Imam dobre vesti: ne samo da smo završili s lažnim naslovima, već ću vas obradovati i veću da ostatak knjige nije prožet nesuvislim humorom koji ste sreli na prvih nekoliko stranica. U stvari, na uvodnoj stranici svakog poglavlja ima ponešto od toga, ali je to jedina takva stranica u poglavlju pa može da prođe. U mojim knjigama, uvodi u poglavlja uvek su bili „prosvećeni“ (što znači da sam ih pisao dok sam bio pijan) a naslovi poglavlja obično se zasnivaju na filmovima, naslovima pesama ili imenima muzičkih grupa (pravi naslov poglavlja pojavljuje se ispod lažnog naslova poglavlja). Postoji i drugi razlog zašto to radim: osećam potrebu da napišem nešto a da ne pomenem ekspoziciju, blendu ili stativ. U ovakvoj knjizi nema mnogo prostora za iskazivanje ličnosti (ako hoćete to tako da nazovete), a pošto vam u ostatku knjige govorim ono što treba da znate, ostaje malo vremena za moj humor. U stvari, u životu nemam vremena za plasiranje svog humora, pa ga provlačim kroz knjige. U svakom slučaju, dok okrećete stranice imajte na umu sledeće: dajem vam savete kao da negde zajedno snimamo, a to često znači da vam govorim koje dugme da pritisnete ili koji parametar da promenite, a ne i razloge za to. Kada sa svojim fotoaparatom počnete da postizete zadivljujuće rezultate, pretpostavljam da ćete nabaviti jednu od onih knjiga o digitalnoj fotografiji koje sadrže sve detalje (na stranici 192 dati su neki predlozi). Ozbiljno, zaista se nadam da će ova knjiga probuditi u vama strast prema fotografiji tako što će vam otkriti kako profesionalci dobijaju izvanredne snimke, i pokazati kako da i sami postignete ono što očekujete od bavljenja digitalnom fotografijom. A sada uzmite opremu, vreme je da krenemo na posao.



## „Oštro ko žilet” počinje sa stativom



Ne postoji samo jedan trik kojim ćete dobiti slike oštre poput onih koje snimaju profesionalci – tek kombinacija elemenata, primenjenih zajedno, daće slike oštre ko žilet. Znači, ima nekoliko stvari koje morate uraditi da biste dobili slike oštre ko žilet, a najvažnija od njih je da koristite stativ. U stvari, ako postoji samo jedna stvar po kojoj se profesionalci zaista razlikuju od amatera, to je činjenica da profesionalci uvek snimaju sa stativa (čak i danju). Tačno je da to zahteva više posla, ali je stativ istovremeno i glavni sastojak koji nedostaje amaterima. Profesionalci će uraditi sve te male stvari koje amateri ne vole da rade; delom i zbog toga njihove slike izgledaju tako dobro. Mada stativ samo treba da obezbedi stabilnost i nepokretnost aparata, ipak postoje bolji i lošiji stativi. Zbog toga ne bi trebalo da štedite na račun kvaliteta. Čućete da profesionalci često govore o ovoj temi zato što aparati nisu dovoljno stabilni na jeftinim stativima. Zato su i jeftini.

### Skotovi saveti za nabavku opreme

Bogen/Manfrotto 3001BD (oko 120 USD)

Bogen/Manfrotto Mag Fiber 055MF3 (oko 400 USD)

Gitzo G1327 Mountaineer Mk2 (oko 600 USD)



## Kuglasta glava za stativ olakšaće vam život



Evo poente: kada kupite stativ profesionalnog kvaliteta, dobijate samo stativ. Ne dobijate stativ s pričvršćenom glavom stativa – kao što je slučaj kada kupite jeftin stativ – pa glavu morate da kupite posebno (uzgred budi rečeno, ova priča o kuglastoj glavi za stativ ne odnosi se baš striktno na dobijanje oštrih slika, već pre na održavanje vašeg zdravog razuma, pa sam mislio da je bolje da je ubacim). Kuglaste glave za stativ su divne zato što imaju samo jedno obrtno dugme pomoću koga možete brzo, lako i precizno naciljati i postaviti aparat pod bilo kojim uglom (što je ogromna prednost). Najbolje od svega je to što dobre kuglaste glave čvrsto drže vaš aparat u odgovarajućem položaju i sprečavaju da proklizava (lagano se naginje u nekom pravcu) nakon što ste podesili kadar. Slično kao i stativi, dobre kuglaste glave nisu jeftine ali, ako kupite dobru – zaljubićete se u nju.

### Skotovi saveti za nabavku opreme

Bogen/Manfrotto 486RC2 (oko 65 USD)

Kirk BH-1 (355 USD)




Really Right Stuff BH-55 (455 USD)

## Ne pritiskajte okidač na aparatu (koristite žičani okidač)

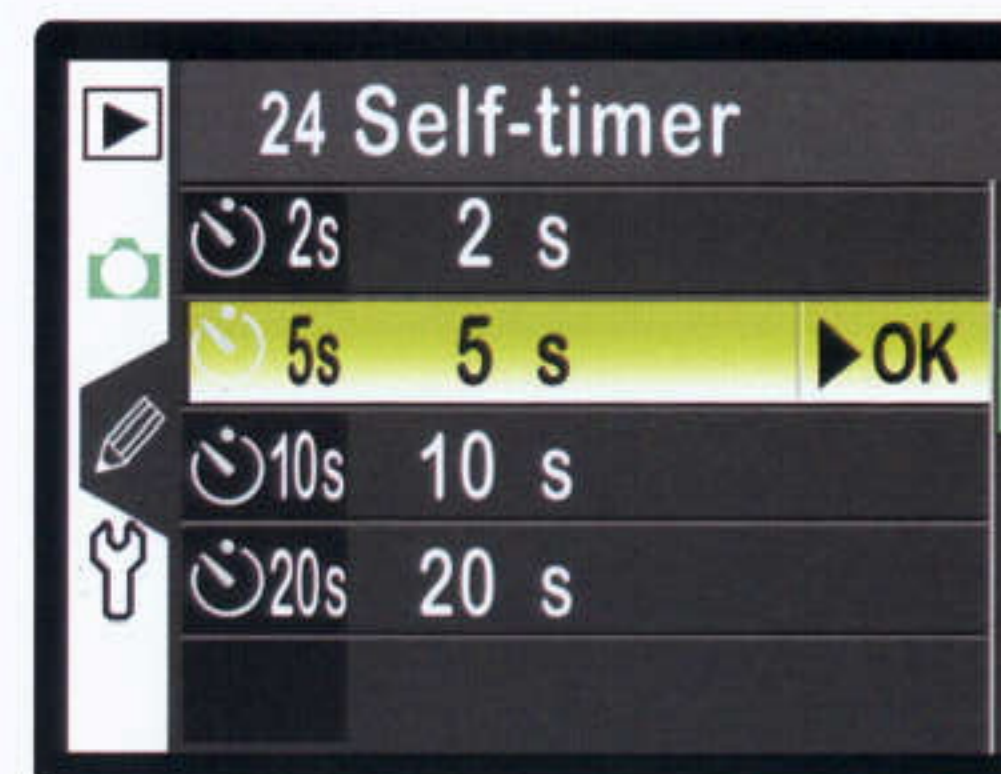


Dobro, sada se malo mučite oko stativa, ali su vaše fotografije mnogo oštrije. Još uvek nisu oštre ko žilet, ali su mnogo oštrije. Šta će vas dovesti do sledećeg nivoa oštine? Žičani okidač. To je kabl koji se priključuje na vaš digitalni fotoaparatus (pa, u svakom slučaju, na većinu poluprofesionalnih ili vrhunskih refleksnih fotoaparata) i na čijem se kraju nalazi dugme. Kada pritisnete to dugme, napravite snimak, a da pri tom nećete ni dodirnuti dugme okidača na samom aparatu. Pa zašto je to toliko važno? Verovali ili ne, zato što se, kada pritisnete dugme okidača na fotoaparatu, aparat pomeri taman toliko da slike ne budu oštre ko žilet. Znam da zvuči kao sitnica, ali nije. Žičani okidač se koristi lakše nego što mislite, a danas se uz većinu aparata mogu koristiti bežični daljinski okidači, koji su takođe prilično jeftini. Sada su vaše fotografije bar za toliko oštrije.

### Skotovi saveti za nabavku opreme

-  Plastični žičani okidač može da se nabavi za oko 8 dolara.
-  Bežični okidač može da se nabavi za oko 25 dolara.
-  Nabavite Nikonov visokokvalitetan daljinski okidač za oko 90 dolara.

## Zaboravili ste daljinski okidač? Upotrebite samookidač



Ako ne želite da koristite žičani okidač (ili bežični daljinski okidač), ili ako ste na snimanju a zaboravili ste ih (što mi se mnogo puta desilo), najbolje je da upotrebite samookidač (tzv. autoknips) koji je ugrađen u vaš digitalni aparat. Znam, samookidač obično koristite kada žurite i hoćete da zaista brzo napravite snimak, ali razmislite – šta radi samookidač? On omogućava da napravite snimak ne dodirujući aparat, zar ne? Tako je! Prema tome, on u osnovi obezbeđuje da se aparat ne pomera – samo morate da sačekate oko 10 sekundi. Ako mrzite da čekate (kao ja), proverite da li na aparatu možete promeniti vreme čekanja do okidanja. Ja sam skratio to vreme na samo pet sekundi (pogledajte gore prikazan Nikonov meni). Pritisnem dugme okidača i – nakon pet sekundi – aparat okine (mislim da je pet sekundi dovoljno da se aparat oporavi od eventualnog pomeranja izazvanog time što sam pritisnuo okidač).

### Bolji žičani okidač

Ako razmišljate o nabavci žičanog okidača da biste smanjili vibracije aparata, bolje je da nabavite elektronski žičani okidač nego onaj pomoću koga se fizički pritiska dugme okidača preko žičane sajle. Bez obzira na to što je i žica bolja od vašeg nespretnog prsta koji izaziva drmanje aparata, ona se ne može porediti sa elektronskom (ili bežičnom) verzijom okidača, pri čijoj se upotrebi aparat uopšte ne dodiruje.

## Super oštrina: podignuto i fiksirano ogledalo



Priznajem, počeli smo da budemo pomalo opsesivni kada je u pitanju drmanje aparata, ali o tome se radi u ovom poglavlju – o sprečavanju bilo kakvog pomeranja kako bi se dobila najoštija i najčistija fotografija. Sledeći trik koji ćemo primeniti jeste podizanje i fiksiranje ogledala. Time se u suštini ogledalo aparata fiksira u gornjem položaju pa se pri snimanju ne pomera sve dok se ne napravi snimak – tako se sprečava pomeranje delova aparata tokom eksponiranja i dobija se mnogo oštija fotografija. Koliko je to važno? Verovatno je od toga važnije samo korišćenje dobrog stativa! Prema tome, morate da ustanovite gde se na vašem aparatu nalazi kontrola za fiksiranje ogledala (većina savremenih digitalnih refleksnih fotoaparata ima ovu funkciju zato što se ona koristi i za čišćenje senzora). Kada na svom aparatu fiksirate ogledalo u gornjem položaju, moraćete dvaput da pritisnete dugme okidača (na žičanom ili daljinskom okidaču): jednom da biste podigli ogledalo, a drugi put da biste napravili snimak. Priznajem, ova tehnika pomalo deluje kao sitničarenje. Da li je zaista toliko značajna? Sama po sebi, nije. Ali kada je dodate uz sve drugo, predstavlja još jedan korak ka dostizanju fotografske nirvane – dobijanja slika oštih ko žilet.

## Isključite funkciju VR (odnosno IS)



Kad je reč o digitalnim objektivima, veliki hit su Nikonov objektiv za smanjenje vibracija (VR) i Canonov objektiv za stabilizaciju slike (IS), koji pomažu da dobijete oštije slike dok snimate iz ruke pri slabom osvetljenju. U osnovi, oni omogućavaju da snimate iz ruke i kad nema dovoljno svetla, zahvaljujući tome što objektiv ostaje stabilan tokom duže ekspozicije; iskreno govoreći, pomoću njih možete postići čuda u situacijama kad ne možete da koristite stativ (na primer, na venčanjima, nekim sportskim događajima, kada snimate u gradu ili na mestima na kojima nije dozvoljeno postavljanje stativa). Ako se nađete u takvoj situaciji, toplo vam preporučujem VR ili IS objektiv. U zavisnosti od toga koji ćete od tih objektivu upotrebiti, postoje i neka pravila o tome kada treba da ih isključite. Na primer, počecemo od Nikona. Ukoliko snimate sa stativa Nikonovim objektivom VR, isključite opciju VR da biste dobili oštije slike (komanda za isključivanje nalazi se na samom objektivu – preklopnik VR prebacite u položaj Off). Netehničko obrazloženje takvog postupka jeste to što VR objektivu traže vibracije. Ako ih ne osećaju oni će ih tražiti, a traženje vibracija tamo gde ih uopšte nema može izazvati (pogađate) blage vibracije. Prema tome, sledite jednostavno pravilo: kada snimate iz ruke, uključite VR odnosno IS. Kada snimate sa stativa, najoštije slike ćete dobiti ako isključite VR odnosno IS. Međutim, postoje neki Nikonovi VR objektiv i neki stariji Canonovi IS objektiv koji se mogu koristiti sa uključenom funkcijom VR odnosno IS i kada snimate sa stativa. Znači, obavezno pročitajte dokumentaciju koju ste dobili sa svojim VR ili IS objektivom da biste videli treba li isključiti te opcije.



## Otvor blende za dobijanje najoštrije slike



Profesionalci koriste još jedan trik: kad god je moguće, pri snimanju podese onaj otvor blende koji daje najveću oštrinu s datim objektivom. Za većinu objektiv, to je za oko dve blende (dva f-broja) manje od maksimalne (što znači da je f-broj veći za dve blende). Na primer, kada biste imali objektiv f/2.8, najoštrije slike biste dobijali s blendom f/5.6 i f/8 (dve blende manje od f/2.8). Naravno, ne možete uvek da izaberete te otvore blende, ali ukoliko ste u situaciji da možete (o čemu ćemo govoriti kasnije u knjizi), takvim načinom snimanja obično ćete dobiti najoštrije slike koje vaš objektiv može da snimi. Ipak, to ne važi za sve objektiv; ukoliko ne važi ni za vaš, odgovarajući otvor blende naći ćete ako obratite pažnju na to s kojim otvorom blende dobijate najoštrije slike. To možete ustanoviti ako u Photoshopu pogledate EXIF podatke o svojim fotografijama (podatke koje digitalni fotoaparati ugrađuju u same snimke): izaberite opciju File Info u meniju File, pa pritisnite stavku Camera Data 1. Prikazaće se otvor blende s kojim je snimljena fotografija. Ukoliko ustanovite da je većina vaših najoštrijih snimaka napravljena sa određenim otvorom blende, našli ste ono što ste tražili. Ipak, ne dozvolite da zbog toga zanemarite najvažniji razlog zbog kojeg birate određeni otvor blende, a to je da biste postigli dubinsku oštrinu koja vam treba za dati snimak. U svakom slučaju, lepo je znati koji otvor blende valja izabrati kada vam je glavna briga oštrina snimka, a ne dubinska oštrina.

## Dobra optika čini čuda



Da li nabavka zaista dobrog objektiv značajno utiče na oštrinu? Apsolutno! Nedavno sam s prijateljem snimao u Nacionalnom parku Zion u državi Juta. On je upravo bio kupio nov Canonov objektiv EF 24–70mm f/2.8L. Nije jeftin, ali – u fototehnici, kao i u životu – stvari koje su zaista dobre, skupe su. Njegov drugi objektiv bio je relativno jeftin teleobjektiv sa zumom koji je koristio već nekoliko godina. Kada je video razliku u oštrini između fotografija snimljenih novim, kvalitetnim objektivom i onim jeftinim, nije više hteo da koristi svoj stari teleobjektiv. Koristio ga je godinama a onda – za samo jedan dan – nakon što je video razliku, odložio ga je u staro gvožđe. Prema tome, ako razmišljate o kupovini zum objektiv od 295 dolara, jasno je da vam oštrina nije najveći prioritet. Kvalitetan objektiv je ozbiljna investicija. Ako vodite o njemu računa, dobijaćete pomoću njega kristalno čiste fotografije koje je nemoguće dobiti pomoću jeftinih objektiv.



Kada govorimo o kvalitetu objektiv, ne koristimo reč „objektiv“. Suviše je razumljiva. Umesto toga kažemo, na primer: „Pera je nabavio super optiku“ ili „Mora da se ispruži za dobru optiku“ itd. Isprobajte taj način govora kada sledeći put odete u lokalnu radnju, pa vidite da li vas prodavci prepoznaju kao „člana kluba“.

## Ne povećavajte ISO osetljivost čak ni kada je svetlo prigušeno



Kada snimate sa stativa a svetlo je prigušeno ili slabo, ne povećavajte vrednost ISO osetljivosti (to je digitalni ekvivalent osetljivosti filma). Ostavite ISO osetljivost na najnižoj vrednosti koju nudi vaš aparat (ISO 200, 100 ili 50, ukoliko tako niske vrednosti postoje na vašem aparatu, kao u gore prikazanom Nikonovom meniju) kako biste dobili najoštrije, najčistije fotografije. Kada se ISO osetljivost poveća, na fotografijama se pojavljuje šum (vidi se zrno), a to ne želite (naravno, ako snimate iz ruke i nemate izbora, kao pri snimanju venčanja u polumračnoj crkvi, onda je neophodno povećati ISO osetljivost; s druge strane, kada snimate sa stativa, izbegavajte visoku ISO osetljivost kao kugu – i svaki put ćete dobiti najčistije i najoštrije slike).

### Kršenje PRAVILA

Šta da radite kada ne možete da koristite stativ (npr., kada na datom mestu nije dozvoljeno postavljanje stativa)? U tom slučaju, ako tamo gde snimate ima dovoljno svetla, koristite što kraće ekspozicije kako biste smanjili uticaj drmanja aparata u ruci. Postavite aparat u režim prioriteta zatvarača i izaberite ekspoziciju čija je vrednost bročano jednaka žižnoj daljini objektiva ili je veća od nje (za objektiv od 180 mm to znači snimanje pri ekspoziciji od 1/200 sekunde).

## Zumirajte da biste proverili oštrinu



Canon



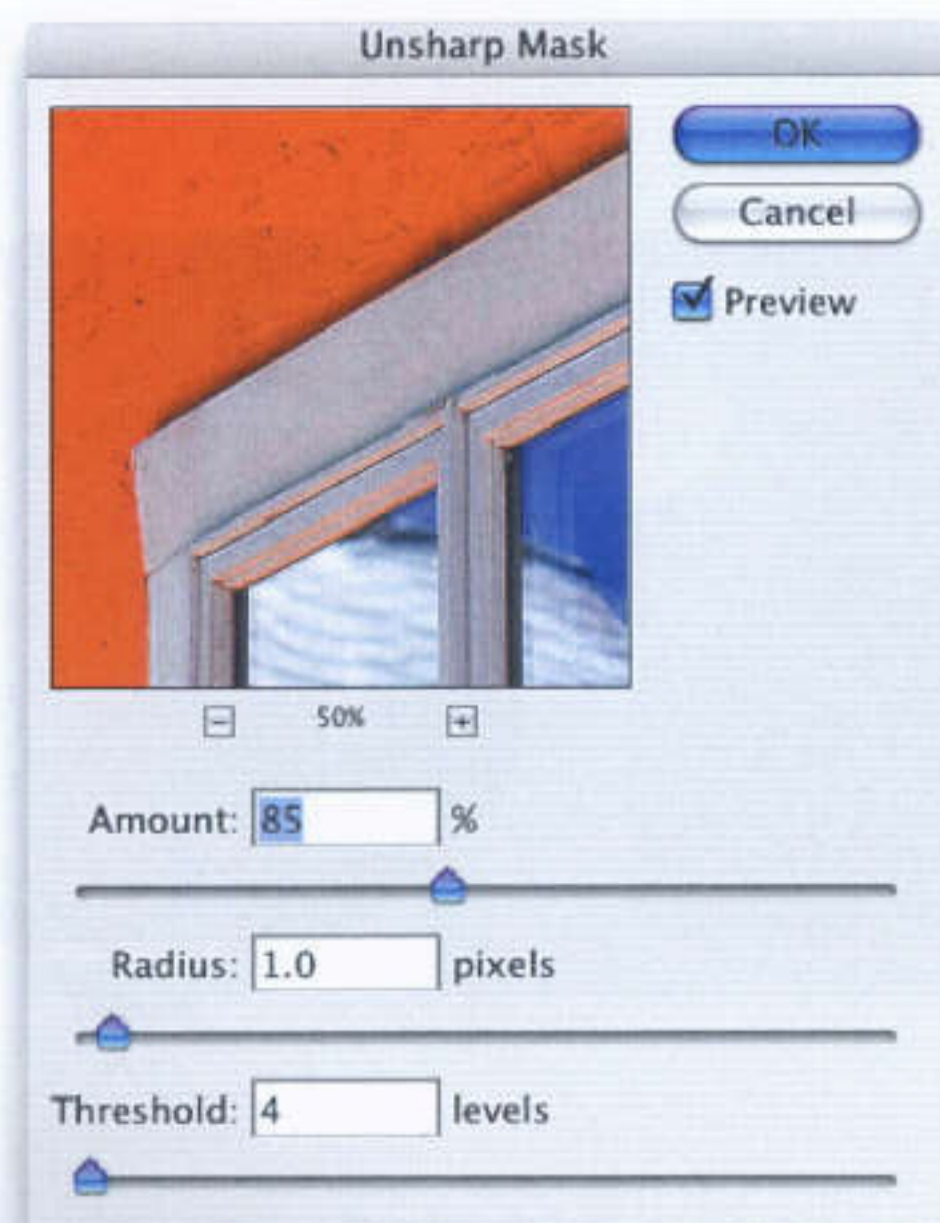
Nikon

Evo tužne činjenice o digitalnoj fotografiji – sve izgleda oštro i u fokusu kada snimljenu fotografiju pogledate na malom LCD ekranu na poledini aparata. Kada je fotografija prikazana tako umanjena, skoro uvek deluje oštro. Međutim, uskoro ćete shvatiti (čim otvorite fotografiju na računaru) da ne smete uopšte da se pouzdate u taj malecki ekran – morate da zumirate kako biste proverili oštrinu slike. Na poledini aparata nalazi se dugme za zumiranje koje omogućava da značajno uveličate prikazanu sliku kako biste videli da li je zaista oštra. To uradite odmah – čim snimite sliku – kako biste imali priliku da napravite nov snimak ako nakon zumiranja ustanovite da je zamućena. Profesionalci uvek ovako proveravaju oštrinu zato što su se mnogo puta opekli.

### Podešavanje proizvoljnog stepena zumiranja

Neki od savremenih refleksnih aparata imaju opciju za brzo zumiranje, koja omogućava da podesite određen stepen zumiranja. U uputstvu za rukovanje pogledajte da li vaš aparat ima tu opciju.

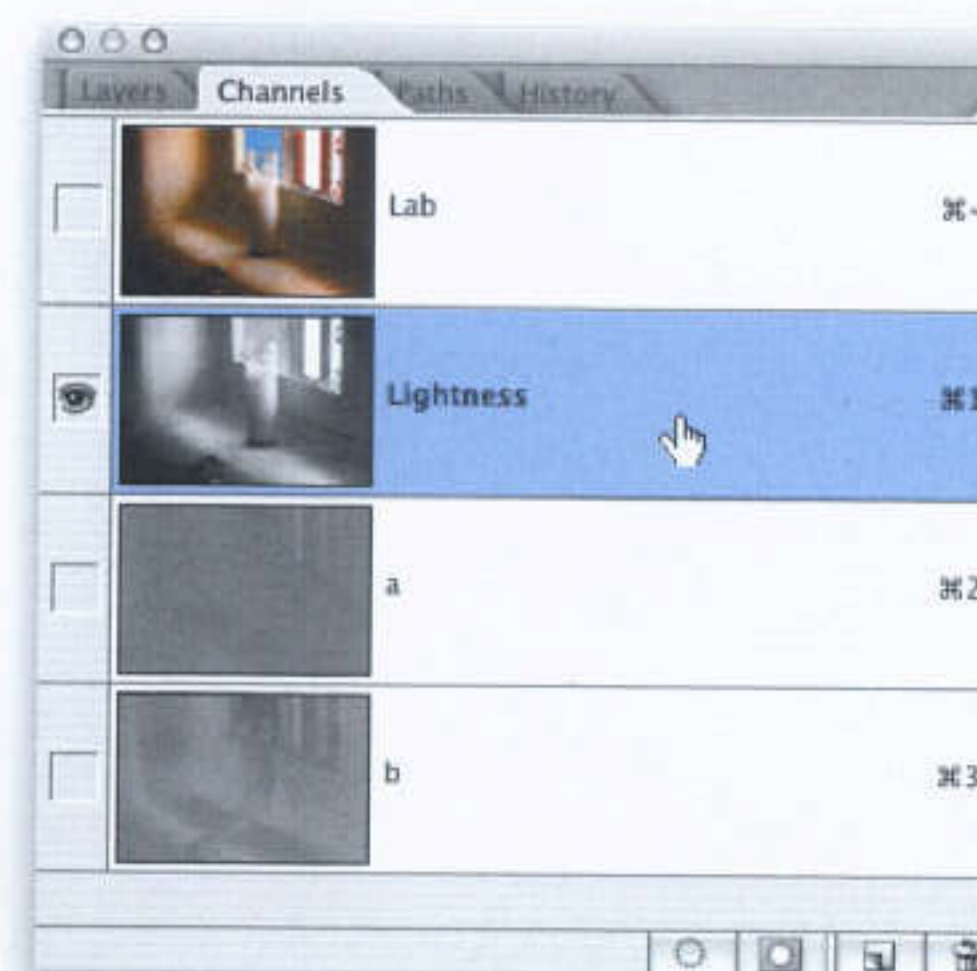
## Naknadno izoštravanje u Photoshopu



Ako ste pratili sve dosad iznete savete iz ovog poglavlja i napravili lepe, oštre fotografije, možete ih dodatno izoštriti u Adobe Photoshopu (softverski alat za obradu fotografija koji koriste profesionalci) ili u programu Adobe Photoshop Elements (poluprofesionalna verzija). Koje fotografije treba izoštriti u Photoshopu? Sve. Apsolutno sve fotografije koje snimimo izoštravamo pomoću Photoshopovog filtra Unsharp Mask. Slažem se, na prvi pogled deluje da će nešto što se zove „unsharp“ zamutiti vaše slike, ali nije tako – filter je dobio ime po tradicionalnoj tehnici korišćenoj u mračnoj komori, pa ne dajte da vas to zbuni. Postupak je jednostavan. Samo otvorite fotografiju u Photoshopu, iz menija Filter izaberite opciju Sharpen, a zatim opciju Unsharp Mask. Kada se prikaže okvir za dijalog, videćete tri klizača koji služe za primenu različitih parametara izoštravanja. Neću vas gnjaviti s tehničkim detaljima nego ću navesti tri skupa parametara za koje sam ustanovio da čine čuda.

- (1) Za ljude: Amount 150%, Radius 1, Threshold 10
- (2) Za panorame grada, snimanje u gradu i na putovanjima: Amount 65%, Radius 3, Threshold 2
- (3) Za svakodnevnu opštu upotrebu: Amount 85%, Radius 1, Threshold 4

## Profesionalno izoštravanje



Tehnika izoštravanja koju ću ovde opisati primenljiva je samo u punoj verziji Photoshopa (znači, ne u programu Photoshop Elements), zato što se koristi Photoshopova paleta Channels (koju program Elements nema). Ukoliko imate Photoshop, znajte da ovu metodu profesionalci najčešće koriste; ona omogućava da bolje izoštrite slike a da pri tom ne dobijete ružne oreole i obojene artefakte koji se ponekad pojavljuju kada primenjujete mnogo postupaka izoštravanja. Evo kako se to radi:

- (1) Iz menija Image izaberite stavku Mode, pa zatim Lab Color.
- (2) Na paleti Channels pritisnite kanal Lightness. (Napomena: ovaj kanal sadrži samo detalje slike, a ne i boju, pa tako izbegavate neke probleme s bojama koji se javljaju pri izoštravanju slike u punom koloru.)
- (3) Primenite filter Unsharp Mask, koristeći parametre navedene na prethodnoj strani.
- (4) Pokušajte da ponovo primenite filter Unsharp Mask, uz iste parametre. Ako slika deluje preoštro, pre nego što uradite bilo šta drugo, iz menija Edit izaberite opciju Fade Unsharp Mask. U okviru za dijalog Fade postavite klizač Opacity na 50% da biste pri drugoj primeni smanjili dejstvo filtra na polovinu.
- (5) Vratite se u meni Image i izaberite Mode, a zatim RGB Color.

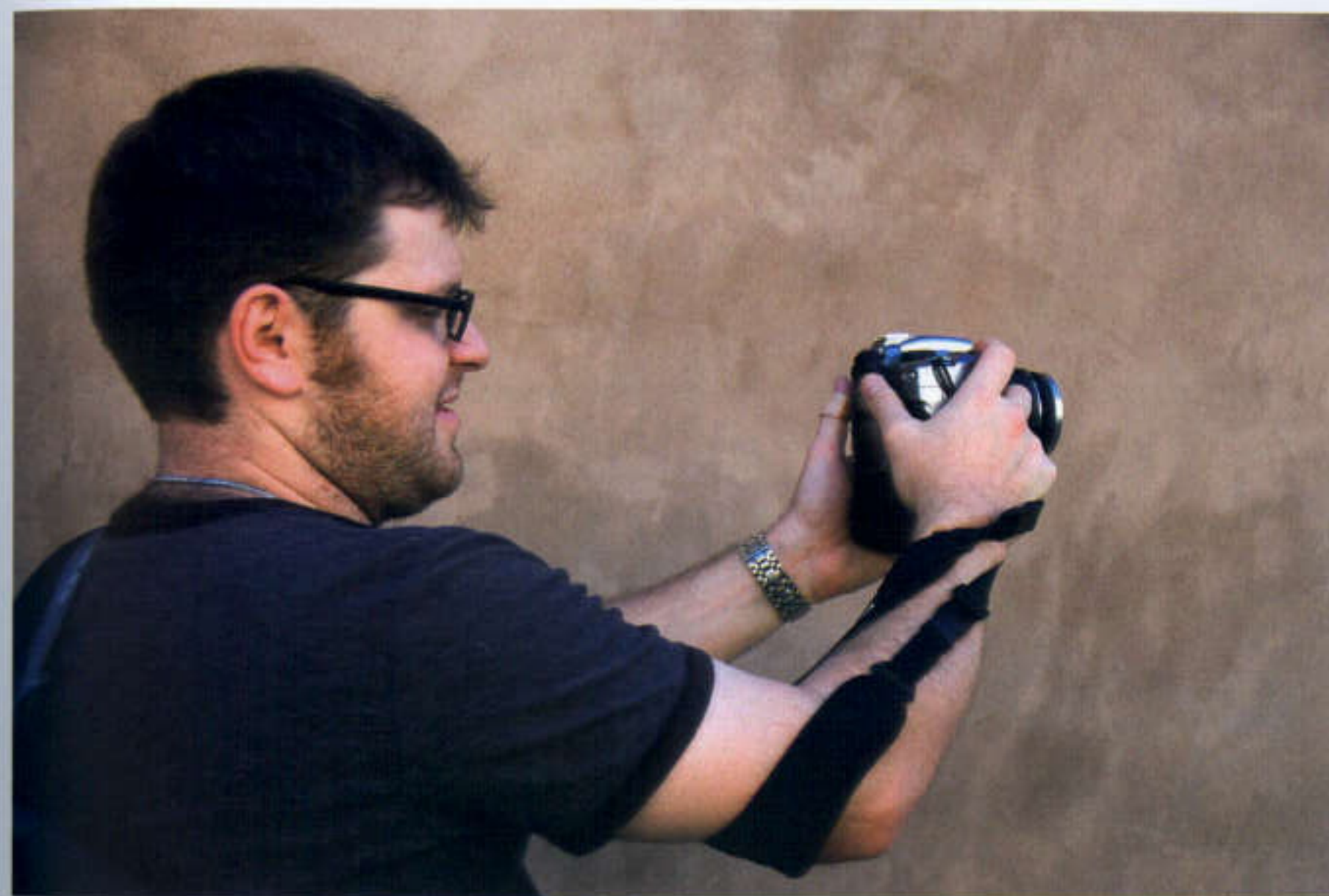
To je sve – prilično lako kada znate tajnu, zar ne?

## Trik za izoštravanje pri snimanju iz ruke



Kad god snimate iz ruke u bilo kakvim uslovima osim po lepom, sunčanom danu, rizikujete da dobijete mutne fotografije zato što se aparat mrda, je l' tako? Pa, kada sledeći put budete morali da snimate iz ruke i osvetljenje ne bude optimalno, a vi se brinete da nećete dobiti fotografije oštre ko žilet, isprobajte trik koji profesionalci koriste u takvim situacijama – pređite u režim kontinualnog (rafalnog) snimanja i držite pritisnut okidač da biste snimili niz fotografija umesto samo jedne ili dve. Velika je verovatnoća da će bar jedna od tih desetak fotografija biti oštra ko žilet, a ako se radi o važnom snimku, opisani trik često pomaže. Koristio sam ga u brojnim prilikama i spasao me je više puta. Na slici je prikazano Nikonovo dugme za kontinualno snimanje. U poglavlju 5 naći ćete više detalja o kontinualnom (rafalnom) snimanju aparatima Nikon i Canon.

## Stabilnije snimanje iz ruke



Ovaj trik sam pokupio od fotografa Džoela Lipoveckog (Joel Lipovetsky, prikazan na slici). Kada smo snimali zajedno, video sam kako mu je kaiš aparata čvrsto omotan oko ruke dok drži aparat – tu tehniku on zove „Stisak smrti.“ Ona vam pruža dodatnu stabilnost i omogućava da dobijete oštrije fotografije dok snimate iz ruke. Kaiš aparata treba da obavijete oko ruke neposredno iznad lakta, zatim da ga omotate sa spoljne strane ručnog zgloba (prema slici) i da ga prilično čvrsto zategnete, pa ćete znatno stabilnije držati aparat u ruci. Način uvijanja kaiša vidite na slici ali je prikazana poza data samo kao ilustracija – i dalje morate da prislonite aparat uz oko i da, kao i uvek, pogledate kroz tražilo. Zahvaljujem se Džoelu što je s nama podelio ovaj iznenađujuće dobar trik.

### Osloni se na mene!

Kada ne mogu da koriste stativ, profesionalci primenjuju još jedan trik: (a) naslanjaju se uza zid da bi bili stabilniji – ako su oni stabilni, i aparat je stabilniji, ili (b) oslanjaju ili postavljaju objektiv na gelender, ogradu, ili neki drugi nepokretan objekat koji im služi kao zamena za stativ. Potrudite se da uvek potražite takve objekte kada uza se nemate stativ ili ne možete da ga koristite – razlika može da bude dramatična.

## Poglavlje 2

# Profesionalno fotografisanje cveća

## Ima tu više trikova nego što mislite



Verovatno ste iznenađeni što je celo jedno poglavlje posvećeno slikanju cveća. Deluje da je lako fotografisati cveće, zar ne? Ono samo stoji tamo negde i ne mrda. Živopisnih je boja, pobuđuje pažnju i ljudi vole da ga gledaju. Trebalo bi da je krajnje jednostavno napraviti dobar snimak cveća. Ali znate šta? Nije jednostavno. Komplikovano je. Veoma komplikovano. A znate li zašto? Zbog oprašivanja. Da, dobro ste pročitali; zbog oprašivanja koje se spontano odvija u prirodi, iznad cveća se formira tanak refleksioni sloj koji se obično ne vidi golim okom, ali savremeni CMOS i CCD senzori digitalnih fotoaparata registruju ovu refleksiju pa se preko vaših slika pojavljuje sivkasti ton. Ne samo što onda vaše slike postaju malo sivkaste (pa cveće gubi dosta od svojih živopisnih boja), nego bivaju i mutnije. Postoji specijalan fotografski filter (oznaka mu je Flora 61B, a proizvodi ga PhotoDynamics) koji pomaže da se ublaži efekat polenskog sloja pa slika biva oštija i manje sivkasta. Međutim, zbog sankcija koje je uvela američka Federalna komisija za trgovinu, ovaj filter više ne možemo da kupujemo direktno. Naročito zato što sam sve ovo izmislio. Ne mogu da verujem da ste opet naseli. Ozbiljno, kako mislite da pravite dobre fotografije cveća ako nasedate na stari trik s filtrom Flora 61B? Dobro, malo se šalim, ali vam najozbiljnije kažem da je dobijanje dobrog snimka cveća umetnost; ako budete pratili savete koje dajem u ovom poglavlju, sledeći snimak cveća koji napravite biće mnogo bolji (posebno ako vam ne smeta sivkasti ton i neizoštrečnost koje prouzrokuje polen). Vidite, opet sam počeo. To je bolest.



## Ne slikajte cveće odozgo



Ako biste po lepom danu prošli pored nekog cvetnog polja ili duž staze u bašti, odozgo biste gledali cveće kako raste iz zemlje, zar ne? Ukoliko biste to cveće fotografisali iz stojećeg položaja, gledajući ga iz uobičajene perspektive – znači, odozgo – snimci bi delovali vrlo, pa... prosečno. Ako hoćete da napravite zaista vizuelno zanimljive fotografije cveća, morate ga snimati pod neuobičajenim uglovima. To najčešće znači da ga ne snimate odozgo s visine, već da se sagnete i da ga snimate s njegovog nivoa. To je još jedna od onih stvari koje profesionalci rade rutinski a većina amatera zanemaruje. Ako želite da napravite zaista izuzetne fotografije cveća, moraćete da isprljate ruke (ili bar kolena). Gornji snimci prikazuju razliku između navedena dva pristupa: levo je tipičan snimak cveća s visine; desno je snimak istog cveća, koji sam napravio 30 sekundi kasnije pri istom osvetljenju i istoj žižnoj daljini objektiva, ali sam slikao sa strane (klečeći na jednom kolenu) a ne odozgo, iz stojećeg položaja. Uočite razliku koja se postiže snimanjem iz neuobičajenog ugla. Znači, da biste napravili dobre fotografije cveća, najpre odaberite položaj, pa nemojte snimati odozgo, iz stojećeg položaja. Uzgred, kada ste već tamo dole, pokušajte da se potpuno sagnete (skroz ispod cveća) i da ga slikate odozdo kako biste dobili fascinantne fotografije snimljene iz retko viđenog ugla!



## Slikanje cveća pomoću zum objektiva



Ne morate imati makro objektiv da biste pravili dobre fotografije cveća – zum objektiv su sasvim solidni za tu svrhu, i to iz dva razloga: prvo, često možete da zumirate dovoljno da vam cvet skoro ispuni kadar, i drugo, pomoću zum objektiva lako je defokusirati pozadinu, tako da samo cvet bude izoštren. Najpre snimajte u režimu u kome je prioritet dat otvoru blende (postavite točkić za izbor režima na A), pa koristite najveći otvor blende koji omogućava vaš objektiv (drugim rečima, ako imate objektiv f/5.6, koristite blendu f/5.6). Zatim pokušajte da izdvojite jedan cvet ili malu grupu blisko postavljenih cvetova, i fokusirajte samo to što ste izdvojili. Kada to uradite, pozadina će biti van fokusa i neće smetati posmatraču, a imaćete vizuelno jaču kompoziciju.

### Štedite kolena dok snimate cveće

Ako nameravate da se ozbiljnije bavite slikanjem cveća, trebaće vam jeftin pribor koji se ne nabavlja u prodavnici foto-opreme, ali koji ćete svakako hteti da imate – to su štitnici za kolena. Oni će vam postati najbolji prijatelji. Pronaći ćete ih u prodavnicama poljoprivredne i baštovanske opreme.



## Koristite makro objektiv da biste prišli sasvim blizu



Ako ste se ikad pitali kako profesionalci prave one snimke iz neverovatne blizine (koja je obično dostupna samo pčelama dok skupljaju polen), odgovor glasi: imaju makro objektiv. Makro objektiv (ili skraćeno, samo „makro“) omogućava da objekat koji fotografirate vidite u razmeri 1:1 i da otkrijete svet cveća na način koji je moguć samo s tim tipom objektiv. Makro objektiv ima vrlo malu dubinsku oštrinu – toliko malu da pri fotografisanju ruže, latice u prednjem planu mogu da budu izoštrene, a one pozadi – mutne. Pri tom ne govorim o buketu ruža u vazi nego o jednoj jedinoj ruži. Uzgred, kada koristite makro objektiv, *morate* (vidite li kako je ova reč ispisana kurzivom?), *morate*, *morate* snimati sa stativa. Kada se potpuno približite cvetu, i najmanji pomeraj će vam upropastiti fotografiju, pa primenite sve tehnike izoštravanja pomenute u poglavlju 1 da biste osvojili čudesan svet fotografisanja cveća iz blizine.

### Pretvorite svoj zum objektiv u makro zum

Lako je – samo svom zum objektivu dodajte predleću (opisana na sledećoj strani). Kao što sam pomenuo, korišćenje ovih predleća (zovu se i diopteri, ima ih i sa dva elementa) jeftinije je rešenje od kupovine pravog makro objektiv; uz to, kada zum objektivu dodate predleću, dobijate i mogućnost zumiranja. Možete kupiti i predleće s jednim elementom – one obično ne daju tako oštre ivice, ali to za fotografisanje cveća nije mnogo važno.



## Ne možete da si priuštite makro? A predleću?



Ovaj trik sam naučio od svog prijatelja (i čuvenog fotografa životinja i prirode) Musa Pitersona (Moose Peterson); treba da pretvorite svoj teleobjektiv u makro objektiv, a da bude triput jeftiniji i desetak puta lakši i manji od pravog. Predleća izgleda kao debeo filter (debela je oko 2,5 cm), i ima navoj pomoću kojeg se pričvršćuje i na Canon i na Nikon objektiv – na isti način kao klasičan filter – ali pretvara vaš zum objektiv u makro zum. Mala predleća je super zato što:

- (1) zauzima malo mesta u fotografskoj torbi;
- (2) lakša je od 100 g;
- (3) i – najbolje od svega – prilično je jeftina (posebno u odnosu na pristojan makro objektiv za koji biste morali da izdvojite najmanje 500 dolara).

Predleća se na engleskom zove Close-Up Lens. (Čak i ako je proizvodi Canon, možete nabaviti verziju koja se pričvršćuje na Nikonov objektiv. Koliko je meni poznato, to je jedina Canonova komponenta koja je namenjena za Nikonove aparate. Za svoj Nikon VR objektiv od 70–200 mm koristim predleću Canon 500D, od 77 mm, i ona čini čuda.) Pa, koliko košta to malo čudo? Zavisno od veličine objektiv za koji treba da se pričvrsti, cene se kreću od oko 70 do oko 140 dolara. Nije loše!



## Kada treba slikati cveće?



©ISTOCKPHOTO/ANDREI BOTEZATU

Postoje tri idealne situacije za slikanje cveća:

(1) Oblačni, tmurni dani. Kada je sunce skriveno iza oblaka, senke su meke, a bogate boje cveća nisu isprane pod dejstvom oštih, direktnih sunčevih zraka. Zbog toga su tmurni dani idealni za fotografisanje cveća. U stvari, verovatno postoji samo jedna situacija u kojoj je bolje fotografisati cveće nego po tmurnom danu, a to je...

(2) Odmah posle kiše. To je čaroban trenutak za slikanje cveća. Snimajte ga dok je nebo i dalje tmurno a kišne kapi još na laticama. Naravno, da biste zaštitili svoj aparat (i sebe), nemojte snimati po kiši. Ukoliko imate makro objektiv, ovo je pravi trenutak da ga upotrebite. Dok snimate makro fotografiju, ne zaboravite da snimate i kišne kapi na lišću i stabljikama, i to tako da se u kapima reflektuju boje cveća (razume se, ne zaboravite ni to da je pri makro fotografisanju neophodno da koristite stativ).

(3) Ako snimate po sunčanom danu, neka to bude ujutro ili kasno popodne. Da biste najbolje iskoristili takvo svetlo, upotrebite dugačak zum objektiv, postavite se tako da cveće bude osvetljeno otpozadi i dobićete prilično spektakularno (mada kontrolisano) pozadinsko osvetljenje.



## Ne čekajte kišu – napravite je sami!



SCOTT KELBY

Možda će vam se u prvom trenutku ova tehnika učiniti neubedljivo, ali bićete zapanjeni kako dobro funkcioniše. Umesto da čekate kišni dan da biste slikali cveće, ponesite mali raspršivač, napunite ga vodom i sami poprskajte cveće. U lokalnoj prodavnici baštovanske opreme ili u većoj samoposluzi potražite jeftin raspršivač, i videćete da s njim možete mnogo da postignete. Samo nekoliko puta špricnite cveće i dobićete lepe kapi vode na laticama, a niko neće znati da niste strpljivo čekali da se umeša majka priroda. Nabavite dovoljno mali raspršivač kako biste mogli da ga nosite u fotografskoj torbi (prazan, naravno). Uzgred, tehniku s raspršivačem upotrebio sam pri snimanju žutih ruža koje sam kupio svojoj ženi, a – pošto sam koristio makro objektiv – gore prikazana fotografija izgleda kao da sam je snimio u aleji ispred Bele kuće nakon prolećnog pljuska. Isprobajte ovo jednom prilikom – počecete da verujete u čuda.

### Savet kome nije mesto u ovoj knjizi

Nošenje malog raspršivača u torbi za fotoaparat ima još jednu skrivenu namenu: uklanjanje nabora sa odeće. Samo malo poprskajte svoju košulju, sportsku jaknu, fotografski prsluk itd. pre nego što odete na spavanje i, kada se probudite, videćete da su nabori nestali. Znam, to baš i nema veze s fotografijom, ali mi je ostalo malo prostora na dnu ove strane pa sam smislio da proturim i ovaj mali praktičan savet.





## Cveće na crnoj pozadini



SCOTT KELBY

Pri snimanju cveća, jedna od najupečatljivijih kompozicija je postavljanje samo jednog cveta na crnu pozadinu. Crnu pozadinu možete dodati i u Photoshopu, ali to je najčešće suvišan posao. Umesto toga, uradite ono što rade profesionalci – postavite crnu pozadinu iza cveta kad ga slikate. Moj prijatelj Vinsent Versače (Vincent Versace), jedan od vodećih profesionalnih fotografa prirode (i instruktora), otkrio mi je svoj trik – on nosi crnu jaknu kad je na zadatku fotografisanja cveća i, ako ugleda cvet koji bi želeo da snimi na crnoj pozadini, zamoli svog pomoćnika (ili prijatelja, ili suprugu, ili prolaznika itd.) da drži njegovu jaknu iza cveta. Znam, zvuči blesavo – dok sami ne isprobate ovaj trik. Ako snimate cveće u zatvorenom prostoru (ja slikam skoro svaki cvetni aranžman koji poklonim svojoj supruzi ili koji dobijemo od prijatelja), kupite metar crnog somota i postavite ga iza cveća. Možete ga prisloniti uz bilo šta (sramota me da priznam, ali koristio sam čak i sinovljevu kutiju kornflejksa). Postavite crnu pozadinu na metar iza cveća (tada svetlo ne pada direktno pa je crna pozadina zaista crna) i krenite sa snimanjem. O tome kakvo je osvetljenje najbolje, saznaćete ako nastavite da čitate.



## Snimanje na beloj pozadini



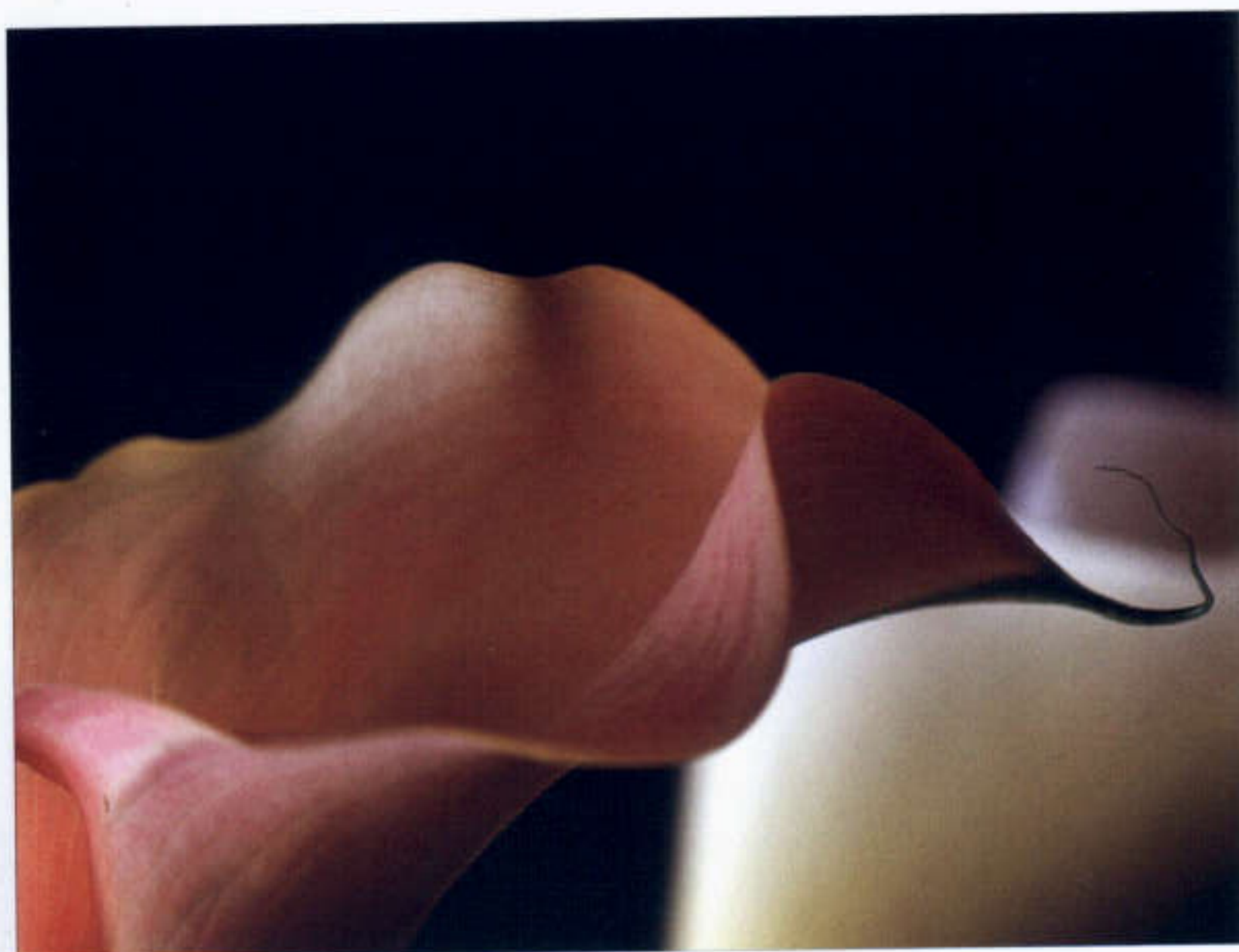
SCOTT KELBY

Još jedan popularan način slikanja cveća jeste snimanje naspram bele pozadine. Mogli biste da u lokalnoj prodavnici foto-opreme kupite bešavnu rolnu papira (prilično je jeftina), ali je najčešće preširoka za vaše potrebe. Uz to, ukoliko ne snimate cveće za cvečara, obično nećete želeći da se vidi vaza. Ja u prodavnici kancelarijske opreme kupim 2–3 debela i kruta bela kartona veličine oko 50 × 75 cm. Obično jedan postavim iza cveća (u vazii), a drugi koristim za odbijanje prirodnog svetla (koje dolazi kroz prozor osvetljen indirektnim sunčevim svetlom) ka beloj pozadini kako ona ne bi delovala kao da je siva. I u ovom slučaju, rastojanje između cveća i pozadine treba da bude oko metar. Koristite prirodno svetlo da biste snimili cveće naspram nečega što izgleda kao kompaktna bela pozadina dodata u Photoshopu, ali je – u stvari – dobijena jednostavnije zato što ste sve uradili direktno pomoću fotoaparata.

### Iskoristite zavesu za kadu

Ako kupite belu zavesu za kadu koja se pominje u savetu na sledećoj stranici, evo još jednog načina da uštedite koji dinar – upotrebite zavesu kao belu pozadinu. Pod uslovom da koristite malu dubinsku oštrinu, niko neće primetiti da je ta bela pozadina na vašoj fotografiji – zavesa za kadu. Samo nemojte da snimate sa otvorima blende f/11 ili f/16. Ukoliko to uradite, čućete komentare tipa: „Ej, lepa ti je zavesa za kadu,“ ili „je l' to snimljeno u kupatilu?“

## Idealno svetlo za snimanje cveća u sobi



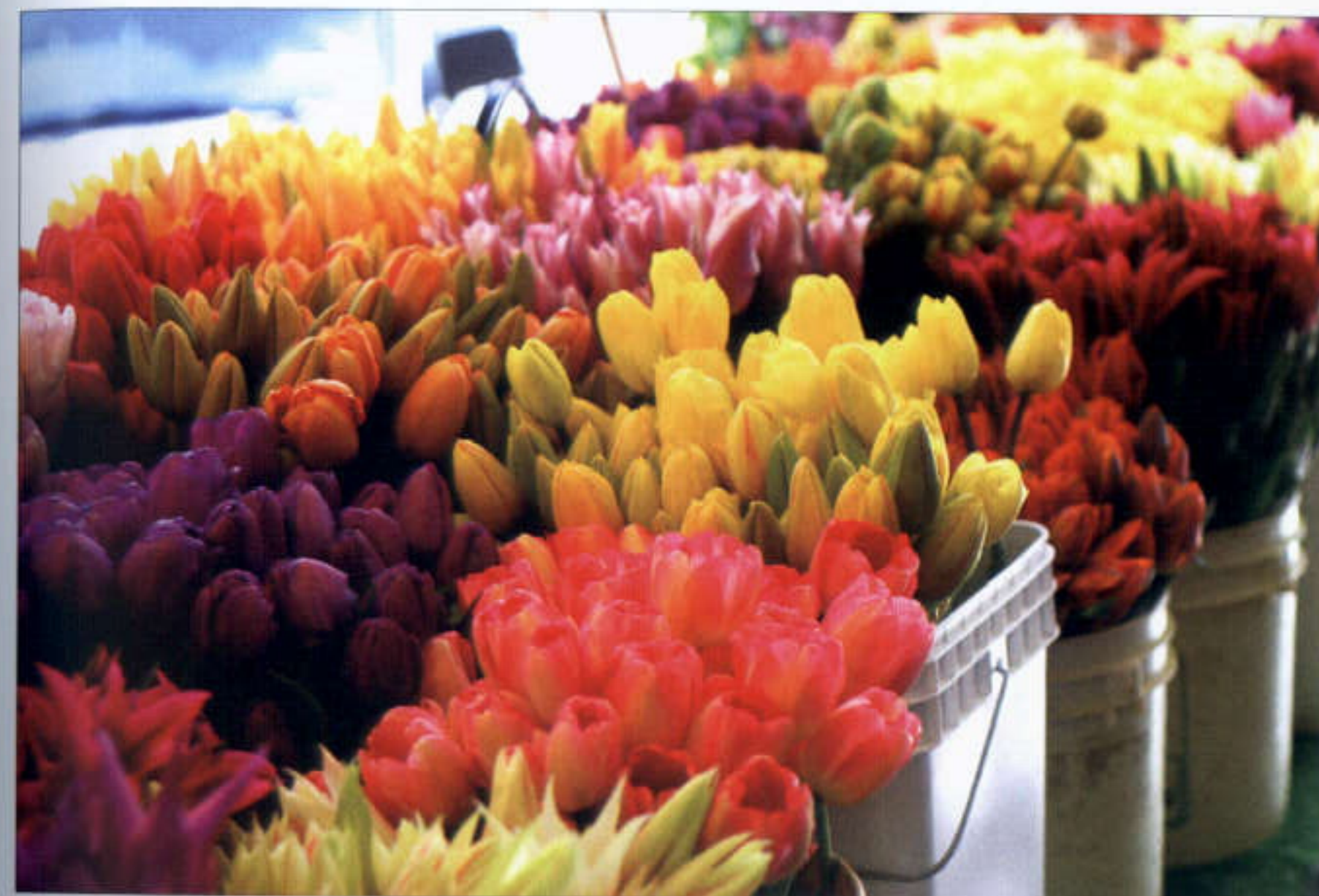
SCOTT KELBY

Ako cveće slikate u zatvorenom prostoru, ne morate da kupujete skupu opremu za osvetljavanje (konačno nešto na šta ne morate da potrošite gomilu para), zato što cveću prija difuzno prirodno svetlo. Kad kažem difuzno, mislim na to da se ne radi o direktnoj sunčevoj svetlosti; odgovaraće svako meko svetlo koje ulazi kroz prozor. Još bolje je kad je prozor veoma prljav, zato što je onda svetlo još mekše. Znači, potražite u svojoj kući, kancelariji, u svom studiju itd. prozor koji nije izložen direktnom sunčevom svetlu. Zatim postavite cveće blizu tog prozora, i to tako da dobijete bočno osvetljenje (ukoliko prirodno svetlo pada na cveće s prednje strane, cveće će izgledati nekako ravno – a vama treba ta dodatna dimenzija koju unosi bočno osvetljenje). Postavite stativ tako da cveće snimate u nivou očiju (ne zaboravite, nemojte snimati cveće odozgo). Sada ste spremni da snimate na divnom, mekom svetlu, a niste morali da potrošite ni dinar (barem ne na osvetljenje).

### Kako da prevarom stvorite idealno prirodno svetlo

Ako kroz sve vaše prozore bije direktno sunčevo svetlo, možete da varate. Idite u lokalnu prodavnicu i kupite dve stvari: (1) prozirnu, mat-belu zavesu za kađu i (2) rajsnadle. Rajsnadlama pričvrstite zavesu za svoj direktno osvetljen prozor i uživajte u najboljem prirodnom difuznom svetlu koje ste ikada videli. Ne brinite – neću nikom da kažem.

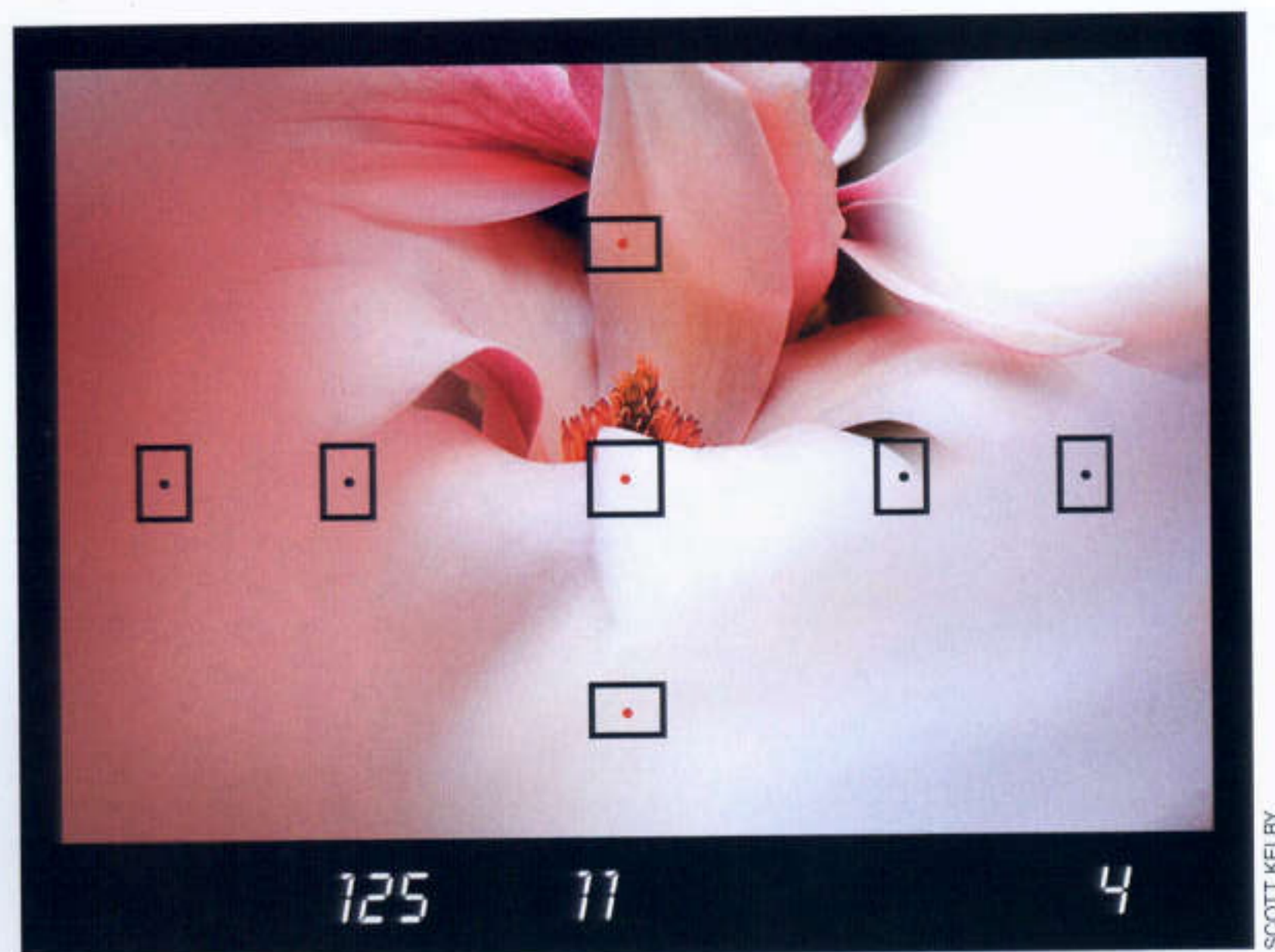
## Gde da nađete lepo cveće za slikanje



©ISTOCKPHOTO/CHRIS BENICE

Ovo može izgledati kao najbezvezniji savet u knjizi zato što je toliko prost, ali ne biste verovali koliko sam ga puta delio fotografima koji bi na to rekli: „Uh, nikad se ne bih toga setio.“ Da biste napravili zaista odlične snimke cveća, otiđite u lokalnu cvečaru ili na pijacu i kupite ga („ma nemoj!“ – kažete vi). Možete izabrati baš onaj cvet koji hoćete (ja volim da slikam ruže, kale i bele rade), a velika je verovatnoća da ćete dobiti cveće u odličnom stanju (sveže). Kako sami birate, nećete uzeti oštećene cvetove i, uz to, ne morate dodatno da plaćate aranžman. Za par stotina dinara dobićete izuzetno atraktivne objekte za fotografisanje i moći ćete da snimate cveće dok je najsvežije (mada ponekad morate sačekati dan-dva da se ruže potpuno rascvetaju).

## Zaustavite vetar



Ako cveće snimate na otvorenom prostoru – u prirodi – sigurno ćete naleteti na prirodnog neprijatelja fotografa cveća – vetar. Ništa ne nervira toliko kao kad stojite – stativ postavljen, aparat naciljan, kadar izoštren – i čekate da se vetar dovoljno smiri kako biste napravili snimak. Takva situacija je posebno loša ako snimate makro objektivom, pošto tada i najmanji pokret znači katastrofu (pa, ne baš katastrofu, ali veoma mutnu fotografiju). Možete isprobati stari trik – zaklanjanje vetra telom (koji je, uzgred, retko delotvoran), ali je mnogo bolje pustiti da aparat sredi taj problem. Postavite aparat u režim u kome zatvarač ima prioritet (tj. kada vi upravljate brzinom zatvarača a aparat sam podešava ostale parametre da biste dobili odgovarajuću ekspoziciju), a zatim povećajte ekspoziciju na najmanje 1/250 sekundi. Time ćete najčešće zamrznuti pokret izazvan vetrom (osim ako je sezona uragana). Ukoliko duža ekspozicija ne obavi posao, morate se vratiti na Plan B, po kome je vetar objekat snimanja. Tačno tako – ako ne možete da ih pobedite, pridružite im se! Izaberite dugačku ekspoziciju da biste videli kako se cveće pomera (zaista ćete videti tragove pokreta cveta dok je otvoren zatvarač), a na kraju ćete dobiti fotografiju na kojoj se „vidi“ vetar, pa će i cveće izgledati potpuno drugačije. Isprobajte ovaj trik s „hvatanjem vetra“ – možda ćete posle toga poželeti da dune vetar nakon što završite uobičajeno snimanje cveća u krupnom planu.

## Poglavlje 3

# Profesionalno snimanje venčanja

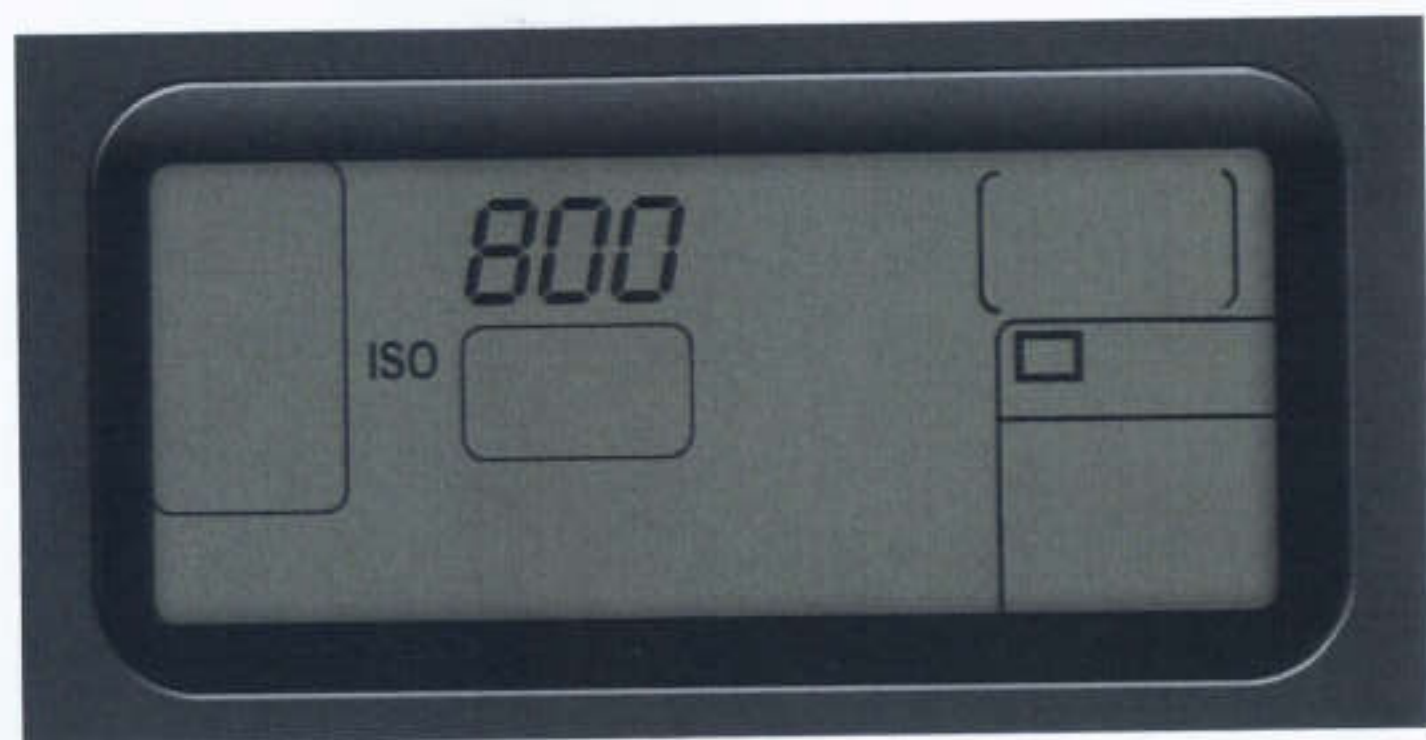
Slike s venčanja ne možete snimiti ponovo. Moraju biti dobre iz prve!



Ako živite svoj život i mislite u sebi: „Dosad je bilo lako“, znači da je vreme za snimanje venčanja. Ne brinite, nećete morati da ga tražite – ako imate makar jedan dugačak objektiv (200 mm ili duži), ono će pronaći vas. Razlog je to što ljudi misle da ste ozbiljan fotograf ukoliko imate dugačak objektiv. To je tačno. Ozbiljno, pokušajte sledeće: pojavite se na nekom događaju sa objektivom dužine od 200 do 400 mm montiranim na vaš aparat i ljudi će vam se bukvalno sklanjati s puta. Pretpostaviće da vas je angažovao organizator događaja i da ste zvaničan fotograf manifestacije, pa će se skloniti u stranu kako bi vam omogućili da slikate. To je isto kao kad se u fabrici pojavite s tehničkim crtežima – ljudi pretpostavljaju da ste tu zvanično i puštaju vas da radite svoj posao. Dodajte tome fotografski prsluk i bićete u istoj situaciji kao da imate zvaničnu novinarsku propusnicu za sve događaje (isprobajte ovaj trik – bićete iznenađeni kako dobro funkcioniše). Bilo kako bilo, ako imate dugačak objektiv, pre ili kasnije će se ženiti/udavati neko ko neće imati novca za profesionalnog fotografa (na primer, vaš rođak Pera). Pitaće vas: „Možeš li da slikaš naše venčanje?“ A vi, pošto ste po prirodi dobri, reći ćete: „Naravno.“ Velika greška. Odraćete se od posla, propustićete klopu, piće i zabavu, i iskusićete stres kakav doživljavaju samo operateri radara NORAD koji motre na Severnu Koreju. Ceremonija venčanja odigrava se samo jednom u realnom vremenu. Nećete imati priliku da određeni trenutak slikate ponovo, nema mesta za brljotine, niti za opravdanja. Ne dozvolite da Perina nevesta pobesni – pročitajte prvo ovo poglavlje.



## Trik za slikanje u slabo osvetljenoj crkvi



Mada bi trebalo da pri snimanju protokolarnih skupova (grupnih snimaka nakon ceremonije – s mladom, mladoženjom, članovima porodice itd.) koristite stativ, kada slikate ceremoniju venčanja pri slabom svetlu – na primer u crkvi – često ćete morati da snimate iz ruke. To je zaista problem. Kad snimate iz ruke pri nedovoljnoj osvetljenosti, skoro sigurno ćete dobiti zamućene slike (zbog dugačke ekspozicije koja je potrebna pri slabom svetlu). Pa kako onda profesionalci uspevaju da na mestima kao što su crkve snime superoštre fotografije? Oni primenjuju dva trika: prvo, povećavaju ISO osetljivost svog aparata (digitalnu osetljivost filma). Današnji digitalni refleksni fotoaparati (posebno Nikon i Canon) omogućavaju da se pri snimanju s veoma visokom ISO osetljivošću dobiju snimci s malo vidljivog šuma. Do koje osetljivosti možete da idete? Najmanje do ISO 800 (pogledajte prikazan Canonov LCD displej), a obično i do ISO 1600. To omogućava da snimate iz ruke pri slabom svetlu u crkvi, a da pri tom izbegnete drmanje aparata koje bi se videlo uz ISO 100 ili 200. Drugo, profesionalci koriste svoj najjači objektiv. Upotrebite objektiv s velikim otvorima blende (npr.  $f/1.4$ ,  $f/2.8$  ili  $f/3.5$ ), da bi u aparat prošlo što više raspoloživog svetla, a vi dobili oštre slike.

### Super savet

Ako pri snimanju koristite vrlo visoku ISO osetljivost, trebaće vam popularan Photoshopov dodatni modul namenjen fotografima koji slikaju venčanja – Noise Ninja (PictureCode.com). On smanjuje šum i – što je posebno važno – izgladuje kožu.



## Dobijanje mekog, difuznog svetla pomoću blica, prvi deo



Ako za snimanje venčanja u zatvorenom prostoru koristite blic, verovatno ćete dobiti grube senke i neprivlačno, ravno svetlo, ali ne mora da bude tako. Da biste pomoću ugrađenog blica dobili meko, difuzno svetlo bez grubih, oštih senki, treba da nabavite difuzor za blic (delimično providnu foliju koja se postavlja preko blica i čini da svetlo postane meko i raspršeno). Ukoliko vaš digitalni aparat ima ugrađen blic, možete da koristite – na primer – LumiQuestov Soft Screen Diffuser (košta oko 13 dolara); ako pak koristite spoljni blic, isprobajte Gary Fongov Lightsphere-II, koji košta oko 48 dolara, postavlja se preko blica, odlično umekšava svetlo i ravnomerno ga raspršuje. Zahvaljujući takvoj maloj investiciji, imaćete mnogo kvalitetnije svetlo za osvetljavanje mlade, mladoženje i svatova, pa ćete postići mnogo bolje rezultate.



## Dobijanje mekog, difuznog svetla pomoću blica, drugi deo



Drugi način da pomoću blica dobijete meko, difuzno ili – još bolje – usmereno svetlo (ovde je ključna reč usmereno jer sprečava da vaše fotografije snimljene blicom deluju ravno) primenljiv je ako koristite spoljni blic (a ne blic ugrađen u aparat, čije su mogućnosti prilično ograničene, kao što ćete uskoro videti). Prednost spoljnog blica je to što možete da mu promenite ugao i pravac. To je dobro iz sledećeg razloga: umesto da blic usmerite pravo osobi u lice (čime se dobija najgrublje i najravnije moguće osvetljenje), možete postići da se svetlo odbija od plafona. Ako je plafon prostorije u kojoj snimate beo i nije viši od 3,5 metra (što je vrlo verovatno), usmerite blic nagore prema plafonu pod uglom od 45° (kao što je prikazano na slici) pa će plafon apsorbovati grubo svetlo tako da će ono što padne na objekat biti mnogo mekše, glatkije i – što je najbolje od svega – neće bacati oštre senke iza onoga što slikate. Meke senke će pasti na pod (i van vašeg kadra). Želite li da odete još korak dalje? Onda, umesto da usmerite blic u plafon, neka vaš pomoćnik (prijatelj, rođak i sl.) drži reflektor s vaše leve ili desne strane, malo iznad visine ramena, a vi usmerite blic u reflektor. Tako će reflektor upiti grubo svetlo i, uz to – pošto je postavljen pod uglom – i on će osvetljivati scenu mekim usmerenim svetlom pod uglom. Na taj način ćete dobiti meke senke s jedne strane mladog (mladoženjinog, kuminog itd.) lica, i imati mnogo prijatnije i manje ravno osvetljenje (shvatite ga kao bočno osvetljenje).



## Koristite blic i pri snimanju venčanja na otvorenom prostoru



MATT KLOSKOWSKI

Fotografi specijalizovani za venčanja već godinama primenjuju sledeći trik: koriste blic kad slikaju po sunčanom danu na otvorenom prostoru. Znam, zvuči glupo da se po sunčanom danu koristi blic, ali ga profesionalci upotrebljavaju kako bi s lica osoba koje slikaju uklonili one teške, grube senke i učinili da mladenci izgledaju prirodnije pri tom nepovoljnom osvetljenju (uz to, kad primenite ovu tehniku, obično ćete uspeti da uhvatite onaj lep odsjaj u očima ljudi koje fotografirate). Obavezno na LCD ekranu aparata pogledajte šta ste snimili kako biste se uverili da je svetlo dobro balansirano. Na gornjoj slici sam ja prilikom snimanja jednog venčanja u prirodi. Zapazite da blic nije uperen direktno u lica svatova, već je zaokrenut udesno (ili ulevo) i nagnut pod 45°. To omogućava da dobijete senke a da izbegnete grubu efekat koji biste dobili s blicem uperenim direktno u ljude. Pod uslovom da niste udaljeni više od 2,5 do 3,5 metra od objekta, ne brinite – blic će biti delotvoran bez obzira na to što nije usmeren pravo napred.

### Još jedan odličan savet za korišćenje blica

Evo još jednog saveta zahvaljujući kojem će vaš blic biti manje napadan kada snimate na otvorenom prostoru: pomoću odgovarajućeg dugmeta podesite kompenzaciju osvetljenja blicem na -1 (to funkcioniše na isti način kao uobičajena kompenzacija osvetljenja, ali za blic). Blic će i dalje doprinosti ublažavanju senki, ali to neće biti tako očigledno.



## Rezervne memorijske kartice držite kod sebe



Fotografi često naprave i po 750 snimaka na jednom venčanju, obuhvatajući četiri najvažnija dela celog događaja (snimci pre venčanja, ceremonija, zvanice i prijem), pa ćete verovatno i vi napraviti sličan broj fotografija (možda manje, možda više, ali će se svakako raditi o stotinama snimaka). Sigurno ne biste voleli da vam ponestane filma (drugim rečima – ne želite da napunite memorijsku karticu svog digitalnog aparata a da pri ruci nemate praznu rezervnu karticu s kojom možete nastaviti da snimate). Najvažnije je da uvek kod sebe imate rezervnu memorijsku karticu. Držite je u džepu (ili u novčaniku) tako da je možete ubaciti u aparat čim se prva kartica napuni, kako biste što pre nastavili snimanje. Po prirodnom zakonu fotografisanja venčanja, memorijska kartica će se napuniti baš u najvažnijem trenutku ceremonije, a vi ćete morati da odete da je potražite (u vašoj fotografskoj torbi na drugom kraju prostorije, u kolima ili u sali za prijem), i nećete napraviti najvažniji snimak tog dana (ovo sam spoznao na najteži način). Znači, rezervnu karticu uvek držite uza se, pa ćete već za 10 sekundi nastaviti snimanje.

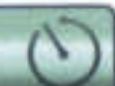


## Protokolarni snimci: koga prvo slikati?



©ISTOCKPHOTO

Posle ceremonije, obično ćete slikati protokolarnе portrete mladenaca sa svim zvanicama – od kumova do baba i deda. Teži deo posla je okupiti sve ljude koje hoćete da slikate s mladom i mladoženjom baš onda kada vam trebaju. To može da traje pola sata ili tri sata – zavisno od toga koliko ste dobro organizovani. Evo saveta koji će vam pomoći da sve odvija što brže: odmah okupite sve koji treba da se pojave zajedno na nekoj slici. Dok su svi na okupu, snimate prvo protokolarnе portrete mladenaca (uskoro ćete videti zašto). Kada to završite, slikajte najveće grupe ljudi (portrete šire familije), a kada završite slikanje neke grupe (na primer, babe i dede), pošaljite ih u salu za prijem. Znači, ukratko – počnite dok su svi na okupu a onda, kako koju grupu završite, uputite ih u salu za prijem, i tako sve dok ponovo ne ostanete samo s mladencima. Ako ne budete tako radili, trošićete silno vreme na čekanje da dođe ujka Pera koji je tamo negde u sali. Prvo treba da slikate mladu i mladoženju zato što pritisak da se mladenci pojave u sali za prijem raste eksponencijalno s vremenom – obično se čekaju mladenci da bi se iznelo posluženje. Prema tome, svi sede u sali i čekaju vas – fotografa. Znači, nikako ne biste želeli da na brzinu snimate najvažnije portrete (one koje će mladenci otkupiti – njihove protokolarnе portrete). Olakšajte sebi život – počnite od najvažnijih pa idite naniže.



## Protokolarni grupni portreti: šta izoštriti

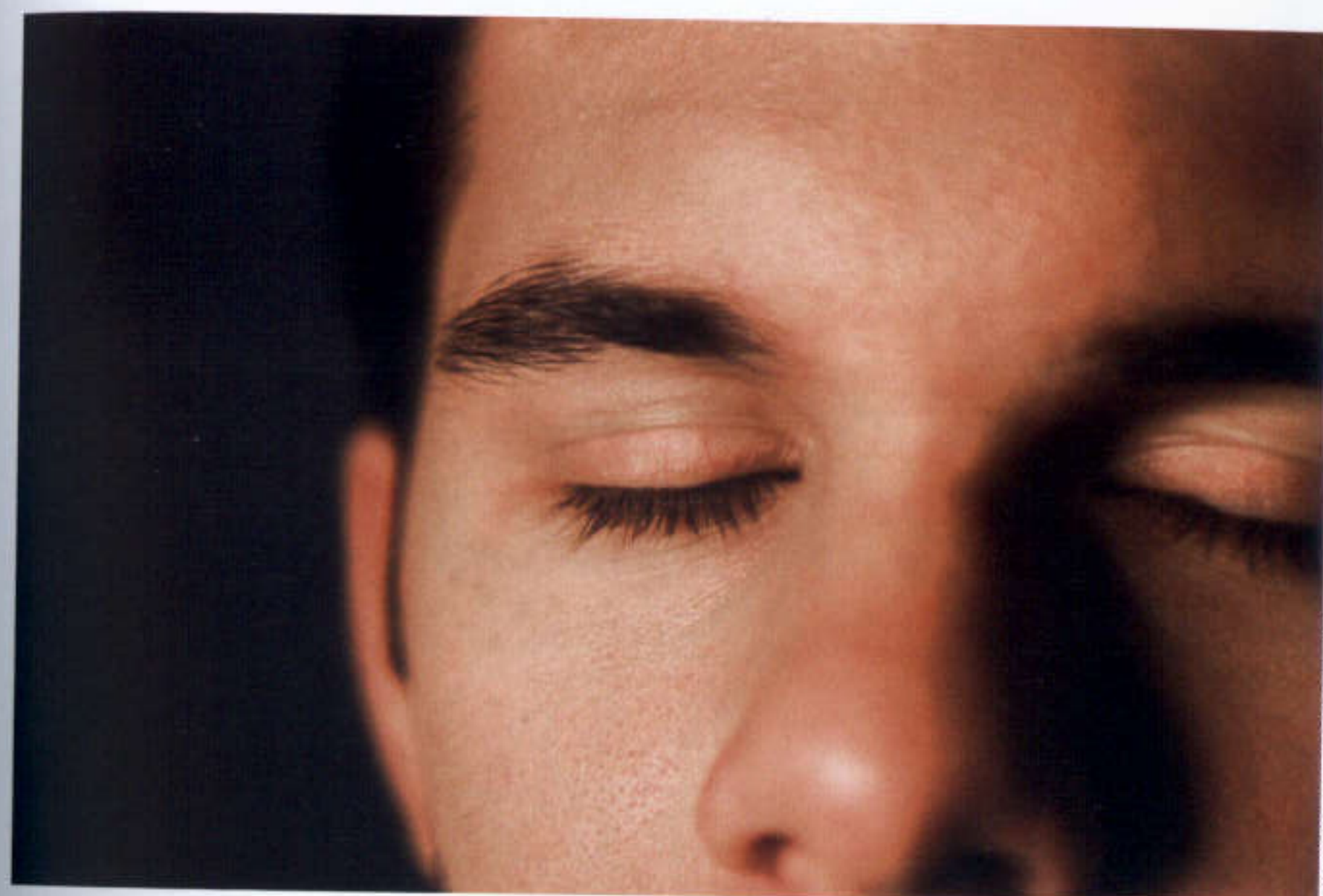


©ISTOCKPHOTO/KEVIN RUSS

Kada pravite protokolarnе fotografije većih grupa ljudi, treba da koristite onaj otvor blende koji obezbeđuje da su svi u fokusu. Isprobajte blendu  $f/11$  da biste postigli prihvatljivu dubinsku oštrinu za grupne portrete. A prema čemu da izoštrite sliku? Ako imate više od jednog reda ljudi, staro pravilo (koje važi i danas) glasi da treba izoštriti oči ljudi u prednjem redu. Pozadi imate veću dubinsku oštrinu nego napred, pa je važno da prvi red bude u fokusu. Ukoliko prvi red nije oštar, propašće cela fotografija.



## Sprečite ih da trepću



©ISTOCKPHOTO/NICK SCHLAX

Kada snimate grupu od pet ili više ljudi, skoro je sigurno da će bar neko biti snimljen sa zatvorenim očima. To je još jedan od zakona snimanja fotografija venčanja, ali nemojte mnogo brinuti o tome zato što ćete upravo naučiti odličan trik kojim ćete eliminisati većinu slučajeva nepoželjnog treptanja i zatvaranja očiju – ako ne i sve. Kada budete spremni da slikate, naterajte sve ljude da zatvore oči a onda – kada izbrojite do tri – neka ih otvore i neka se nasmeše. Zatim sačekajte još sekund-dva pa škljocnite. Kada snimam grupne portrete, ja kažem: „Dobro, svi zatvorite oči. A sada... 3-2-1... otvorite!“ Onda sačekam još trenutak i napravim snimak. Izuzetna tehnika.





## Fotografije iz sale: naterajte ih da igraju



SCOTT KELBY

Problematično je slikati ljude koji igraju. Ako ih slikate s blicem (a verovatno hoćete), zamrznućete im pokret pa će izgledati kao da stoje nepokretno, ali u malo neobičnim pozama. I dalje mi je čudno to što ljudi koji igraju poređani u red, na slikama izgledaju kao postrojani policajci – fotoaparatus ne može da snimi pokret, osim ako ga naterate. Postoje dve tehnike: prvu, koja se na engleskom zove *panning*, obezbeđuje sam aparat. Aparatom pratite pokrete osobe koja igra (obično mlade, kume ili kuma), koristeći pri tom dugačku ekspoziciju (tj. malu brzinu zatvarača) tako da ostali ljudi u okolini budu zamagljeni, kako bi izgledalo kao da (pogodili ste) igraju. Ukoliko ste pri snimanju na svadbi zaboravili da primenite tu tehniku, zamućenje koje simulira pomeranje možete dodati u Photoshopu. Prvo kopirajte sloj Background. Zatim iz menija Filter izaberite Blur, a onda Motion Blur. Postavite ugao (parametar Angle) na 0°, pa povećajte rastojanje (parametar Distance) dok objekti na slici ne budu izgledali kao da se zaista kreću. Na kraju izaberite gumicu za brisanje (alatku Eraser), odaberite zaista veliku četkicu mekih ivica (na primer, meku okruglu četkicu od 200 piksela) i brišite preko osobe koja vam je u fokusu (recimo, mlada) tako da ta osoba bude izoštrana dok svi drugi igraju i dobro se provode muvajući se unaokolo.



## Vaš glavni zadatak: pratiti mladu



©ISTOCKPHOTO/ELIANET ORTIZ

Mlada je u centru pažnje na svakom venčanju, pa se dobro potrudite da bude glavna i na vašim fotografijama pre venčanja, tokom ceremonije, na grupnim portretima i u sali za prijem. Pratite mladu kao što biste pratili centarfora kad biste snimali fudbalsku utakmicu. To je posebno važno ako prodajete fotografije, zato što će mlada biti kupac (direktno ili preko posrednika). Znači, neka ona bude prava zvezda događaja (fotografije ujka Pere u sali za ručavanje ne prodaju se tako dobro, kao što i sami znate).



## Protokolarni snimci: na koju visinu postaviti aparat



©ISTOCKPHOTO/DAMIR SPANIC

Kada slikate protokolarnе fotografije, veoma je važno na koju ćete visinu postaviti aparat. Ukoliko nije pravilno postavljen, telo osobe koju slikate može delovati deformisano ili neki delovi mogu izgledati veći nego što jesu (a to obično nije dobro). Prema tome, pronalaženje odgovarajuće visine aparata izuzetno je značajno pri profesionalnom snimanju portreta. Navešću nekoliko smernica koje će vam pomoći da napravite fotografije profesionalnog izgleda:

Portret osobe u stojećem položaju, puna visina: Postavite aparat (na stativ) u visini mladinskog struka (da, moraćete da se klanjate, savijate itd., ali će konačan rezultat biti vredan truda). Objektiv treba da stoji ravno (nemojte ga okretati ka mladinskom licu).

Snimak 7/8 (od lista noge nagore): Postavite aparat (na stativ) sa objektivom u visini mladinskih grudi i snimajte odatle – objektiv je i dalje ravan.

Snimak glave i ramena: Postavite aparat (na stativ) u visini mladinskih očiju ili malo više.



## Protokolarni snimci: ne odsecajte zglobove



©ISTOCKPHOTO

Kada u tražilu nameštate kadar kako biste dobili snimak profesionalnog kvaliteta, nemojte da odsećete nikoga na nivou zglobova (drugim rečima, ne dozvolite da donja ivica kadra preseče bilo koga preko lakta ili kolena. Takođe, bočne stranice kadra ne smeju da preseku osobu na mestu ručnog zgloba ili lakta). Ukratko, klonite se zglobova. Ako treba da kadirate sliku tako da se nekom ne vidi deo ruke ili noge, neka ivica slike bude što bliže sredini ruke ili noge, a što dalje od zglobova. Dovoljno sam rekao.



## Protokolarni snimci: pravite kompozicije polazeći od mladenaca



©ISTOCKPHOTO/KEVIN RUSS

Postoji jedan popularan način za izradu svih protokolarnih snimaka – mladenci su u centru i tu ostaju. Oni se ne premeštaju već se grupe drugih ljudi (mladini i mladoženjeni gosti, kum, kuma, roditelji, babe i dede itd.) razmeštaju tamo-amo oko njih. Koristite mladence kao gradivne elemente kompozicije i sve ostalo će biti mnogo lakše (barem kada je reč o poziranju za grupne fotografije).



## Protokolarni snimci: trik za dobijanje lepих pozadina

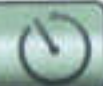


©ISTOCKPHOTO/PHIL DATE

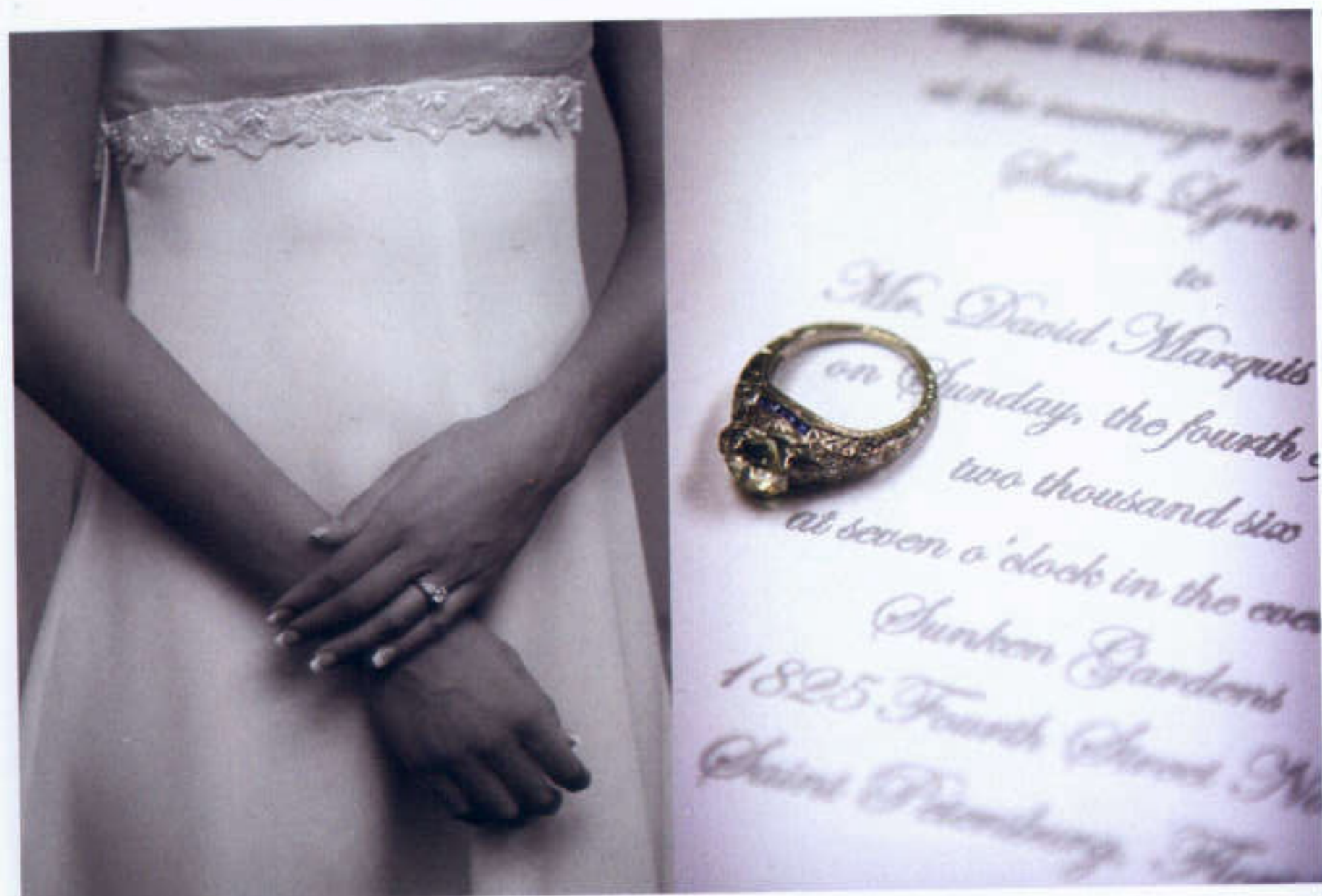
Na protokolarnim portretima, pozadine su samo to – pozadine. A ključ za uspeh je korišćenje jednostavnih pozadina. Što jednostavnije, to bolje. Prema tome, nemojte pokušavati da u pozadini svojih portreta uhvatite vodopad, 36 različitih vrsta rastinja, puzavice u punom cvatu itd. Neka vam cilj bude jednostavnost, inače će pozadina odvlačiti pažnju od vaših portreta. Uz to, ako iz bilo kog razloga budete kasnije morali da retuširate pozadinu u Photoshopu, to ćete obaviti lakše ukoliko je pozadina jednostavna.

### Savet o pozadini

Evo još jednog dobrog saveta: menjajte pozadinu na svojim protokolarnim slikama. To možda na početku ne izgleda tako važno, ali ukoliko se u albumu s venčanja bude stalno ponavljala ista pozadina, postaće zaista zamorno. Kada napravite nekoliko snimaka na jednoj pozadini, u blizini potražite drugu jednostavnu pozadinu i iskoristite je za druge snimke. Tada album neće biti monoton i dosadan.



## Snimanje detalja (i koje detalje snimiti)



SCOTT KELBY

Kvazinovinarski stil fotografisanja venčanja trenutno je veliki hit. Pod tim se podrazumeva da fotografijama pričate priču o venčanju kao da taj događaj pratite za potrebe nekih novina ili časopisa. Jedan od ključnih elemenata te tehnike jeste obavezno fotografisanje sitnih detalja sa svadbe, posebno onih iza scene – pre venčanja. Evo liste stvari koje biste možda želeli da slikate, a koje bi u albumu s venčanja mogle da se prikažu samostalno ili da se iskoriste kao pozadine za druge fotografije:

- mladine cipele
- mladina haljina na vešalici
- mladina dijadema, ogrlica itd.
- pozivnica za venčanje
- note muzike koja je svirana na venčanju
- spisak gostiju (kada ga nekoliko ljudi potpiše)
- njihove čaše za šampanjac
- burme (možda postavljene na pozivnicu i s nekoliko nasumično bačenih ružinih latica)
- avionske karte za bračno putovanje
- note ili omot CD-a s muzikom prvog plesa mladenaca
- mladoženjin cvet u reveru
- bidermajer
- lep detalj na venčanici



## Promenite položaj iz kojeg snimate da biste dobili zanimljiviju scenu



©ISTOCKPHOTO/ROBERT DEAL

Želite da napravite fotografiju koje će se svi sećati? Snimate je s visine (na drugom spratu potražite prozor s kog možete da snimate nadole, ili balkon, most itd.). Ako ne možete da nađete pogodno uzvišeno mesto, uvek možete improvizovati tako što ćete poneti (ili pozajmiti) merdevine s kojih ćete slikati. Naravno, budite pažljivi jer je balansiranje na merdevinama sa skupom fotografskom opremom obično materijal za holivudske komedije. Ovaj trik sa snimanjem s visine idealan je za slikanje mladinih i mladoženjinih kumova, pa i samih mladenaca – kao što je ovde prikazano.



## Pronalaženje savršenog svetla za slikanje mlade

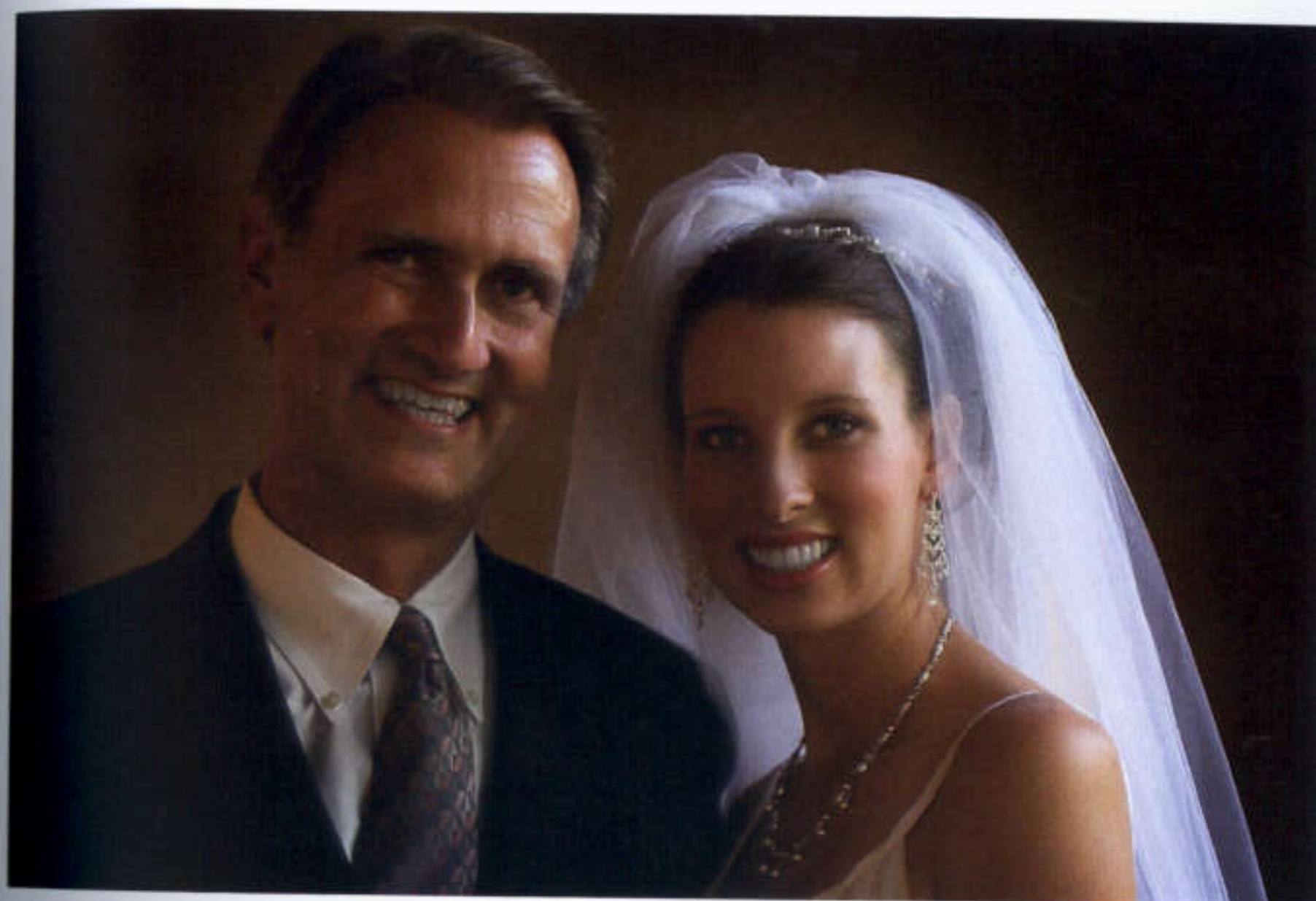


SCOTT KELBY

Na većini venčanja postoji mesto sa zaista spektakularnim svetlom koje čeka da ga pronađete – ali kada ga nađete, morate znati kako da ga iskoristite. To svetlo je, naravno, prirodno svetlo koje ulazi kroz prozor (pri takvom svetlu teško je napraviti lošu fotografiju). Potražite prozor koji nije osvetljen direktnim sunčevim svetlom (prozor okrenut ka severu obično će dati meko, difuzno svetlo). Kada nađete to divno prirodno bočno svetlo koje ulazi kroz prozor, gde ćete postaviti mladu? Idealan položaj je oko 2 do 2,5 metra od prozora, tako da svetlo ravnomerno i meko pada na nju (skoro da zvuči kao pesma, zar ne?). To je savršeno mesto za snimanje nekih slika pre samog venčanja – na primer, same mlade, mlade s majkom i mlade sa ocem.



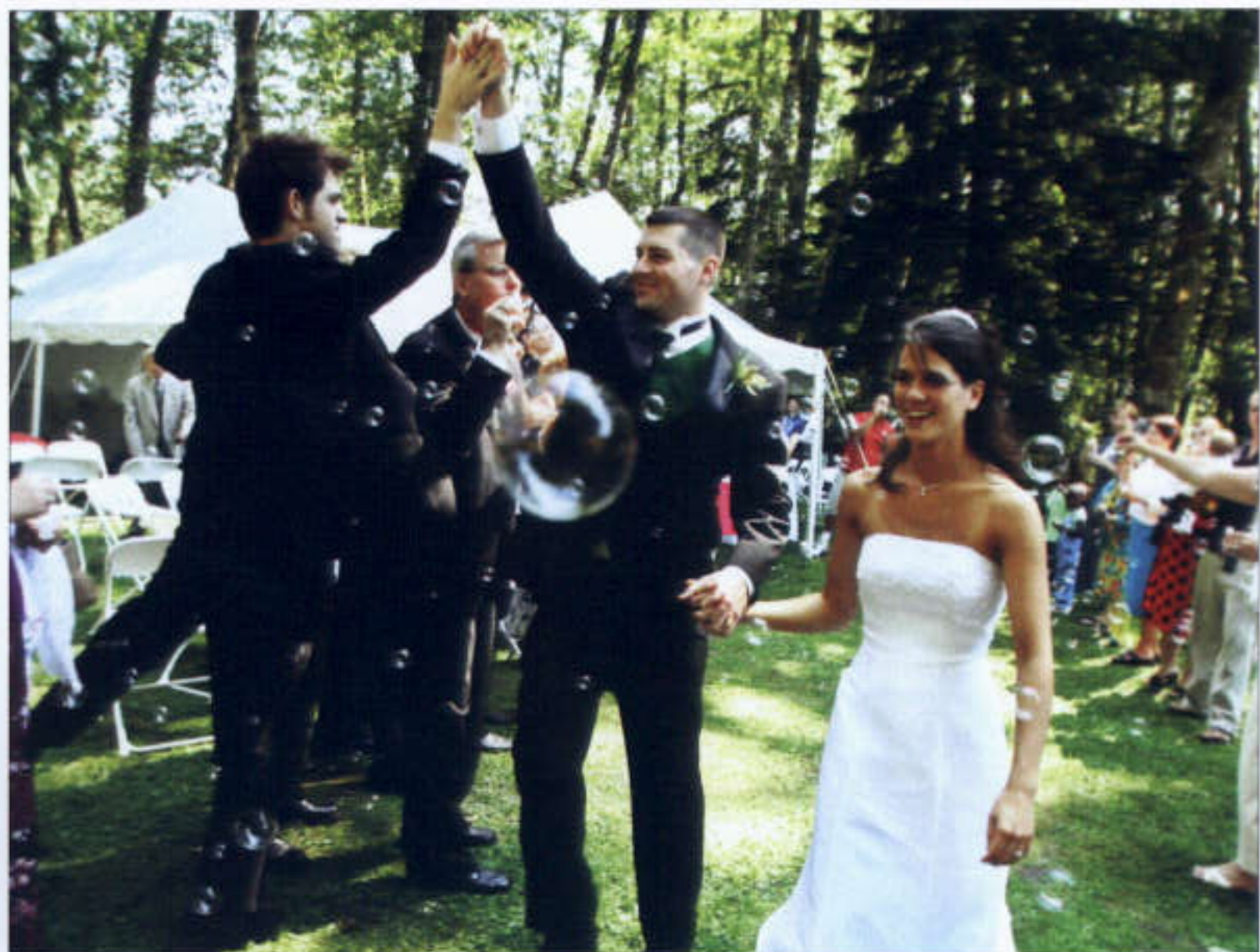
## Kako slikati mladu s drugim ljudima



SCOTT KELBY

Kad slikate mladu s drugim ljudima, uključujući i mladoženju, morate ih namestiti tako da su im glave veoma blizu kako biste dočarali nivo bliskosti koji želite da predstavite na svojim fotografijama. To ne deluje kao problem sve dok zaista ne počnete da nameštate ljude u odgovarajuće poze. Kada zauzmu prirodnu pozu, rastojanje između glave date osobe i mladine glave je preveliko. To može u stvarnosti izgledati potpuno prirodno, ali će fotografiji nedostajati očigledna prisnost. Često sam viđao takve slike i stalno podsećam ljude, čak i mladoženju, da glavu primakne sasvim uz mladinu. Njima to deluje kao neprirodna poza, ali ako ne stanu tako, izgledaće ukočeno i neprirodno na vašim fotografijama. Vodite računa o tome kada sledeći put budete snimali venčanje i bićete prijatno iznenađeni kako uz naglašenu bliskost između osoba koje snimate, dobijate mnogo snažnije slike.

## Šta snimati širokougaonim objektivom



©ISTOCKPHOTO/KEVIN RUSS

Na venčanjima postoje tri momenta koja ćete sigurno hteti sa snimate širokougaonim objektivom. Jedan je posipanje mladenaca zrnavljem (naravno, danas se to više ne radi). Tu scenu ćete želeti da snimate širokougaonim objektivom kako biste uhvatili mladu, mladoženju i – isto tako važno – gomilu koja baca zrnavlje na mladence. Zatrebaće vam širokougaoni objektiv i kad snimate unutrašnjost crkve. Mlada će hteti fotografije na kojima se vidi sve, pa će vas širokougaoni objektiv spasiti jer ćete moći da napravite taj važan snimak. Na kraju, širokougaonim objektivom ćete snimiti bacanje bidermajera i podvezice, tako da uhvatite i onog ko baca i gomilu koja željno iščekuje nagradu (da tako kažemo). Napravite širok kadar, slikajte iz položaja ispred mlade, i sve ćete imati na tom jednom snimku (ali nemojte da napravite samo jedan snimak – niz fotografija na kojima je uhvaćen taj trenutak sigurno će vam se isplatiti).

## Napravite rezervnu kopiju fotografija na licu mesta



Određeno venčanje se događa samo jednom. Nema popravnog, pa izrada rezervne kopije snimljenih fotografija mora da bude obavezni deo vašeg posla. Ako napunite memorijsku karticu pa ubacite novu, punu karticu treba odmah da iskopirate na čvrsti disk. Ja peporučujem ili Epson P-2000 ili P-4000 (prikazan gore); u oba uređaja se direktno ubacuje CompactFlash kartica i pravi se rezervna kopija, tako da ne treba da pri ruci imate računar. Svoj P-2000 držim u fotografskoj torbi tako da karticu, čim je napunim, ubacim u P-2000 i pritisnem dugme za kopiranje. Za samo nekoliko minuta napravi se rezervna kopija memorijske kartice (s nezamenjivim fotografijama). Uz to, čim se vratim u studio kopiram sve fotografije na spoljni čvrsti disk, tako da imam dve rezervne kopije slika s venčanja. Pravljenje rezervnih kopija je izuzetno važno – ako nemate kopije, morate da se pouzdate samo u memorijske kartice. Zamislite kako biste se osećali da morate saopštiti mladencima kako vam se kartica nekako pokvarila pa ste izgubili snimke s njihove ceremonije. Takvu situaciju ćete potpuno izbeći ako uvek napravite jednu ili dve rezervne kopije, što je – složićete se – veoma jednostavno.

### Skotovi saveti za nabavku opreme

- ➊ Epson P-2000 (čvrsti disk od 40 GB) košta oko 499 dolara.
- ➋ Epson P-4000 (čvrsti disk od 80 GB) košta oko 660 dolara.



**Ako snimate u formatu JPEG,  
koristite unapred definisan balans bele boje**



Kad snimate sa aparatom podešenim na sirovi format (RAW), ne morate brinuti o balansu bele boje (ostavite ga podešenog na Auto White Balance, a uvek ga možete naknadno izmeniti u Photoshopu); ali ukoliko ste slični mnogim profesionalnim fotografima specijalizovanim za venčanja, snimaćete u formatu JPEG Fine (da biste mogli napraviti više snimaka i da bi se oni brže upisivali na memorijsku karticu). Ako je tako, bolje je da na aparatu odaberete unapred definisan balans belog koji odgovara uslovima osvetljenja u kojima snimate (na taj način, boje na vašoj fotografiji deluju balansirano za dato svetlo). Ukoliko ne podesite ispravan balans belog, fotografije mogu biti suviše žute ili suviše plave. Srećom, biranje balansa belog lakše je nego što mislite a uštedeće vam dosta vremena kasnije, kada slike budete obrađivali u Photoshopu. Samo otvorite meni na aparatu, skliznite do kontrole za balans belog i izaberite opciju Incandescent ako snimate u standardnoj sali za prijeme, odnosno opciju Daylight – ako snimate venčanje na otvorenom prostoru. Ukoliko koristite blic, podesite balans belog na opciju Flash. Eto kako je lako dovesti boje u red.



## Poglavlje 4

# Profesionalno snimanje pejzaža

## Saveti za fotografisanje čudesnog sveta prirode



Ako ste imali priliku da slikate neke zaista neverovatne pejzaže, kao što su kanjon Kolorada, Nacionalni park Josemiti ili druge čudesne prirodne lepote, znate da je to veoma frustrirajuće fotografsko iskustvo. Posmatrate taj impresivan pejzaž, u svoj njegovoj lepoti, i on deluje tako beskrajno inspirativno da vam se čini kako bi tu i šimpanza mogla da napravi izvanredan snimak. Vidik je potpuno spektakularan, pa kako biste mogli nešto da zabrljate? Onda postavite stativ, pogledate kroz tražilo i tada se to desi – počinjete tiho da jecate. Jecate zato što ste kupili svu tu skupu foto-opremu, nekoliko tela aparata i objektivu koji koštaju više od hibridne tojote, imate više filtera od prodavnice fotoaparata u hotelu Ritz, a vaša fotografska torba teži oko 25 kg. Štedeli ste cele godine, uzeli ste dve nedelje odmora, kupili povratnu avionsku kartu i iznajmili ogroman džip, dovoljno veliki za vas, vašu porodicu i vašu skupocenu opremu, i stigli ste u letnju vrelinu kanjona. Sada gledate kroz tražilo i ono što vidite ne izgleda ni upola tako dobro kao jeftine razglednice u prodavnici suvenira u Nacionalnom parku. Suze počinju da vam teku niz lice dok shvatate da nećete uspeti da napravite snimak zbog kojeg ste došli. A ko je kriv za sve to? Ansel Adams – eto ko. On je svima nama – ostalim fotografima – upropastio doživljaj Velikog kanjona, parka Josemiti i desetina drugih lokacija. Ipak, i ako nismo svi Ansel Adams, sigurno možemo da napravimo fotografije koje su bolje od onih iz prodavnice suvenira, zar ne? Pa, obuka počinje čitanjem ovog poglavlja. Ne očajavajte, to je samo početak.



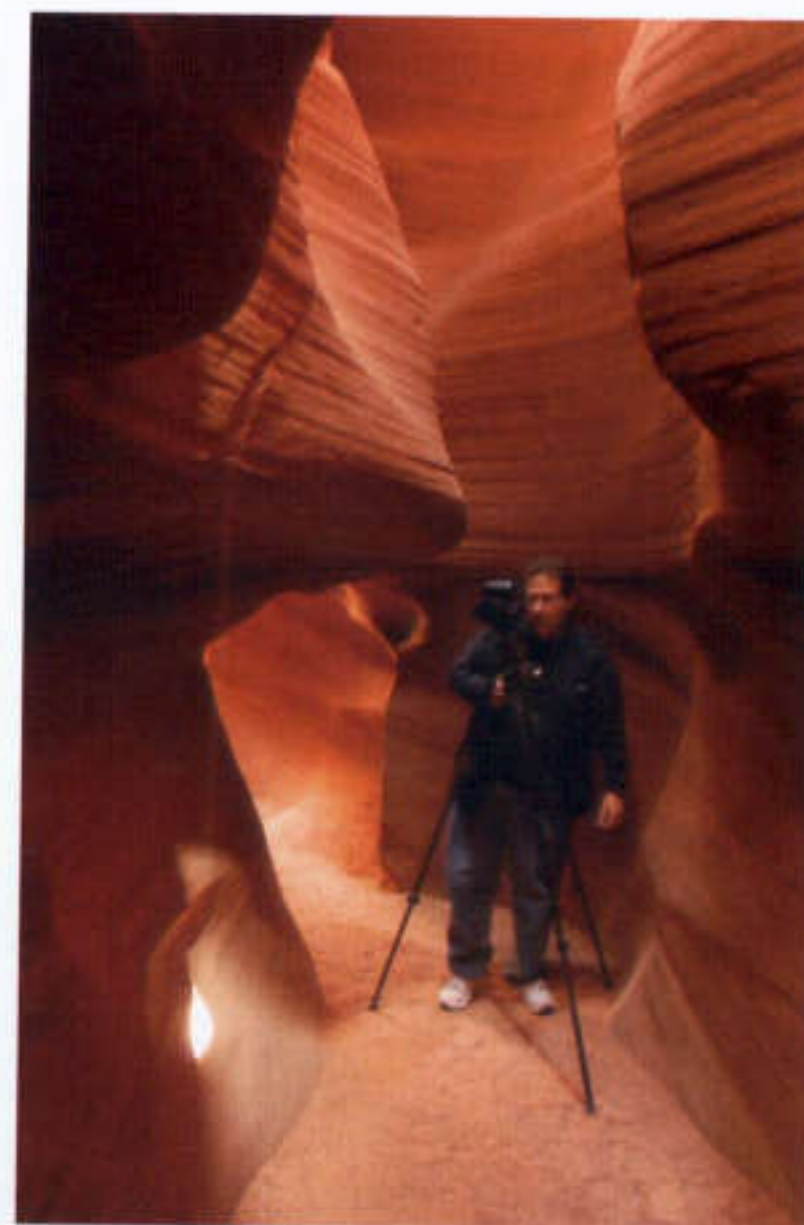
## Zlatno pravilo fotografisanja pejzaža



SCOTT KELBY

Postoji zlatno pravilo fotografisanja pejzaža, pa vam ni praćenje svih saveta iz ove knjige neće pomoći da postignete rezultate profesionalnog kvaliteta ukoliko se ne budete *strogo* pridržavali tog pravila. Pejzaže možete fotografisati samo u dva doba dana: u zoru i u sumrak. Možete početi oko 15 do 30 minuta pre izlaska sunca, i zatim snimati od pola sata do sat (zavisno od jačine svetla – ne sme da bude prejako). U sumrak počnite od 15 do 30 minuta pre zalaska sunca, i produžite još pola sata nakon zalaska. Zašto samo tada? Zato što je takvo pravilo. Dobro, ima tu još nečeg. To su jedina doba dana kada je svetlo meko i toplo a senke meke – samo takvi uslovi obezbeđuju osvetljenje neophodno za kvalitetno snimanje pejzaža. Koliko je ovo pravilo strogo? Nikad neću zaboraviti jedno predavanje za profesionalne fotografe koje sam držao zajedno s čuvenim fotografom časopisa *National Geographic* – Džoom Maknalijem (Joe McNally). Čovek iz publike je pitao Džoa: „Da li stvarno može da se snima samo u zoru i u sumrak?“, Džo je mirno uzeo svoj stativ i ubio čoveka od batina. Dobro, preterujem, ali Džo je rekao nešto što sam zauvek zapamtio. Rekao je da su današnji urednici fotografije (u poznatim časopisima) toliko ubeđeni u to, da neće čak ni da pogledaju njegove niti bilo čije fotografije pejzaža ukoliko nisu snimljene u zoru ili u sumrak. Takođe je dodao sledeće: ako im odnese snimak i kaže: „Vidi, nije snimljen u tim čarobnim momentima, ali je izvanredan,“ oni ipak neće ni da ga pogledaju. Poenta je sledeća: profesionalni fotografi slikaju pejzaže u ta dva doba dana i isključivo tada. Ako želite profesionalne rezultate, radićete to isto.

## Venčajte se sa stativom



BILL FORTNEY

U redu, sada znate kako će izgledati vaš život profesionalnog fotografa pejzaža: ustajaćete pre zore i gotovo redovno ćete kasniti na večeru (ne zaboravite, nije sramota zakasniti za večeru). Ako vam to ne smeta, vreme je da čujete i drugu neprijatnu vest – pošto ćete stalno snimati po slabom svetlu, moraćete stalno da koristite stativ. Svaki put. Neprestano. U svetu profesionalnog fotografisanja pejzaža ne postoji snimanje iz ruke. Moram vas upozoriti da ćete ponekad u zoru sretati fotografe koji će slikati isti pejzaž kao i vi, držeći aparat u ruci. Oni to još ne znaju, ali kad otvore svoje fotografije u Photoshopu, susreće se s preosvetljenim, defokusiranim i najzamućenijim fotografijama ikad viđenim. Pa, šta možete da uradite za te bespomoćne duše? Uzmite tiho svoj stativ i ubijte ih od batina. To bi uradio Džo Maknali. (Šalim se. Donekle.)

### Stativi: prednost ugljeničnih vlakana

Trenutno su veliki hit stativi od ugljeničnih vlakana. Takvi stativi imaju dve istaknute prednosti: (1) mnogo su lakši od konvencionalnih metalnih stativa, a jednako su jaki i stabilni, i (2) ugljenična vlakna ne rezoniraju kao metal, pa je manja verovatnoća da će se tokom snimanja javiti vibracije. Naravno, ovi stativi imaju i manu: kao što pretpostavljate, nisu jeftini.

## Snimanje u režimu prioriteta blende



Nikon



Canon

Profesionalni fotografi koji snimaju na otvorenom prostoru rade u režimu prioriteta blende (taj položaj na točkiću za izbor režima vašeg digitalnog aparata označen je slovom A ili Av). Ovaj režim je toliko popularan zato što omogućava da odlučite kako da kreativno predstavite fotografiju. Evo šta mislim pod tim: pretpostavimo da snimate tigra zum teleobjektivom i odlučite da tigar (koji je u prednjem planu fotografije) bude izoštren, a da pozadina bude van fokusa. U režimu prednosti blende, to je lako – postavite blendu na najmanji broj na vašem objektivu (na primer, f/2.8, f/4, f/5.6 itd.) pa fokusirate tigra. To je sve. Aparat (i teleobjektiv) obavlja ostalo – dobićete oštru fotografiju tigra i potpuno defokusiranu pozadinu. Upravo ste naučili jedan od tri trika s blendom – mali brojevi blende (i zum objektiv) obezbeđuju da objekat u prednjem planu bude izoštren a pozadina neizoštrena. A šta da radite ako hoćete da i tigar i pozadina budu izoštrani (želite da jasno vidite i tigra i ono što ga okružuje)? Pomerite blendu na f/8 ili f/11. Ove dve vrednosti su odlične kada scenu hoćete da uhvatite baš onako kako je vidite (bez kreativne intervencije kao što je defokusiranje pozadine). Veoma udaljene pozadine (tj. one koje su daleko iza tigra) biće defokusirane, ali ne mnogo. To je drugi trik režima prioriteta blende. Treći trik je sledeći – koji otvor blende koristiti kada hoćete da što više delova slike bude u fokusu (prednji plan, sredina, pozadina – sve): samo izaberite najveći broj za dati objektiv (f/22, f/36 itd.).

## Komponovanje lepih pejzaža



SCOTT KELBY

Kada sledeći put uzmete u ruke neki vrhunski časopis o putovanjima, s čudesno lepim fotografijama pejzaža, ili kada pogledate radove vodećih fotografa pejzažista kao što su David Muench, Moose Peterson, Stephen Johnson i John Shaw, udubite se za trenutak u neke od njihovih izvanrednih slika. Većini tih fotografija pejzaža zajedničke su tri stvari: prednji plan, srednji plan i pozadina. Ako se snima zalazak sunca, onda snimak ne kreće od vode nego od plaže. Plaža je u prednjem planu. Na fotografiji zalaska sunca, u srednjem planu je ili more u kome se ogleda sunce ili – ponekad – samo sunce. Konačno, na snimku zalaska sunca, pozadinu čine oblaci i nebo. Sva tri elementa su tu, i sva tri su neophodna da bi se napravio zaista ubedljiv i atraktivan snimak pejzaža. Kada sledeći put budete fotografisali na otvorenom prostoru, zapitajte se: „Gde mi je prednji plan?“ (zato što amateri najčešće zaboravljaju upravo to – na njihovim snimcima obično su samo srednji plan i pozadina). Vodite računa o sva tri navedena elementa; to će vam pomoći da ispričate svoju priču i usmerite oko posmatrača, a vaše fotografije pejzaža dobiće potrebnu dubinu.

### Još jedna prednost snimanja u zoru

Fotografisanje u rano jutro (umesto u sumrak) ima još jednu dobru stranu: voda (u jezerima, zalivima itd.) mirnija je u zoru zato što tada obično ima manje vetra nego predveče. Znači, ako hoćete da snimate savršeno miran odraz nečega u jezeru, taj efekat ćete mnogo bolje postići pred svitanje nego u sumrak.

## Trik za snimanje vodopada



©ISTOCKPHOTO/THIERRY MAFFEIS

Hteli biste da dobijete onaj svilenkasti izgled vodopada ili vodenog toka koji vidate na fotografijama profesionalaca? Tajna leži u ostavljanju otvorenog zatvarača (najmanje sekund ili dva), tako da se voda pomera a sve ostalo (stene i drveće oko vodopada ili toka) ostaje mirno. Evo šta treba da radite: prebacite aparat u režim prioriteta zatvarača (oznaka S ili Tv na točkiću za izbor režima), i postavite ekspoziciju na 1 ili 2 sekunde. Dalje, čak i ako snimate vodopad po donekle tmurnom danu, ukoliko zatvarač ostane otvoren nekoliko sekundi, dobićete potpuno belu, preosvetljenu sliku. Zbog toga profesionalci primenjuju jednu od sledeće dve mogućnosti: snimaju vodopade pri izlasku sunca ili neposredno pre ili posle toga, jer je tada svetlo mnogo slabije. Ili koriste neutralni filter. To je specijalan zatamnjujući filter koji se zavrće na objektiv, i toliko je taman da sprečava prodor najvećeg dela svetla u aparat. Zato možete da ostavite zatvarač otvoren nekoliko sekundi. U aparat dolazi tako malo svetla da fotografija neće biti preeksponirana već ćete dobiti dobro eksponiran snimak svilenkaste vode. Ukoliko nemate neutralni filter a naletite na vodopad ili potok duboko u šumi (i u dubokoj senci), ipak možete postići isti efekat na sledeći način: postavite aparat na stativ, pređite u režim prioriteta blende i izaberite najveći broj blende koji omogućava dati objektiv (verovatno f/22 ili f/36). Tako će zatvarač ostati otvoren duže nego obično (ali to je u redu zato što ste u dubokoj senci, zar ne?), i dobićete istu svilenkastu vodu na fotografiji.

## Savet za snimanje šume



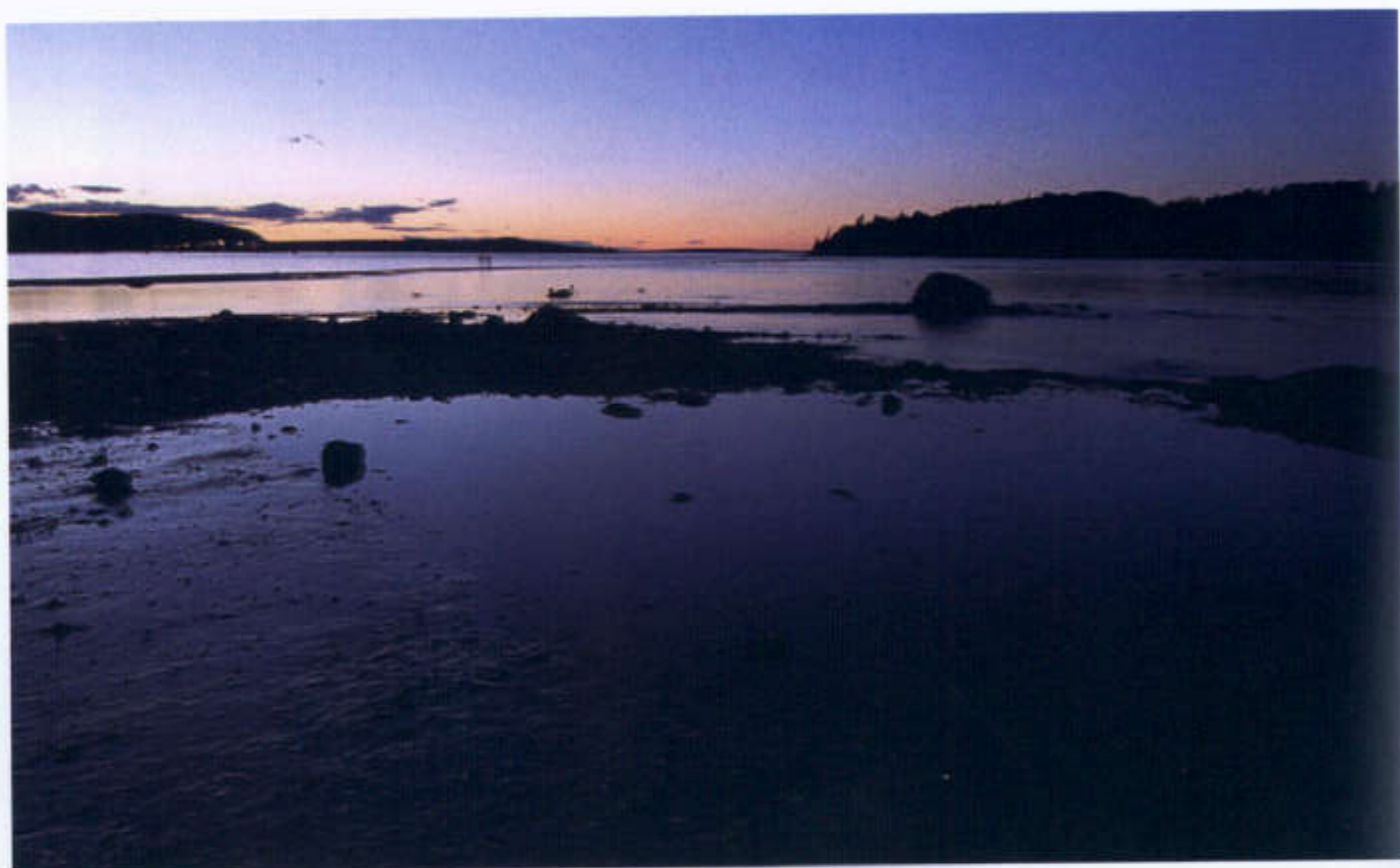
©ISTOCKPHOTO/SIMON OXLEY

Hoćete li sjajan savet za pravljenje atraktivnih snimaka šume? Neka se na vašim fotografijama ne vidi tlo. Tako je, u šumama je tlo često iznenađujuće „neuredno“ (pretrpano mrtvim grančicama, lišćem i bezbrojnim detaljima); zato se na većini dobrih fotografija šume ne vidi tlo – ono odvlači pažnju od lepote drveća. Znači, prilično je lako – kadrirajte snimak tako da se ne vidi tlo i odmah ćete praviti bolje fotografije. S druge strane, ako tlo izgleda dobro, svakako ga obuhvatite snimkom. Evo još jednog saveta za slikanje šume: tmurni dani su odlični zato što je teško dobiti pristojan snimak šume po jakom, oštrom suncu. Ipak, postoji i izuzetak od ovog pravila: ako po sunčanom danu u šumi ima magle ili izmaglice, sunčevi zraci koji se probijaju kroz izmaglicu mogu biti spektakularan prizor.

### Ovo nije savet za šume nego za vodopade

A zašto je onda ovde a ne na strani s vodopadom? Zato što tamo nije bilo mesta. Savet glasi: kada snimate vodopad, ako nemate neutralni filter, možete umesto njega staviti polarizacioni filter. On ima dve svrhe: smanjuje refleksiju na vodopadu i stenama i, pošto zatamnjuje, može da smanji količinu svetla koja ulazi u aparat, tako da uz ovaj filter možete koristiti duže ekspozicije nego kad slikate bez njega. Osim toga, duže ekspozicije pojačavaju svilenkasti izgled vode, pa ih isprobajte nekoliko (4 sekunde, 6 sekundi, 10 sekundi itd.) i vidite pri kojoj se postiže najbolji efekat za scenu koju snimate.

## Gde smestiti liniju horizonta



SCOTT KELBY

Odgovor na pitanje: „Gde da smestim horizont?“ prilično je lak. Nemojte da radite kao laici i da postavite horizont baš na sredinu slike – ako to uradite, vaši pejzaži će biti loši. Odlučite šta želite da istaknete – nebo ili zemlju. Ako nebo deluje zanimljivo, neka horizont bude na donjoj trećini slike (tako ćete dodatno istaći nebo). Ukoliko je pak tlo zanimljivije, neka ono bude zvezda vaše fotografije – smestite horizont na gornju trećinu. Na taj način ćete istaći tlo i – što je još važnije – svakom od ove dve metode horizont se drži dalje od centra, pa će vaše fotografije biti dublje i zanimljivije.

### Zaista dosadno nebo? Prekršite pravilo

Ako snimate pejzaž a nebo je potpuno nezanimljivo, možete prekršiti pravilo po kome horizont treba da bude na 1/3 od vrha slike i najveći mogući deo neba eliminišite s fotografije. Namestite kadar tako da se vidi 7/8 tla i 1/8 neba, pa će celokupna pažnja posmatrača biti usmerena na prednji plan, a ne na nebo.

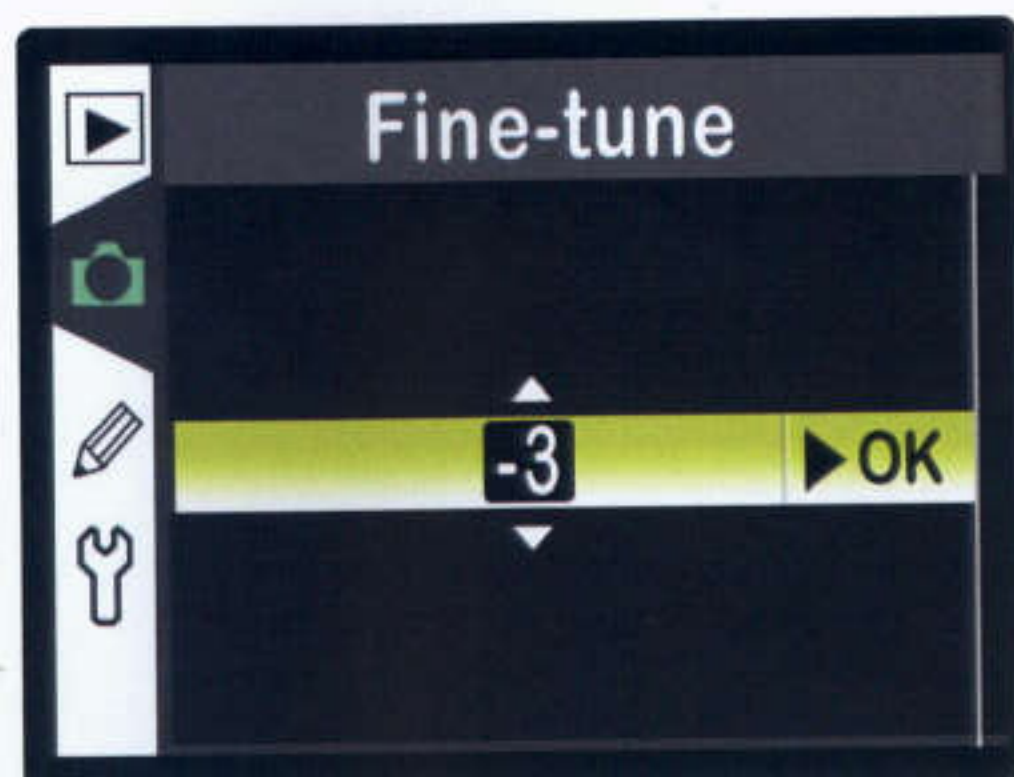
## Dobijanje zanimljivijih snimaka planina



SCOTT KELBY

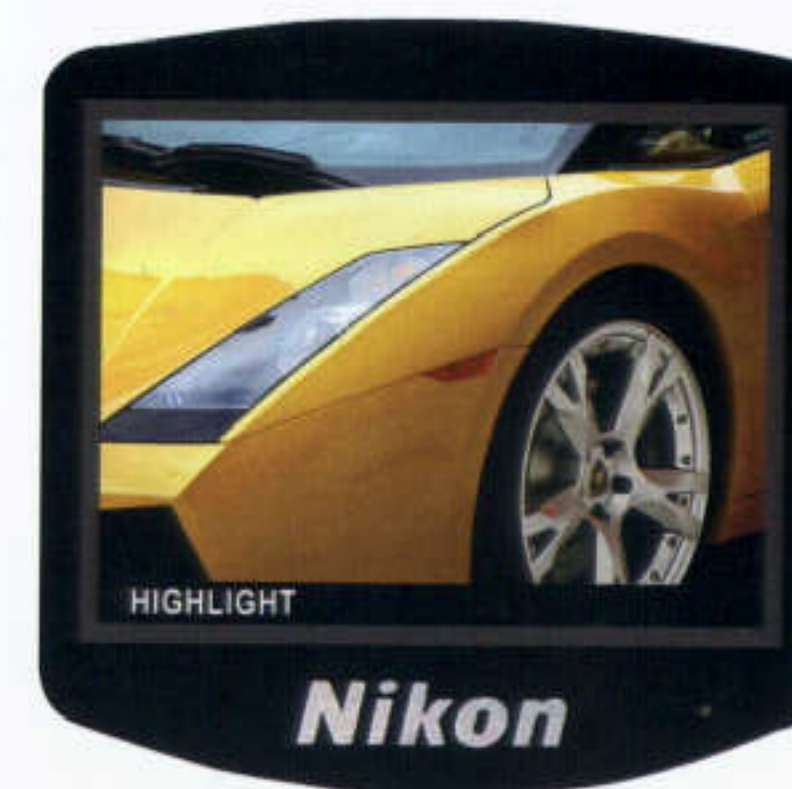
Jedna od tema koju ćete sretati u celoj knjizi jeste slikanje iz neuobičajenih uglova. Na primer, planine nemojte slikati s puta u podnožju. Tako svakodnevno gledamo planine dok se vozimo putevima, pa će fotografije izgledati sasvim obično i ne naročito privlačno ukoliko ih budete tako slikali (odozdo naviše). Ako želite da napravite snimke planine koji će zaista pobuditi interesovanje, morate posmatračima obezbediti neuobičajen pogled – snimak s velike visine. Znači, popnite se što više na planinu, podesite aparat i slikajte niz planinu ili poprečno. (To je ista teorija kao ona da cveće ne treba slikati odozgo. Ne slikamo cveće odozgo zato što je to način na koji ga stalno gledamo. Isto tako, ne fotografišemo planine odozgo nagore zato što je to naša uobičajena slika planina. To je dosadno, svakodnevno i posmatraču fotografije ne pruža ništa što već nije video sto puta.)

## Trik za toplije izlaske i zalaske sunca



Evo trika koji sam pokupio od Bila Fortnija (Bill Fortney) i koji omogućava da izlazak i zalazak sunca na fotografiji deluju još toplije. Vlasnici Nikona treba da otvore meni i da za balans bele boje izaberu opciju Daylight. Pritisnite strelicu nadesno da bi se prikazao ekran Fine-tune, podesite vrednost na -3 (kao na gornjoj slici), i pritisnite OK. To izuzetno doprinosi dobijanju toplijih fotografija izlaska i zalaska sunca. Ukoliko imate Canon, na adresi [www.scottkelbybooks.com/warmbal](http://www.scottkelbybooks.com/warmbal) naći ćete kompletna postupna uputstva za podešavanje balansa bele boje na Canonovim aparatima. *Napomena:* ne zaboravite da isključite navedenu opciju kada ne snimate izlaske ili zalaske sunca. Čak i ako zaboravite, to neće biti najgora stvar na svetu (neće vam pokvariti sve sledeće fotografije), ali će vaš svet biti malo topliji.

## Uključite „migavce“ da biste zadržali više detalja



Dobro, tehnički se ne zovu „migavci“ (to smo im mi dali nadimak), nego upozorenja o preosvetljenosti; njihovo uključivanje i odgovarajuće podešavanje najvažniji je deo priprema za dobijanje ispravno eksponiranih snimaka pejzaža. To upozorenje pokazuje koji su delovi fotografije preeksponirani do tačke kada na njima više uopšte nema detalja. Bićete iznenađeni koliko se to često dešava. Na primer, čak i po tmurnom danu, oblaci lako mogu postati ravnomerno beli i izgubiti detalje, pa zato držimo uključeno upozorenje o preosvetljenosti. Evo kako to funkcioniše: kada se uključi upozorenje o preosvetljenosti i pogledate snimak na LCD ekranu aparata, preosvetljene oblasti će početi da trepću poput sporog stroboskopskog svetla. To treptanje nije uvek loše – na primer, ako pravite snimak na kome se jasno vidi sunce, imaćete i treptanje (ne mislim na sunčevo svetlo nego na crvenu loptu, tj. samo sunce). Na površini sunca nema mnogo detalja, pa to treptanje zanemarujem. Međutim, treptanje oblaka je nešto drugo. Najbrži način da rešite taj problem jeste da na aparatu podesite kompenzaciju ekspozicije (objašnjeno na sledećoj strani). Zasad ćemo se usredsrediti na to da vam upozorenje o preosvetljenosti bude uključeno. Ako imate Nikon aparat, pritisnite dugme za pregled kako biste mogli da vidite fotografije na memorijskoj kartici. Zatim pritiskajte dugme sa strelicom nadesno sve dok se ispod fotografije na LCD ekranu ne pojavi reč Highlight. Ukoliko imate Canon (npr. 20D, 30D ili Rebel), pritisnite dugme za pregled da bi se prikazale fotografije, a onda pritisnite dugme Info kako biste videli treptanje.

## Kako izbeći zloglasno žmirkanje



Ako na LCD ekranu aparata vidite da trepće deo slike koji vam je važan (na primer, oblaci, nečija bela košulja, sneg itd.), možete da primenite kompenzaciju ekspozicije. U osnovi, smanjivaćete ekspoziciju dok žmirkanje ne prestane. Obično treba da napravite nekoliko probnih snimaka (metodom pokušaja i grešaka) kako biste ustanovili za koliko morate da odstupite, ali to najčešće traje nekoliko sekundi. Evo postupka:

**Nikon:** Pritisnite dugme za kompenzaciju ekspozicije koje se nalazi odmah iza dugmeta zatvarača (videti sliku). Zatim okrenite komandni točkić tako da kompenzacija ekspozicije bude  $-1/3$  (minus  $1/3$  od f-broja). Ponovo napravite isti snimak, pa proverite da li je treptanje nestalo. Ako nije, ponovite snimanje ali spustite vrednost za još  $1/3$ , tako da bude  $-2/3$  od f-broja, i nastavite tako sve dok treptanje ne prestane.

**Canon:** Postavite točkić za izbor režima u bilo koji položaj osim u onaj za ručno podešavanje, a zatim podesite kompenzaciju ekspozicije tako što ćete okrenuti kontrolni točkić na poledini aparata i zadati gorenavedene parametre.

## Kako dočarati veličinu



©ISTOCKPHOTO:JUAN PAUL SCHRAGE

Ako ste imali priliku da fotografišete nešto tako impozantno kao što je kalifornijska crvena sekvoja ili ogromne stene u Dolini spomenika u Juti, verovatno ste bili razočarani kada ste kasnije pogledali fotografije, zato što na njima ne može ni da se nasluti veličina snimljenih objekata. U stvarnosti, obim tih sekvoja bio je veći od dužine kamiona. Na vašim fotografijama, one izgledaju kao obično drveće iz dvorišta, zato što nema ničeg s čim bi se uporedile. Kada hoćete da prikazete veličinu nekog objekta, na snimku treba da imate nešto s čime se fotografisani objekat može uporediti. Mnogi fotografi više vole da na njihovim snimcima planina budu i ljudi (šetači, planinari itd.) zato što tako posmatrač odmah može steći utisak o pravoj veličini planine, sekvoje ili najveće šišarke na svetu. Prema tome, kada sledeći put budete želeli da prikazete veličinu nekog objekta, samo se potrudite da na fotografiji bude i neka osoba, pa će svako odmah znati o kakvim se relacijama radi. Takve će fotografije biti mnogo snažnije. *Napomena:* uzgred, opisana tehnika je dobra i za veoma male stvari. Stavite predmet koji fotografišete u nečije ruke i priča je već tu.

## Ne nameštajte stativ. Ne još.



SCOTT KELBY

Stigli ste na lice mesta (tu je pejzaž, planina, vodopad itd.), postavili ste stativ i počeli da snimate. Kakve su šanse da ćete tek tako naleteti na idealan položaj za fotografisanje onoga što ste naumili? Prilično male. Ipak, većina ljudi radi baš to – dođe na neko mesto, postavi stativ baš tamo gde upravo stoji i krene da slika. Nije onda čudo što naprave isti snimak kao svi ostali – „usputni“ snimak. Ne upadajte u ovu zamku – pre nego što postavite stativ, prošetajte malo unaokolo. Pogledajte svoj objekat iz različitih uglova, i veoma je verovatno (u stvari, skoro je sigurno) da ćete za minut-dva pronaći zanimljiviju perspektivu. Uz to, držite aparat u ruci i gledajte kroz tražilo kako biste ispitali moguće uglove. Kada pronađete idealan ugao za fotografiju (a ne onaj koji je vama najzgodniji), postavite stativ i počnite da slikate. Sada imate odlične šanse da napravite natprosečan snimak. To je jedna od velikih tajni koje profesionalci svakodnevno koriste (legendarni fotograf pejzaža Džon Šo [John Shaw] godinama je propagirao ovaj koncept. Oni ne fotografišu „usput“. Prvo pregledaju okolinu, potraže najbolji ugao, najbolji pogled, zanimljivu uzvišenu tačku, i onda (tek onda) postavite stativ. Zvuči kao sitnica (to pregledanje okoline pre nameštanja stativa), ali upravo se po takvim „sitnicama“ profesionalci razlikuju od amatera.

## Trik za dobijanje bogatijih boja



Jedna od najvažnijih alatki koju profesionalci koriste da bi dobili bogatije, življe boje, jeste polarizacioni filter. Taj filter se zavrće na objektiv i – u osnovi – radi dve stvari: izuzetno dobro uklanja refleksije (posebno na vodi, stenama, ili na bilo kojoj reflektujućoj površini), i često čini da nebo bude bogatijih plavih boja tako što ih zatamnjuje – i, uopšte, daje zasićenije boje na celoj slici (a ko to ne bi želeo?). Dva saveta: prvo, polarizacioni filteri su najefikasniji kada snimate pod uglom od 90° u odnosu na sunčeve zrake; ako je sunce ispred ili iza vas, nisu tako dobri. Drugo, koristite obrtni prsten na filteru da biste menjali stepen (i ugao) polarizacije (ili izabrali da li ćete ukloniti refleksije s neba ili s tla). Kada se sami uverite u prednosti korišćenja polarizacionog filtera, reći ćete nešto kao: „Aaaaaa, tako to oni rade!“

### Savet za polarizaciju

Ako postoji objektiv koji polarizacioni filter ne voli, to je ultraširokougaoni objektiv (npr. 12 mm ili 10.5 mm itd.). Vidno polje je toliko široko da se na nebu pojavljuju neujednačene plave nijanse; zbog toga mnogi profesionalni fotografi izbegavaju da koriste polarizatore sa ultraširokougaonim objektivima. Uz to, isplati se kupiti dobar polarizator jer će boje biti zaista uravnotežene. Ovde ne treba štedeti.

## Šta snimati po lošem vremenu



©ISTOCKPHOTO/DUNCAN WALKER

Pošto je tmuran, kišni dan, smislili ste da ga provedete unutra, obrađujući fotografije u Photoshopu. To nije najgora ideja na svetu, ali ćete propustiti neke izuzetno dobre prilike za fotografisanje, na primer:

(1) Odmah posle kiše, dok je još uvek oblačno i mračno, idealno je vreme za slikanje lišća, šume (zeleno lišće tada deluje zasićenije i življe, čak i lišće na zemlji izgleda dobro, a tu su i kišne kapi s kojima lišće i cveće deluje zanimljivije), reka i vodopada obraslih mahovinom (možete koristiti duže ekspozicije dok je sunce još skriveno iza teških kišnih oblaka).

(2) Ako je oluja, postoji velika šansa da ćete, čim kiša stane i sunce proviri kroz oblake, moći da napravite dramatičan snimak. Možda će pogodan trenutak trajati samo nekoliko minuta, pa će ili ponovo početi oluja ili će se potpuno razvedriti (što je nepoželjna situacija za onoga ko fotografiše na otvorenom prostoru); stoga budite spremni za tih nekoliko čarobnih trenutaka između oluja. Isplati se čekati ih.

(3) Pre nego što oluja „pobesni“, možete napraviti zaista izvanredne snimke neba, sa opasnim oblacima i – ponekad – živopisnim svetlom ili jakim svetlosnim zracima. Većina ljudi propusti takve prilike, pa budite spremni (samo nemojte slikati po kiši kako biste zaštitili sebe i svoju foto-opremu).

## Izmaglica vam je prijatelj



©ISTOCKPHOTO/FRED DE GROOT

Pri atmosferskim pojavama kao što su niski oblaci ili magla, mogu da se naprave zaista zanimljive fotografije pejzaža (govorimo o mekom, difuznom, rajskom svetlu). Neke od svojih omiljenih snimaka napravio sam dok se magla valjala između planina (naravno, takav snimak morate da napravite slikajući odozgo, s više tačke na planini, iznad magle). Slikao sam konje na plaži dok je magla prodirala ka njima i dobio sam skoro holivudski mističan efekat koji bi odlično izgledao na filmu (na digitalnom filmu, u svakom slučaju). Pored toga, sunčevi zraci koji se u šumi probijaju kroz vazduh zasićen vlagom ili kroz gustu maglu, mogu da budu predivni. Ustanite rano (ili propustite večeru) da biste najbolje iskoristili te atmosferske efekte.

### Zaštitite svoju opremu

Magla i vlaga su druga imena za vodu, a digitalni aparati uopšte ne vole vodu, pa vodite računa da vam se oprema neprimetno ne pokvasi. U prodavnici B&H ima pribora za zaštitu aparata od kiše ali možete upotrebiti i kapu za tuširanje – samo je stavite preko aparata; ne izgleda lepo, ali štiti aparat.



## Ručno uklanjanje odbleska na objektivu



MATT KLOSKOWSKI

Još jedan odličan razlog za nošenje kačketa prilikom snimanja na terenu (pored dva očigledna: štiti vas od štetnog sunčevog zračenja, i izgledate super) jeste to što pomaže da eliminišete (ili bar umanjite) odblesak na objektivu. Ako koristite zaslon objektivu, on svakako pomaže, ali sam ustanovio da to često nije dovoljno. Tu stupa na scenu vaš kačket – samo ga skinite i postavite levo ili desno iznad objektivu (zavisno od položaja sunca). Zatim pogledajte kroz tražilo da biste videli gde tačno da postavite kačket tako da se na objektivu ne pojavi odblesak od sunca (lakše je nego što mislite), i da biste se uverili kako se kačket neće pojaviti na fotografiji (napravio sam ne jednu fotografiju s krajičkom kačketa u kadru. Pretpostavljam da je zato napravljen Photoshop – kako bi mogle da se uklanjaju takve brljotine s fotografija). Još uvek me iznenađuje kako dobro funkcioniše ova potpuno ručna tehnika za uklanjanje odbleska na objektivu.

## Tajno oružje fotografa koji snimaju pejzaže



Ranije ste upoznali polarizacioni filter i saznali koliko je važan. Filter o kome će ovde biti reči, neutralni gradacioni filter, ne spada u neophodne, ali predstavlja tajno oružje profesionalnih fotografa specijalizovanih za pejzaže. On im omogućava da uravnoteže ekspoziciju između tla i neba kako bi uhvatili opseg ekspozicija koje bez tog filtra aparat nikada ne bi mogao da ostvari (ekspozicija bi bila dobra ili za tlo ili za nebo, ali ne i za jedno i za drugo u isto vreme). Na primer, pretpostavimo da snimate pejzaž pri zalasku sunca. Ako podesite ekspoziciju za nebo, ono će izgledati odlično ali će tlo biti previše tamno. Ukoliko pak podesite ekspoziciju za tlo, nebo će biti neprihvatljivo svetlo. Pa kako onda postići da i nebo i tlo izgledaju dobro? Pomoću neutralnog gradacionog filtra (to je filter koji je na vrhu taman a prema dnu postepeno postaje sve svetliji i na kraju potpuno providan). U osnovi, ovaj filter zatamnjuje nebo (koje bi inače bilo previše eksponirano), a tlo ostavlja nedirnuto, ali je negova najveća snaga gradijent (preliv) koji zatamnjuje vrh kadra, a zatim se zatamnivanje postepeno smanjuje do nule (tlo). Na taj način zatamnjuje se samo nebo, ali tako da je samo vrh kadriranog neba tamniji, a onda nebo postepeno postaje svetlije, sve dok pri dnu filter više nema uticaja zato što je potpuno providan. Rezultat je fotografija na kojoj su i nebo i tlo pravilno eksponirani.

## Održavanje ravnog horizonta



Ništa ne izgleda gore od iskrivljene linije horizonta. To je kao kada boja kože na fotografiji nije pogođena – odmah upada u oči (a ljudi ne mogu da odole da vam to ne kažu. Čak i ako ste napravili kompoziciju kojom bi se ponosio i Ansel Adams, oni će odmah reći: „Fotografija vam je iskrivljena“). Odličan način da to izbegnete jeste da upotrebite dvostruku libelu – spravicu koja se postavlja u žleb blica (mali ugaoni profil na vrhu aparata koji služi za priključivanje spoljašnjeg blica). Ova spravica je minijaturna verzija zidarske libele i omogućava da odmah jasno vidite da li vam je aparat ravan (a time i linija horizonta). Dvostruka libela funkcioniše bez obzira na to da li snimate u portretnoj ili pejzažnoj orijentaciji i vredi zlata koliko je teška (naravno, to nije nešto, pošto sumnjam da ta stvarčica teži i 30 grama, ali jasno vam je šta hoću da kažem). Skuplje su nego što bi trebalo da budu – između 25 i 75 dolara – ali vrede.

## Snimanje po oblačnom vremenu



SCOTT KELBY

Ovaj savet je još jedan od onih za koje biste mogli da pomislite: „Čudna mi čuda“, ali snimao sam s veoma mnogo fotografa koji nisu razmišljali o ovom jednostavnom principu dok su snimali po sivim, tmurnim danima. Zapamtite: snimajte tako da izbegnete nebo. Znam, zvuči blesavo, ali nebrojeno puta sam čuo: „Uh, danas je nebo toliko sivo da neću da snimam.“ Gluposti. Samo snimajte tako da se nebo uopšte ne vidi ili da se vidi malo. Ako kasnije budete podešavali tonove u Photoshopu (to je fini način da se kaže: „Učiniću da ovo nebo deluje plavlje nego što je bilo tog sivog, sumornog dana“), nećete imati mnogo posla. Baš to mi se skoro dogodilo kada je nebo bilo plavo 20 minuta, a onda sat i po sivo i tmurno. Trudio sam se da na fotografijama uhvatim što manje neba (slikao sam urbane scene), i posle mi je trebalo samo nekoliko sekundi da ih sredim u Photoshopu. Evo šta sam radio:

Korak 1: Otvorio sam fotografiju na kojoj je nebo bilo lepo i plavo, aktivirao alatku Eyedropper (pipetu), i pritisnuo plavo nebo da bi to postala boja prednjeg plana.

Korak 2: Otvorio sam fotografiju na kojoj se videlo parče tmurnog neba i pritisnuo ga alatom Magic Wand (čarobni štapić) da bih ga izabrao (što je sve trajalo dve sekunde).

Korak 3: Dodao sam nov prazan sloj iznad sloja pozadine (Background) i popunio selekciju bojom prednjeg plana. To je bilo sve – sivo nebo je postalo plavo.

## Saveti za snimanje panorama, prvi deo



RANDY HUFFORD

Ima nečeg fascinantnog u spajanju pet, šest (ili više) fotografija pejzaža u jednu dugačku sliku. To je najpribližniji mogući način da se (bar pomoću fotografija) ponovi doživljaj boravka na datom mestu. Međutim, izrada panoramskih slika može da bude veoma jednostavna ili da se pretvori u noćnu moru, a to gotovo u potpunosti zavisi od toga kako snimate panoramske slike. Uradite to kako treba i Photoshop će sklopiti celu scenu bez vaše pomoći ili uz neznatne intervencije. Ukoliko pak niste napravili dobre snimke, satima ćete pokušavati da sklopite panoramu, a Photoshop će vam usput dodatno zagorčavati svaki korak. Ispravno snimanje panorama je lak posao, mada će nam trebati više od jedne strane da ga opišemo – samo treba da sledite pravila koja olakšavaju sklapanje niza posebnih fotografija u jednu bešavnu sliku u Photoshopu. Evo šta treba da radite:

- (1) Pojedinačne fotografije za panoramu snimajte sa stativa. Ako to ne uradite, zažalćete.
- (2) Snimajte vertikalno (u portretnoj orijentaciji) a ne horizontalno (u pejzažnoj orijentaciji). Trebaće vam više fotografija da biste obuhvatili istu oblast, ali će izobličenja na ivicama biti manja i – kao rezultat dodatnog truda – dobićete bolju panoramu.
- (3) Za balans bele boje izaberite opciju Cloudy. Ako ga ostavite na Auto, balans bele boje će se skoro sigurno razlikovati između segmenata, a to je loše, loše, loše.
- (4) Nastavak na sledećoj strani...

## Saveti za snimanje panorama, drugi deo



RANDY HUFFORD

- (5) Pritisnite dugme zatvarača do pola da biste podesili ekspoziciju, a zatim gledajte kroz tražilo i zabeležite otvor blende (f-broj) i dužinu ekspozicije. Prebacite aparat na ručno podešavanje, pa unesite zabeležene vrednosti f-broja i ekspozicije. Ako to ne uradite i ako budete snimali u bilo kom režimu automatskog regulisanja ekspozicije, ona će se najverovatnije razlikovati od jednog snimka do drugog, a to će vas izludeti kad budete sklapali panoramu u Photoshopu.
- (6) Nakon što izoštrite prvi segment, isključite automatsko fokusiranje objektiva. Tako aparat neće automatski refokusirati svaki sledeći snimak, što bi bilo veoma loše.
- (7) Pre nego što snimate prvi segment, napravite jedan snimak s vašim prstom ispred objektiva – tako ćete znati gde počinje panorama. Nakon poslednjeg snimka, uradite to ponovo.
- (8) Svaki segment preklopite za 20–25%. Tačno tako, potrudite se da oko četvrtina vašeg prvog snimka bude i na drugom snimku. Svi segmenti moraju da se preklapaju za najmanje 20% kako bi Photoshopov program za sklapanje panorame mogao lepo da ih uklopi. Ovo je veoma važno.
- (9) Snimajte relativno brzo – posebno ako se oblaci u pozadini pejzaža koji slikate kreću. Nemojte gnjaviti dva minuta između snimaka. Završite što pre inače će se nešto u vašoj panorami promeniti (osvetljenje, oblaci itd.), a to će upropastiti snimak.
- (10) Upotrebite daljinski okidač, ili bar samookidač (autoknips), kako se aparat ne bi pomerao tokom snimanja segmenata. Najgore je da jedan segment bude mutan.

## Saveti za snimanje panorama, treći deo



SCOTT KELBY

Ako ste sledili pravila izložena na prethodne dve strane, ostalo je lako:

**Korak 1:** Otvorite Photoshop i sve segmente fotografije (tako da su svi segmenti otvoreni u isto vreme).

**Korak 2:** Iz Photoshopovog menija File izaberite Automate, a zatim Photomerge.

**Korak 3:** U okviru za dijalog koji će se otvoriti, izaberite opciju Open Files iz padajućeg menija Use. Proverite da li je potvrđena opcija Attempt to Automatically Arrange Source Images, pa pritisnite OK.

**Korak 4:** Kada se pojavi glavni okvir za dijalog Photoshopovog modula Photomerge, pojedinačne fotografije će se spojiti u bešavnu panoramu (pod uslovom da ste sledili ranije izložena pravila). Ako na vrhu ugledate mali procep (šav) između dva segmenta, samo nastavite i pritisnite OK – velika je šansa da će taj šav nestati kada se napravi konačna slika. Ukoliko se to iz nekog razloga ne desi, upotrebite alatku pečat za kloniranje (Clone Stamp) i pokrijte šav: držite pritisnut taster Option (Alt na PC računaru) i pritisnite susedni, sličan deo neba da biste izabrali uzorak za kloniranje. Zatim s panoa Brush Picker odaberite meku četkicu i slikajte preko šava da biste ga sakrili.

## Lažiranje panorama



SCOTT KELBY

Ako imate Photoshop ili Photoshop Elements, postoji odličan način da napravite lažnu panoramu – opsecite fotografiju pejzaža tako da postane panorama. Aktivirajte alatku za opsecanje (Crop), pa pritisnite i povlačite da biste izabrali samo središnji deo fotografije (kao što je gore prikazano), odsecajući vrh i dno. Zatim pritisnite taster Enter i nestaće gornji i donji deo slike, a ostaće vam široka, panoramska verzija vaše prvobitne fotografije. Ej, ne odbacujte predlog dok ga ne isprobate.

## Zašto vam treba širokougaoni objektiv



Ako fotografirate pejzaže, verovatno ste se ne jednom posle snimanja razočarali zato što se neverovatno lep pogled koji ste videli svojim očima nije preneo na fotografije. Zaista je teško snimiti 2D fotografiju (a fotografije su uvek dvodimenzionalne) koja ima potrebnu dubinu i uspeva da dočara stvarni doživljaj. Zato preporučujem jednu od sledeće dve stvari:

(1) Ne pokušavajte da snimkom obuhvatite sve. Upotrebite zum objektiv i namerno uhvatite samo deo scene koji dočarava celinu. Često se tako postiže snažniji utisak nego kada hoćete da smestite sve na jednu fotografiju. Rezultat pokušaja da se obuhvati sve, najčešće je fotografija bez jasnog objekta snimanja, na kojoj detalji i pozadine odvlače pažnju. Zbog toga često slikam objektivom 70–200 mm – tako uspevam da se zaista približim željenom delu scene.

(2) Kupite ultraširokougaoni objektiv. Ne objektiv riblje oko, već ultraširokougaoni (npr. 12 mm). Ako pokušavate da obuhvatite sve, ultraširokougaoni objektiv će vam često to omogućiti. Pri snimanju na otvorenom, najradije koristim svoj zum objektiv 12–24 mm (koji je, uzgred, odličan i za slikanje sportskih događaja). Moram priznati da retko koristim kraj od 24 mm, zato što ovaj objektiv upotrebljavam kada pokušavam da obuhvatim sve – uglavnom koristim kraj od 12 mm. Svideće vam se kako snima oblake – skoro da možete uočiti njihovo kretanje duž ivica slike.

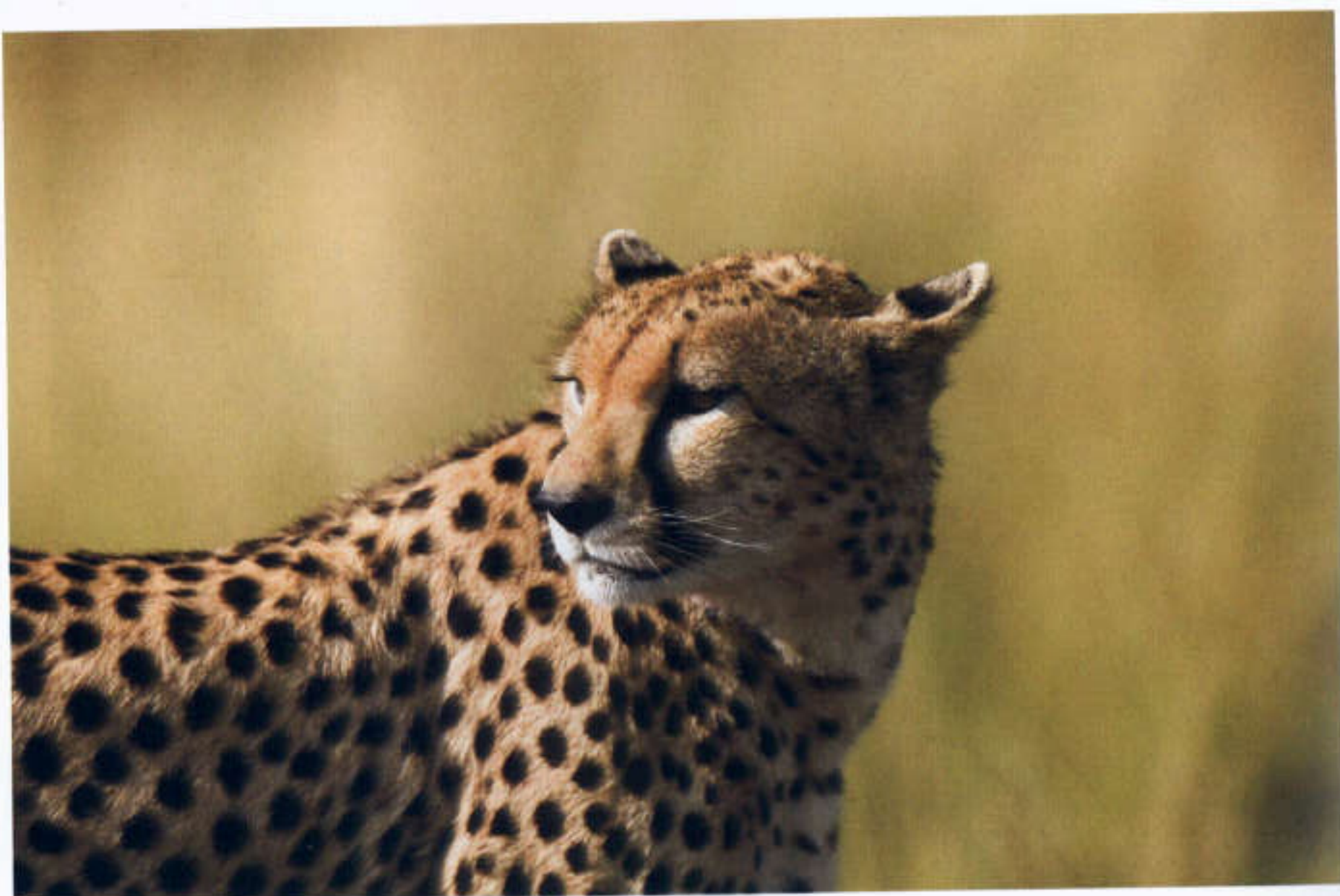
## Snimate divlje životinje? Ciljajte u njihove oči



PEGGY GUENZEL

Kada slikate divlje životinje, treba da se koncentrišete na njihove oči. Ako oči nisu u fokusu, nije ni važno šta jeste. Često ćete fotografisati životinje u pokretu (ili u letu, što je takođe pokret), i tada je posebno važno da su oči u centru pažnje. Ukoliko koristite tehniku „panning“ (tj. objektivom pratite kretanje životinje), obavezno se potrudite da oči budu izoštrene. Sve ostalo može da bude zamučeno, ali ako su oči oštre ko žilet, dobićete odličnu fotografiju.

## Ne ograničavajte životinje u pokretu



Kada kadrirate fotografiju divlje životinje u pokretu, nemojte da okvir bude tako tesan da životinja nema gde da ode. Drugim rečima, ostavite ispred životinje malo prostora (u pravcu u kom se kreće) i tako ćete dobiti mnogo snažniju kompoziciju – onu koja priča priču. Ako su ivice slike preblizu životinji tako da ona nema mesta da izađe iz kadra, delovaće kao da ste je zarobili, a vaša fotografija će posmatraču biti neprijatna. Kada komponujete sliku u tražilu, ostavite višak prostora ispred fotografisane životinje i slika će biti mnogo upečatljivija.

## Snimate divlje životinje? Pridite sasvim blizu



Pri snimanju divljih životinja javlja se fenomen koji nije karakterističan za druge vrste foto-sesija. Koliko god da vam objekat izgleda blizu kad ga gledate kroz tražilo, na fotografijama deluje bar upola dalje. Zvuči čudno, ali je stalno tako – životinja uvek izgleda mnogo dalje nego što ste očekivali. Prema tome, kad slikate divlju životinju, najbolje je da joj „pridete“ sasvim blizu. Zato profesionalci koriste one ogromne objektivne od 400 mm i veće. Ukoliko vam budžet ne dozvoljava tako nešto (znam da moj ne dozvoljava), možete da varate tako što ćete koristiti telekonvertor. Njime, u osnovi, povećavate domet svog teleobjektiva (ili zum objektiva) tako što im dodajete uveličavajuće staklo. Znači, ako imate teleobjektiv (ili zum objektiv) od 200 mm (što je, zahvaljujući digitalnoj tehnici već skoro ekvivalentno objektivu od 300 mm), i dodate mu telekonvertor 1.4x ili 2x, dobićete objektiv koji odgovara tradicionalnom teleobjektivu od 450 mm, odnosno 600 mm. Canonov telekonvertor 1.4x košta oko 275 dolara, a Nikonov 2x – oko 300 (obavezno proverite da li telekonvertor koji kupujete odgovara vašem objektivu – trebalo bi da budu iste marke i modela).

## Šta slikati pri zalasku sunca



©ISTOCKPHOTO/ANDRZEJ BURAK

Pored slikanja samog zalaska sunca, u to doba dana odlično je snimati i siluete. Za snimanje silueta važe dva osnovna pravila: prvo, ono što snimate mora da bude lako prepoznatljivo. Viđam dosta fotografija silueta gde mi je prva pomisao: „Šta li je ovo?“ Na takvim slikama mnogo bolje deluju jednostavni objekti. Drugo, postavite osobu ili objekat koji slikate direktno ispred zalazećeg sunca, tako da je sunce zaklonjeno i pomaže da se silueta ocrta, a zatim podesite ekspoziciju za slikanje neba (tako će se najčešće slikana osoba ili objekat pojaviti na fotografiji kao crne siluete.)

### Savet za snimanje silueta

Kada snimate siluete, vodite računa o odblesku na objektivu zato što praktično slikate pravo u sunce. Viđaćete klasične snimke silueta na kojima sunce malo proviruje iza fotografisanog objekta, i to je u redu ako vam se sviđa taj efekat, ali ne bi trebalo otkrivati previše detalja na objektu – on bi trebalo da ostane crn.

## Poglavlje 5

# Profesionalno snimanje sportova

## Spremite gomilu para

U ovom poglavlju knjige možete da birate. Želite li da – prateći savete profesionalaca – pravite mnogo bolje sportske fotografije, ali uglavnom sa opremom koju imate? Ili hoćete da vam ozbiljno fotografisanje sportova bude glavni izvor prihoda u životu? Evo zašto to pominjem: sprovedćemo kratak, naučno zasnovan test kojim ćemo lako odrediti koji put treba da odaberete. Spremni? Hajde da počnemo. Pitanje 1: Ova knjiga se prodaje za 980 dinara. Kada ste videli cenu, kako ste reagovali? Pomislili ste: (a) 980 dinara, to je prilično jeftino – mislim da ću je kupiti; (b) hm, ne znam baš, 980 dinara – nadam se da vredi toliko; (c) 980 dinara, prilično skupo, ali stvarno moram da naučim te stvari; (d) 980! 980! Ne mogu da verujem da toliko deru! Nisam baš presrećan, ali moram da imam tu knjigu. Rešenje: ako ste odgovorili pod a, b, c ili d, niste spremni da uđete u svet profesionalne sportske fotografije, zato što profesionalni sportski fotografi troše toliko mnogo na svoju opremu da nikada ne pitaju za cenu ničega. Nikada. Oni ugledaju nešto što žele i samo ga odnesu na kasu i kupe, nikada ne razmišljajući o ceni, zato što su toliko potrošili na foto-opremu da su sigurni kako nikakva knjiga, plazma televizor ili luksuzni auto ne mogu da koštaju ni približno. Pa šta onda mi, obični smrtnici, da radimo? Mi koristimo trikove iz ovog poglavlja kako bismo dobili bolje snimke sa opremom koju imamo. Naravno, poneka nova spravica tu i tamo ne može da škodi, zar ne?





## Podesite balans bele boje za sportove u zatvorenom prostoru



Ukoliko ćete snimati sportove u zatvorenom prostoru, morate računati s tim da će vam fotografije imati žutu ili zelenu nijansu, zbog osvetljenja koje se koristi na većini sportskih događaja u dvoranama. Uštedete sebi dosta naknadnog posla u Photoshopu ako balans bele boje na aparatu odmah podesite ili na Fluorescent ili na Tungsten/Incandescent. (Izaberite opciju Fluorescent, napravite probni snimak, pa pogledajte rezultat na LCD ekranu fotoaparata. Ako je cela slika suviše žuta ili zelena, isprobajte opciju Tungsten/Incandescent. Pogledajte prikazan Nikonov meni.) Ukoliko tako postupite, izbeći ćete žutu ili zelenu nijansu koju biste inače dobili, pa nećete kasnije čupati kosu od muke. Ako slikate u sirovom formatu (RAW), uvek možete naknadno resetovati balans bele boje u programu za obradu sirovih fotografija. Ali, kad podesite ispravan balans bele boje na samom aparatu, bar ćete videti prave boje na fotografijama kada ih budete gledali na LCD ekranu.

### Ne koristite filtre za boje

Možda ste prvo pomislili da objektivu dodate filter za uravnotežavanje boja kako biste sprečili naginjanje ka žutoj i zelenoj u zatvorenom prostoru, ali nemojte to da radite. Kada snimate sportove, već ćete imati osvetljenje slabije od idealnog, a ako stavite filter, svetlo će dodatno oslabiti. Bolje je da izaberete jednu od opcija za balans bele boje, pošto one utiču samo na boju svetla, a ne na količinu.



## Ekspozicija treba da bude 1/640 s ili kraća



Dok snimate sportove, najčešće ćete želeći da zaustavite akciju; da biste to uradili, morate da pređete u režim prioriteta zatvarača (ili na ručno podešavanje ako ste vični tome), i da zatim slikate pri ekspoziciji 1/640 sekunde (ili kraćoj) kako biste zaustavili pokret i dobili oštru sliku. Najduža ekspozicija s kojom možda možete da se provučete iznosi 1/500 sekunde, ali je to rizično. Bolje rezultate ćete postići pri ekspoziciji 1/640 s ili kraćoj (ima situacija kada ćete namerno izabrati dužu ekspoziciju kako biste zamaglili delove fotografije radi isticanja pokreta i brzine, ali najčešće ćete želeći da zamrznete pokret pomoću kratke ekspozicije kakvu koristimo na gornjoj slici).



## Profesionalno bavljenje sportskom fotografijom je basnoslovno skupo



Od svih fotografskih profesija, profesionalno bavljenje sportskom fotografijom vjerojatno je najskuplje, pa ako želite da pođete tim putem, spremite gomilu para. Glavni je razlog to što se mnogi sportski događaji odigravaju u dvoranama (ili na pokrivenim stadionima) ili noću, pa vam trebaju najskuplji (najjači) objektiv koji postoje na tržištu (naravno, samo ako hoćete da konkurišete profesionalcima). Na primer, trebaće vam dugački teleobjektivi (najbolje 400 mm ili 600 mm), a pošto ćete uglavnom snimati pri slaboj osvetljenosti, to moraju biti objektiv s blendom od  $f/2.8$  do  $f/4$ . Kvalitetni objektiv od 400 mm s blendom  $f/2.8$  koštaju oko 6.600 dolara. Svaki. Osim toga, trebaće vam više od jednog tela aparata, i više od jednog spoljnog blica, zatim nekoliko jednonogih stativa (tzv. monopoda) – jedan ili dva, za podupiranje vaših dugačkih i teških objektiv, i jedan za postavljanje spoljnih bliceva (komad košta oko 600 dolara). Da biste konkurisali profesionalcima, trebaće vam telo aparata koje snima oko 8 kadrova u sekundi (što znači da ćete kao vlasnik Canona morati da potrošite oko 6.900 dolara za jedan EOS 1DS Mark II, odnosno – ako koristite Nikon – oko 4.700 dolara za D2Xs). Dok nabavite dva tela aparata, par bliceva, nekoliko dugačkih, skupih objektiv, monopode, telekonvertore, gomilu veoma brzih memorijskih kartica (planirajte da na tipičnoj fudbalskoj utakmici snimite oko 900 fotografija), stigli ste do cifre od 30.000 dolara i premašili je, a to je samo početak. Dobro je ako ste pre pravljenja fotografske karijere bili biznismen ili političar (nećete postati bolji sportski fotograf, ali ćete lakše kupiti opremu).



## Ne planirajte zamenu objektiv

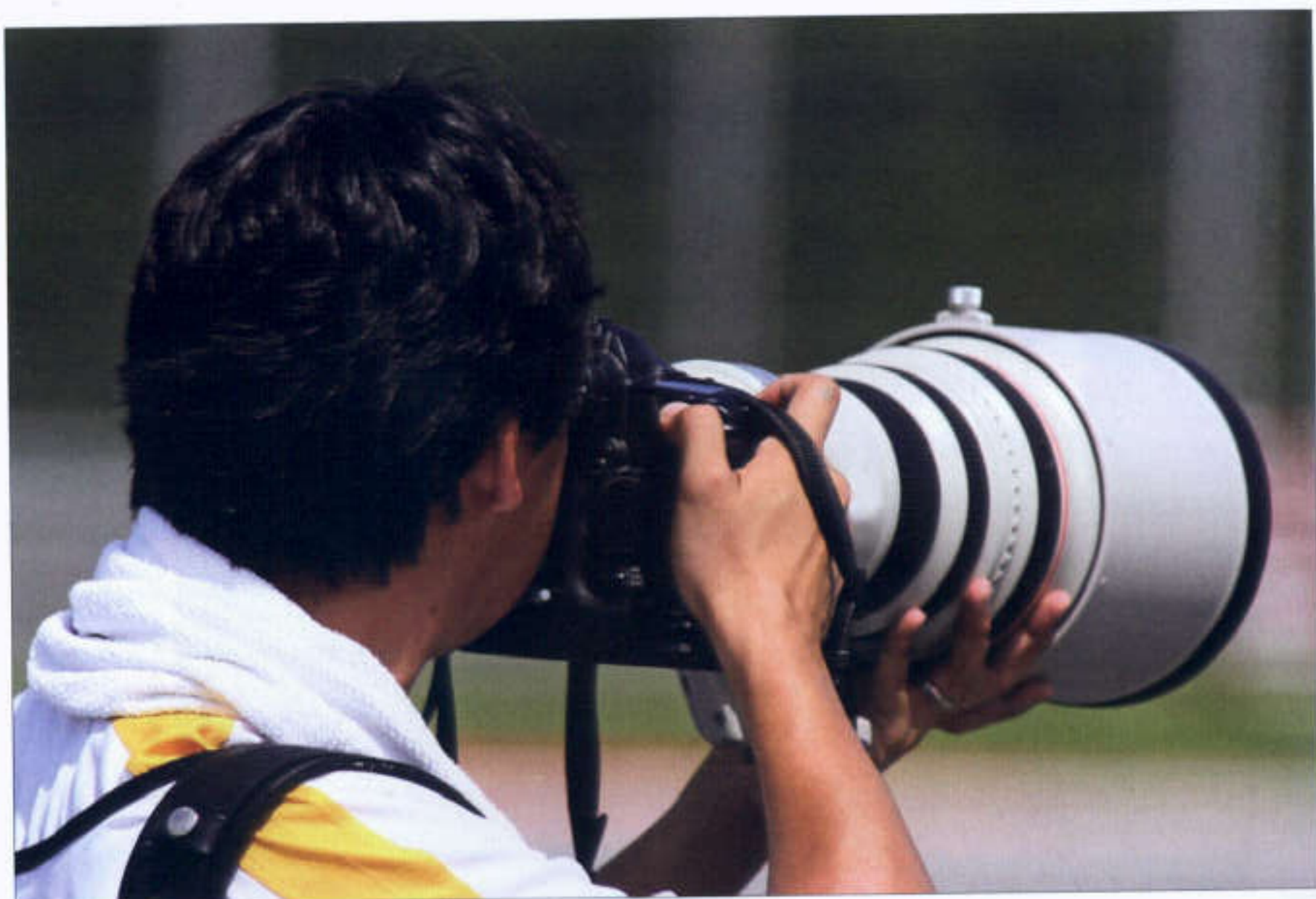


©ISTOCKPHOTO/ANTONIO HARRISON

Naslov ne znači da vam za bavljenje sportskom fotografijom treba samo jedan objektiv. On znači tačno ono što piše – ne planirajte da tokom snimanja menjate objektiv, nego aparate. Baš tako, ako ste zaista zagrejani za sportsku fotografiju, propustićete najbolji snimak ukoliko budete morali da zamenite objektiv. Zbog toga profesionalni fotografi oko vrata nose više tela fotoaparata – mogu u trenutku da pređu sa širokougaonog objektiv na 400-milimetarski teleobjektiv. Kada ne bi sve to nosili, dok bi menjali objektiv, momak do njih bi napravio „onaj jedan snimak“ (koji završava na naslovnoj strani časopisa). Ako hoćete da se takmičite s velikim igračima, nosićete više tela aparata oko vrata kako biste odmah bili spremni da uhvatite onaj ključni momenat. Rekoh vam da je sportska fotografija skup sport.



## Koje objektivne koristiti



©ISTOCKPHOTO/TAN KIAN KHOON

Kada snimate sportske događaje, od nošenja gomile objektivna i velike fotografske torbe (možda čak i ranca) boleće vas leđa i bićete dodatno nervozni. Zato vam savetujem da nosite samo dva objektivna:

(1) Širokougaoni objektiv (npr. 12–24 mm zum objektiv). Trebaće vam široki uglovi da biste napravili snimke celog stadiona, celog terena, grupne fotografije izbliza itd.

(2) Teleobjektiv od 300 mm ili 400 mm (ili zum objektiv od 200 do 400 mm). Preporučujem da za Nikon aparate nabavite objektiv VR (Vibration Reduction), odnosno objektiv IS (Image Stabilization) za Canon aparate, zato što ćete s njima moći češće da snimate iz ruke u slabo osvetljenim sportskim dvoranama ili noću.

Kao što sam pomenuo, nećete želeći da menjate objektivne, pa je najbolje da svaki objektiv stavite na posebno telo aparata. Jedina stvar koju još treba da nosite (pored dodatnih memorijskih kartica i rezervne baterije) jeste telekonvertor 1.4x, kako biste bili što bliže akciji (telekonvertori povećavaju stepen zumiranja, i tako teleobjektiv od 300 mm pretvaraju u 450 mm). *Napomena:* neki profesionalci su protiv telekonvertora 2x zato što misle da 2x fotografije nisu toliko oštre i gubite do dva otvora blende (f-broja), pa je teže dobiti kraće ekspozicije koje su vam potrebne. Da biste svu navedenu opremu lakše nosili unaokolo, obucite fotografski prsluk marke Tenba ili Domke, ili bar višak opreme držite u torbici oko struka umesto u fotografskoj torbi ili rancu. Zahvalićete mi se kasnije.



## Fokusirajte unapred da biste dobili dobar snimak

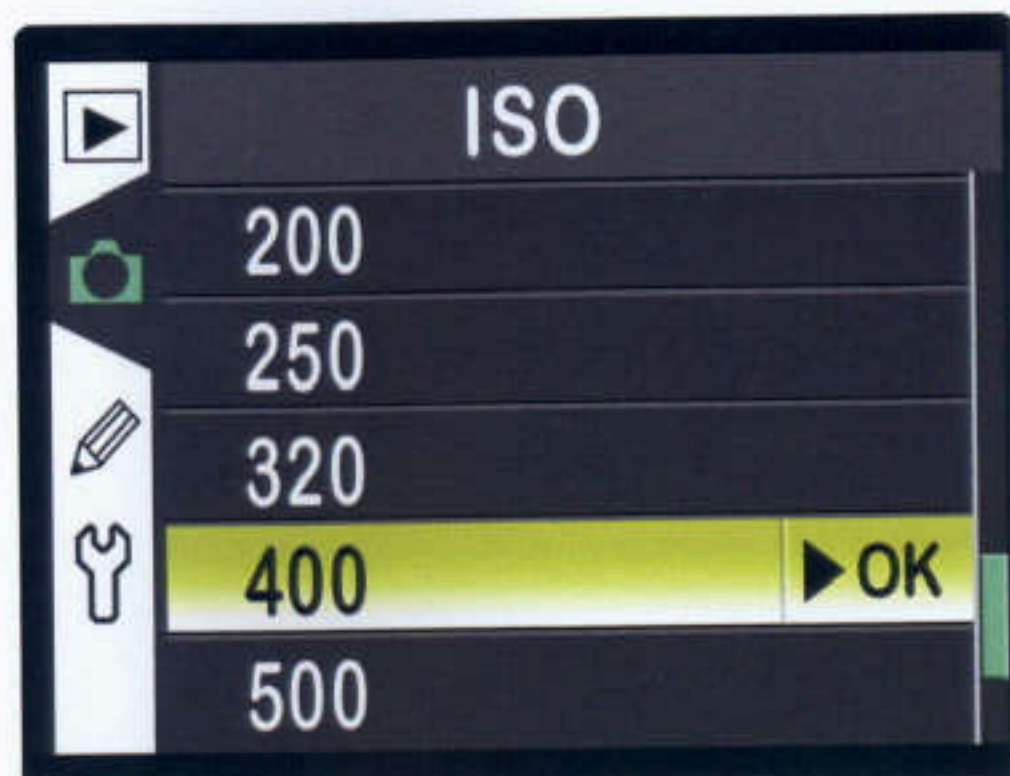


©ISTOCKPHOTO/IGALINA BARSKAYA

Ako snimate događaj na kome vam je prilično jasno gde se odigrava glavna akcija (na primer, snimate fudbal i znate da su najvažnije akcije oko šesnaesterca, ili snimate skijanje na dasci i znate gde će otprilike daskaš da sleti), unapred fokusirajte tu tačku da biste – kada se akcija dogodi – samo pritisnuli okidač. Možete najpre ostaviti uključen autofokus, zatim izoštrite mesto na kome očekujete akciju, a onda prebacite objektiv na ručno fokusiranje i ostavite fokus na miru (podešen je). Tada možete da se opustite i da pratite tok događaja. Kada se trkač (skakač, skijaš itd.) približi vašoj unapred izoštroj tački, samo okinite – pošto znate da je fokus dobar. Na taj način nećete čekati da autofokus pogodi ili promaši fokus. Unapred ste sve podesili, pa treba samo da okinete.



## Povećajte ISO osetljivost da biste dobili potrebnu brzinu



U idealnom slučaju, za snimanje sportskih fotografija imali biste superjak dugačak objektiv (npr. f/2.8 ili f/4, zar ne?), ali su oni basnoslovno skupi. Kako ćete onda slikati sportske događaje svojim zum objektivom f/5.6? Tako što ćete povećati ISO osetljivost, eto kako (pogledajte gore prikazan Nikonov meni). Na većini današnjih kvalitetnijih digitalnih refleksnih fotoaparata (Canon, Nikon itd.) možete koristiti ISO 400 ili 800. Time bi trebalo da ostvarite ekspoziciju 1/640 s ili kraću, koja vam treba da biste zamrzli pokret sportista, a da pri tom ne dobijete previše vidljivog šuma (zrna) na fotografiji. Naravno, ukoliko je osvetljenost scene dovoljna da ne morate povećavati ISO osetljivost – nemojte je povećavati. Najbolje je da ostavite ISO na vrednosti 100 ili 200 (tj. na najnižoj vrednosti za vaš aparat); ipak, u situacijama kada vaš objektiv nije dovoljno jak (na primer, pri snimanju u zatvorenom prostoru sa objektivima f/5.6, koji su dosta uobičajeni), nećete imati izbora osim da povećate ISO. Uradite to pomoću menija na poledini aparata (kao što je ovde prikazano). Srećom, objektiv f/5.6 najčešće će biti dobar za snimanje na dnevnom svetlu; ali, čim uđete u zatvoren prostor, verovatno ćete morati da povećate ISO kako biste dobili dovoljno kratku ekspoziciju za zamrzavanje akcije. Zbog toga su jaki objektiv (f/2.8 i f/4) toliko važni profesionalnim sportskim fotografima.



## Profesionalci poznaju igru



©ISTOCKPHOTO/ROB FRIEDMAN

Ukoliko poznajete sport koji snimate (na primer, ako ste fudbalski fanatik i snimate fudbalsku utakmicu), napravićete bolje fotografije od tamo nekog kolege zato što ćete tačno znati gde će se akcija dalje odigravati. To je velika prednost u sportskoj fotografiji; sposobnost predviđanja mesta značajnog događaja može da bude presudna za dobijanje „onog najvažnijeg“ snimka na utakmici. Ključ uspeha je da pratite utakmicu dok snimate, tako da možete predvideti razvoj događaja i biti spremni da aparat usmerite tamo gde očekujete akciju. Nećete uvek pogoditi, ali će verovatnoća da ćete češće napraviti dobar snimak biti veća. U redu, a šta ako vas pošalju da snimate sport koji ne poznajete dobro? Iznajmite odgovarajuće filmove, kupite časopise posvećene tom sportu i proučite kako ga snimaju profesionalci koji prate taj sport – otkrijte ko su najbolji pojedinci u tom sportu i sledite ih objektivom (konačno, zar nije najveća verovatnoća da će upravo oni najbolji biti uključeni u glavne akcije na terenu). U osnovi, svodi se na sledeće: ako poznajete sport, u najboljoj ste poziciji da napravite „onaj najvažniji“ snimak. Ukoliko ne znate ništa o sportu koji fotografirate, takav snimak ćete napraviti samo ako budete imali izuzetnu sreću – što je malo verovatno. To nije dobra strategija za pravljenje fotografske karijere.



## Nemojte uvek snimati samo pobednike



©ISTOCKPHOTO/JAMES BOULETTE

U sportskoj fotografiji (i u sportu uopšte), prirodno je pratiti pobednika. Ako neko postigne važan koš, snimaćete upravo tog sportistu, zar ne? Ukoliko ekipa pobjedi, snimaćete njihovo slavlje. Ali, ako budete sledili tradiciju i pratili samo pobednike, nećete snimiti neke od najdramatičnijih fotografija – one koje pričaju najsnažnije priče – a to su izrazi lica i reakcije sportista ili timova koji su izgubili. To je posebno važno ako ste upravo propustili glavnu akciju – brzo se prebacite na momka koji je promašio loptu, ili nije blokirao udarac ili je promašio gol itd. Ponekad su njihove reakcije mnogo zanimljivije od reakcije osobe koja je postigla uspeh. Sledeći put pokušajte da uhvatite izraz lica golfera koji je promašio rupu sa razdaljine od 20 cm (ili golfera koji je izgubio dobijenu partiju zato što je njegov protivnik upravo pogodio rupu sa 120 metara), i uverićete se da su emocije ispoljene na takvom snimku iste ili jače od onih zabeleženih na fotografiji pobednika.



## Slikanje u rafalnom režimu



Nikon



Canon

Ako se budete bavili sportskom fotografijom, moraćete da koristite tehniku rafalnog snimanja (pravljenje četiri ili više snimaka u sekundi) kako biste bili sigurni da ste uhvatili akciju. Aparat treba da podesite tako da napravi više snimaka dok držite pritisnut okidač, tj. dugme zatvarača (na nekim digitalnim aparatima taj režim se zove rafalni – engl. *burst mode*). Većina aparata podrazumevano snima po jednu sličicu za svako okidanje, pa morate da pređete u režim rafalnog snimanja.

Na Nikonovim aparatima pređite u režim kontinualnog snimanja (u kome aparat napravi nekoliko fotografija dok držite pritisnut okidač). To ćete uraditi tako što ćete držati pritisnuto dugme za izbor načina okidanja (koje se nalazi levo od optičkog tražila) i okretati glavni komandni točkić sve dok se u gornjem levom uglu LCD ekrana ne pojavi sličica naslaganih fotografija.

Na Canonovim aparatima, pritisnite dugme Drive-ISO (koje se nalazi odmah ispred LCD panela, na gornjoj desnoj strani aparata), zatim okrećite glavno dugme (odmah iza dugmeta daljinskog okidača) sve dok na desnoj strani LCD ekrana ne ugledate sličicu naslaganih fotografija. Ako imate model 30D, u režim brzog kontinualnog snimanja preći ćete tako što ćete okretati glavno dugme dok se pored sličice naslaganih fotografija ne pojavi slovo H.

Nakon toga, samo držite pritisnut okidač da biste napravili više snimaka odjednom.



## Stabilnost pri snimanju sportskih fotografija



©ISTOCKPHOTO/TOMASZ SZYMANSKI

Sportski fotografi obično ne koriste stative iz više razloga: stativi ograničavaju pokretljivost fotografa koja je presudna za brzi način snimanja karakterističan za sportsku fotografiju; na mnogim sportskim događajima nije dozvoljena upotreba stativa; igrači mogu da se povrede ukoliko je stativ postavljen blizu sportskog terena (u fudbalu, košarci itd.). Zbog toga sportski fotografi, posebno oni koji imaju dugačke objektivne, umesto stativa koriste monopode. Te jednonožne verzije stativa obično služe za podupiranje dugačkih objektivne (objektiv se pričvršćuje direktno za monopod što omogućava da i objektiv i aparat budu stabilni tokom snimanja pri nedovoljnoj osvetljenosti koja je karakteristična za mnoge sportske događaje). Monopodi se lako premeštaju (i brzo ih možete skloniti nekome s puta ako se ukaže potreba), a na mnogim profesionalnim sportskim takmičenjima na kojima je zabranjeno koristiti stative, monopodi su dozvoljeni. Danas su najpopularniji monopodi od ugljeničnih vlakana zato što mogu da nose veliku težinu, a veoma su lagani. Naravno, nisu jeftini (kao i sve ostalo što se koristi u sportskoj fotografiji).



## Snimajte vertikalno da biste napravili efektniji snimak



©ISTOCKPHOTO/GAVIN MACVICAR

Većina profesionalnih sportskih fotografija snima se vertikalno zato što je tako lakše ispuniti kadar objektom snimanja (osim toga, portretna orijentacija je idealna za naslovne strane časopisa, oglase itd.). Samo okrenite aparat postrance, namestite krupni plan (pomoću dugačkog objektivne) i prepustite se magiji. To naročito važi kada slikate jednu osobu, a ne dve ili više njih. Ako fotografirate više sportista, obično je najbolji snimak horizontalan, dok vertikalni snimak najbolje odgovara slikanju jednog aktera sportskog događaja. Pošto sam to rekao, imam još jedan savet za vas. Da biste se potpuno obezbedili, napravite što više snimaka u obe orijentacije. Kao što reče moj tehnički urednik Bil Fortni (Bill Fortney): „Urednik će uvek tražiti orijentaciju koju niste snimili“.



## Prikazivanje objekta u pokretu



©ISTOCKPHOTO/ANDREA LEONE

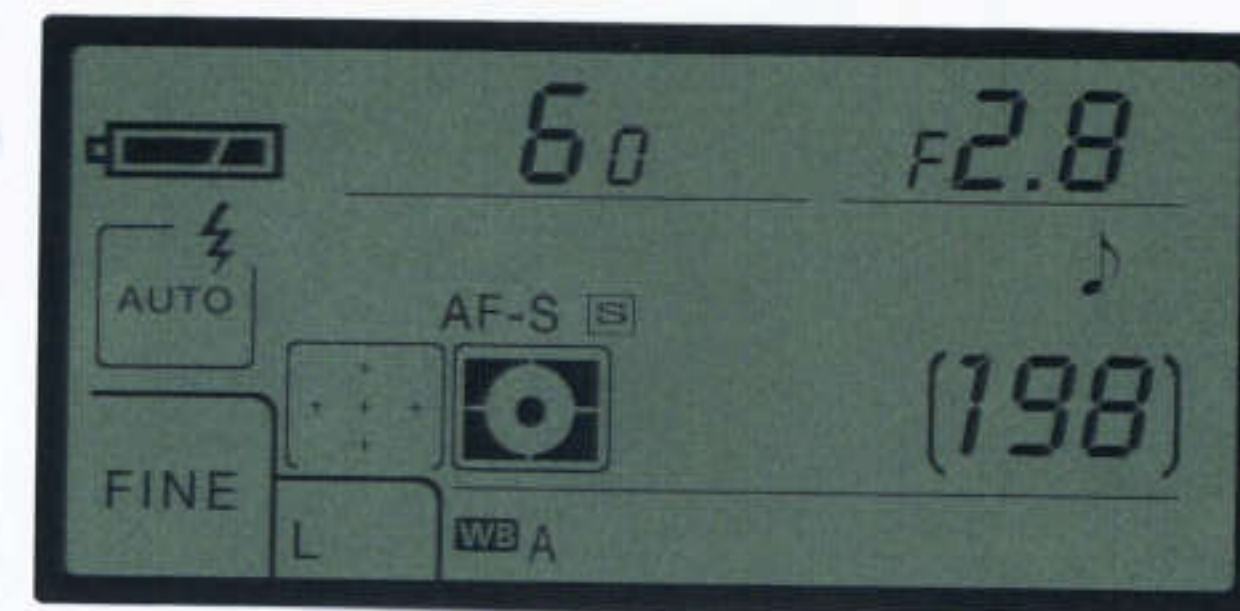
U celom ovom poglavlju govorili smo o korišćenju superkratkih ekspozicija koje obezbeđuju zamrzavanje pokreta na sportskim događajima, ali ima situacija kada je mnogo atraktivnije naglasiti pokret i namerno pustiti da delovi fotografije budu neizoštreni. Za ovu tehniku važna su tri faktora:

- (1) Koristite duže ekspozicije – idealno 1/30 s ili 1/60 s. Pređite u režim prioriteta zatvarača (pomoću točkića za izbor režima na vrhu aparata) i podesite odgovarajuću ekspoziciju.
- (2) Objektivom aparata stalno pratite subjekat. Verovali ili ne, upravo kretanje aparata stvara zamućenu pozadinu, zato što pokušavate da pomerate aparat zajedno sa sportistom kako bi on ostao izoštrjen a sve oko njega zamućeno.
- (3) Šanse za dobijanje oštre fotografije biće najveće ako izaberete režim kontinualnog (rafalnog) snimanja – u ovakvim situacijama zaista se isplati praviti nekoliko snimaka u sekundi.

Zapamtite jednu važnu stvar: nemojte prestati da pratite kretanje aparatom kada sportista izađe iz kadra – nastavite da ga pratite nekoliko sekundi posle toga da se ne bi poremetile ivice fotografije.



## Snimanje otvorenom blendom



Pod snimanjem otvorenom blendom mislim na snimanje pri najvećem otvoru blende za dati objektiv (znači, ako imate objektiv f/2.8, snimajte sa otvorom blende f/2.8 ili za jedan podeok manjim). Time ćete ostvariti dve prednosti:

- (1) Zamutiće se pozadina, pa ćete dobiti uzbudljiviju, dinamičniju i čistiju fotografiju sportiste. Komplikovane pozadine s brojnim detaljima predstavljaju problem u sportskoj fotografiji, a snimanje teleobjektivom pri tako velikim otvorima blende daje veoma malu dubinsku oštrinu (što znači da je subjekat u prednjem planu izoštrjen, dok je pozadina van fokusa).
- (2) Moći ćete da koristite kraće ekspozicije, što će vam znatno pomoći kada snimate u zatvorenom, slabije osvetljenom prostoru.



## Uхватite lice



©ISTOCKPHOTO/SUZANNE TUCKER

Šta je najvažnije zabeležiti na fotografiji kada snimate sportiste? U opštem slučaju, to su njihova lica. Izrazi na njihovim licima pričaju o događaju, a i publika želi da vidi njihova lica. Znači, ako ne uhvatite lice, propustićete onaj pravi snimak. Ne razmišljajte o krupnim planovima njihovih ruku, lopte, nogu itd. Ako želite da napravite fotografiju koja će pobuditi maštu posmatrača, usredsredite se na lica. Tu leži novac!



## RAW ili JPEG za sportske fotografije?



Zbog činjenice da se veliki broj sportskih fotografija snima u rafalnom režimu (pogledajte stranu 103) i činjenice da je kapacitet privremene memorije (bafera) za smeštaj kontinualnih snimaka na vašem aparatu ograničen, što su veće slike koje pravite, ta memorija će se brže napuniti. Kada se bafer napuni, sa snimanjem je gotovo (bar do trenutka kada aparat bude imao vremena da prebaci snimke na memorijsku karticu, čime će se bafer isprazniti). Zbog toga mnogi sportski fotografi radije snimaju u formatu JPEG nego RAW. JPEG datoteke su znatno manje, pa ih više staje u bafer (uz to, pošto su manje, brže se upisuju na memorijsku karticu, pa više snimaka možete neometano napraviti ako koristite format JPEG nego ako se odlučite za RAW). Naravno, ima i nekih perfekcionista koji smatraju da u svakoj prilici treba snimati u formatu RAW (uključujući i slikanje na rođendanskoj zabavi njihove dece u McDonaldsu). Kada pročitaju da se neko zalaže za neki drugi format osim za RAW, totalno polude, požele da se popnu na najviši toranj i da gađaju prolaznike iz puške za slonove. Za njih imam samo jednu rečenicu: „Ne zaboravite, RAW je format datoteke, nije religija“. (Uzgred, poznajem popularnog fotografa časopisa *Sports Illustrated* koji sada podešava svoj aparat tako da snima RAW+JPEG, čime istovremeno dobija oba formata. Mislio sam da biste voleli to da znate.)





## Kompozicija sportske fotografije



©ISTOCKPHOTO/GLENN JENKINSON

Kada smišljate kompozicije za svoje sportske fotografije, koristite tehniku koju smo opisali ranije, kada smo govorili o snimanju divljih životinja (poglavlje 4) – ostavite svojim sportistima prostor da negde odu. Nemojte podesiti kadar tako da sportista dođe do ivice fotografije, nego tako da ispred njega ostane slobodan prostor koji omogućava da se njegova vizuelna priča nastavi; tako sportista (kao i divlja životinja) neće delovati kao da je zarobljen na slici. Stešnena fotografija sportiste, kao i životinje, nije prijatna posmatraču, pa vodite računa o tome kada pravite kompoziciju scene i ostavite dovoljno mesta. Primera radi, na snimku atletičara koji trči ulevo, trkač mora da bude na krajnjoj desnoj strani kadra. Tako se vizuelno sugerise da on ima prostora za trčanje. Takav jednostavan trik pri komponovanju scene značajno će popraviti i pojačati utisak koji će ta fotografija ostavljati na posmatrača.






## Poglavlje 6

# Profesionalno fotografisanje ljudi

## Kako da ljudi izgledaju najbolje na fotografijama

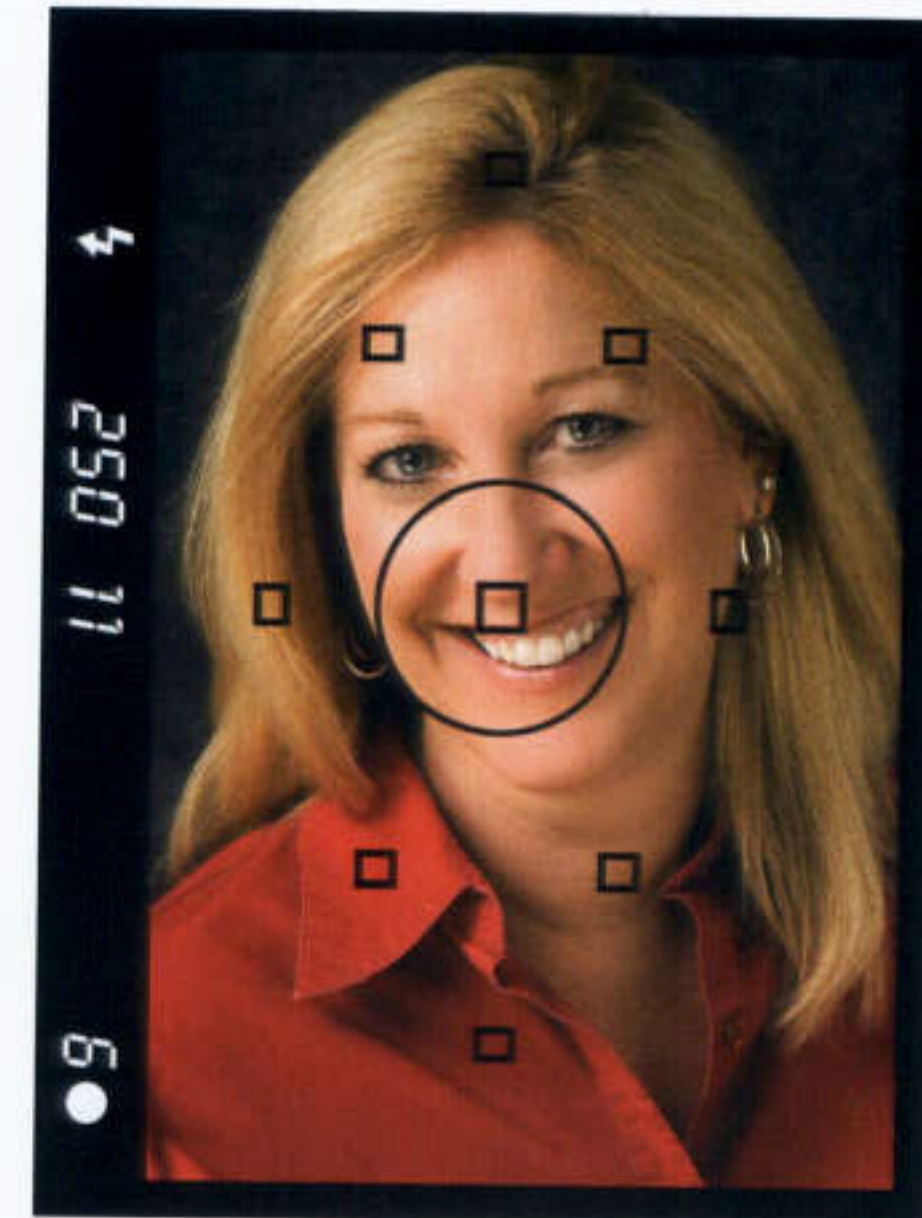
 Gornji podnaslov nije sasvim tačan, jer se u ovom poglavlju ne objašnjava kako da ljudi izgledaju dobro nego kako da vaše fotografije ljudi budu bolje. Ako ste slikali neke zaista ružne ljude, ne možete im po pitanju izgleda mnogo pomoći. Zadesila ih je takva sudbina, a još ne postoje digitalni aparati koji bi učinili da ti ljudi, koji nisu imali s kim da odu na matursko veče, odjednom izgledaju kao Džesika Bil ili Metju Makonahi (koje je, ne slučajno, časopis *People* izabrao za najseksepilniju ženu i muškarca na svetu, ukoliko vas baš zanima). Uzgred, mada ove godine nisam ušao u uži izbor, ako ste pročitali moju biografiju na početku knjige, saznali ste da sam – po časopisu *People* – bio među 50 najseksepilnijih likova u 2004. To je iznenadilo mnoge ljude, uključujući i moju suprugu, pošto se ona uopšte ne seća tako nečeg, ali ja sam srećan zbog toga zato što je takođe potpuno zaboravila moju kratku ali u tabloidima visokoeksponiranu aferu sa Anđelinom Džoli dok smo u Torontu snimali film *Taking Lives*. Hm, malo sam odlutao od teme. U svakom slučaju, u ovom poglavlju se ne radi toliko o studijskim tehnikama snimanja portreta, i to iz sledećeg razloga: ako snimate u studiju, znači da ste profesionalni fotograf pa – iskreno govoreći – ovo poglavlje (a ni ova knjiga) baš i nije za vas. Izloženi saveti se odnose na dobijanje boljih slika na otvorenom prostoru – onih spontanih, ili onih nameštenih koje treba da izgledaju kao da su spontane, mada u stvari nisu, ali to ne možete da primetite zato što su nameštene tako da deluju spontano. Pratite li me?

## Najbolji objektiv za portrete



Nema mnogo oblasti u fotografiji za koje postoji određena žižna daljina pri kojoj bi trebalo da snimate, ali – srećom – slikanje portreta je jedna od njih. Većina profesionalaca snima portrete zum objektivom, a jedna od omiljenih žižnih daljina im je u opsegu 85–100 mm. Teleobjektivi sa opsegom 85–100 mm često se i nazivaju portretni objektiv jer omogućavaju da slikate s dobre razdaljine (na 3,5 do 4 metra od subjekta, što i vama i osobi koju slikate daje dovoljno prostora, a istovremeno omogućava da ispunite kadar svojim modelom). Još je važnije to što se pri žižnoj daljini između 85 mm i 100 mm gubi ono nepoželjno izobličenje lica po kome su poznati širokougaoni objektiv, a pri tom se izbegava kompresija karakteristična za dugačke teleobjektive. Neki profesionalni fotografi koji se bave portretima kunu se da je za portrete najbolja žižna daljina 85 mm, dok drugi tvrde da je to 100 mm. Međutim, to je jedna od tema o kojima profesionalci po ceo dan raspravljaju na svojim forumima na Internetu (a vi isprobajte obe vrednosti na svom zum objektivu, pa sami odlučite koja vam se više sviđa, zato što obe daju zadovoljavajuću perspektivu pri slikanju portreta), tako da je nećemo ovde razrešavati. (Napomena: i Nikon i Canon prave zum objektivne od 28–105 mm koji su idealni za portrete zato što možete izabrati 85 mm, 100 mm, i sve vrednosti između.) Ovi kratki zum objektiv su idealni iz još jednog razloga: nećete morati da pomerate stativ (ili vaš model) kad god hoćete malo da izmenite kompoziciju snimka. Znači, nabavite zum objektiv koji pokriva opseg 85–100 mm, i spremni ste za akciju. Uzgred, gore je prikazan zum od 24–120 mm, tako da bi i ovaj objektiv odgovarao za slikanje portreta pošto možete izabrati svaku žižnu daljinu između 85 mm i 100 mm.

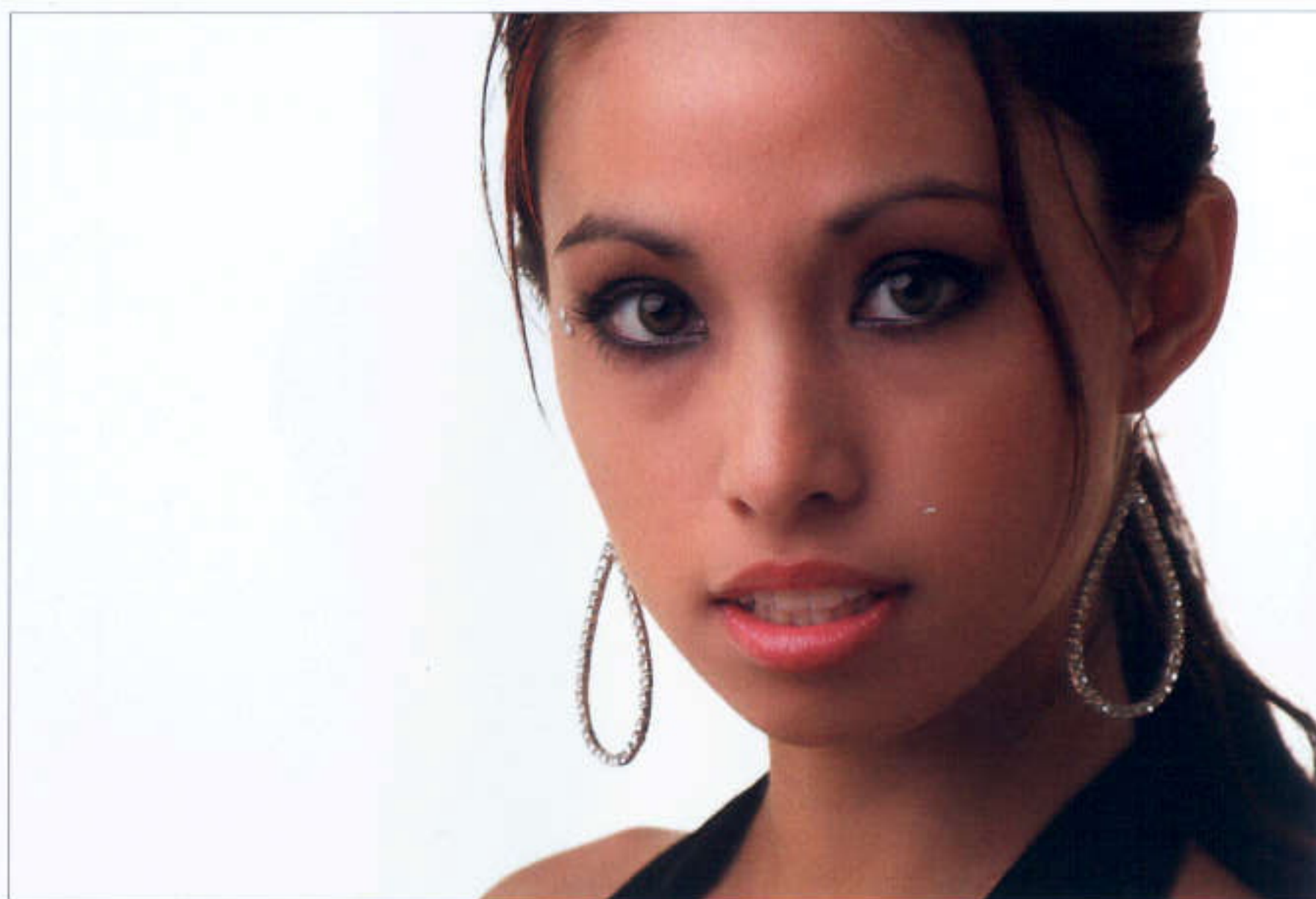
## Koji otvor blende koristiti



Dobro je što su, kad fotografišete portrete, mnoge odluke već donete umesto vas (na primer, koji objektiv i koju žižnu daljinu koristiti), pa možete da se usredsredite na teže aspekte pravljenja portreta – obezbeđivanje optimalnog osvetljenja i dočaravanje ličnosti osobe koju fotografišete. Pošto sada znate koji objektiv da koristite, verovali ili ne (i to je vrlo retko), postoji i određeni otvor blende (f-broj) pri kome izgleda da se dobijaju najbolje portretne fotografije. To je otvor f/11 zato što licu obezbeđuje izvanrednu oštrinu i dubinu (a zar nije upravo to suština portreta), pa mnogi tako snimljeni portreti izgledaju odlično. Kažem „mnogi“ zato što mogu da postoje umetnički razlozi zbog kojih biste hteli da isprobate neki drugi otvor blende – na primer, ako pokušavate da postignete specijalan efekat. Ipak, najčešće treba samo da izaberete režim prioriteta blende, postavite otvor blende na f/11, i zatim se posvetite zaista važnim stvarima – osvetljenju, emocijama modela, iznosu koji ćete naplatiti klijentu itd.



## Korišćenje čistih pozadina



©ISTOCKPHOTO/TORBIAS LAUCHENAUER

Pozadine su veliki izazov za fotografe koji slikaju portrete zato što obično odvlače pažnju od fotografovog cilja – da na fotografiju prenese ličnost, emociju, dušu (ako hoćete) osobe koju slika. Zato mnogi fotografi slikaju portrete naspram najjednostavnijih pozadina. Za snimanje u studiju, najjeftinije je koristiti čistu, glatku, bešavnu pozadinu – one su veoma jeftine jer su papirne. Baš tako, to je samo ogromna rolna papira, a standardna veličina (približno 1,35x12 metara) košta u SAD oko 25 dolara. To nije loše rešenje za pozadinu u profesionalnom fotografskom studiju (ove rolne se kupuju u prodavnicama foto-opreme). Neki fotografi je lepe za zid, drugi je pričvršćuju ekserima, ali je verovatno najbolje kupiti jeftin stalak koji drži rolnu uspravno (pristojan stalak se može nabaviti za oko 70 dolara). Dobro, a koje boje pozadine treba da koristite? Za početak, držite se crnih (za naglašavanje dramatičnosti) ili belih (za sve ostalo). Lepo je što čisto bele papirne pozadine na fotografijama obično imaju sivu nijansu. Da bi zaista ispale bele kao na gornjoj slici, morate jedno ili više svetala usmeriti na pozadinu inače će svetlost blica učiniti da pozadina bude sivkasta. Siva nije loša boja za pozadinu (čak je i veoma popularna), ali ako hoćete baš belu, obavezno iza modela postavite jedno ili dva svetla usmerena ka pozadini. Ukoliko koristite čisto crnu pozadinu, možda će vam trebati dodatno svetlo da osvetlite model otpozadi (posebno ako ima tamnu kosu); tako da se vizuelno odvoji od crne pozadine.



## Korišćenje platnenih ili muslinskih pozadina



©ISTOCKPHOTO/FLOYD ANDERSON

Pozadine od platna ili muslina nisu tako jeftine kao papirne rolne, ali su dovoljno jeftine da razmislite i o njihovoj nabavci kako biste imali veći izbor pri slikanju zvaničnih portreta (pristojno platno za pozadinu košta oko 120 dolara). Ove pozadine su takođe bešavne, i preporučujem da (bar za početak) kupite neku relativno neutralnu – na primer, neku koja je pretežno siva ili pretežno smeđa. Takve pozadine dodaju teksturu fotografiji a da pri tom ne odvlače pažnju od portreta, i veoma su popularne za sve primene – od poslovnih portreta do uveličanih fotografija. I u ovom slučaju dobro će vam doći jeftini stalak, i bićete iznenađeni koliko ćete brzo moći da razmestite svetla i tako promenite izgled pozadine.

## Prave pozadine na otvorenom prostoru



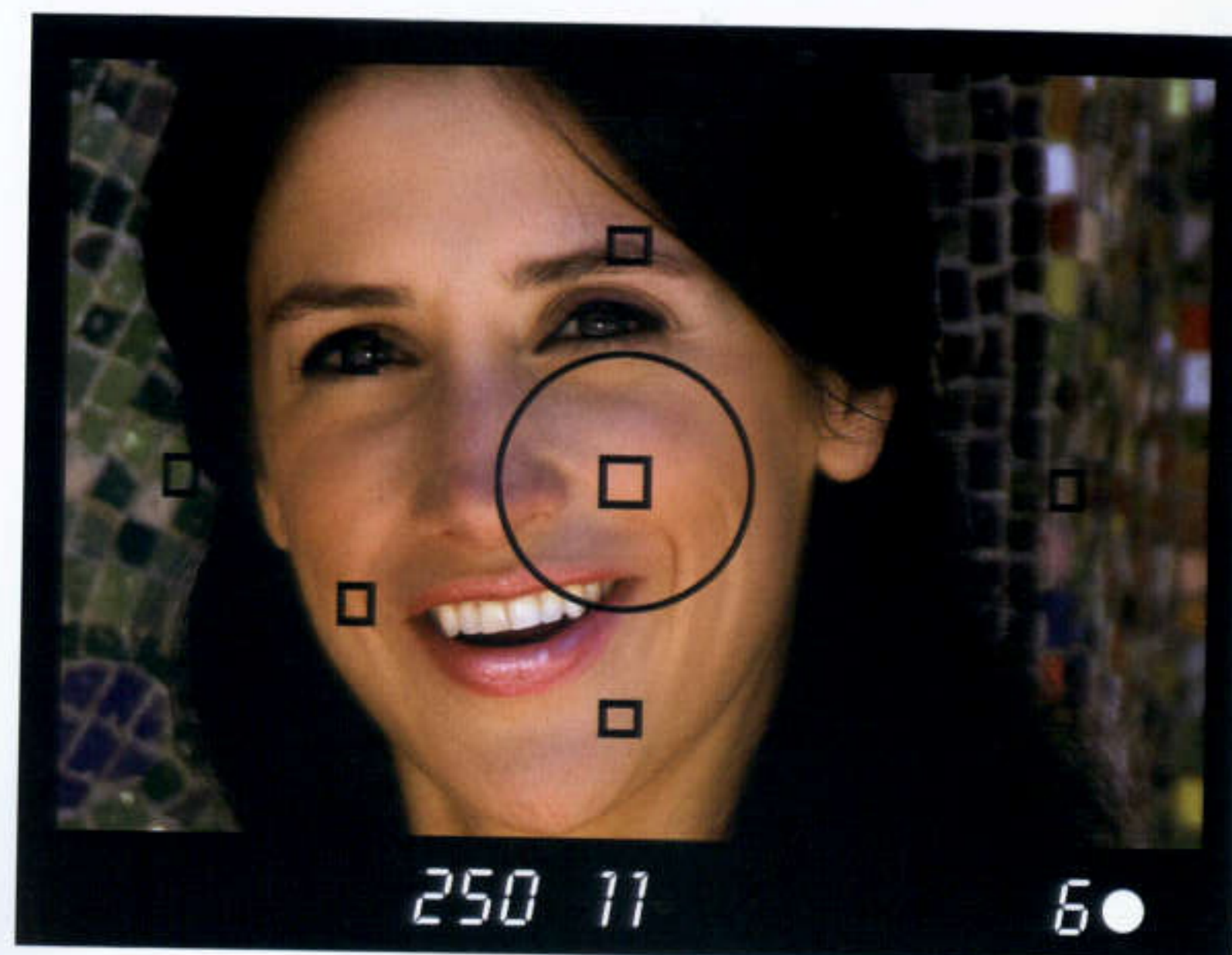
SCOTT KELBY

Kada portrete snimate na otvorenom prostoru, nećete moći da koristite muslinsku pozadinu ili čist, bešavni papir (da li sam uopšte morao to da kažem?), pa zato treba još više da razmišljate o pozadinama. Za snimanje portreta na otvorenom prostoru važi pravilo da pozadine treba da budu što jednostavnije. Što je pozadina jednostavnija, portret će biti snažniji, pa postavite svoj model tako da se iza njega po mogućstvu ne dešava ništa. U toj situaciji možda ćete hteti da odstupite od pravila da se za portrete koristi otvor blende  $f/11$ , kako biste – pomoću blende  $f/2.8$  ili  $f/4$  – mogli da defokusirate pozadinu, koristeći žižnu daljinu koja vam najviše odgovara. Ponavljam, kada je reč o pozadinama portreta na otvorenom prostoru, jednostavnost je ključna.

### Pravilo pozadinskog osvetljenja

Postoji još jedno jednostavno pravilo o pozadinama koje će vam pomoći da izbegnete probleme. Kada birate jednostavnu pozadinu naspram koje ćete slikati, morate se uveriti da ona nije svetlija od vašeg modela (u stvari, bolje je da bude što tamnija pošto su tamni portreti na svetloj pozadini retko kad dobri).

## Šta izoštriti na portretu



SCOTT KELBY

Tokom godina, razlikovala su se mišljenja o tome na šta treba fokusirati aparat pri slikanju portreta (obraz, vrh nosa, linija kose itd.). Srećom, danas je uglavnom postignut konsenzus (još uvek ćete ponegde naići na različite stavove o tome, ali ne dozvolite da vas to uznemirava): fokusirajte direktno oči modela. Ako slikate pri otvoru blende  $f/11$  i fokusirate oči, celo lice će biti lepo i prirodno izoštreno (i, što je još važnije, oči će biti oštre ko žilet a to je na portretima najbitnije).

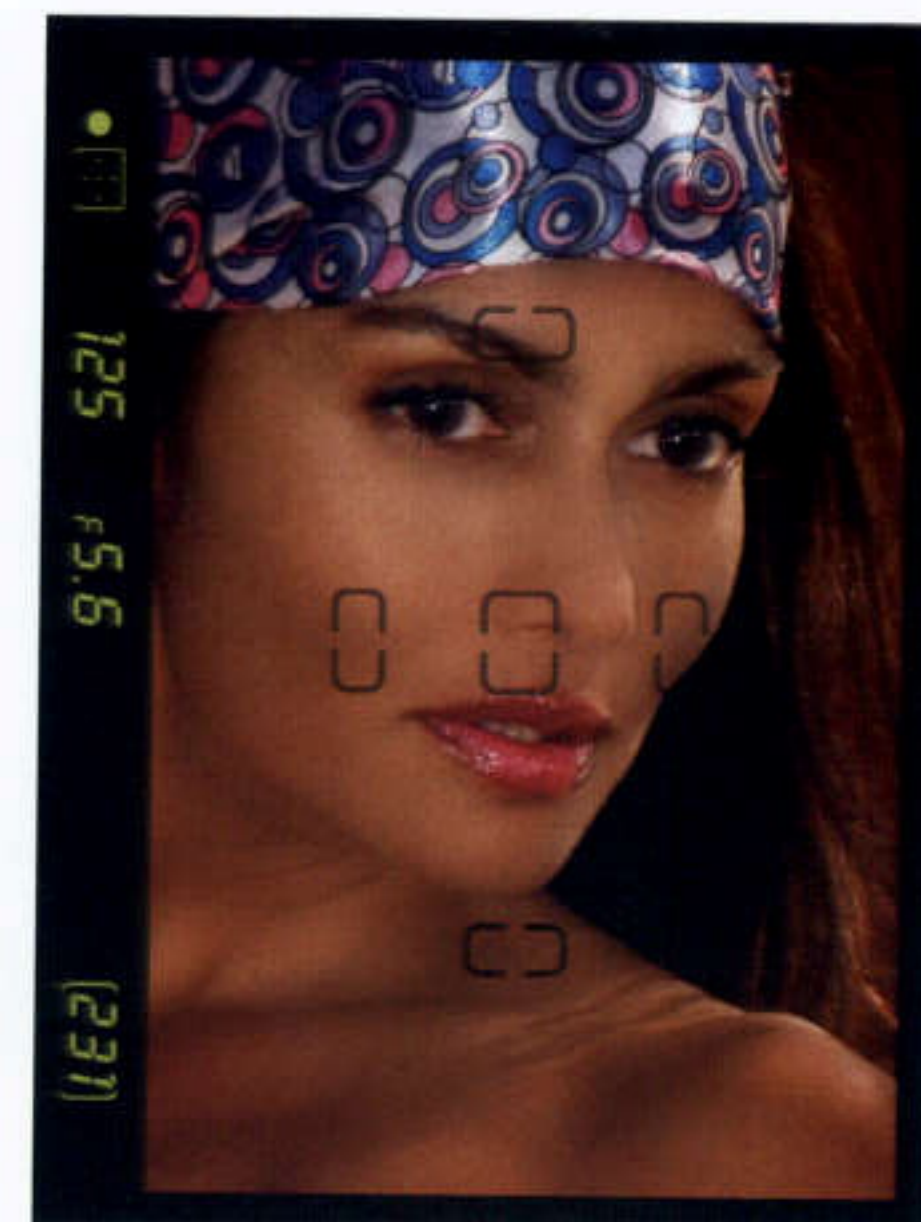
## Gde postaviti aparat



JOEY LIPOVETSKY

Portreti obično najbolje izgledaju kada aparat postavite u nivou očiju modela, pa tako i namestite stativ. To je posebno važno kad slikate decu – nemojte ih nikada slikati odozgo (isto kao što tako ne slikate ni cveće), inače ćete dobiti vrlo razočaravajuće snimke. Znači, decu podignite na nivo svojih očiju (postavite ih na visoku stolicu) ili spustite stativ do nivoa njihovih očiju i snimajte iz klečećeg položaja (znam – šta sve treba da istrpimo za svoju umetnost itd....). Pošto budete na pravoj visini, koliko stativ treba da bude udaljen od modela koji slikate? To će uglavnom biti određeno žižnom daljinom koju ste izabrali, ali ako ste udaljeni oko 2,5 do 3,5 metara, biće dobro.

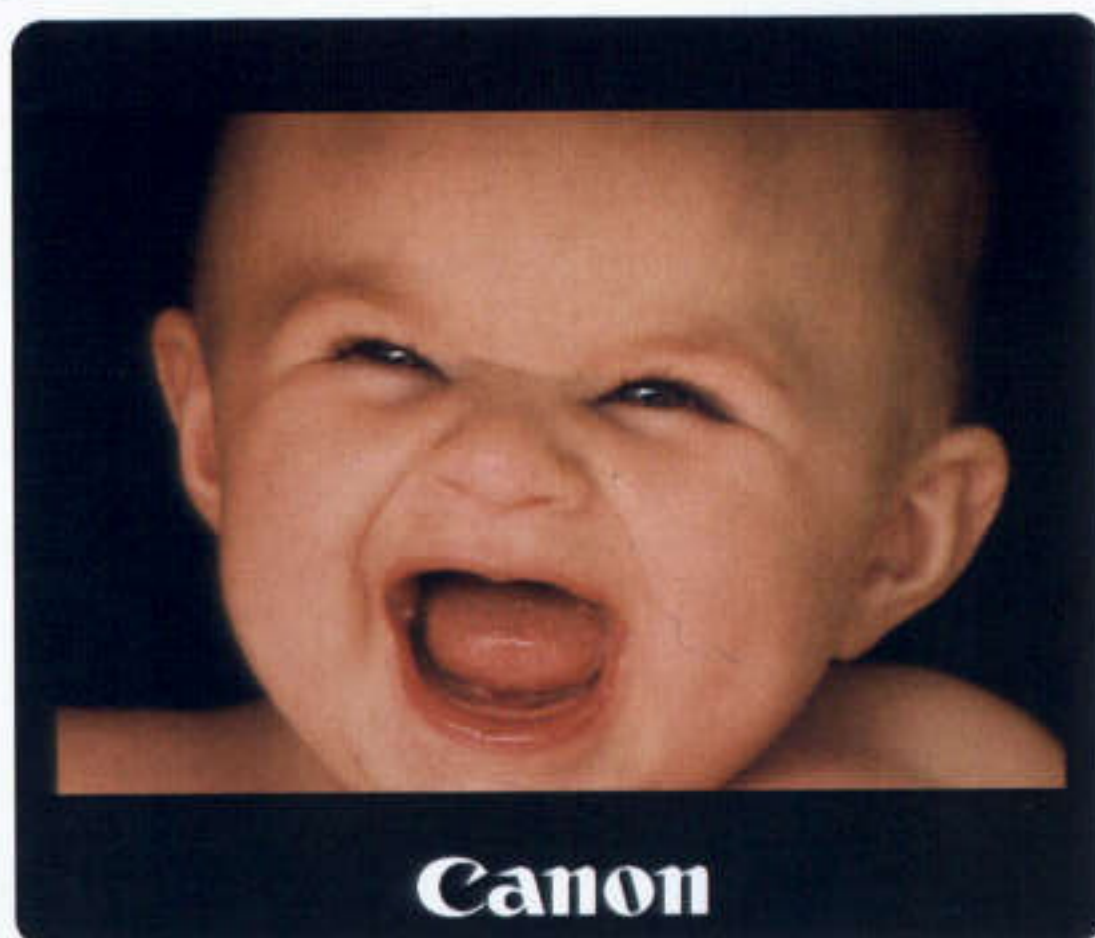
## Kadriranje modela za portret



SCOTT KELBY

Za snimanje portreta na otvorenom prostoru, posebno spontanijih portreta ili onih u novinarskom stilu, važi pravilo kojeg se pridržavaju mnogi profesionalni fotografi, a odnosi se na položaj očiju modela u kadru: oči treba da budu na 1/3 od vrha kadra. To je još jedan od trikova koji doprinose vizuelnoj zanimljivosti portreta, a lako ga je primeniti – samo kadrirajte snimak tako da se oči osobe koju slikate nađu na trećini od vrha fotografije.

## Savet za kadriranje portreta



SCOTT KELBY

Evo još jednog saveta za izradu odličnih portreta: zumirajte tako da lice modela ispuni ceo kadar. Uz to, pokušajte da zumirate toliko da ili vrh glave ili strane (uši) izađu van kadra.

## Dobijanje lepog svetla na otvorenom prostoru



SCOTT KELBY

Usred dana, na otvorenom prostoru ima dosta svetla za snimanje portreta, ali je to uglavnom direktno svetlo koje baca oštre, neprivačne senke na lice modela (da ne pominjemo da će model pri tom žmirkati, znojiti se, ili i jedno i drugo). Pa kako onda da napolju napravite lepe portrete u dva sata popodne? Lako – pomerite model-u senku, gde je svetlost raspršenija a senke manje izražene i mnogo mekše. To ne znači da treba da odete u pećinu – samo se pomerite u zasenčenu oblast u blizini mesta koje je osvetljeno direktnim sunčevim zracima (obično je to ispod velikog drveta, ispod nadstrešnice na kući ili zgradi, na tremu kuće, ispod kišobrana/suncobrana itd.). Nađite mesto na koje biste inače stali kako biste se po vrelom danu sklonili od sunca, i spremni ste za snimanje portreta na kojima model ne žmirka i na kojima je svetlo meko i prijatno. Gore prikazane fotografije odlično ilustruju prednosti takvog postupanja. Snimak na levoj strani napravljen je pri direktnom sunčevom svetlu, a desno je snimak istog modela, u sličnoj pozi, napravljen minut kasnije, na deset metara od mesta nastanka prvog snimka, ali u senci na otvorenom prostoru. Zapazite koliko je svetlo mekše i toplije, kako su boje življe, i koliko bolje izgleda model. A samo sam se pomerio u senku. Razlika je ogromna.

## Dobijanje lepog svetla u zatvorenom prostoru



SCOTT KELBY

Koji trik koriste profesionalci da bi u zatvorenom prostoru dobili najbolje svetlo za portrete a da pri tom ne moraju da postavljaju razna komplikovana studijska svetla? Pa, koriste najbolje moguće svetlo – prirodno. Ono je tako dobro da mnogi profesionalni fotografi slikaju portrete isključivo na prirodnom svetlu. Da biste iskoristili taj predivan izvor svetlosti, postavite svoj model pored onog prozora u kući, kancelariji, studiju itd., koji nije osvetljen direktnim sunčevim svetlom. Idealan prozor je onaj okrenut ka severu, ali biće dobar i svaki drugi prozor na koji pada meko, indirektno sunčevo svetlo. Još je bolje ako je prozor prljav, jer je onda svetlo još rasutije i mekše. Ukoliko morate da koristite direktno osvetljen prozor, zastrite ga skoro providnim, mat zavesama za kadu (česte su u hotelskim sobama, a odlično raspršuju svetlost). Model možete postaviti da stoji ili sedi, ali svetlost mora da pada sa strane a ne spređa, kako ne bi delovala ravno. Meke senke s druge strane lica poboljšaće portret, dodaće mu dubinu i učiniti ga zanimljivijim.

### Ne zaboravite trik sa zavesom za kadu

Podsećam vas na trik s mat zavesom za kadu koji ste naučili u poglavlju 2. Može odlično da se primeni i pri slikanju portreta. Mada bi vaši modeli mogli da pomisle štošta o vama kada vide da ste preko prozora zakačili zavesu za kadu, ljudi koji budu gledali njihove portrete pomisliće samo: „Kakvo mekano, čarobno svetlo – vaš fotograf je genije“ (ili nešto slično tome).

## Pravljenje lepih fotografija beba



SCOTT KELBY

Verovatno ste već čuli kako je teško fotografisati bebe. To je možda tačno, ali bebe imaju i jednu izrazitu prednost – mnogo spavaju. Novorođenčad provode veći deo dana spavajući, pa je lakše napraviti njihove lepe fotografije nego što mislite. Ali, morate ih smestiti u odgovarajuće okruženje ili će svako ko bude gledao te fotografije reći nešto kao: „Jooj, šteta što je spavala“. Uopšteno govoreći, ljudi vole da bebe na fotografijama budu sasvim budne i da se smeše, ali je veoma popularna i ona vrsta slika na kojima beba i mama (ili tata) dele zajednički, nežni trenutak, pa je takva scena zaista odlična za izradu dirljivog portreta. Bio sam prisutan kada je Dejvid Ziser (svetski poznat fotograf venčanja i portreta) proveo jedno veče snimajući moju novorođenu ćerku Kiru. Naravno, Dejvid je bio u prednosti zato što je moja ćerka najlepša beba na svetu, ali se služio i nameštajkama koristeći jednostavnu ali izuzetno efektanu tehniku – nagovorio je moju suprugu i mene da obučemo crne rolke s dugim rukavima. Zatim je fotografisao Kiru u naručju moje supruge (a onda i u mom). Dejvid je snimao krupne planove (jako zumirane kadrove), tako da je dobio fotografije slatke male bebe, smirene i bezbrižne u maminom (i tatinom) naručju. Za fotografisanje beba možete koristiti blic s difuzorom (više o tome u poglavlju 3), ili meko prirodno svetlo koje sa strane dolazi kroz prozor.



## Odlični portreti snimljeni pri zalasku sunca



©ISTOCKPHOTO/KEVIN RUSS

Svi vole da snimaju portrete pri zalasku sunca zato što je nebo tada predivno, ali je problem obično sledeći: na fotografiji se vidi samo silueta modela pošto se sunce nalazi iza njega, ili ste koristili blic pa model deluje isprano. Evo kako da pri zalasku sunca snimate odlične portrete a da ne deluju isprano: najpre isključite blic a objektiv aparata usmerite ka nebu. Zatim držite okidač pritisnut do pola da biste očitali vrednost ekspozicije za nebo i – dok i dalje držite polupritisnut okidač (umesto toga možete fiksirati ekspoziciju pomoću odgovarajućeg dugmeta na aparatu), prekomponujte snimak tako što ćete usmeriti objektiv ka osobi koju slikate, ali sada uključite blic da biste osvetlili model. Na taj način, na model pada svetlost blica, a nebo u pozadini i dalje izgleda kako treba. To je stari trik, ali se i dalje koristi jer odlično funkcioniše.

## Snimanje boljih portreta na prirodnom svetlu pomoću reflektora



SCOTT KELBY


Ako ćete snimati portrete na najboljem, prirodnom svetlu, trebalo bi da nabavite nešto što će dodatno poboljšati vaše fotografije ljudi – jedan sklopivi reflektor (a još bolje dva). Ja upotrebljavam sklopive reflektore zato što zauzimaju vrlo malo mesta kad se ne koriste. Reflektori nisu namenjeni samo dobro plaćenim profesionalcima, zato što nisu mnogo skupi a čine čuda u otvaranju senki na portretima i dodatno poboljšavaju ono čudesno, prirodno svetlo. Koristite ih kako bi se prirodno svetlo koje dolazi kroz prozor, reflektovalo (odbilo) ka osenčenim zonama na modelu.

Koristim kružni sklopivi reflektor Photoflex od 22 inča, koji je s jedne strane zlatne boje (ako želite da reflektovano svetlo deluje toplije), a s druge srebrne (za dobijanje hladnijeg odbijenog svetla). Koštaju oko 37 dolara. Kao što rekoh, nisu preskup, a daju zlatne (odnosno srebrne) rezultate.

## Poglavlje 7

# Profesionalni saveti za izbegavanje problema

## Kako sprečiti digitalne glavobolje

 Profesionalni fotografi su svakodnevno napolju, na snimanju. Kad kažem „napolju“, a radi se o studijskim fotografima, oni u stvari snimaju u studiju pa baš i nisu napolju nego u zatvorenom studiju. Je l' me pratite? U svakom slučaju, profesionalci snimaju svaki dan, dok većina nas ostalih snima onda kad nas puste naše supruge. Možemo da se posvetimo fotografiji samo u određenim okolnostima (npr. kad su nam žene na putu). Prema tome, mada nailazimo na digitalne probleme dok snimamo, možemo ih zanemariti zato što nećemo morati njima da se bavimo sve dok naše supruge ponovo ne odu da posete svoje roditelje na selu. Profesionalci nemaju tu prednost jer svakodnevno moraju da rešavaju probleme (što znači da njihova tazbina živi u istom gradu kao oni), pa se od migrena teških kao interkontinentalne rakete spasavaju tako što smišljaju pametne načine za prevazilaženje teškoća na licu mesta. Ovo poglavlje je prečica – njom ćete doći do znanja koje je plod višegodišnjih teških glavobolja drugih ljudi. Pri tom ćete moći odmah da se rešite svojih glavobolja, izbegavajući jednu od najvećih mana bavljenja digitalnom fotografijom, a to je pre svega obaveza da snimate venčanje svog rođaka Milutina (eto, trebalo je da poslušate ženu kad vam je rekla da ne kupujete taj dugački objektiv). Možda ste zapazili da sam pominjao samo supruge – kao da su svi fotografi muškarci, što svakako nije tačno. To je samo zato što sam ja muškarac (muškog roda, muško, čovek muškog pola) pa bi bilo blesavo da kažem: „Muž mi nije dao da idem da snimam tog dana“ kada odlično znate da on ne bi imao ništa protiv. Ej, stanite – nisam to hteo da kažem.

## Izbegavanje problema s balansom bele boje



Problemi s balansom bele boje česti su kada slikate u zatvorenom prostoru, pod fluorescentnim (neonskim) ili običnim sijaličnim osvetljenjem. Naravno, niste ih ni svesni sve dok ne otvorite te fotografije na računaru i vidite da sve naginju žućkastoj, zelenkastoj ili plavkastoj nijansi. Fotoaparati su podrazumevano podešeni za automatsko regulisanje balansa bele boje (Auto White Balance), što je dosta dobro za snimanje napolju, ali najčešće uopšte ne odgovara snimanju u zatvorenom prostoru. Profesionalci koriste tri metode za izbegavanje problema s balansom bele boje. Prvo, na aparatu izaberu onaj balans bele boje koji odgovara osvetljenju pod kojim snimaju: to je lakše nego što mislite – na aparatu otvorite odeljak s balansom bele boje, i izaberite ili opciju Incandescent (za uobičajeno, sijalično osvetljenje) ili Fluorescent (za neonsko osvetljenje, karakteristično za poslovne prostore). I za snimanje na otvorenom prostoru možete izabrati odgovarajući, unapred definisan balans bele boje, pa će i na tim snimcima boje biti realističnije. Drugo, oni definišu sopstvene, namenske vrednosti balansa bele boje. Srećom, aparat će obaviti najveći deo posla umesto vas ukoliko na 20 do 25 cm ispred objektiva postavite neutralnu sivu ton-kartu (naći ćete ih u prodavnicama foto-opreme), i zumirate napred/nazad dok karta ne ispuni ceo kadar. Zatim na aparatu otvorite meni za balans bele boje i podesite ga da meri ono što vidi kako bi napravio namenski balans bele boje (lakše je nego što zvuči – samo zavirite u uputstvo za rukovanje aparatom). Treće, oni koji snimaju u formatu RAW, ne brinu o balansu bele boje, zato što mogu naknadno da ga izaberu u Photoshopovom dijalogu Camera Raw ili u svom programu za obradu RAW fotografija (ako ne koriste Photoshop). To je jedna od prednosti snimanja u formatu RAW (više o ovom formatu naći ćete u poglavlju 10).

## Kad snimate po hladnom vremenu, trebaće vam rezervna baterija



Profesionalci su naučili još nešto: kada je hladno, baterije za digitalni aparat ne traju ni približno toliko dugo kao u normalnim uslovima. Prema tome, ako nameravate da snimate po snegu, ponesite bar jednu ili dve rezervne baterije za aparat inače će vaša foto-avantura trajati veoma kratko.

### Rezervne baterije su spas

Ja se svojski trudim da izbegnem upotrebu blica (spadam u one čudake opsednute prirodnim svetlom), pa mi baterije dugo traju i retko moram da ih menjam tokom snimanja. Ipak, uvek imam bar po jednu rezervnu bateriju za oba moja aparata. Tako su mi uvek pri ruci kad zatrebaju, a spasile su me više puta. Ako postoji nešto od pribora što je apsolutno neophodno svakom fotografu, onda je to rezervna baterija.

## Ne menjajte objektiv kad ima prašine



SCOTT KELBY

Ukoliko snimate na otvorenom prostoru, poslušajte savet profesionalaca i nemojte da menjate objektiv tamo gde ima prašine. Svakako ne biste želeli da prašina prodre u fotoaparatus. Mada ponekad ne možete da je vidite kako vitla oko vas, senzori u aparatus će je registrovati, a onda bogami i vi (kada budete otvorili fotografije na računaru). Ako morate da zamenite objektiv, uđite u kola ili u neki drugi zatvoren prostor i tamo to obavite. Ne zaboravite, i mala količina prašine može ozbiljno da upropasti aparat, pa vredi uložiti dodatni trud i pažljivo isplanirati snimanje u pustinji ili u prašnjavim uslovima, i poneti samo jedan objektiv, ili ostaviti kola u blizini tako da po potrebi možete da uđete, zatvorite vrata i zamenite objektiv – bez straha da ćete upropastiti opremu.

### Savet za zaštitu foto-opreme

Za svoj aparat možete kupiti zaštitnu opremu i koristiti je pri snimanju u nepovoljnim ili kišnim uslovima. Ali, ako se nađete u takvim uslovima a nemate zaštitnu opremu, uradite ono što radi moj drugar Bil Fortni: uzmite običnu, providnu plastičnu kapu za tuširanje (npr. iz hotela) pa njom pokrijte aparat i objektiv. Lako ćete je smotati u džep, a korisna je i više nego što mislite.

## Tražite dozvolu za snimanje sa stativom

**Application for Permission to Use a Tripod**

In order to request permission to use a tripod in the Museum, please complete the following information and submit this application to one of the Information Desks.

1. General Information

Name: \_\_\_\_\_

Address: \_\_\_\_\_

Telephone: \_\_\_\_\_

Affiliation: \_\_\_\_\_

2. Intended Use

Do you intend to use the tripod in connection with still photography for personal, non-commercial use only?  Yes  No

If no, please explain: \_\_\_\_\_

3. Proposed Location(s) and Date(s)

a. In which gallery(ies) do you propose to use a tripod? \_\_\_\_\_

Museum's Gallery Photography Policy dated as of \_\_\_\_\_ with it, please indicate

Na mnogim zatvorenim lokacijama (npr. u muzejima, akvarijumima, javnim zgradama itd.) nije dozvoljeno snimanje sa stativa, bez obzira na to što je na tim mestima osvetljenje obično slabo. Međutim, u nekim slučajevima možete da podnesete zahtev za dobijanje dozvole za snimanje sa stativa – primer takvog zahteva za muzej Metropolitena u Njujorku prikazan je na gornjoj slici – samo treba da tražite unapred. Više puta mi se desilo da unapred tražim i dobijem odobrenje da dođem pre ili posle radnog vremena, kada nema posetilaca (čime su odagnali svoj strah da će se neko saplesti o moj stativ i tužiti ih). Ponekad ćete moći da podnesete zahtev za snimanje u zgradama državne uprave ili muzejima u radno vreme, ali ćete ipak morati da dođete van tog vremena – što ja i mnogo više volim. Znači, obično smo tu samo radnik obezbeđenja i ja, sve se dešava u pet ujutro ili u devet uveče, ali bar imam stabilan oslonac za aparat, dobijam oštre snimke pošto slikam sa stativa, i ne moram da brinem o tome da li će se neko saplesti na moj stativ, uključiti blic baš kada se ja spremam da slikam ili će me požurivati da se sklonim.

## Pazite šta snimate



©ISTOCKPHOTO/NANCY LOUIE

U Americi, posebno posle 11. septembra, ljudi se često uznemire kada vide da neko fotografiše ispred njihove zgrade (što je inače uobičajeno u centru gradova), a posebno su osetljivi na fotografije ispred državnih ustanova. Nedavno je jedan moj poznanik slikao u centru grada i, kada je sklonio oko s tražila, video je pored sebe tri čoveka iz obezbeđenja. Nije znao da je zgrada koju je slikao državna ustanova (samo mu je izgledala kao zanimljiva stara zgrada), a obezbeđenje je htelo da mu oduzme memorijsku karticu fotoaparata. Srećom, uspeo je da ubedi čuvare da ga puste da tu, pred njima, obriše te fotografije s kartice, ali da nije, vrlo brzo bi se umešala policija (ipak je to bilo državno zdanje). I obezbeđenje zgrada koje pripadaju raznim kompanijama može da bude vrlo agresivno (čuo sam i te priče), pa budite malo oprezniji kad slikate po gradu i spremni da – ako treba – obrišete snimke s kartice. Uz to, u SAD i drugim zemljama, opšte je pravilo da rizikujete kad god slikate vladine zgrade, aerodrome, vojne baze, kampove za obuku terorista, silose za skladištenje nuklearnog oružja, ruske podmorničke baze itd.

## Savet za snimanje na nagnutom terenu



RANDY HUFFORD

Ako se sa stativom zadesite na nagnutom terenu, evo saveta koji će spasiti vaš fotoaparat od nagle smrti. Recimo da slikate na steni ili na padini brda. Vaš stativ ima tri noge – samo jednu postavite niz padinu. Tako, ako aparat počne da se naginje unazad, ta jedna noga deluje kao sidro i sprečava ga da padne. Ukoliko su dve noge u ravni, a jedna na padini, stativ s fotoaparatom će se skoro sigurno prevrnuti.

### Saveti za stabilnije snimanje sa stativa

Kada snimate sa stativa, u zavisnosti od terena, ne morate uvek potpuno izvlačiti noge stativa – ponekad možete da izvučete samo jedan segment nogu, ne oba. U takvim slučajevima, profesionalci prvo izvlače gornje segmente (one koji su najbliži aparatu), zato što su deblji i daju veću stabilnost i bolju ravnotežu od tanjih, donjih segmenata.



## Drugi razlog zbog kojeg profesionalci koriste zaslon objektivu



Zaslon koji se danas isporučuje uz većinu kvalitetnih objektivu služi da smanji ili ukloni odblesak koji može da se pojavi na objektivu kada danju snimate na otvorenom prostoru. Ali, profesionalni fotografi ostavljaju zaslon na aparatu i kada rade u zatvorenom (u osnovi, ne skidaju ga uopšte), i to iz drugog razloga – zaslon štiti objektiv. Razmislite o tome – stakleni kraj objektivu je skoro na samom kraju cevi objektivu, pa ako dođe u dodir s bilo čime što nije zaista, zaista mekano, može se izgrebati, može pući ili na njemu može biti mrlja od otisaka prstiju ili čega drugog. Kada na kraj objektivu stavite zaslon, on služi kao zaštitni tampon između stakla i opasnog sveta koji ga okružuje. Zaslon vam može spasiti objektiv ako ga ispustite ili udarite o nešto.



## Držanje objektivu podalje od neprilika



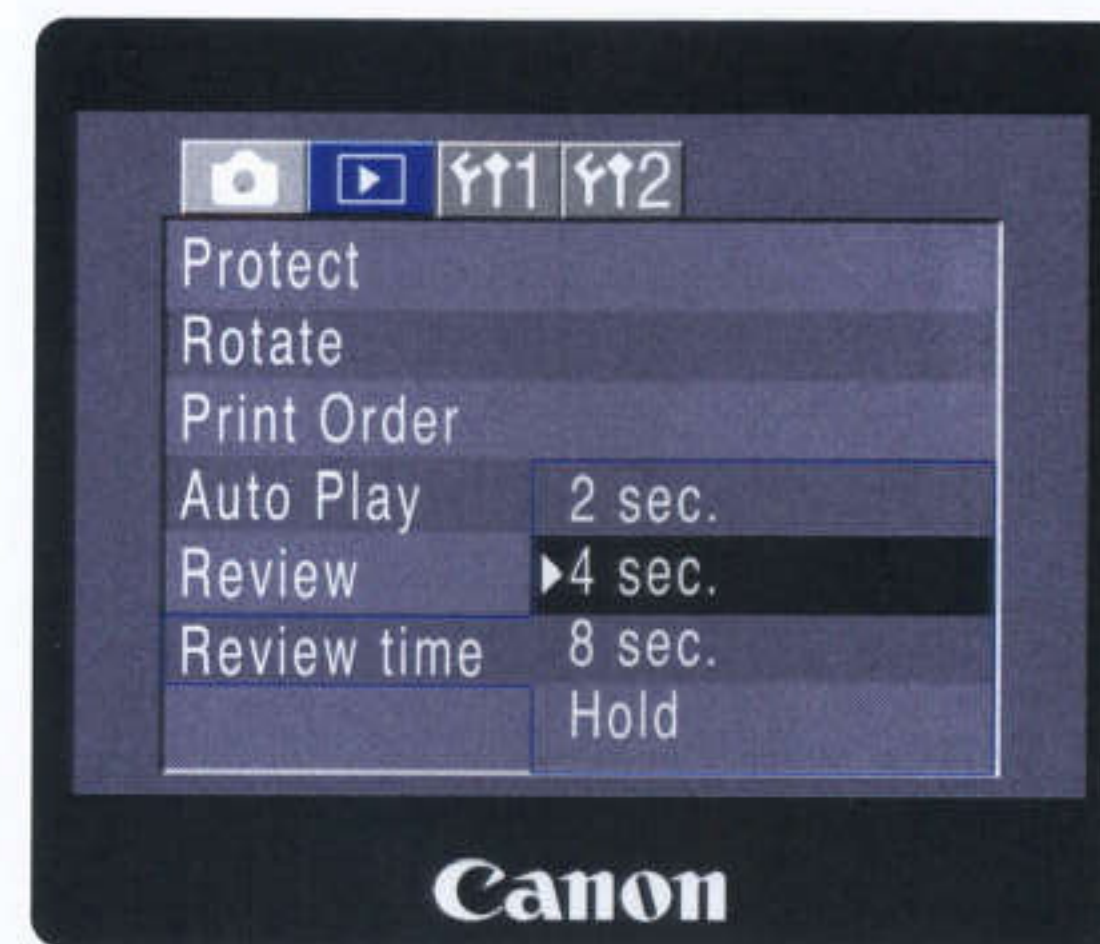
Ako ćete na svom digitalnom aparatu koristiti kvalitetne objektivu, toplo vam preporučujem da za svaki objektiv kupite UV filter. Mada samo UV filtriranje nije toliko važno (donekle se uklanja UV zračenje, pa su fotografije malčice bolje), pravi razlog za korišćenje ovog filtra jeste to što štiti objektiv (konkretno, staklo na kraju objektivu, koje se lako može izgrebati ili slomiti ako ispustite aparat ili objektiv). O dilemi „kupiti UV filter ili ne kupiti“ intenzivno se raspravlja na Webu, ali vam iz ličnog iskustva mogu reći da je spasao jedan moj objektiv od sigurne smrti. Bio sam na terenu i, dok sam menjao objektivu, nekako sam uspeo da ispustim jedan na zemlju, sa staklom nadole. Filter je bio ozbiljno oštećen, ali kada sam ga odvio, video sam da objektiv nije nigde ogreban. Filter je na sebe preuzeo svu štetu, a *mnogo* je jeftinije kupiti nov filter nego zameniti skupi objektiv. Prema tome, možda UV filter ne doprinosi mnogo kvalitetu vaših fotografija, ali je zato veoma dragocen za vaš miran san.

## Odmah pravite rezervne kopije fotografija



Na snimanju ste; čim popunite memorijsku karticu, napravite njenu rezervnu kopiju na prenosnom disku (idealno bi bilo da je to disk s priključkom za karticu, pa da se ne mora koristiti računar). Na taj način pravite rezervnu kopiju svojih digitalnih negativa odmah i na licu mesta. Evo kako ja radim: recimo da krenem da snimam u zoru (npr. u 5 sati). Čim završim snimanje (oko 7 sati), kada stignem do kola, izvadim memorijsku karticu iz aparata, ubacim je u uređaj Epson P-4000, i uključim kopiranje kartice. Zatim, dok se kartica još uvek kopira, vratim P-4000 u njegovu torbicu, a onda sve to stavim u torbu za aparat. Dok stignem u restoran na doručak (ukusan doručak je najvažniji deo mog jutarnjeg snimanja), fotografije su iskopirane na disk. Čim naručim doručak, izvadim P-4000 i počnem da na njegovom velikom ekranu pregledam slike kako bih video ima li među njima nekih koje bi valjalo zadržati. Na taj način, ne samo da imam dobru rezervnu kopiju, već steknem i utisak o tome kako je prošlo moje jutarnje snimanje.

## Ograničite vreme rada LCD ekrana da bi vam baterija trajala duže



Jedan od najvećih potrošača baterije je kolorni LCD ekran na poledini digitalnog fotoaparata. Taj ekran je veoma važan u digitalnoj fotografiji, ali ako ga prečesto koristite brzo ćete isprazniti bateriju, pa evo saveta koji može da pomogne – skratite vreme (broj sekundi) automatskog prikazivanja načinjenog snimka. Uostalom, ako ponovo morate da vidite fotografiju koju ste upravo snimili, samo pritisnite dugme za reprodukciju na poledini aparata i slika će se pojaviti. Uz to, ograničite svoje naslađivanje (divljenje svojim fotografijama na LCD ekranu ili njihovo pokazivanje drugima, uz uzdahe: „Aaaa! Oooo! Uuuu!“).

## Budite pažljivi kad bacate CD-ove/DVD-ove



Budite pažljivi kada bacate stare CD ili DVD diskove s fotografijama. Profesionalni fotografi su naučili (neki i na teži način) sledeće: upravo bačen CD ili DVD s fotografijama, može se „vratiti iz mrtvih“, pa će se fotografije pojaviti tamo gde ih najmanje očekujete – na Webu, na lokaciji koja prodaje gotove fotografije itd. Stari, odbačeni CD-ovi danas često privlače pažnju na deponijama zato što prevaranti traže brojeve kreditnih kartica, lične informacije i slično. Ako nađu bilo šta vredno, uključujući i vaše fotografije, možda će naći način da ih upotrebe (ili zloupotrebe). Kako da se zaštitite od toga? Nabavite ozbiljan uređaj za sečenje papira – takav koji može da seče i diskove (na primer, Fellowes PC70-2CD, koji seče sve živo) – i iseckajte svoje CD-ove tako da ih niko ne može upotrebiti. Nemarno bacanje diskova ne deluje kao velika pretnja dok ne vidite kako neko prodaje vaših ruku delo.

## Kad niste sigurni koja je prava ekspozicija



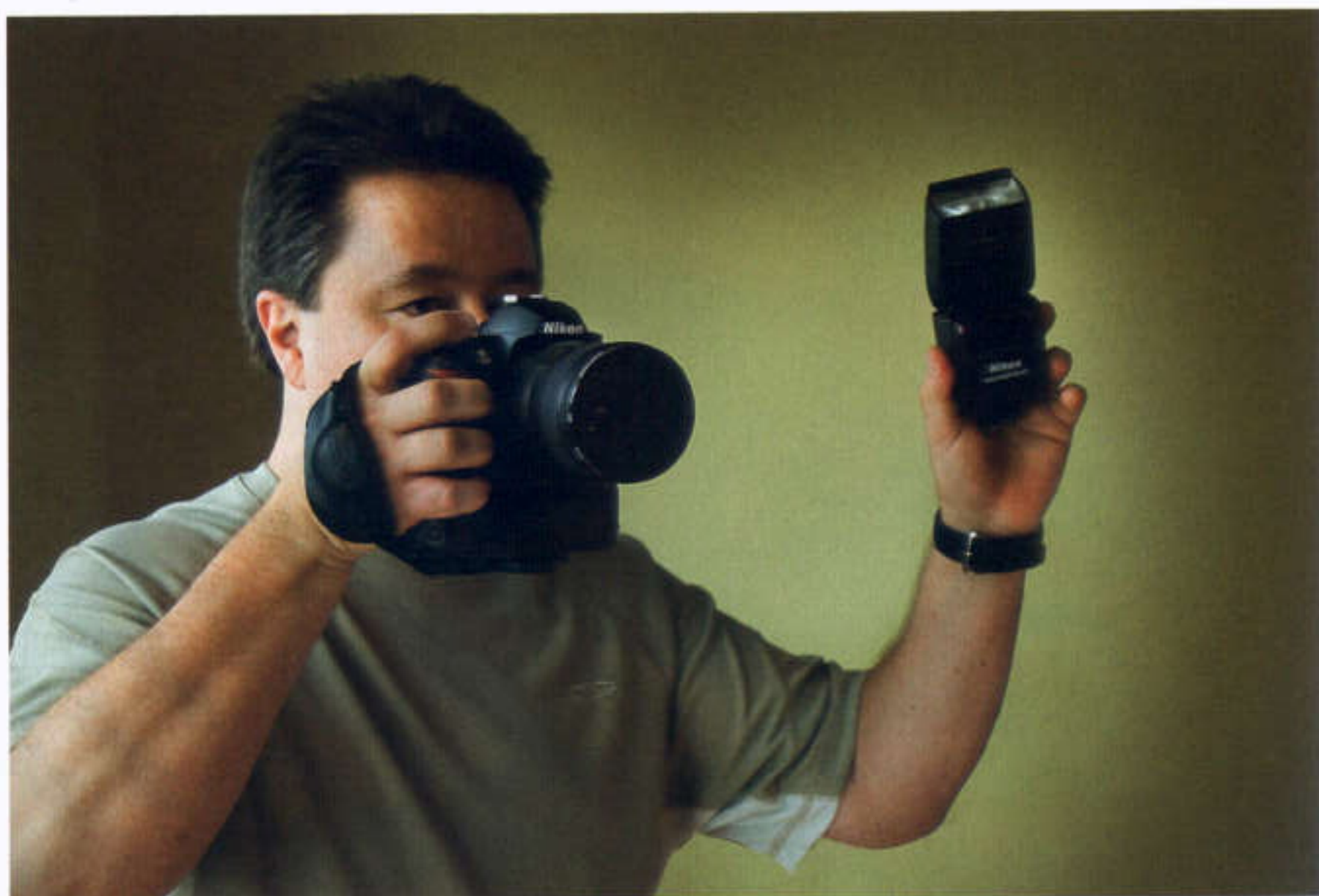
Pri nezgodnom osvetljenju ili kada zaista moraju da imaju ispravnu ekspoziciju za određeni snimak, profesionalci koriste ugrađenu mogućnost automatskog variranja ekspozicije. Time se aparat u osnovi podešava za snimanje više verzija (do pet, ako hoćete) izabrane scene, s različitim ekspozicijama (tako da neke slike budu svetlije a neke tamnije), i verovatno će neka od njih biti upravo ona prava. Sekvenca snimanja počinje tako što se koristi vrednost ekspozicije koju je očitao aparat (i koja je obično ispravna, ali ponekad – pod neuobičajenim osvetljenjem – može biti i pogrešna). Zatim aparat pravi drugu, malo podeksponiranu sliku, i još jednu – malo preekspozicioniranu (tako da se prvobitna ekspozicija „uokviri“ s obe strane). To znatno povećava verovatnoću da dobi- jete idealnu ekspoziciju, a pošto je digitalni film besplatan – što da ne? Funkciju auto- matskog variranja ekspozicije uključujete na samom aparatu. Na Nikonovim digitalnim aparatima, dugme označeno sa BKT (od engl. *bracketing*) nalazi se levo od tražila. Na Canonovim aparatima (kao što su 20D ili 30D), ovu funkciju uključujete na meniju.

### Savet za automatsko variranje ekspozicije

Ako snimate u formatu RAW, variranje ekspozicije je mnogo manje važno zato što imate potpunu naknadnu kontrolu (u programu za konverziju formata RAW), i zato što možete napraviti proizvoljan broj kopija, pri proizvoljnim ekspozicijama.



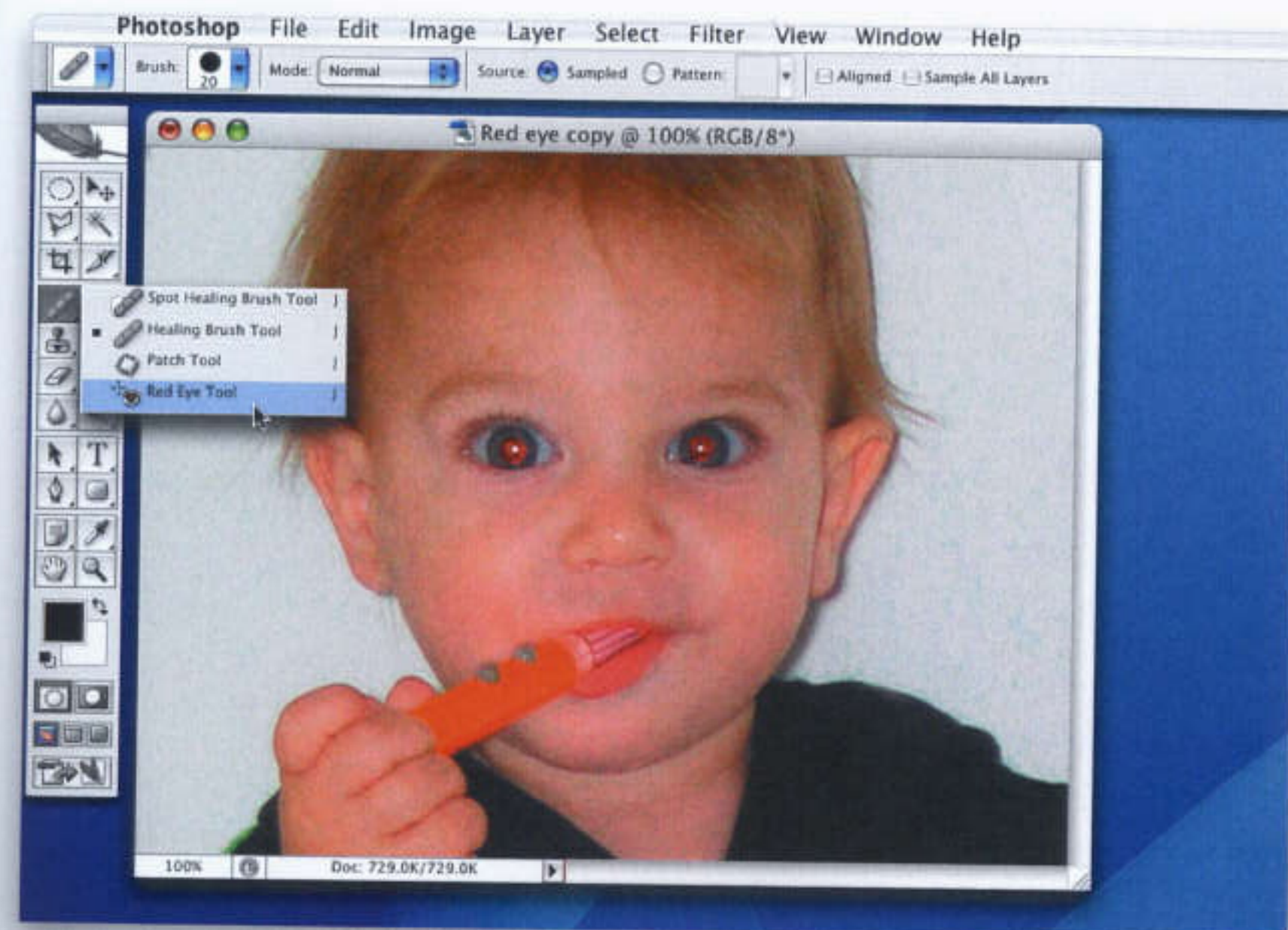
## Izbegavanje pojave crvenih očiju



SCOTT KELBY

Bez ulaženja u tehničke (i fiziološke) razloge zašto su na fotografijama slikanim s blicom ljudima često crvene oči, pogledajmo kako da to izbegnemo. Glavni krivac je ugrađeni blic aparata, koji se nalazi odmah iznad objektiva i praktično automatski pravi crvene oči. Jednostavno rešenje (ili bar ono koje koriste profesionalci) jeste da skinete taj blic (idealno) sa aparata i da ga držite na oko pola metra od objektiva, ili bar dosta iznad objektiva, kako biste smanjili verovatnoću da će oči (tj. zenice) slikanih osoba biti crvene. Drugi način je da podesite da se svetlost blica odbija od plafona, što je odličan lek protiv crvenih očiju. Naravno, sve to iziskuje da imate zaseban, spoljni blic (a ne samo ugrađeni blic na aparatu). Ukoliko ne možete da kupite spoljni blic, postoje još neka popularna rešenja za situacije u kojima morate koristiti ugrađeni blic. Ako je moguće, upalite još neko svetlo u prostoriji. Zenice osobe koju slikate tada će se skupiti, pa će mogućnost pojave crvenih očiju biti manja nego kad snimate u potpunom mraku. Ponekad može da pomogne ako aparat ima režim za smanjivanje problema s crvenim očima (u kome se pre aktiviranja glavnog blica aktivira pomoćni blic, kojim se postiže da se zenice modela brzo skupe). Tražite od svog modela da ne gleda pravo u objektiv – to sigurno pomaže. Na kraju, ako približite aparat osobi koju slikate, to takođe može da vas spase od omraženih crvenih očiju.

## Rešite se crvenih očiju




DAVE MOSER

Pretpostavimo kako ste zaboravili da primenite neku od strategija navedenih na prethodnoj strani pa su se na važnoj fotografiji pojavile crvene oči. Srećom, danas je lakše nego ikad otarasiti se tog problema. Bez obzira na to da li koristite Adobe Photoshop CS2 ili Photoshop Elements (svedenu verziju Photoshopa), pomoću alatke Red Eye brzo ćete se rešiti crvenih očiju. Evo kako se to radi. Otvorite fotografiju u Photoshopu CS2 (ili u programu Photoshop Elements), izaberite alatku Red Eye (na levoj strani kutije sa alatkama), i samo pritisnite crveno područje u jednom oku. To je sve – program obavlja sve ostalo. Zatim postupak ponovite za drugo oko. Nije teško, a? Ako ne možete direktno da pritisnete crveni deo oka (zato što je suviše mali), samo uzmite alatku Red Eye i povucite mišem da biste pravougaonikom obuhvatili celu oblast oko očiju; kada pustite taster miša, program će obaviti potrebnu operaciju. Na koji god način da radite, crvene oči će nestati za nekoliko sekundi. I zbog toga volim Photoshop.

## Poglavlje 8

# Korišćenje prednosti digitalne tehnike

## To nije samo zamena za film

 Dodao sam ovo poglavlje knjizi iz jednog veoma važnog razloga – stalno srećem ljude koji se ponašaju kao da je njihov digitalni aparat isto što i običan fotoaparat, ali s besplatnim filmom. Ti čudni ljudi ne shvataju da digitalna tehnika pruža mnogo više i da digitalni fotoaparati nude mogućnosti koje aparati s filmom nikada nisu imali. Znači, u ovom poglavlju sam pokušao da pokažem kako profesionalni fotografi koriste digitalne aparate da bi izvukli maksimum iz svoje investicije. Profesionalci moraju da iskoriste apsolutno sve prednosti koje im pružaju digitalni aparati, i to iz dva razloga: (1) Moraju da naplate rezultate svog rada. Uložili su mnogo novca u svoje alatke, pa moraju da vode računa o isplativosti investicije. (2) Moraju da zarađuju dovoljno kako bi mogli da plaćaju i alimentaciju i izdržavanje dece, pošto su ih supruge napustile nedugo nakon što su se upustili u digitalne vode; sada sve svoje slobodno vreme provode igrajući se s fotografijama u Photoshopu. Lako je upasti u tu zamku – čak se i meni dešavalo da provedem sat-dva radeći u Photoshopu. Ali to ne znači da sam zanemario ženu i dete. Mislim, ženu i dvoje dece. Moja dva sina. Mislim, sina i ćerku, zar ne? Malu... kako ono beše? I naravno, mog sina Džeralda. U stvari, Džordana. Tako je – Džordan. Sjajan klinja. Koliko mu je sada, šest? Devet! Stvarno, već ima devet godina? Bože, kako brzo rastu ta deca!



## Izjednačavanje šansi: pritisnite to dugme



Da li ćete pomoću digitalnog aparata zaista dobiti bolje slike? Apsolutno. Digitalna tehnika donosi dve ogromne prednosti (ako ih iskoristite), a obe ću opisati na ovoj i sledećoj strani. Prva prednost je besplatan film. U doba klasičnih fotoaparata s filmom, kad god bih pritisnuo okidač, u glavi bih čuo „22 č.“ Svako okidanje me je koštalo oko 22 č. Zbog toga, svaki put kad bih pomislio da napravim neki snimak, zapitao bih se (svesno ili nesvesno): „Vredi li ovaj snimak 22 č?“ Naravno, odgovor ne bih znao danima (dok ne podignem gotove slike iz fotolaboratorije), ali sam zbog toga uvek oklevao. Sada mogu da škljocam do besvesti i da se uopšte ne sekiram. Zašto? Zato što sam lud. A i zato što je film – nakon što ste kupili memorijsku karticu – besplatan. To vas zaista dovodi u istu ravan s profesionalnim fotografima, pošto su oni ranije – u ovom pogledu – imali veliku prednost nad amaterima. Imali su odobren budžet za filmove, tako da su, na primer, pri snimanju portreta pravili na stotine fotografija kako bi dobili "onu pravu". Amateri bi možda na to potrošili rolnu od 24 snimka. Možda onu sa 36 snimaka. Znači, imamo profesionalnog fotografa koji je napravio stotine snimaka, naspram amatera koji je snimio 36 fotografija. Ko je imao veće šanse da napravi najbolji snimak? Tačno. A sada pređimo u digitalno doba. Vreme je za slikanje portreta i profesionalac će snimiti stotine fotografija, zar ne? Ali, snimićete ih i vi i neće vas koštati ni pare. Kada snimate „bez zadržke“ (kako moj prijatelj Vinsent Versače uvek kaže), izjednačavate šanse. Vaše šanse za dobijanje onog najboljeg snimka drastično rastu, i zato – samo napred.



## Stavite LCD ekran u pogon



SCOTT KELBY

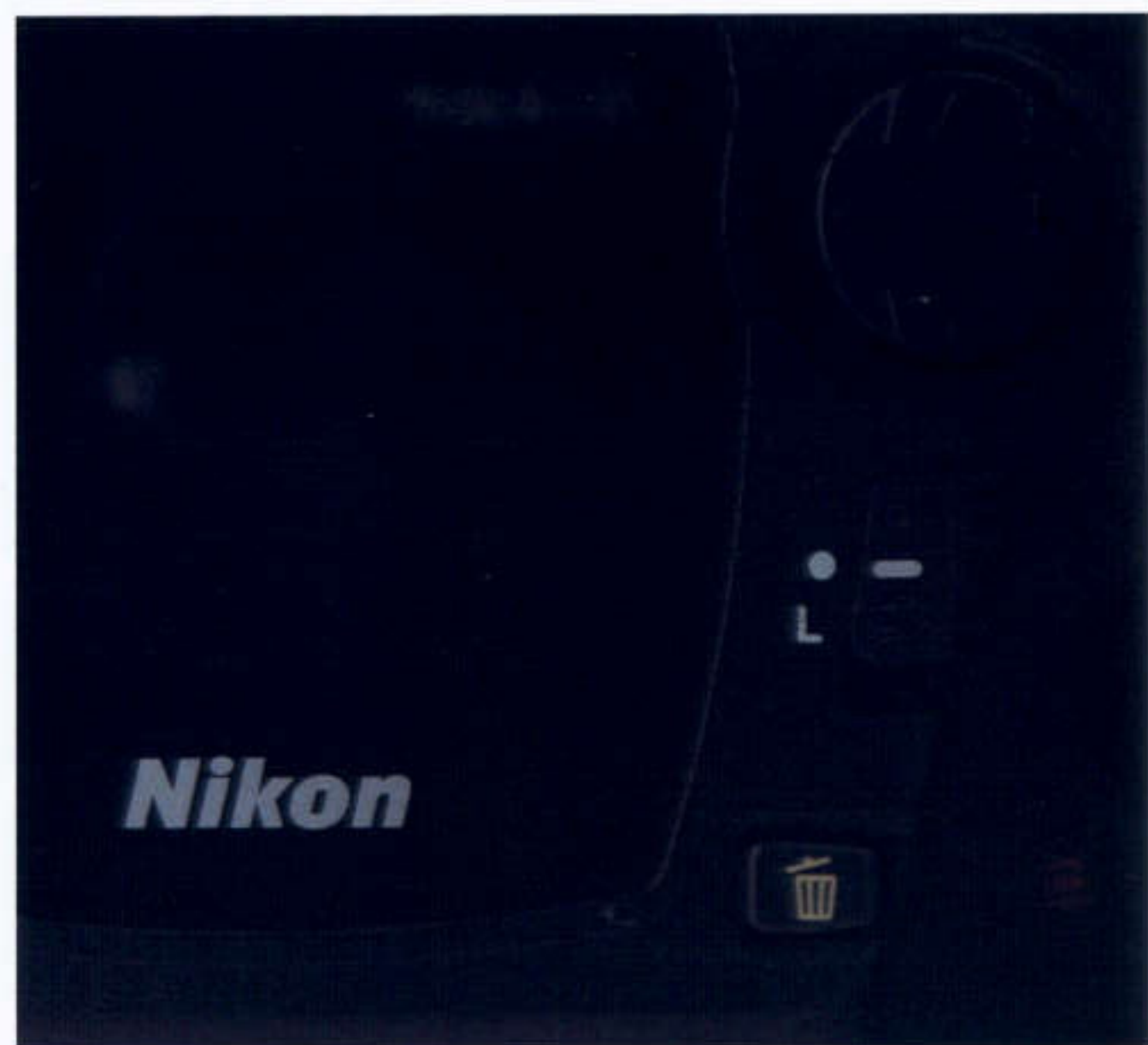
Druga stvar koja vam izjednačava šanse jeste to što sada, sa LCD ekranom na poleđini aparata, možete videti da li ste napravili dobar snimak. Pod tim podrazumavam sledeće: možete odmah ustanoviti da li ste pogodili boje, da li je osoba koju ste slikali trepnula baš kada ne treba, da li se uključio blic i slično (ne pokušavam da trivijalizujem te elemente – sve su to ogromne prednosti). Ipak, LCD ekran je mali, pa prikaz može da vas prevari. Sve deluje izoštrano dok se gleda na ekranu visine 5 cm. Kada kasnije otvorite tu fotografiju u Photoshopu, možda ćete ustanoviti da je najvažniji snimak beznadežno defokusiran (ili da je aparat izoštrio pogrešan objekat, tako da je pozadina oštra a vaš model zamućen). To se dešava prilično često zato što (a sada svi uglas) sve deluje izoštrano na LCD ekranu. Da biste zaista iskoristili LCD ekran za proveru fokusa, morate jako da zumirate kako biste se uverili da li je snimak oštar (zumiranje je opisano na strani 17).

### Izazov LCD ekrana

LCD ekran će pomoći da slikate bolje i tako što će vam slati korisne povratne informacije. Ako nakon što ste napravili snimak pogledate LCD i razočara vas ono što vidite, ekran vas izaziva da se popravite. Tera vas da bolje osmislite snimak, da isprobate nove uglove, budete kreativniji, i eksperimentišete sve dok na ekranu ne dobijete ono što ste od početka hteli da snimate.



## Loše snimke odbacite odmah



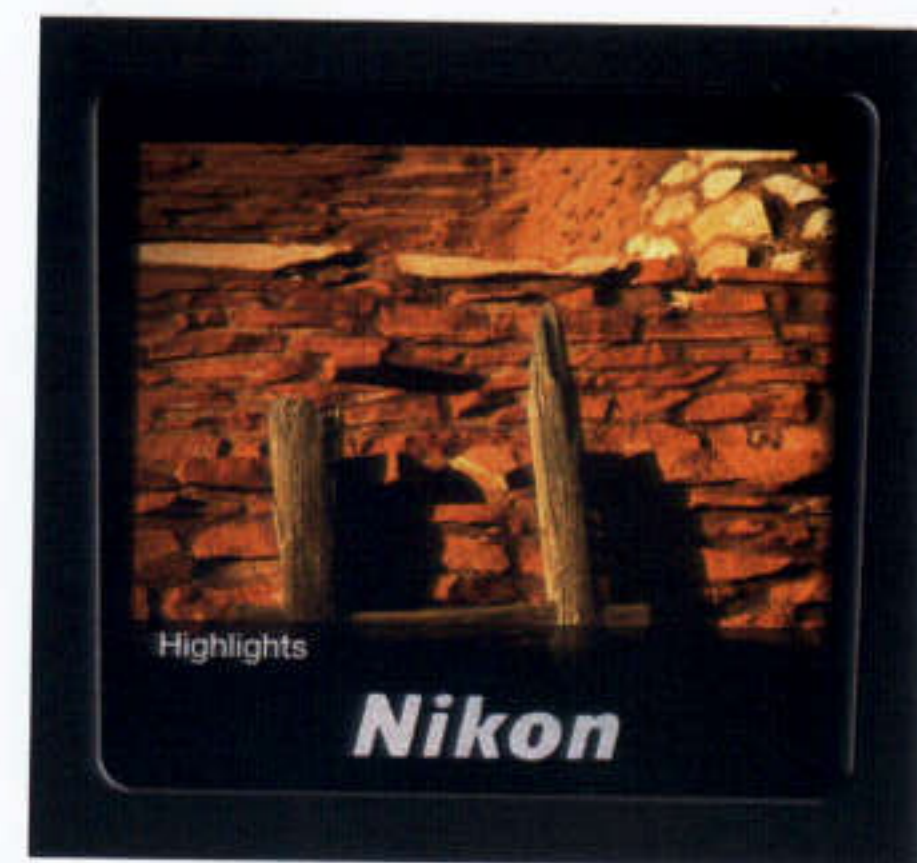
Jedan od trikova koje profesionalci koriste da bi održali efikasan radni ritam i da ne bi punili svoje memorijske kartice nepotrebnim snimcima, jeste odbacivanje loših snimaka odmah tokom rada. Ako napravite snimak i na LCD ekranu vide da je ozbiljno podeksponiran, preekspozicioniran, da ima gomilu upozorenja o preosvetljenosti, da je neizoštrjen, ili samo loše komponovan, oni ga brišu odmah, na licu mesta. Ukoliko i vi budete tako radili, kasnije, kada učitate fotografije u računar, imaćete samo snimke koje ćete verovatno zadržati. Uz to, možete snimiti više fotografija po jednoj kartici, zato što ste one loše odmah obrisali kako biste napravili mesta za potencijalno dobre snimke.

### Skrivena prednost odbacivanja loših fotografija odmah nakon snimanja

Možda ćete prvo pomisliti da je ovo glupo, ali ako odmah bacite zaista loše snimke, bolje ćete se osećati kao fotograf kada kasnije budete pregledali one koje ste zadržali. Razlog je to što ćete od početka gledati grupu boljih fotografija. Najgori snimci su već odbačeni, tako da ćete – kad počnete da pregledate šta ste snimili tog dana – pomisliti: „Ej, ovo nije loše“.



## Iskoristite upozorenja o preosvetljenosti



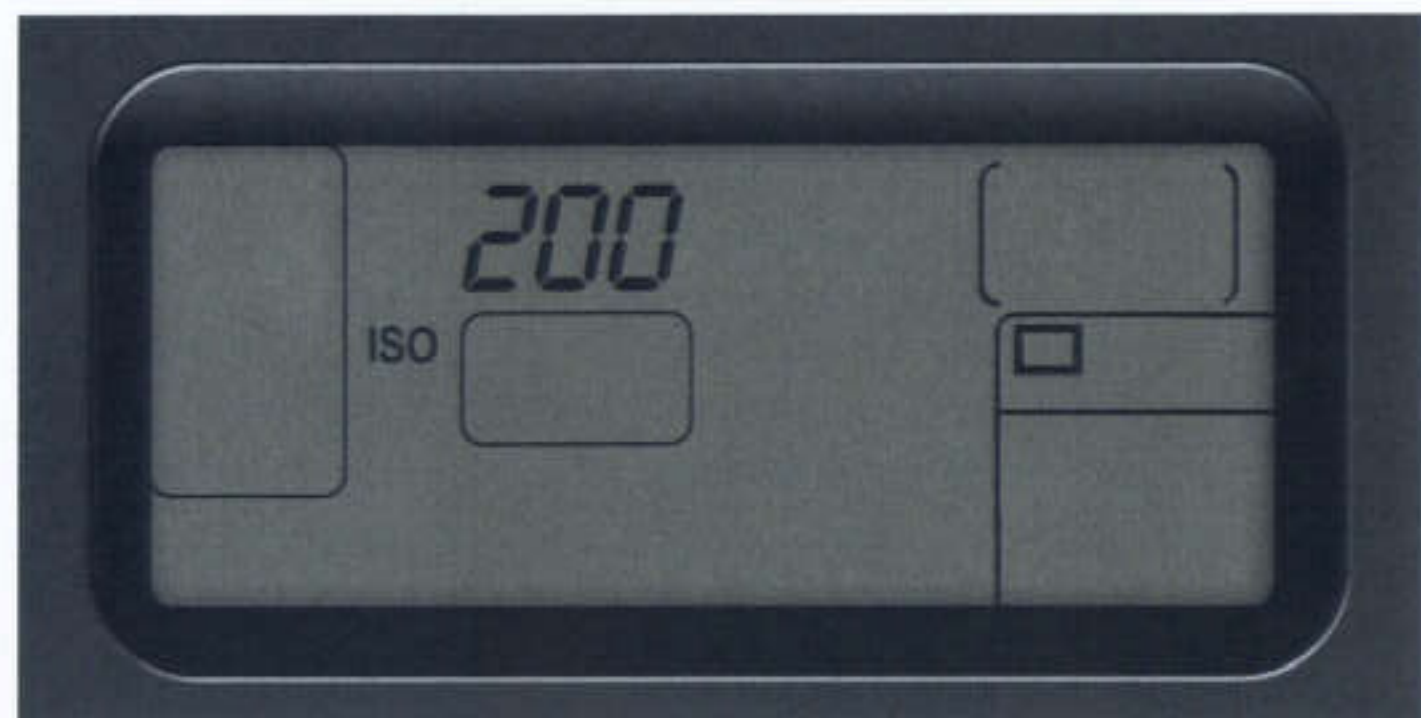
Znam da sam to već pomenuo, ali вреди ponoviti. Ako uključite upozorenja o preosvetljenosti (žmirkanje na LCD ekranu koje ukazuje na preosvetljene delove fotografije na kojima su se izgubili svi detalji) i ako ih budete pratili, sigurno ćete imati više snimaka koje ćete hteti da zadržite. Pa šta treba da radite kad vidite takva upozorenja? Pomoću dugmeta za kompenzaciju ekspozicije na aparatu, skratite ekspoziciju za 1/3 blende, pa ponovo snimite istu fotografiju. Ukoliko i dalje vidite upozorenja, skratite ekspoziciju za još 1/3 blende i slikajte ponovo. Nastavite tako sve dok upozorenja o preosvetljenosti ne nestanu. *Napomena:* neki objekti će uvek imati upozorenja o preosvetljenosti – na primer, sunce – i to je u redu. Vi treba da vodite računa o važnim upozorenjima (onim koja se javljaju na bitnim delovima fotografije). Upozorenje o preosvetljenosti koje se odnosi na odblesak sunca na hromiranom braniku automobila, možete da zanemarite. Međutim, trepćuće upozorenje na čelu osobe koju slikate nije prihvatljivo. Kada gledate u LCD ekran, obratite pažnju na ukupnu ekspozicionost slike – ne dozvolite da bude podeksponirana samo zato da biste negde uklonili neko malo treptanje. Evo kako da koristite kompenzaciju ekspozicije:

**Nikon:** Pritisnite dugme za kompenzaciju ekspozicije koje se nalazi odmah iza okidača, pa okrenite komandni točkić ulevo dok na displeju tražila ne očitata -1/3.

**Canon:** Okrenite točkić za izbor režima u bilo koji radni položaj osim u onaj za ručno podešavanje parametara snimanja, pa podesite kompenzaciju ekspozicije pomoću obrtnog kontrolnog točkića na poleđini aparata.



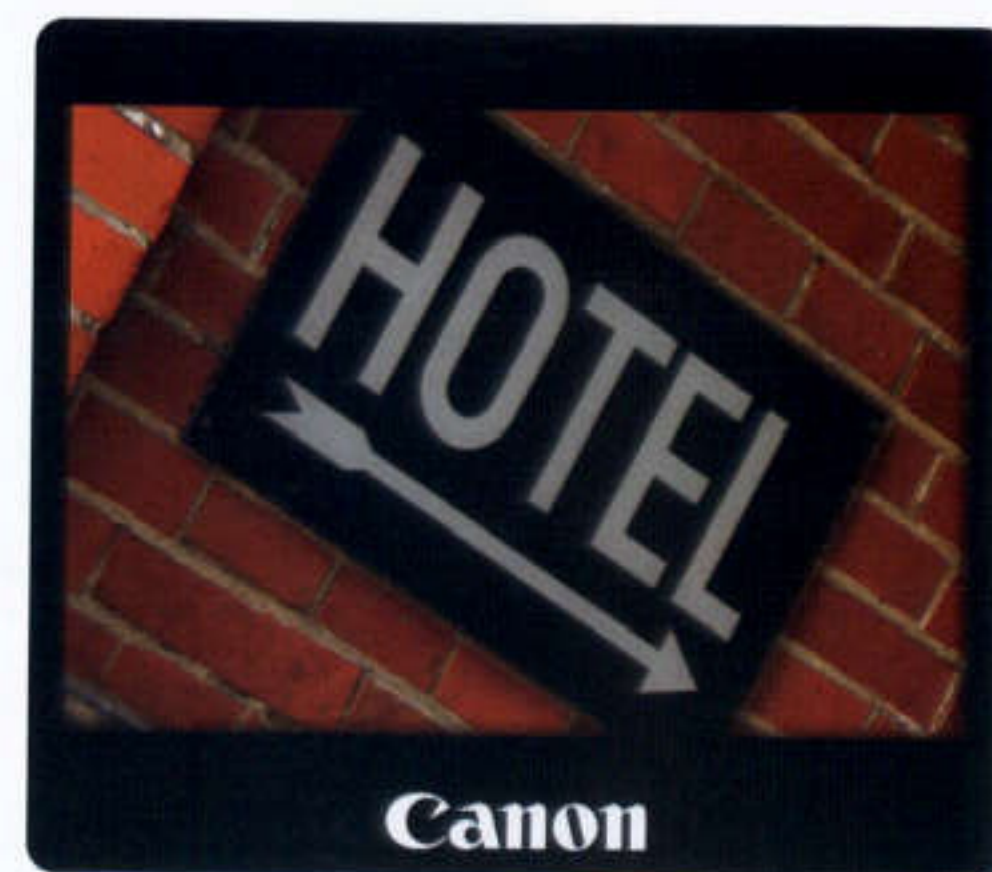
## Promenite ISO osetljivost u hodu



Ogromna prednost digitalnih aparata je to što ISO osetljivost možete promeniti kad god je to potrebno za određenu scenu. To je bilo nemoguće s filmom. U stvari, nije bilo nemoguće već samo neverovatno skupo: da biste promenili ISO osetljivost (osetljivost filma) morali ste da zamenite film. Recimo, na primer, da snimate ispred crkve; namestili ste novu rolnu filma ISO 200 (36 snimaka), i napravili ste pet-šest snimaka. Ulazite unutra, vrlo je mračno, a ne dozvoljavaju vam da postavite stativ (što nije neobično u crkvama). Kada biste hteli da pređete na film ISO 800, morali biste da izvadite rolnu od 36 snimaka (čime biste, u stvari, 31 neeksponiran snimak žrtvovali filmskim bogovima), i da ubacite novu rolnu osetljivosti ISO 800. Na njoj napravite 17 snimaka, i ponovo izađete napolje. Uh, sada vam je u aparatu ISO 800 a dan je sunčan. Vreme je da ponovo zamenite film (i da žrtvujete još 19 snimaka). Vidite li kuda to vodi? S digitalnim aparatom, ISO osetljivost možete menjati u hodu. Snimate napolju pri ISO 200, zatim uđete unutra, na aparatu promenite ISO na 800, i škljocnete još par puta. Možda čak napravite nekoliko snimaka pri ISO 400 da biste isprobali razne mogućnosti. Možda i nekoliko pri osetljivosti 1600 – tek radi uzbudljivosti – zatim izađete napolje i vratite ISO na 200. Sve to bez menjanja filma (zato što filma i nema – na kraju krajeva, živimo u digitalno doba). Iskoristite opisanu tehniku pri snimanju iz ruke kada je osvetljenost slaba i na mestima na kojima nije dozvoljena upotreba stativa. Šum na fotografijama je najmanji pri najnižoj mogućoj ISO osetljivosti, ali kada to situacija ne dozvoljava, iskoristite ovu veliku prednost digitalnog aparata da biste napravili odličan snimak.



## Nema kazne za eksperimentisanje



SCOTT KELBY

U doba klasičnih aparata s filmom, jedino su profesionalci (i bogati amateri) mogli sebi da priušte eksperimentisanje, zato što su i filmovi i obrada fotografija bili skupi, a eksperimentisanje je bilo baš to – rizikovanje novca. Sada, s digitalnim aparatima, ne samo da rezultate eksperimenta možete videti odmah (na LCD ekranu), već ih možete pogledati u pravoj veličini na računaru i, što je najbolje od svega, to ne košta ništa. Imate otkačenu ideju? Isprobajte je. Hoćete da slikate nešto iz krajnje neuobičajenog ugla? Uradite to. Pokušali biste nešto što nikada nije rađeno? Samo napred. Sada nema ničega što bi vas sprečavalo da probate nešto novo (izuzev, naravno, jakog osećanja poniženja koje se javlja kao posledica potpunog neuspeha, ali ne postoji digitalna tehnika koja vam može pomoći da se izborite s tim. Bar zasad).



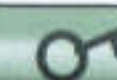
## Ne trpajte sve na jednu karticu



Da bi izbegli moguću katastrofu, mnogi profesionalci ne smeštaju sve svoje fotografije na jednu veliku memorijsku karticu, posebno kada rade za klijenta koji ih plaća. Evo zašto: pretpostavimo da snimate venčanje i da hoćete da smestite sve slike na jednu karticu od 8 GB, kako ne biste morali da menjate kartice tokom rada. To je super, sve dok kartica ne otkáže, a tužna je istina, prijatelji moji, da kartice otkazuju – ne često, ali se dešava. To je žalosna činjenica o digitalnoj fotografiji, ali ne zaboravite da i klasičan film može da otkáže – ne postoji film otporan na otkáže. I tako, ako po povratku u studio ustanovite da je vaša kartica od 8 giga fatalno stradala, nećete imati nijednu sliku s tog venčanja. Slobodno možete sedeti pored telefona i čekati da vas nazove klijentov advokat. Zbog toga mnogi profesionalci izbegavaju kartice velikog kapaciteta i, umesto jedne kartice od 8 GB, koriste četiri od 2 GB. Na taj način ćete, u slučaju nemilog događaja, izgubiti samo jednu karticu i jedan skup fotografija. Uz malo sreće, tih 6 GB fotografija spasiće vam posao i izbeći ćete neprijatne razgovore sa „advokatom koji zastupa mladence“.

### Snimate u formatu RAW? Ostavite malo mesta na memorijskoj kartici

Upozorenje: ako snimate u formatu RAW, nemojte iskoristiti svaki snimak na memorijskoj kartici (ostavite jedan ili dva nesnimljena) jer inače možete oštetiti celu karticu i izgubiti sve snimke. To se dešava zato što neki RAW snimci zauzimaju više mesta na kartici od drugih, ali aparat računa koliko je snimaka ostalo na osnovu prosečne veličine, a ne stvarne. Znači, nemojte da rizikujete – ostavite jedan ili dva nesnimljena.



## Štampanje fotografija veličine postera

Shutterfly | Large Format Prints

http://www.shutterfly.com/shop/product\_c10003-p2029/Prints\_P

Home | Member sign in | Sign up | Help

Add pictures | View & enhance | Share online | Order prints | Shutterfly Store

Shop by: Products | Occasions | Top sellers | Saved projects

### Large Format Prints

Make a big impact with your favorite photos

If you love our 4x6 prints, just wait until you see your best shots blown up to poster prints suitable for framing.

- Available in 11x14, 16x20, and 20x30
- Printed on Fuji Crystal Archive professional-grade paper for brighter colors and sharper whites
- Resists wear and glare with a special matte finish
- Crop, reduce red-eye, adjust color, and add captions or borders from your computer
- Decorate the walls for a retirement party, wedding reception and sport awards party
- Shipped to you in a protective tube

Printed on Fuji Crystal Archive paper for brighter colors and sharper whites

A special matte-finish professional-grade paper so your large-format prints will resist wear and glare

No matter what size you order, you can crop, reduce red-eye, and adjust colors from your computer

Get started

Choose pictures

Size	Print prices
4x6	\$0.19
5x7	\$0.99
8x10	\$3.99
Wallet(4)	\$1.79
11x14	\$7.99
16x20	\$17.99
20x30	\$22.99

Ne morate imati štampač velikog formata da biste štampali fotografije velikog formata, zato što danas postoji gomila profesionalnih, pouzdanih studija koji štampaju zadivljujuće kolorne fotografije veličine postera (40 × 50 cm, 50 × 75 cm itd.), i to mnogo jeftinije nego što mislite. U stvari, postoje i Web lokacije na koje možete učitati svoju digitalnu sliku, a oni će vam je odštampati i na kućnu adresu poslati kristalno oštru, predivnu fotografiju veličine postera (npr. 50 × 75 cm), i to će vas u SAD koštati 23 dolara. To je zaista izvanredno. Oni urade sav posao i – pre nego što se osvestite – držite u ruci neke neverovatno velike fotografije, izrađene po neverovatno niskim cenama. Uzgred, sâm proces je mnogo jednostavniji nego što većina ljudi misli, a kada napravite jedan poster – upecali ste se. Kao što će i vaši klijenti.

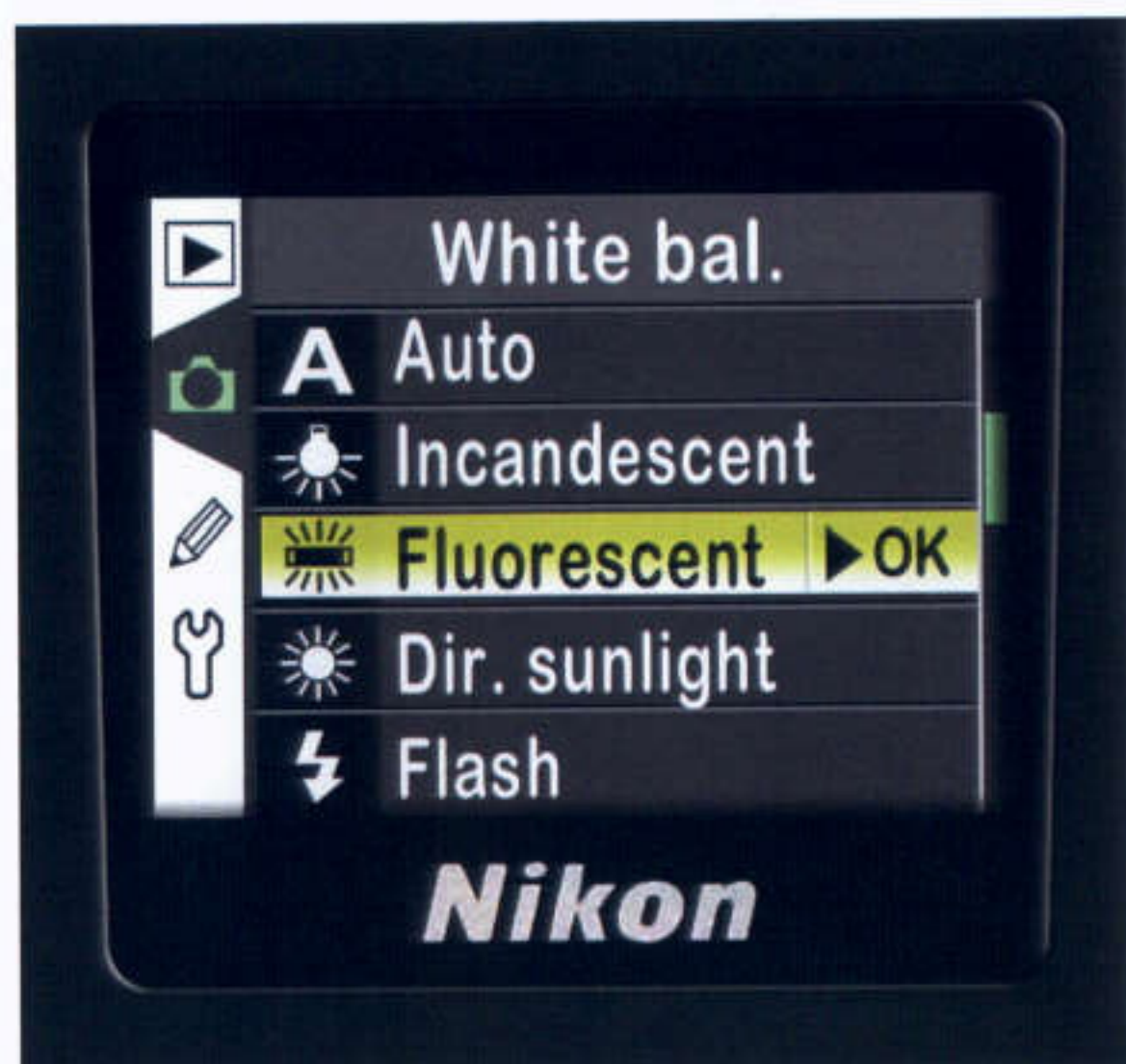
### Gde odštampati veliki format

Kao ilustraciju, navešću dve kompanije od kojih naručujem slike velikog formata:

- Shutterfly.com (jedni od najvećih i najboljih)
- Kodak (veliki formati od pouzdane firme)



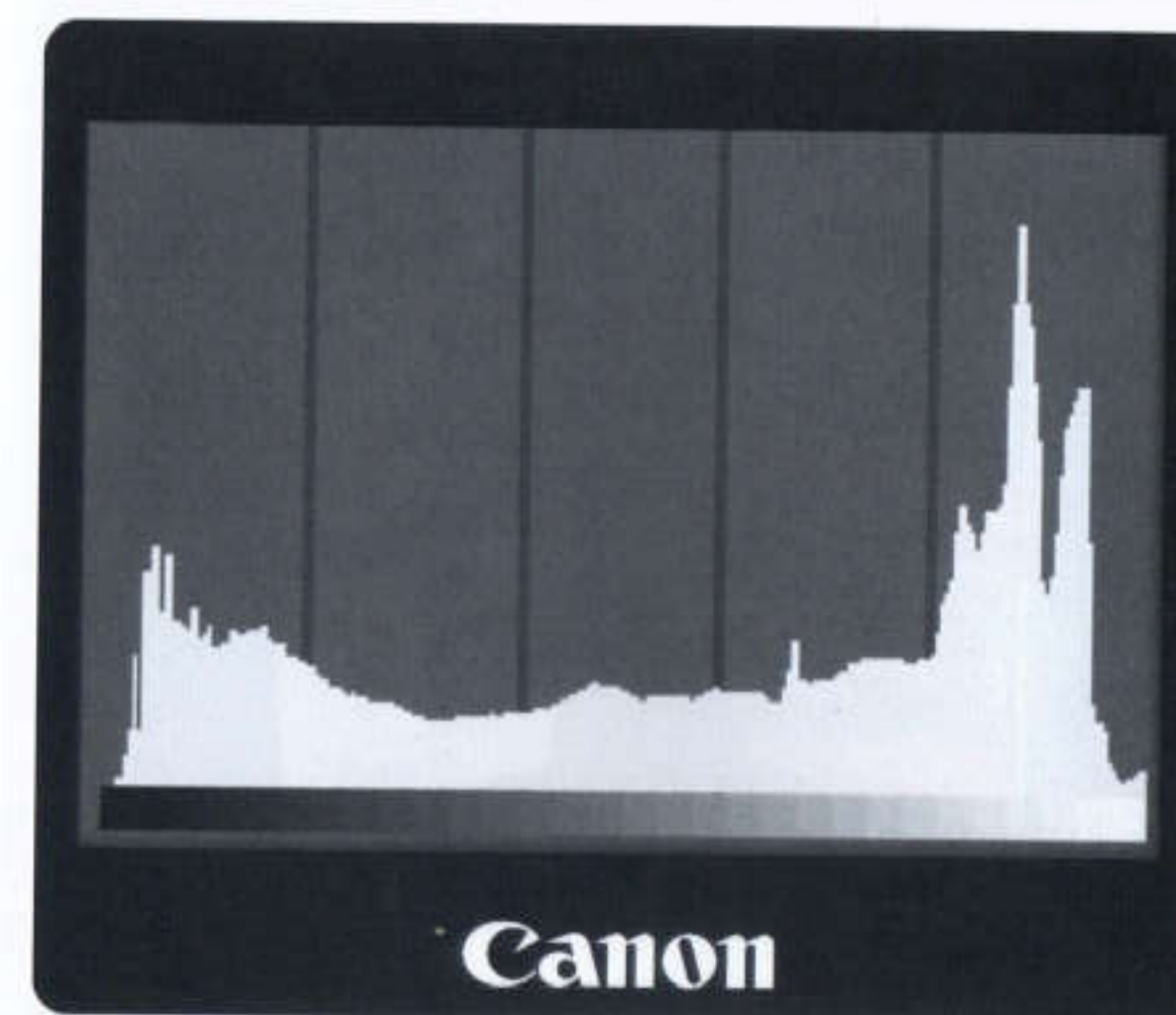
## Jedan film može odgovarati svemu



Evo još jedne prednosti digitalnih aparata nad klasičnim. Ako je iskoristite, uštedete dosta vremena i naknadnog rada u Photoshopu. Radi se o podešavanju ispravnog balansa bele boje. U doba klasičnog filma, ako biste naleteli na problem sa osvetljenošću (kao što je snimanje pod neonskim svetlom u nekoj kancelariji ili prodavnici), morali ste ili da pređete na film koji je bio namenjen za slikanje pri neonskom svetlu, ili da objektivu dodate specijalan filter kako biste kompenzovali naginjanje ka nekoj boji – pojavu koja je karakteristična za takvo osvetljenje. Mada današnji digitalni fotoaparati omogućavaju da izaberete balans bele boje koji je unapred podešen za osvetljenje pri kome snimate, većina amatera ostavlja svoj aparat podešen na opciju Auto White Balance zato što im je to lakše. A profesionalci rade sledeće: mada znaju da balans bele boje mogu naknadno podesiti u Photoshopu, lakše im je da odmah promene jedan mali parametar i snimak naprave kako treba.



## Da li je bolja prekratka ili predugačka ekspozicija?



Na nekim fotografskim forumima na Webu javljale su se teorije po kojima bi digitalne fotografije trebalo podeksponirati za jedan otvor blende. Prvo da kažem sledeće: vaš cilj (moj cilj, naš zajednički cilj) jeste da dobijemo ispravnu ekspoziciju. To je naš cilj. Uvek. Ali, ako to nije moguće nego morate da birate između preekspozicioniranja (dobijanja malo previše svetle fotografije) i podeksponiranja (dobijanja fotografije koja je malčice pretamna), izaberite preekspozicioniranje – imaćete manje šuma. Šum je izrazitiji na tamnijim površinama, pa ako bude trebalo da posvetlite podeksponiranu fotografiju u Photoshopu (videti donji savet), posvetljavaćete (tj. povećavati) šum na fotografiji. Bolje je snimiti svetlije (preekspozicione slike), pošto se zatamnivanjem fotografije ne povećava šum kao posvetljavanjem. Znači, ako treba da birate između ta dva rešenja, odlučite se za preekspozicioniranje ali, ponavljam, naš cilj je pronalaženje prave ekspozicije. Zato smo i kupili te sofisticirane aparate s preciznim mernim sistemima.

### Za šta koristiti Photoshop

Ako snimate u formatu RAW, fotografije ćete obrađivati u Photoshopu, ali kada izađete iz programa Camera Raw i vratite se u regularan deo Photoshopa, koristite Photoshop da biste završili svoje fotografije a ne da biste ih popravljali. Želite da u Photoshopu ispoljite svoju kreativnost i da se zabavite, a ne da popravljate ono što je trebalo da uradite kako treba pomoću fotoaparata.



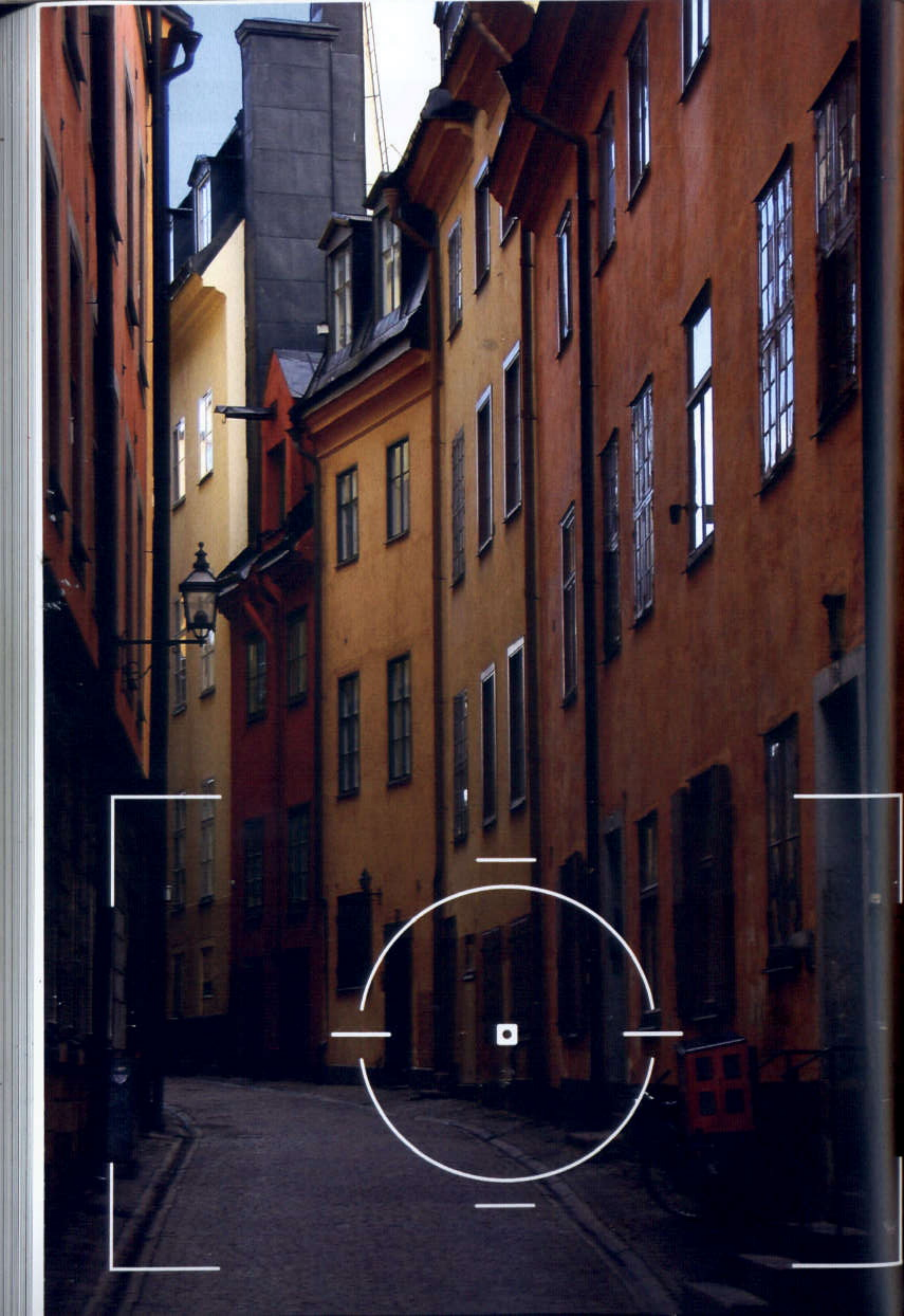
## Pazite da slučajno ne obrišete memorijske kartice



Ovo je mali savet, ali vas može spasiti dok snimate. Ako rezervne memorijske kartice čuvate u držaču kartica (a zbog zdravlja vaših kartica nadam se da je tako), postoji jednostavna rutina koju profesionalci koriste kako bi pratili koje su kartice pune a koje prazne i i mogu se brzo upotrebiti. Oni okreću pune kartice naopačke u držaču (tako da su im nalepnice okrenute ka unutra), pa odmah vide koje su kartice slobodne (one kojima se vide nalepnice) a koje su pune. Kada sledeći put budete snimali negde gde je važno brzo reagovati (recimo venčanje ili sportski događaj), biće vam drago što ste usvojili ovaj sistem.







## Poglavlje 9

# Snimanje života u gradu i na putovanjima

## Saveti za fotografisanje grada



Znate li čega nema dovoljno? Profesionalnih fotografa koji slikaju putovanja. A znate li zašto? Zato što nema mnogo časopisa o putovanjima. Postoji *Condé Nast Traveler* i *National Geographic Traveler* (jedan od mojih omiljenih), zatim *Travel & Leisure* i, pa... siguran sam da ih ima još nekoliko, ali ne baš gomila. Ali, to što na tržištu nema baš mnogo posla za profesionalne fotografe specijalizovane za putovanja, ne znači da ne želimo da im konkuriramo tako što ćemo snimati odlične fotografije gradskog života i one s putovanja, zar ne? Pa, ovo poglavlje je posvećeno tome – tu su saveti o tome kako tih nekoliko fotografa udomljenih u časopisima o putovanjima smestiti na neko vreme u bolnicu, da bismo mi mogli preuzeti neke od njihovih poslova. To je zakon džungle, a snimanje u džungli zvuči zabavno, osim što je za to angažovan neki od pomenutih fotografa. Ili je on možda upravo pao (gurnut?) s litice u Trinidadu, zajedno sa svom svojom skupocenom opremom? Kakva šteta. Pitam se ko li bi mogao da ga zameni na snimanju peščanih dina u Namibiji? Evo, nek košta šta košta – ja ću (vidite, to je pravi duh ovog poglavlja – uskakanje i preuzimanje poslova kada jedan od vaših kolega fotografa doživi niz neobjašnjivih nezgoda tokom snimanja). Ej, očigledno da ne mislim ozbiljno, i uopšte ne preporučujem da tehnike iz ovog poglavlja naučite kako biste bili spremni za neočekivanu preraspodelu posla u poslednjem trenutku, ali priznaćete – nezgode se dešavaju, zar ne?

## Kako biti spreman za „onaj pravi“ snimak



Nikon



Canon

Kada slikate urbane (gradske) ili turističke fotografije, tražite „onaj pravi“ snimak. Moj drug Dejev ga zove „the money shot“. Znete, onaj snimak koji nastaje kada zađete za čošak i dogodi se nešto fascinantno, zadivljujuće ili [ovde ubacite pridev po želji], a vi ste se baš tada tu zatekli sa aparatom i ovekovečili događaj. To mi se desilo kada sam šetajući se po Barceloni video čoveka kako sedi nasred uličice, gleda u zid i čita knjigu. Bila je to neverovatno ubedljiva slika (toliko da su me mnogi pitali da li mi je čovek pozirao). Postavlja se pitanje kako da uvek budete spremni da snimate scenu koja tek tako iskrsne pred vama (ili se doveze kolima). Snimajte u režimu koji omogućava da se usredsredite samo na jednu stvar – dobijanje fotografije. Baš tako; dok se šetate gradskim ulicama, snimajte u programskom režimu. Znam, znam, to je protiv svih svetih pravila profesionalne fotografije, osim onog koje kaže da je dobar snimak važniji od režima u kom je napravljen. Preme tome, prebacite točkić za izbor režima u položaj programskog snimanja (koji umesto vas podešava i otvor blende i dužinu ekspozicije, a da pri tom ugrađeni blic ne iskače svake dve sekunde kao u režimu automatskog snimanja) i napravite taj snimak. Naravno, ako imate scenu koja se neće menjati nekoliko minuta, uvek možete da se vratite u režim prioriteta blende (ili na ručno podešavanje) i da uspostavite kreativnu kontrolu nad snimkom. Ali, za brzo hvatanje zanimljive gradske scene, programski režim je najpraktičniji. *Napomena:* u Nikonovom programskom režimu postoji funkcija Flexible Program Mode, koja omogućava da promenite ili dužinu ekspozicije ili otvor blende dok aparat automatski menja onaj drugi parametar kako bi se zadržala ista ekspozicija. Ako ne dirate ništa, ova funkcija obavlja sve sama. Divno!

## Snimajte decu i stare ljude. Tu nema greške.



SCOTT KELBY

Kada sledeći put uzmete časopis o putovanjima, pogledajte šta se nalazi na fotografijama koje se tu objavljuju. Uštedeću vam trud. Ukoliko su na tim fotografijama ljudi, prevladaju stari ljudi i deca. Kada kažem stari ljudi, ne mislim na one u kasnim pedesetim. Mislim na zaista stare ljude – starice, izborane i pogrbljene žene čija koža izgleda kao ona na iznošenim cipelama, i hrome, grube starce sa štapom i šeširima koji nisu oprani od Korejskog rata. Što se tiče dece, što su mlađa to bolje (ali preskočite bebe). Pod uslovom da ih slikate naspram jednostavnih pozadina bez mnogo detalja, deca izuzetno doprinose ubedljivosti urbanih i turističkih fotografija (zato ih časopisi vole). Osim toga, ako vam bilo ko iz ove dve starosne grupe ljudi pozira za fotografiju, obavezno popričajte malo s njima pre nego što počnete da snimate – to će ih opustiti, pa ćete dobiti prirodnije poze i izraze lica (a verovatno ćete moći i duže da ih snimate nakon što ste s njima uspostavili prisniji kontakt).

### Šta ne treba snimati

Znači, deca i starci su dobre teme. A šta ne treba snimati? Gomile ljudi. Takve fotografije su beskorisne (ne biste ih stavili ni u svoj album slika s putovanja). Prvo rano ujutru snimate praznu ulicu, ili dvoje ljudi, a gomile potpuno zaobiđite.

## Angažujte model (nije tako skupo kao što mislite)



SCOTT KELBY

Kako profesionalci uspevaju da naprave izvanredne snimke ljudi na egzotičnim lokacijama? Jedan od njihovih trikova je da angažuju lokalne modele (posebno ako nameravaju da fotografije prodaju agenciji koja se bavi preprodajom gotovih slika). Pre nego što okrenete stranu zato što ste sigurni da je angažovanje modela neprihvatljivo za vaš budžet, reći ću vam da je to obično jeftinije nego što mislite (osim ako ste mislili da je to džabe). Evo konkretnog primera: nedavno sam za snimanje u Novom Meksiku angažovao devojkicu koja je profesionalni model, i tarifa je bila 15 dolara na sat. Uz to, trebalo je da joj naknadno dostavim fotografije kako bi ih uvrstila u svoj portfolio. U svetu se za ovakav aranžman koristi skraćenica TFP, od „Time For Prints“ (modeli ulažu svoje vreme a za uzvrat dobijaju fotografije).

### Neizostavno uzmite odgovarajuće odobrenje od modela!

Ako ste angažovali model, neka vam on obavezno potpiše odobrenje kojim vam dozvoljava da te snimke koristite u komercijalne svrhe. Primeri takvih odobrenja mogu se naći na Webu. Čini mi se da PPA (Professional Photographers of America) svojim članovima nudi da sa Interneta preuzmu odgovarajuće obrasce, a posredovanje takvog odobrenja izuzetno je važno.

## U koje doba dana treba slikati



SCOTT KELBY

Mnogi profesionalci najviše vole da urbane i turističke fotografije snimaju u zoru, i to iz nekoliko razloga: prvo, svetlo je savršeno. Ono isto, zlatno, čarobno svetlo koje je najbolje za pejzaže, idealno je i za snimanje u gradu. Drugo, u to doba su ulice obično puste, pa bez ometanja možete slikati arhitekturu, crkve ili lepe male trgovice i uličice. Imate relativno malo vremena za snimanje dok sunce ne postane suviše bleštavo (i svetlo preoštro) i dok ulice ne počnu da se pune saobraćajem. Prema tome, ustanite pre izlaska sunca i obavezno snimajte sa stativa. Još jedno sjajno doba za fotografisanje jeste sumrak. Svetlo će opet biti zlatno, a jedina velika mana je to što ulice neće biti puste. Ipak, tokom dana ima još dobrih prilika za snimanje grada ili ljudi, zato što u gradovima ima dosta senovitih mesta na otvorenom (ponekad zahvaljujući visokim zgradama u centru grada). Znači, za razliku od fotografa koji slika pejzaže, za snimanje u gradu često možete da iskoristite ceo dan, posebno ako je tmuran ili oblačan (ne zaboravite, ukoliko je nebo sivo, neka ga bude što manje na vašim fotografijama). Popodne je idealno vreme za slikanje lepih vrata i kapija (u senci), prozora, dece koja se igraju u parku – gotovo svega što je zaklonjeno dobrom senkom na otvorenom prostoru. Dakle, da rezimiramo: rano jutro je verovatno najbolje vreme. Zatim sledi sumrak, ali dobre snimke možete napraviti i tokom dana, fotografišući objekte i/ili ljude u senci na otvorenom prostoru, a takvih mesta u gradu obično ima dovoljno, pa zato samo napred.

## Tražite napadne, žive boje



SCOTT KELBY



SCOTT KELBY

Jedna od stvari koje treba tražiti pri snimanju u gradu ili na putovanjima jesu upadljive, žive boje grada. Često ćete nailaziti na atraktivno obojene zidove, vrata (snimci zida drečave boje s vratima u kontrastnoj boji), prodavnice, znakove, automobile i bicikle. Jedan od mojih omiljenih urbanih snimaka je fotografija jarkocrvene vespe parkirane neposredno ispred jarkožutog sportskog Lotusa. Izgledalo je skoro kao da su ih tu namestili zbog mene. Napravio sam na desetine snimaka jer su boje bile tako žive i tako savršeno uklopljene. Steknite naviku da uočavate jarko obojene zidove (posebno ako naidete na nekoga ko nešto radi ili strpljivo čeka autobus ispred takvog zida, ili na jarkožuti auto parkiran ispred jarkoplavog zida). Ukoliko budete svesno tražili takve živopisne kombinacije dok sa aparatom šetate po gradu, iznenadićete se koliko ćete često nailaziti na njih. Uzgred, znam da se ponavljam, ali te boje će izgledati bogatije i dublje pri (pogodili ste) dobrom svetlu, koje je karakteristično (to već znate) za vreme oko izlaska i zalaska sunca. Van tog vremena, tek da vas podsetim, najbolje je da snimate u senci na otvorenom prostoru.

## Snimate putovanja? Prvo posetite PhotoSecrets.com



Ako hoćete da napravite snimke koje drugi nisu otkrili (drugim rečima, ne želite da vam fotografije deluju suviše turistički), pre nego što krenete na put posetite Web lokaciju PhotoSecrets.com. Ta lokacija je izuzetno korisna zato što su na njoj navedeni gradovi i mesta u kojima na kojima možete snimiti odlične fotografije. A najbolje je to što su dati primeri snimaka napravljenih na svakoj od tih lokacija, tako da pre polaska na put možete videti da li je to vrsta fotografija koje biste rado snimili. Mada je prvenstvena namena te Web prezentacije da promoviše knjige koje je PhotoSecrets objavio, predstavljeno je i dosta lokacija pogodnih za snimanje i fotografija, pa svakako vredi da vidite imaju li neki besplatan savet o gradu koji nameravate da posetite.

## Ne pokušavajte da obuhvatite sve: slikajte detalje



SCOTT KELBY

Čuo sam mnoge fotografe kako se žale na rezultate svog snimanja u gradu, a najčešće zato što pokušavaju da snimkom obuhvate previše. Mislim na to kako pokušavaju da uhvate celu impresivnu zgradu ili katedralu u svoj njenoj veličini i lepoti, ali je to teško izvodljivo – čak i sa ultraširokougaonim objektivom. Zbog toga profesionalni fotografi snimaju detalje. Na primer, umesto da jednim snimkom obuhvatite celu strukturu pariske katedrale Notrdam, snimite detalje koji ukazuju na celinu – slikajte vrata, prozor, vrh tornja, ornamente s grotesknim likovima na fasadi, golubove okupljene na stepenicama, ili arhitektonski zanimljiv element crkve. Neka vaša fotografija nagoveštava koliko je zdanje visoko, ili neka ukaže na izuzetno zanatsko umeće, pa će posmatračev um dopuniti ono što nedostaje. Ukoliko budete slikali samo detalje, zabeležićete neke veoma ubedljive priče, u kojima je delić često snažniji od celine. Uostalom, ako želite fotografiju cele katedrale, kupite je u nekoj od okolnih prodavnica suvenira. Za vas je bolje da na fotografijama iskažete sopstveni utisak i doživljaj Notrdama. Isprobajte taj pristup kada sledeći put budete snimali u nekom gradu i bićete mnogo zadovoljniji svojim rezultatima.

## Najbolji snimak je možda tu, iza čoška



SCOTT KELBY

To je najbolje formulisao moj dobar prijatelj Bil Fortni: „Najveća prepreka za dobijanje odličnih snimaka, jeste činjenica da se fotografi ne kreću. Najbolji snimak, najbolji pogled i najbolji ugao ponekad je samo na metar od mesta na kome stoje, ali se oni ne pomeraju – samo stignu na lokaciju, postave opremu i krenu da slikaju.“ Ovo je potpuno tačno (zato sam taj fenomen statičnosti pomenuo i u poglavlju o slikanju pejzaža). Kad pronađete taj očaravajući detalj, taj upadljivo obojeni zid, tu jedinstvenu scenu – prošetajte malo unaokolo. Potražite druge, zanimljivije poglede na svoj objekat i snimite ga i odatle. Osim pomeranjem levo-desno, drugačiji pogled na datu scenu dobićete i ako samo promenite visinu s koje snimate: popnite se na stolicu, čučnite, ležite na zemlju i slikajte scenu odozdo itd. Ne zaboravite, najbolji snimak s celog vašeg putovanja možda vas čeka samo metar levo od mesta na kom stojite (ili metar iznad). *Napomena:* gore prikazana fotografija dokaz je ispravnosti izloženog koncepta. Snimljena je u Maroku. Pa, u svakom slučaju, u Diznijevoj verziji Maroka (u Disney's Epcot centru u Floridi). Da ste otišli metar ulevo (gde se nalazi scena koju sam i ja prvo ugledao), videli biste dvorište puno posetilaca koji večeraju. A onda sam se pomerio metar udesno i više se nisu videle korpe sa hranom i čašama za kokakolu, pa sam dobio autentičniji pogled. Uzgred, narandžasto svetlo dolazi kroz otvoren prozor „Diznijeve prodavnice suvenira“. Da sam se pomerio malo udesno, videle bi se neke krpene Miki Maus lutke.

## Slikajte table s natpisima. Trebaće vam.



SCOTT KELBY

Hoćete li da se spasite silnih glavobolja? Kada snimate neku crkvu, stadion, zgradu itd., napravite još jedan snimak – slikajte tablu s natpisom. Kada kasnije budete pokušavali da se setite imena one divne crkve koju ste snimili, potrošićete silno vreme a možda nećete ni uspeti – naravno, samo ukoliko niste slikali tablu sa imenom crkve (zgrade, mosta itd.). Ova „sitnica“ me je spasila više puta, a ako ikada budete prodavali svoje fotografije, ta informacija će vam biti neophodna (agencije koje preprodaju gotove fotografije obično ne prihvataju one s naslovom „Lepa crkva u Normandiji“). Snimite tablu s natpisom i posle će vam biti veoma drago što ste to uradili.

### Razmišljanja o stativu

Za stative važi ono što je rekao moj drugar Bil Fortni: „Postoje dve vrste stativa: oni koji se lako nose i oni dobri“. Čak i ako je stativ od ugljeničnih vlakana, ukoliko je preterano lagan, onda verovatno nije dobar. Uložite malo više novca i nabavite zaista dobar stativ – nikada nećete zažaliti.

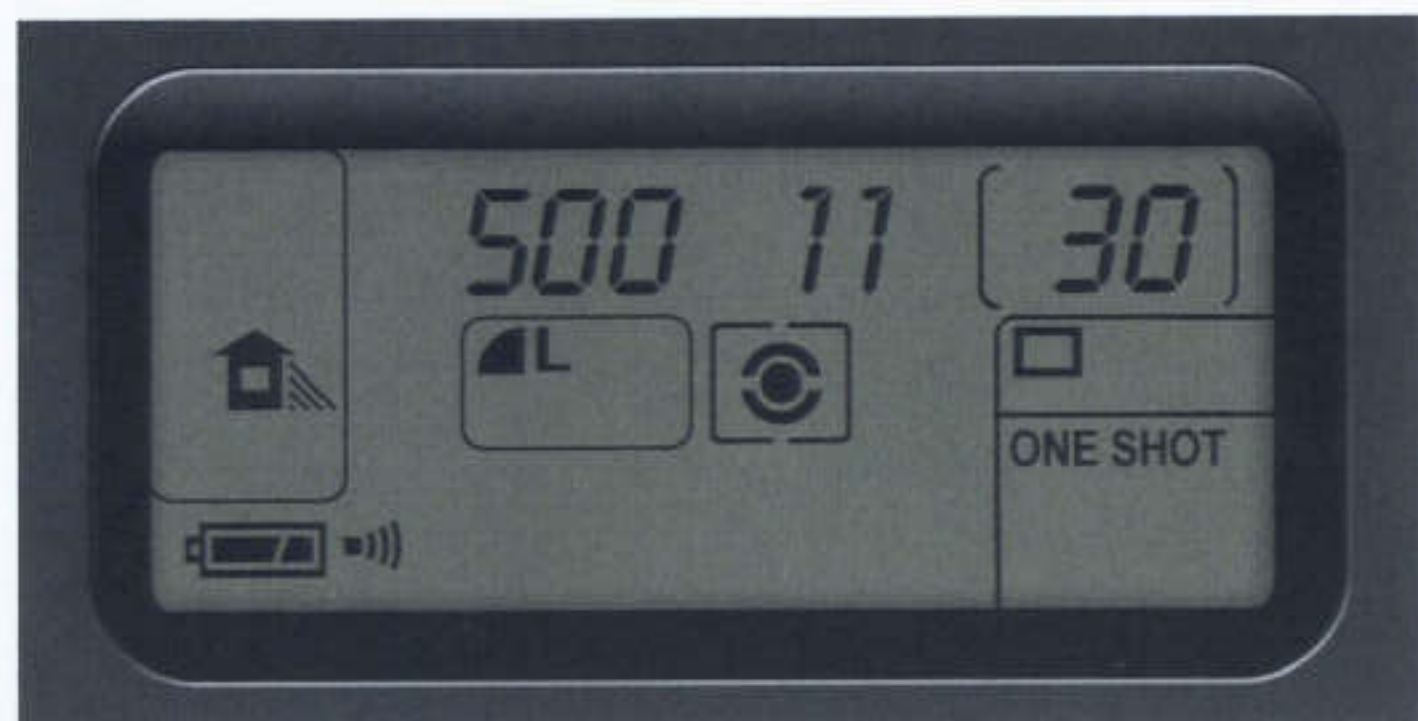
## Prikazivanje kretanja vozila u gradu



©ISTOCKPHOTO/TODD SMITH

Ako želite da prikazete prometnu vrevu velikog grada, postoji jednostavan trik kojim ćete to postići – izaberite dužu ekspoziciju i pustite da ljudi i vozila ostave tragove svog kretanja na vašoj fotografiji. Lako je (pod uslovom da imate stativ, koji je apsolutno neophodan za dobijanje ovog efekta) – samo pređite u režim prioriteta zatvarača i podesite ekspoziciju na 1/16, 1/8 ili 1/4 sekunde (možete koristiti i dužu ekspoziciju ako je napolju dovoljno tamno da ne nestanu svetli detalji na fotografiji). Zatim pritisnite okidač, sačekajte, i – za manje od sekunde – sve što se u gradu kreće između stacionarnih zgrada, spomenika, svetala i znakova, imaće iza sebe tragove kretanja. Ako snimate noću, možete dobiti zaista bogate efekte kretanja. Potražite izdignutu tačku iz koje ćete slikati (npr. iz hotelske sobe, s mosta itd.), odakle imate dobar pogled na saobraćaj. Postavite aparat na stativ (što je neophodno da biste dobili opisani efekat), pređite u režim prioriteta zatvarača, podesite ekspoziciju na 30 sekundi, i okinite. Nakon trideset sekundi, videćete dugačke „laserske“ crvene pruge (od katadioptera i stop-svetala) i bele pruge (od prednjih svetala), i imaćete atraktivnu sliku kakvu većina ljudi nema.

## Koristite otvor blende koji obuhvata sve



Kada snimate u gradu a pri tom ne slikate krupne planove (namerno želite da pozadina bude zamućena), verovatno hoćete da što veći deo scene bude izoštren, zar ne? Zbog toga je otvor blende kao što je f/11 odličan za grad. On obezbeđuje da skoro sve bude fokusirano, pod uslovom da ne izoštrite na objekat koji vam je najbliži u tom kadru. Orijentaciono pravilo je da izoštrite na nešto što se nalazi na oko 1/3 rastojanja od vas do dna scene koju snimate.

## Jednostavnost ostavlja najjači utisak



Pretrpanost je glavni uzrok neuspešnosti pravilno eksponiranih fotografija gradskog života – svi ti silni elementi u pozadini koji odvrćaju pažnju, mnoštvo detalja u prednjem planu i sve ono što ometa pogled. Jedna od velikih tajni dobijanja upečatljivih i dramatičnih urbanih fotografija i fotografija s putovanja, jeste težnja ka jednostavnosti. Vodite računa o jednostavnosti pozadina, snimaka ljudi, arhitektonskih objekata i svih drugih elemenata fotografije – što je okruženje jednostavnije, utisak je jači. Kada krenete na snimanje, imajte na umu taj cilj. Kadrirajte snimak tako da na njemu nema remetilačkih elemenata. Izbegnite pretrpavanje i šum, pazite da vam se uz ivice kadra ne provuku nepoželjni objekti, i napravite fotografije koje ostavljaju snažan utisak – ne zbog onoga što sadrže nego zbog onoga čega na njima nema – gomile đubreta.

## Prevara s jednonogim stativom



SCOTT KELBY

Kao što sam već rekao, na mnogim mestima nije dozvoljena upotreba stativa u zatvorenom prostoru. Na primer, čak postavite stativ na Centralnoj stanici u Njujorku. Obezbeđenje će se pojaviti za nekoliko sekundi. Međutim, evo jedne čudne stvari: mnoga mesta imaju stroge propise o stativima, ali ne i o jednonogim stativima (monopodima) koji se često koriste za oslanjanje dugačkih objektivu u sportskoj fotografiji. Monopodi nisu tako stabilni kao kvalitetni stativi, ali je aparat na njima neuporedivo stabilniji nego kad ga držite u ruci. Prema tome, evo prevare – ako vam neko prigovori zato što koristite monopod, uvek možete odgovoriti: „Pa, ovo nije stativ“. To često zbuni one koji se bune. Dozvolice vam da koristite monopod i zato što on ne zauzima toliko mesta, a kako nema izbačene noge, o njega se ne može saplesti (što je briga mnogih u javnim zgradama, muzejima itd.). Znači, ako znate da u nekom zatvorenom prostoru u kome nameravate da snimate nisu dozvoljeni stativi, probajte da izvedete prevaru s monopodom. Pretpostavljam da ćete proći glatko.

## Kako snimiti nešto što je slikano zilion puta



©ISTOCKPHOTO/ARKADIUSZ LATKO

I tako, stojite vi ispred Ajfelove kule (ili Linkolnovog memorijalnog spomenika, ili Bruklinskog mosta itd. – bilo koje turističke atrakcije koja je snimljena već milion puta). Znae da je morate slikati (ako se vratite iz Pariza i ne donesete nijedan snimak Ajfelove kule, prijatelji i rodbina će vas prezreti), ali znate i to da je slikana već bezbroj puta. Postoje milioni razglednica sa snimkom koji vi upravo hoćete da napravite. Pa šta onda da uradite kako biste ovekovečili čuvenu turističku atrakciju na drugačiji način? Očigledno je (i to ćete pročitati u svakoj knjizi o fotografiji) da treba da je snimate iz drugačijeg ugla. Iskreno, voleo bih da vidim ugao iz kojeg Ajfelova kula nije slikana. Pošto takav ugao najčešće ne postoji, šta preduzeti sledeće? Pokušajte ovo: snimate atrakciju u neuobičajenim vremenskim uslovima. Baš tako – snimate je onda kada niko ne želi da je slika: tokom nevremena, dok je pokrivena snegom, u času kad oluja prolazi, ili kada je nebo neobično. Pošto se sam objekat ne menja, slikajte ga kada se menja njegova okolina, kako biste dobili snimak koji se ne viđa svaki dan. Evo još jedne ideje: pokušajte da tu turističku atrakciju snimate s mesta s kog ju je teško snimiti. Drugim rečima, snimate je iz neke tačke do koje je teško ili zametno dopreti, tako da je većina ljudi i ne razmatra. Pronađite taj „mukotrpan“ vidik, i velika je verovatnoća da ćete tamo snimati sami. Vredi truda.



## Ubacivanje Meseca uz zadržavanje detalja



Ovo ne deluje kao lak zadatak – noćna panorama grada s jasnim i detaljno prikazanim Mesecom u pozadini. Većina ljudi dobija potpuno preeksoniran, jarko beli krug, a ne veran snimak Meseca kome su se nadali. Gotovo je nemoguće na istoj fotografiji dobiti i grad (za koji je potrebna dugačka ekspozicija), i detaljan snimak Meseca (za koji ekspozicija mora da bude veoma kratka pošto je Mesec vrlo sjajan). Fotografi su godinama ovaj problem rešavali tako što su pravili duple ekspozicije (dve slike snimljene u istom kadru). Danas postoje digitalni aparati koji omogućavaju duple ekspozicije, ali je isto tako lako snimiti dve zasebne fotografije – jednu grada, jednu Meseca – i kombinovati ih kasnije u Photoshopu. Prvo snimite noćnu panoramu grada. Upotrebite širokougaoni objektiv (možda onaj od 18 mm ili 24 mm), postavite aparat na stativ (apsolutno neophodno), namestite režim prioriteta blende, izaberite blendu  $f/11$ , a aparat će odabrati dužinu ekspozicije umesto vas (to može da bude tek 20 ili 30 sekundi, ili nekoliko minuta, zavisno od toga koliko je grad mračan), pa napravite snimak. Zatim uzmite svoj najduži teleobjektiv, ili zum objektiv (idealno bi bilo da je to onaj od 200 mm ili duži). Pređite na ručno podešavanje, podesite blendu na  $f/11$  a ekspoziciju na  $1/250$  sekundi. Maksimalno zumirajte Mesec, tako da na snimku budu samo on i crno nebo (nikakvi oblaci, zgrade i sl. – to je od presudnog značaja), pa okinite. Na kraju, u Photoshopu dodajte Mesec panorami grada (na adresi [www.scottkelbybooks.com/moon](http://www.scottkelbybooks.com/moon) naći ćete moje postupno uputstvo za ovu operaciju).

## Slikanje vatrometa




Ovo je još jedan savet koji mnogi traže (jedan od mojih najboljih prijatelja, koji nije uspeo da napravi nijedan oštar snimak vatrometa na Dan državnosti, naterao me je da uvrstim ovaj savet zbog njega i hiljada drugih digitalnih fotografa koji muče istu muku). Za početak, vatromet morate snimati sa stativa, pošto su potrebne dovoljno dugačke ekspozicije da bi se uhvatio trag svetla u padu – upravo ono što želite da snimite. Uz to, u ovoj situaciji stvarno se isplati imati daljinski okidač, zato što morate videti putanju rakete da biste znali kada da pritisnete dugme zatvarača – ukoliko biste morali da gledate kroz tražilo, rezultati bi bili nepredvidivi. Upotrebite zum objektiv (po mogućstvu 200 mm ili duži) da biste mogli da zumirate sam vatromet. Ako želite da uhvatite i vatromet i pozadinu (na primer, vatromet iznad Pepeljuginog zamka u Diznilendu), upotrebite širi objektiv. Preporučujem snimanje s ručnim podešavanjem zato što treba da podesite samo dva parametra i spremni ste: podesite ekspoziciju na 4 sekunde, a blendu na  $f/11$ . Napravite probni snimak i na LCD ekranu pogledajte da li vam se sviđa rezultat. Ako je preeksoniran, skratite ekspoziciju na 3 sekunde, pa probajte ponovo. *Savet:* ako vaš aparat ima režim *bulb* (u kome zatvarač ostaje otvoren sve dok držite pritisnuto dugme daljinskog okidača), odlično će vas poslužiti u ovoj situaciji – držite dugme zatvarača pritisnuto kada raketa pukne, pa ga otpustite kada svetlosni tragovi počnu da se gube. (Uzgred, većina Canon i Nikon digitalnih refleksnih aparata ima režim *bulb*.) Preostaje samo dobar tajming – pošto ste namestili ekspoziciju i oštrinu.

## Poglavlje 10

# Profesionalno štampanje i ostale super stvari

## Uostalom, najvažniji je otisak!

 Ovo poglavlje je odlično štivo za čitanje ako ste doktor, zato što ćete želiti da imate vrhunski štampač i fotografije velikog formata (najmanje 30 × 40 cm, zar ne?); to znači da ćete verovatno morati da potrošite nešto novca, a niko ne troši novac kao doktori. Zna li zašto? Zato što se ljudi stalno razboljevaju ili povređuju. Eto, baš pre neki dan, fotograf je bio u Trinidadu i snimao, a onda se odjednom stropoštao niz padinu i završio u bolnici. (Znam da poslednja rečenica zvuči kao da je prestao da se stropoštava kad je udario u zid bolnice, ali nije tako – zaustavio se kad je udario u veliku lamu koja je pasla na dnu brda, ali je to srećom bila prilično pametna lama tako da je pozvala hitnu pomoć da ga pokupi, poslavši pre toga svu njegovu foto-opremu na eBay. Pa rekoh da je bila pametna). U svakom slučaju, šta mislite ko će se pojaviti u bolnici da pomogne ovoj nesrećnoj žrtvi nezgode? Tako je – doktor. A da li će taj doktor izlečiti fotografa džabe? Sumnjam. Doktor će dobiti lep honorar od zdravstvenog osiguranja nesrećnog fotografa. Pa šta će onda doktor uraditi s parama? Posetiće eBay i izuzetno povoljno kupiti neku odličnu foto-opremu. Verovatno će uštedeti hiljade dolara. A šta će uraditi s tom ušteđevinom? Kupiće štampač za format 30 × 40 cm. Vidite, to je čudo tržišne ekonomije; zbog toga bi svi trebalo da prodamo svoju foto-opremu i da se upišemo u medicinsku školu, kako bismo za nekoliko godina mogli da kupimo zaista kvalitetne uređaje.

## Prednosti snimanja u formatu RAW

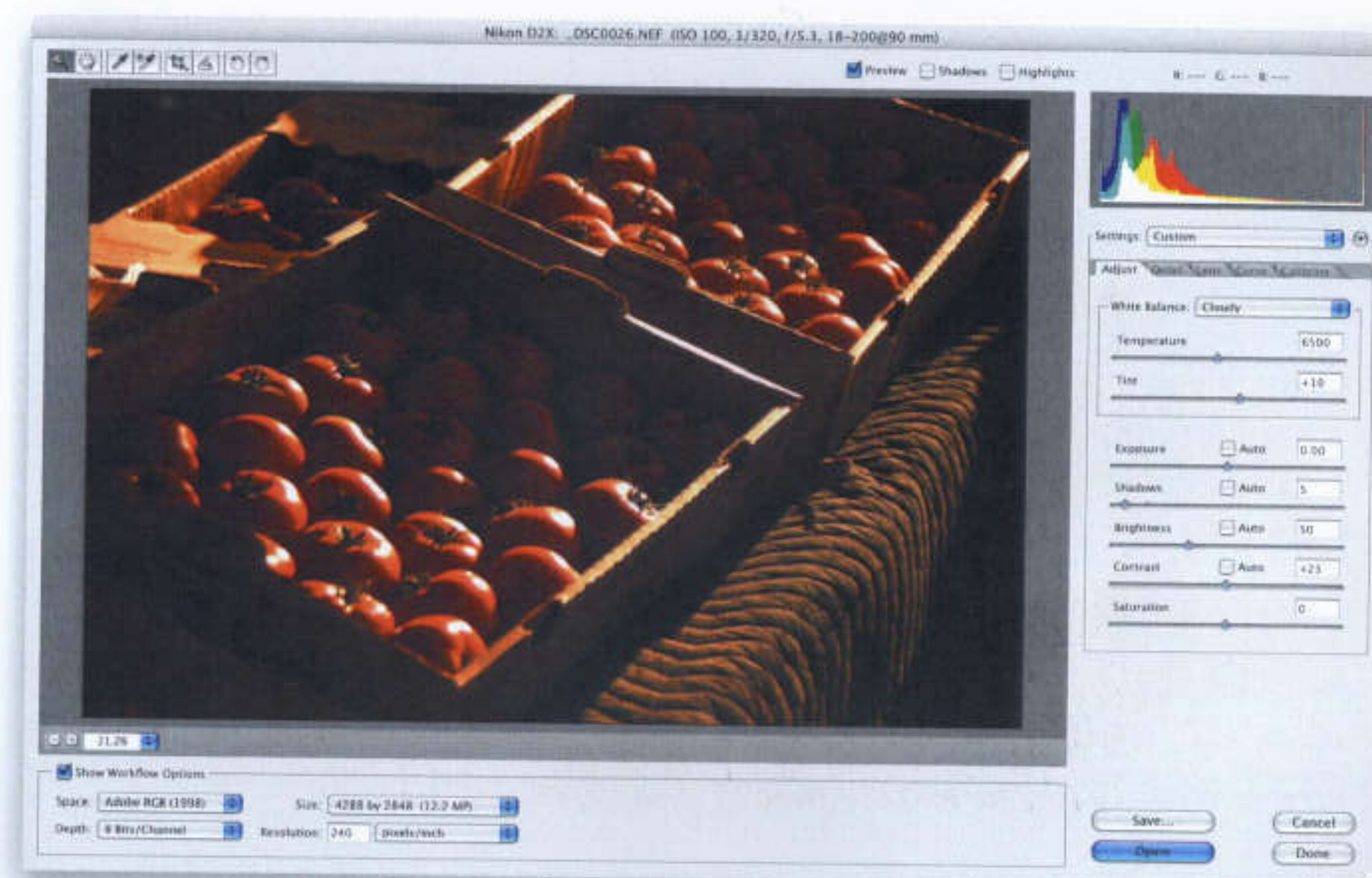


Nekoliko puta sam u knjizi pomenuo snimanje u formatu RAW, ali nisam mnogo govorio o njemu. RAW se nalazi u meniju kvaliteta slike, i danas se većina profesionalaca slaže da RAW ima dve velike prednosti nad formatom JPEG. Prvo, obezbeđuje najviši mogući kvalitet slike zato što ih ne komprimuje (JPEG datoteke su komprimovane, pa su zato manje, ali se pri komprimovanju odbacuju neki podaci koji su postojali na originalnoj slici). Drugo, slike su baš onakve kakve su ih registrovali senzori fotoaparata, tj. aparat nije ni na koji način obradio snimljene fotografije (kada snimate u formatu JPEG, aparat obavlja neke korekcije boja, izoštrava slike itd., kako bi JPEG-ovi izgledali dobro). Kada slikate u formatu RAW, aparat ne primenjuje nikakve automatske korekcije – morate ih obaviti sami (u vašu nadležnost spada i odlučivanje o balansu bele boje, ekspoziciji, senkama itd., nakon snimanja fotografije) i to ili u Photoshopu ili u programu za obradu RAW datoteka koji isporučuje proizvođač aparata. Profesionalci vole taj stepen kontrole nad fotografijama koji im pruža RAW zato što mogu sami da obrađuju RAW slike (i da eksperimentišu s njima), a najbolje od svega je što se time nikada ne oštećuje original (RAW digitalni negativ).

### Mane snimanja u formatu RAW

Postoje samo dve: RAW datoteke su veće, pa vam na memorijsku karticu staje za trećinu manje slika. Pošto su RAW datoteke mnogo veće, svaka njihova obrada u Photoshopu traje duže.

## Kako obraditi RAW slike u Photoshopu

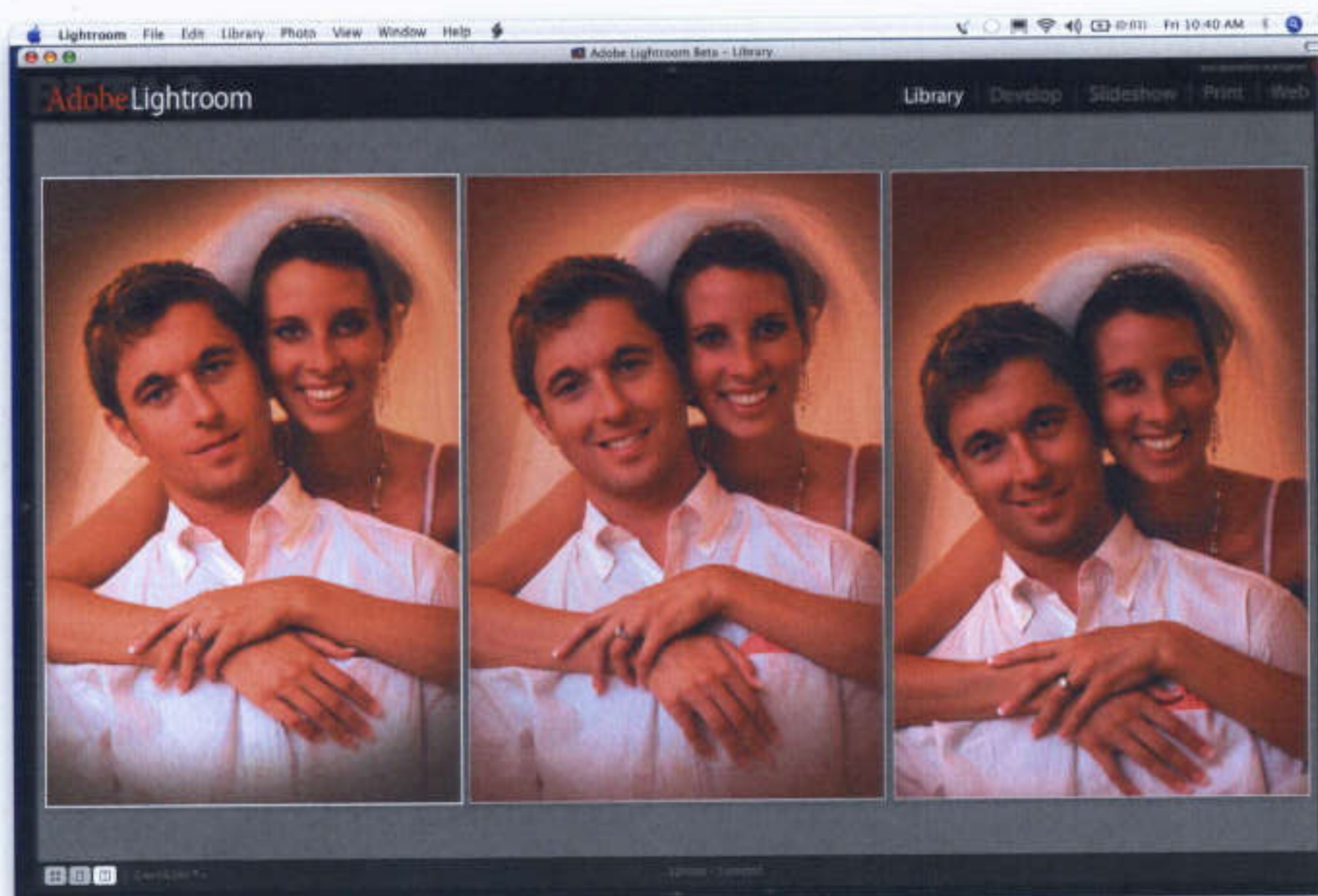


Kada učitate RAW slike u računar i otvorite ih u Photoshopu, pojavljuje se potpuno drugačiji okvir za dijalog (prikazan gore). To je prozor za obradu slika u formatu RAW. Zove se Adobe Camera Raw, i razvio ga je Thomas Knoll – isti onaj koji je napravio i prvi Photoshop. Adobe Camera Raw je prilično pametno smišljen. Omogućava da lako obradite svoju RAW fotografiju tako što izaberete proizvoljan balans bele boje, parametre ekspozicije, tamnih površina i površina srednjih tonova, uz još desetak drugih podešavanja. Na taj način, fotografiju možete podesiti potpuno po želji (pa čak otkloniti i probleme sa ekspozicijom i objektivom) pre nego što uđete u regularni Photoshop radi retuširanja i finalne dorade. Najbolje od svega je to što se u svim tim operacijama nikada ne menja originalna RAW fotografija, tako da u svakom trenutku možete napraviti nove otiske od digitalnog negativa. Ne zaboravite – ovaj specijalni okvir za dijalog pojavljuje se *samo* kada aparat podesite da snima u RAW kvalitetu.

### Gde saznati više o formatu RAW

Ako želite da saznate više o obradi RAW fotografija u Photoshopu, imam tri predloga: (1) Ben Willmoreov DVD s programom obuke za rad u Photoshopu, *Photoshop CS2 Mastering Camera Raw*, [www.photoshopvideos.com](http://www.photoshopvideos.com), (2) moja knjiga, *The Photoshop Book for Digital Photographers*, čije jedno poglavlje sadrži postupna uputstva za obradu RAW slika, ili (3) knjiga Brucea Fräsera, *Real World Camera Raw*.

## Uporedite LCD ekran na svom fotoaparatu s monitorom računara



SCOTT KELBY

Nakon što napunite memorijsku karticu fotografijama s poslednjeg snimanja, otvorite ih na računaru, u bilo kom programu koji koristite za pregledanje i organizovanje slika. Ja koristim Adobe Lightroom – novu aplikaciju koju je Adobe napravio specijalno za profesionalne fotografe (više informacija naći ćete na adresi [www.adobe.com](http://www.adobe.com)). Kada se fotografije otvore na računaru, počnite da ih upoređujete sa onima prikazanim na LCD ekranu aparata. Tako ćete steći uvid u to koliko verno LCD ekran prikazuje slike, a to vam može mnogo pomoći kada budete snimali aparatom. Na primer, ako vidite da na vašem LCD ekranu sve deluje hladnije nego na monitoru računara (gde ćete na kraju obrađivati snimljene fotografije), znaćete da ne morate objektivu dodavati filter koji će dati toplije fotografije. Ukoliko je prikaz na LCD ekranu suviše taman (u poređenju sa ekranom računara i/ili štampačem), znaćete da ne treba da pravite svetlije snimke. Isprobajte ovo i bićete zadivljeni koliko bolje fotografije možete praviti kada znate koliko je veran prikaz na LCD ekranu aparata.

## Organizovanje fotografija u programu Lightroom



SCOTT KELBY

Mada za sva ozbiljna retuširanja i precizna podešavanja fotografija koristim Adobe Photoshop, za organizovanje svojih hiljada digitalnih fotografija, obradu RAW slika, pravljenje prezentacija slajdova za prikazivanje na ekranu, i štampanje listova s više fotografija koristim nov Adobeov program – Adobe Lightroom. To je aplikacija koja je namenski napravljena za fotografe, postoji u verzijama za korisnike Macintosha i Windowsa, a mnogo je jeftinija od Photoshopa. Ona svakako nije zamena za Photoshop, zato što ne omogućava nikakvo retuširanje slika (uklanjanje mrlja, nabora, staračkih fleka i bora, beljenje zuba, i stotinu drugih popravki koje obavljamo u Photoshopu kako bi ljudi na našim fotografijama izgledali što bolje), niti se u njoj mogu praviti neverovatni specijalni efekti, zanimljivi kolaži i niz drugih stvari koje može samo Photoshop. Međutim, nije ni predviđeno da Lightroom radi sve to – on služi za organizovanje i pregledanje fotografija, i to radi odlično. Ukoliko mislite ozbiljno da se bavite digitalnom fotografijom (a pošto ste kupili ovu knjigu, vidi se da ste ozbiljni), preporučujem vam da isprobate Lightroom – posebno zato što će vam Adobe vratiti deo novca ako ga kupite. Šalim se, naravno, ali voleo bih da je tako.

## Koliko vam megapiksela treba?



3 megapixel = 5x7"  
(13 × 18 cm)



4 megapixel = 8x10"  
(20 × 25 cm)



5 megapixel = 11x14"  
(24 × 36 cm)



6 megapixel = 13x19"  
(30 × 40 cm)



8 megapixel = 16x20"  
(40 × 50 cm)



10 – 12 megapixel = 24x36"  
(60 × 100 cm)

SCOTT KELBY

Vlada velika konfuzija (poznata i pod imenom marketinški trik) oko megapiksela, tako da mnogi ljudi iskreno veruju kako megapikseli imaju veze s kvalitetom slike – što više megapiksela, to bolji kvalitet. Nažalost, nije tako. Prema tome, ako ste taj izgovor koristili da biste kupili nov aparat, to kod mene neće proći (mada možda hoće kod vaše supruge). Evo pravog značenja megapiksela: maksimalna veličina u kojoj mogu da odštampam svoju fotografiju. To je sve. Ukoliko ne nameravate da štampate fotografije veće od 20 × 25 cm, onda vam potpuno odgovara aparat od 5 megapiksela. U stvari, to je i više nego što vam treba, ali pošto se danas ne mogu nabaviti aparati slabiji od 5 megapiksela, neka bude tako. Ako ćete često štampati kolor fotografije u formatu 30 × 40 cm, onda vam je dovoljan aparat od 6 megapiksela (znam, teško je to progutati nakon što ste godinama mislili da vam treba aparat od 10 ili više megapiksela). Pa kome su onda namenjeni današnji aparati od 10 i 12 megapiksela? Budalama. (U redu, ne mislim baš tako, ali znate šta sam hteo da kažem.) U stvari, aparati od 10 i 12 megapiksela namenjeni su profesionalnim fotografima koji moraju da štampaju fotografije u formatu postera (60 × 100 cm). Ako ste to vi, onda je vreme da se ponovite, ali ako štampanje fotografija veličine postera ne spada u vaše redovne poslove, aparat od 6 megapiksela je sve što će vama (i većini ljudi) ikada biti potrebno, pa možete odložiti svoju čekovnu knjižicu. Pokušavam da vam uštedim nešto novca kako biste mogli da kupite neke pristojne objektivne i lep stativ.

## Štampanje kvalitetnih slika veličine 20 × 25 cm



U nekom trenutku, nakon što primenite sve opisane tehnike snimanja, poželete da imate odštampane fotografije, a danas mnogi fotografi sami štampaju svoje radove. Lično koristim samo Epson štampače – kao i većina profesionalaca koje poznajem – zato što su oni postali standard za dobijanje crnobelih i kolornih otisaka profesionalnog kvaliteta na štampačima s mlaznicom. Pre nego što vam preporučim koji Epson štampač da kupite, znajte da vam to govorim zato što bih isto to rekao i svom prijatelju kada bi me pitao za savet. Znači, nemam nikakav aranžman sa Epsonom niti sam plaćen da ih reklamiram. Oni nemaju pojma da vam govorim sve ovo, pa ako odete u njihovu prodavnicu i kažete im: „Ej, Skot je rekao da bi trebalo da kupim Epson“, oni će vas gledati čudno i reći: „koji skot?“ Ja imam tri Epson štampača, i jako ih volim iz tri glavna razloga:

- (1) Uglavnom rade bez greške, ali ako ipak naiđem na problem, mogu potpuno da se oslonim na njihovu 24-časovnu tehničku podršku, što je super.
- (2) Ne samo da prodaju štampače, nego prodaju i papire koji mi se veoma dopadaju.
- (3) Otisak je apsolutno neverovatan. Još uvek me oduševljava kvalitet snimaka koji izlaze iz mojih Epson štampača.

Za štampanje slika veličina 10 × 13 cm, 13 × 18 cm i 20 × 25 cm bez okvira, koristim (i svesrdno preporučujem) Epson Stylus Photo R800. Košta oko 399 dolara i vredi svaku paru.

## Štampanje kvalitetnih slika veličine 30 × 40 cm



Među profesionalnim fotografima popularan je format 30 × 40 cm, a štampač Epson Stylus Photo R2400 kralj je u toj oblasti. Još nisam video štampač koji mu se može približiti, osim možda njegovog prethodnika, modela R2200. Kolorni otisci su izvanredni, ali ono po čemu se ovaj model potpuno izdvaja od svih jesu crnobeli otisci. Odlepićete koliko su dobri. Uz to, R2400 koristi Epsonova mastila UltraChrome K3 arhivskog kvaliteta, pa će vam otisci trajati duže od vaše fotografske karijere. Razume se, pored formata 30 × 40 cm, on štampa i sve ostale manje formate (Epson tvrdi da štampanje slike veličine 24 × 36 cm traje manje od dva minuta, ali to ne mogu da potvrdim zato što nisam pozeleo da štampam taj format još od kako sam prvi put odštampao 30 × 40 cm bez okvira, a verovatno ćete i vi brzo usvojiti princip „veće je bolje“). Ovaj štampač volim onoliko koliko se može voleti neki štampač. Košta oko 850 dolara, što je prava sitnica prema onome koliko vredi.

## Za profesionalce: štampanje slika od 40 × 50 cm



Profesionalci koji prodaju svoje fotografije znaju da je iznos na čeku proporcionalan veličini slike, pa se možda zbog toga toliko njih odlučuje za format 40 × 50 cm, a pravi štampač za tu svrhu je Epsonov Stylus Pro 4800. Mada on tehnički štampa po širini od oko 45 cm a po dužini koliko god hoćete, optimalna dimenzija koju svi žele da pogode jeste 40 × 50 cm. Štampač 4800 odlično obavlja taj posao, ali, upozoravam vas – Epson zasad ne proizvodi papir veličine 40 × 50 cm (tj. 16 × 20", što me potpuno zbunjuje pošto je to format koji preferira većina profesionalaca). Ipak, ima drugih proizvođača papira (npr. Red River Paper) koji nude papir veličine 40 × 50 cm namenjen za štampač Epsonovog papira većih dimenzija. Ako se izuzme taj mali kućni posao sečenja (koji vam možda smeta a možda ne – mene lično izluđuje, ali to vama ne mora ništa da znači), model 4800 je mašina iz snova.

## Na kom papiru treba da šampate?



Ako nabavljate Epson štampač, svakako ćete želeći da šampate na Epson papiru (izuzev što ćete za Epson 4800 koristiti papir nekog drugog proizvođača, npr. Red River Paper). Ne samo da su Epson papiri najbolji za Epson štampače, nego su to ponekad jedini upotrebljivi papiri. Primera radi, kad sam jednom bio u škripcu, probao sam neki drugi papir. Uopšte nisam mogao da obavim posao – papir je prošao kroz štampač i mastilo je izlazilo kroz mlaznice, ali je na kraju izgledalo... uh, recimo samo da nije bilo dobro. Dakle, koje papire preporučujem? Evo ih:

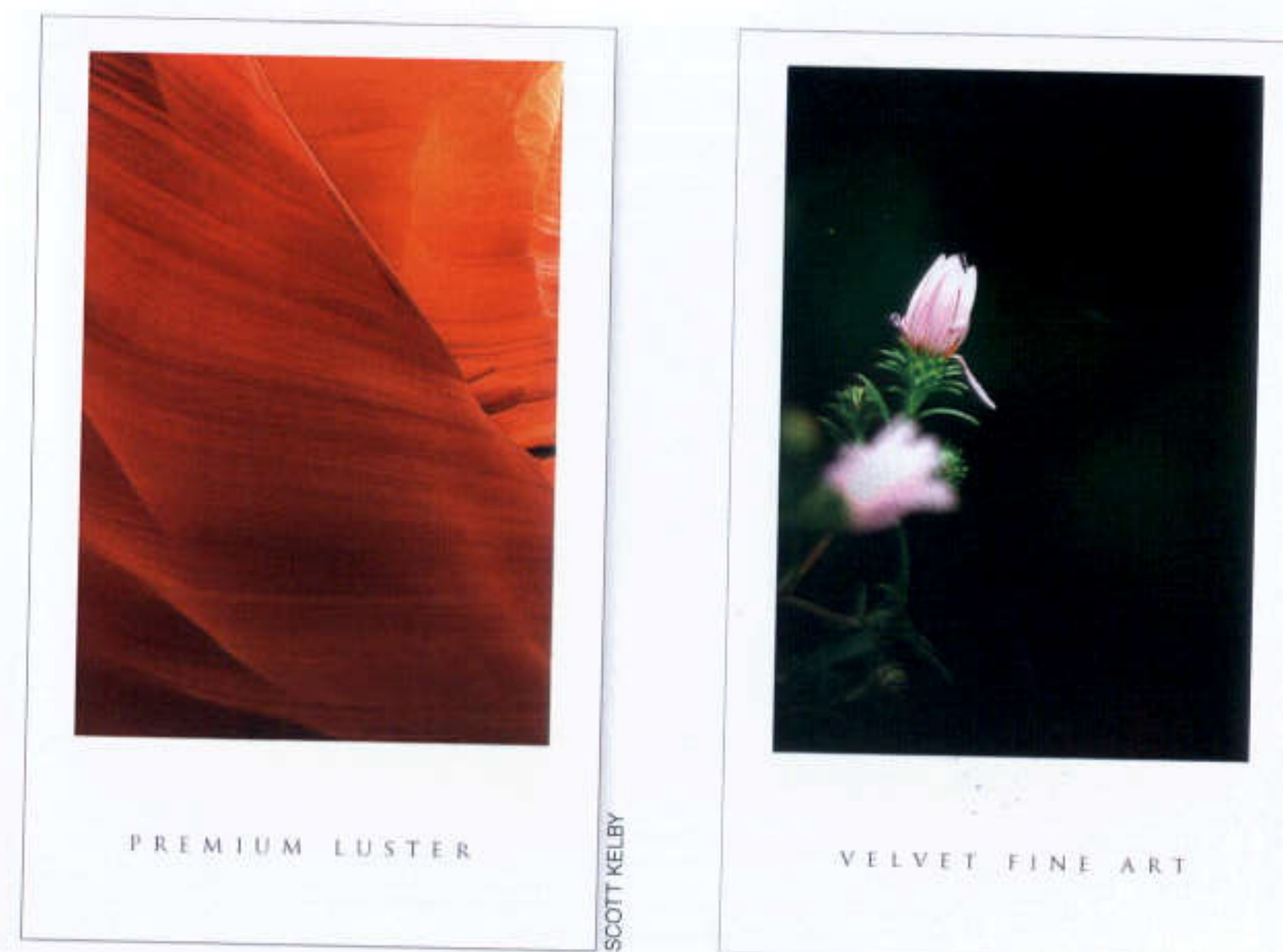
**Epson Velvet Fine Art Paper:** Pamučni papir s mat premazom; liči na papir za akvarele i ima divnu teksturu zahvaljujući kojoj fotografije izgledaju kao da su naslikane. Klijentima se sviđa izgled ovog papira i to je obično prvo što primete.

**Epson Premium Luster Photo Paper:** Verovatno moj omiljeni papir (a omiljen je i mnogim profesionalcima) zato što je sjajan, ali ne preterano. To je onaj ideal između sjajnog i mat papira.

**Epson Enhanced Matte Paper:** Odličan za crnobeke otiske, a karakteriše ga i fina struktura i završni premaz, zbog čega su detalji prikazani iznenađujuće oštro.

Svi navedeni papiri mogu se nabaviti direktno na adresi [Epson.com](http://Epson.com), a nalazim ih i u lokalnoj prodavnici CompUSA, u veličinama do 13 x 19" (~ 30 x 40 cm).

## Od čega zavisi koji ćete papir upotrebiti?



Dakle, kako da znate koji papir da upotrebite? Verovali ili ne, postoji lak način da se to utvrdi – vrsta papira zavisi samo od jedne stvari: teme vaše fotografije.

Na primer, ako šampate nežnije stvari, kao cveće, ptice, pejzaže, vodopade ili drugu vrstu slike koja treba da deluje mekše, isprobajte papir s teksturom, recimo Epsonov Velvet Fine Art Paper (pod uslovom da šampate na Epson štampaču), koji je odličan za navedeni tip slika. Ovaj papir treba da izaberete kad god hoćete da slika deluje „umetnički“, a dobar je i za fotografije koje nisu oštre ko žilet. Isprobajte ga i za crnobeke fotografije (posebno na štampaču Epson R2400), kada vam bude trebala dodatna tekstura i dubina.

Za ozbiljne snimke portreta, arhitekture, gradskog života, putovanja i za snimke pejzaža s finim detaljima, upotrebite Epsonov foto-papir Premium Luster. Sve što ima mnogo detalja deluje izvanredno na ovom papiru, a boje su zaista življe. Dakle, kad je slika bogata detaljima, jako oštra i puna boja, ovaj papir je pravo rešenje za dobijanje oštrih, kristalno jasnih otisaka.

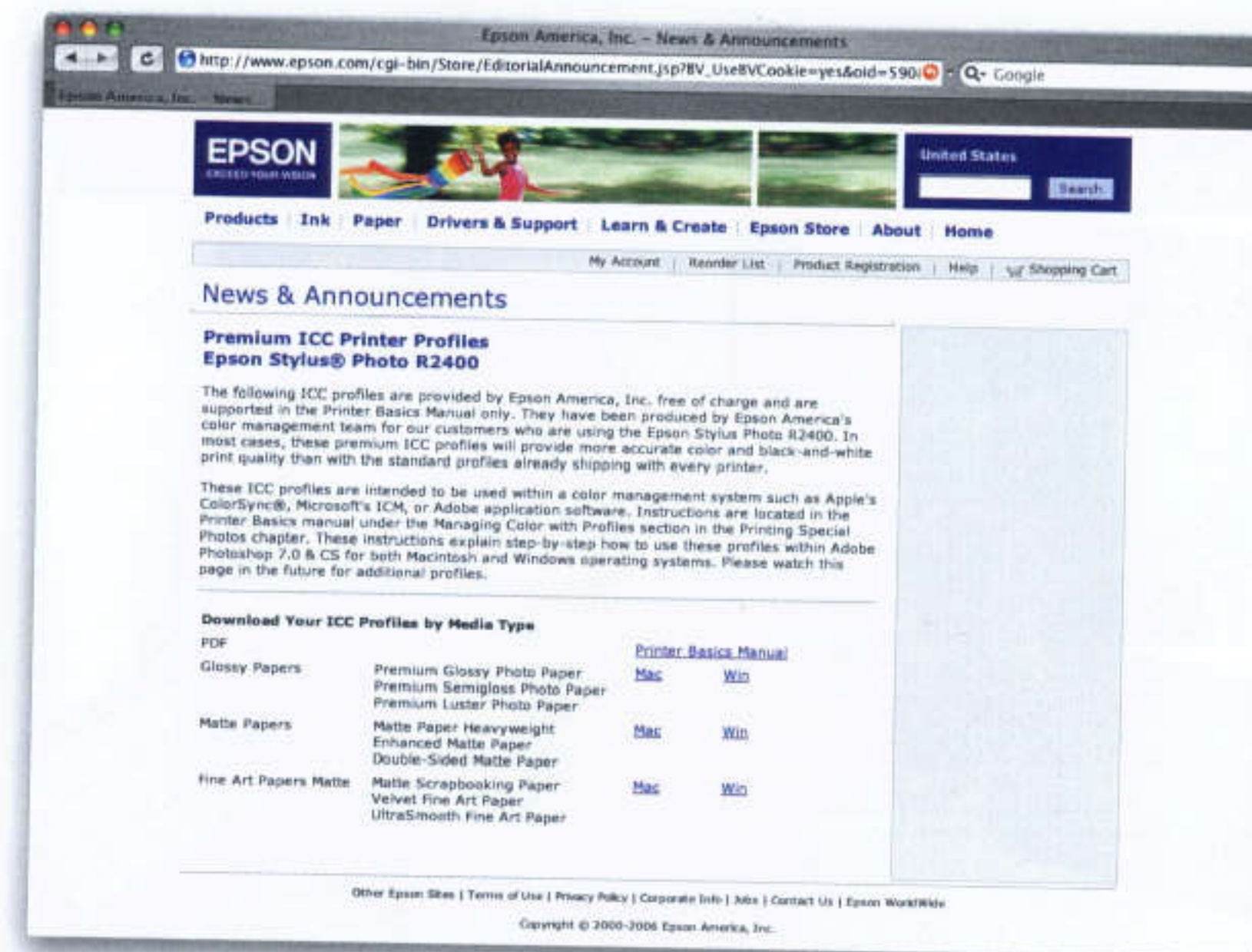
Epsonov Enhanced Matte Paper je dobar izbor za crnobeke fotografije. On svodi refleksije na najmanju meru, pa fotografije izgledaju posebno dobro kad se stave ispod stakla (od stakla pokupe malo sjaja koji nedostaje svim mat papirima); ukoliko razmišljate o uramljivanju svojih fotografija, slobodno izaberite ovaj papir. Međutim, on sadrži kiseline, pa je štampanje kolornih slika na njemu rizično jer s vremenom boje mogu postati toplije.

## Usklađivanje monitora sa štampačem



Upravljanje bojama (postizanje da kolorni otisci s vašeg mlaznog štampača odgovaraju onome što vidite na monitoru) znatno je olakšano poslednjih godina, ali je za njegovo funkcionisanje ključno kalibrisanje monitora. Do pre nekoliko godina, to je bio skup i dugotrajan posao koji su obično obavljali plaćeni konsultanti. Danas to može da uradi svako zato što skoro svako može to da si priušti, i zato što se čitava kalibracija odvija gotovo automatski, dok vi samo sedite pored računara i jedete krofne (ne morate da jedete krofne, ali ne može da škodi). Najpopularniji kalibrator monitora koji danas koriste profesionalci, verovatno je Eye-One Display 2 kompanije GretagMacbeth (koju je nedavno kupila kompanija X-Rite). Košta oko 230 dolara, i to je otprilike sve što vam treba da bi prikaz na vašem monitoru odgovarao odštampanim slikama. U stvari, treba još i da sa Interneta preuzmete besplatne profile boja za papir na kom štampate (više o tome na sledećoj stranici).

## Preuzmite profile boja za svoj papir



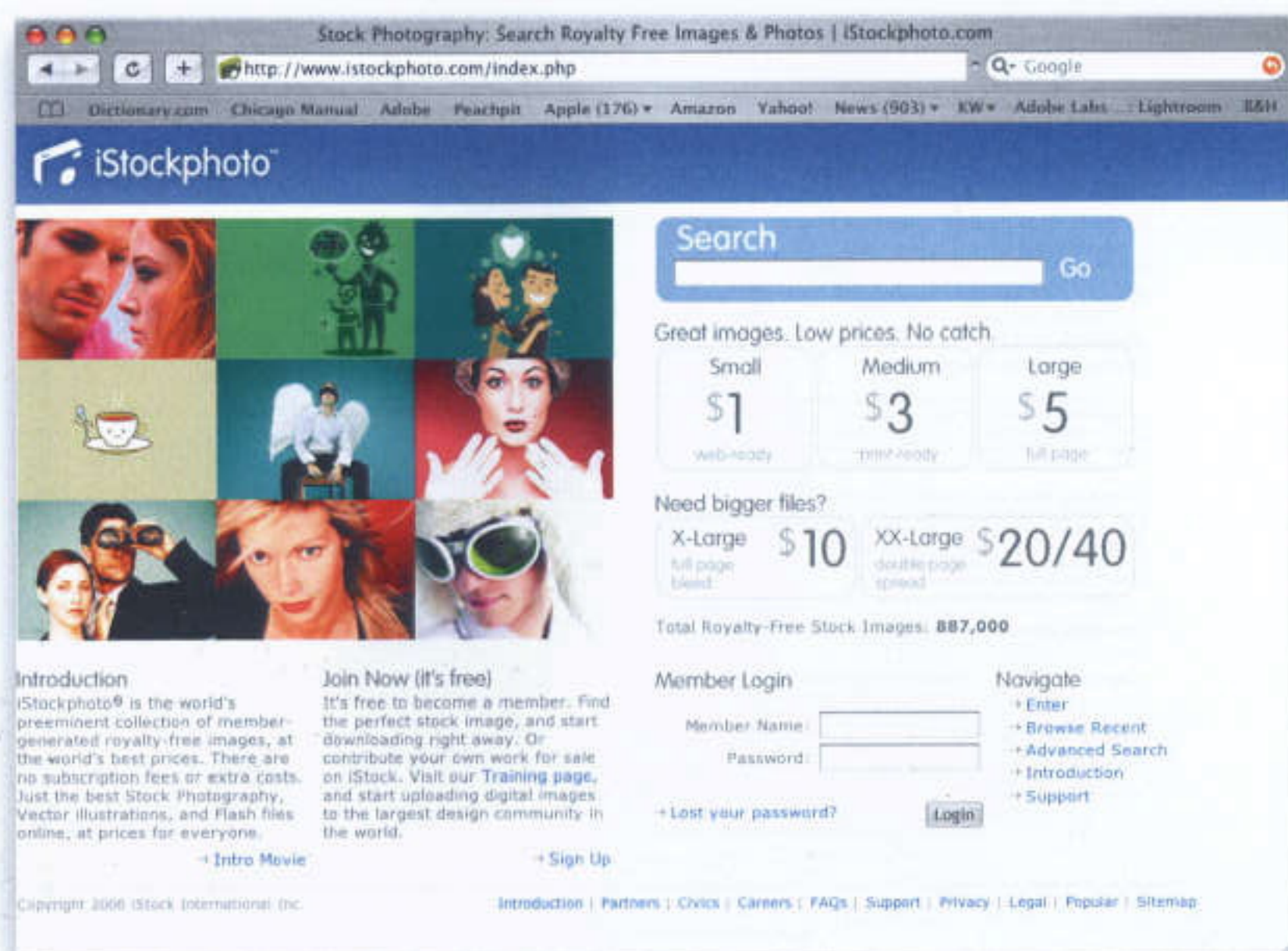
Ako koristite Epsonove papire (ili papire bilo kog drugog poznatog proizvođača papira za mlazne štampače), svakako posetite Epsonovu Web lokaciju (odnosno Web lokaciju proizvođača vašeg papira), idite na stranicu za preuzimanje datoteka koja se odnosi na vaš mlazni štampač, i preuzmite besplatne profile boja baš za onaj papir na kom ćete štampati. Nakon što instalirate te profile boja (instaliraju se tako što ih dvaput pritisnete mišem), kada uđete u Photoshop da biste odštampani fotografiju, možete izabrati tačno onu kombinaciju štampača i papira koju koristite. Na taj način dobijate najbolje moguće rezultate (i verne boje) za konkretan štampač i papir. Profesionalci stalno rade tako, što se odražava i na kvalitet njihovih odštampanih fotografija.

### Savet za dobijanje predvidljivije boje

Vaš štampač ima sistem za upravljanje bojama, a ima ga i Photoshop. Istovremeni rad dva sistema za upravljanje bojama, garantovano će dati loše boje. Prema tome, ako štampate iz Photoshopa, obavezno *isključite* štampačev sistem za upravljanje bojama i umesto njega koristite Photoshopov (drugim rečima, pustite da Photoshop odredi koje su boje ispravne).



## Prodavanje fotografija na Internetu



Prodavanje fotografija agencijama koje se bave preprodajom slika preko Interneta, san je mnogih fotografa (uključujući i profesionalce), ali su tu priliku obično dobijali samo najbolji od najboljih. Dosad. Sada možete odmah početi da prodajete fotografije za koje nećete tražiti zaštitu autorskih prava, zahvaljujući lokaciji iStockphoto.com. Ona okuplja fotografe širom sveta, koji prodaju svoje fotografije preko Interneta kao pakete (što znači da drugima dajete pravo da kupuju, preuzimaju i koriste vaše fotografije u brošurama, oglasima, na Web stranicama, u biltenima i drugim pratećim materijalima koji grafički i Web dizajneri pripremaju za svoje klijente). Prednost ovog sistema je to što svako ko sledi data pravila može da postavi na Web svoje fotografije i da odmah počne da ih prodaje kao deo ogromne iStockphotoove baze slika. Plaćeni ste po tome koliko ljudi kupi vašu sliku, a pošto se fotografije prodaju po 1 dolar (mali format), 3 dolara (srednji format) i 5 dolara (cela stranica), moraćete da pošaljete mnogo slika da biste od toga napravili biznis. Ali, reći ću vam i ovo: ima fotografa koji žive (i otplaćuju svoj porše) isključivo od onoga što prodaju na lokaciji iStockphoto.com, zato što iStockphoto koriste ziloni ljudi širom sveta. Ne moram ni da naglašavam: što su vam fotografije kvalitetnije i teme popularnije, više će vaših slika biti preuzeto. Koliko je iStockphoto.com postao popularan? Nedavno ga je kupila kompanija Getty Images, jedan od vodećih i najpoštovanijih dobavljača visokokvalitetnih slika na svetu – pa vi vidite.

## Kratak pregled moje foto-opreme

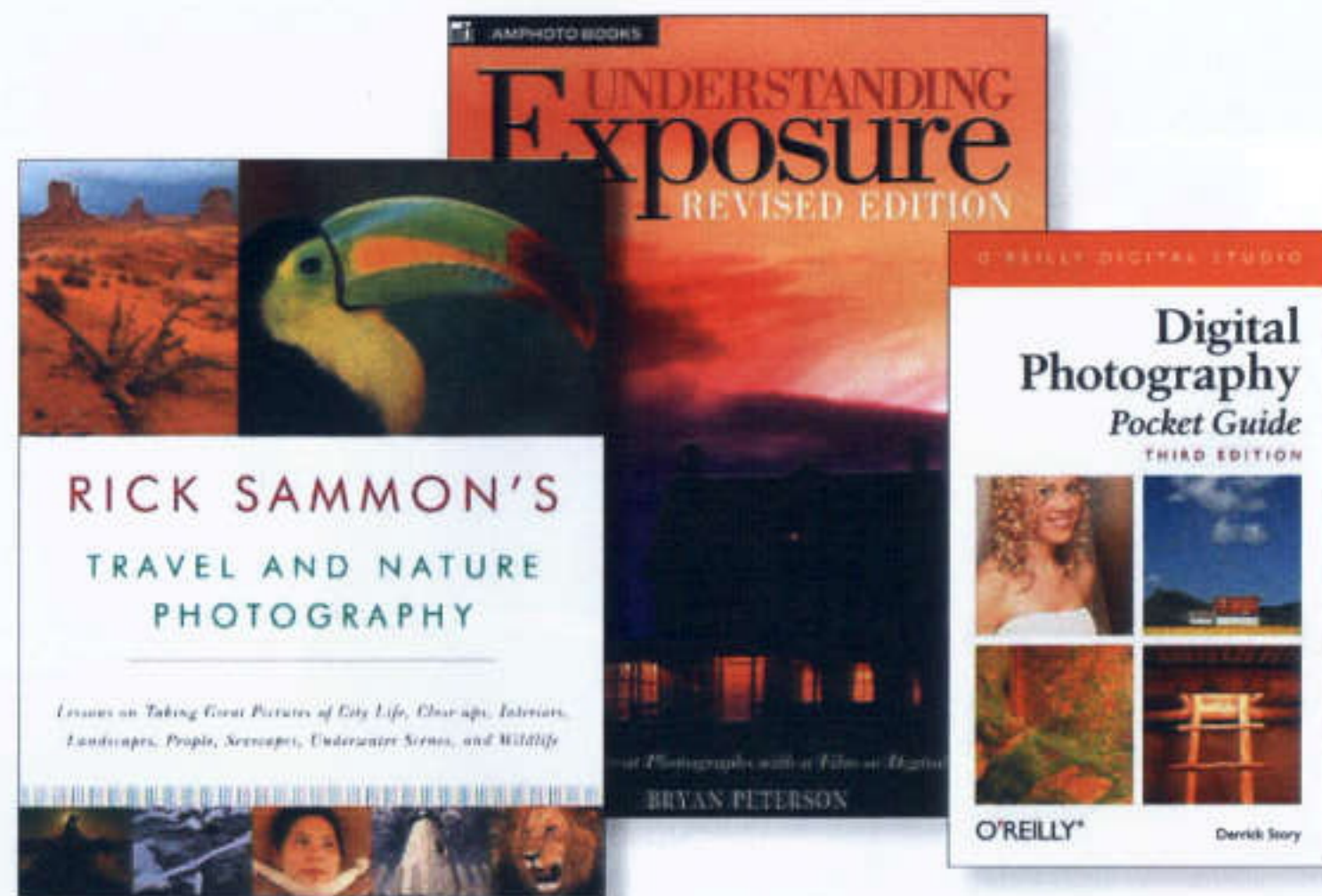


Za one koje zanima šta ja koristim od foto-opreme, evo kratkog pregleda: glavni aparat mi je Nikon D2X, a rezervni – Nikon D200. Na snimanja nosim tri Nikonova objektiv: 12–24 mm f/4 širokougaoni zum, 70–200 mm VR f/2.8 zum i 24–120 mm VR f/3.5 zum. Imam i makro zum objektiv 70–180 mm f/4.5. Koristim polarizatore, neutralne gradijentne filtre i UV filtre. To je to.

Koristim spoljni blic Nikon SB800 i imam tri spoljna diska. Uza se nosim jedan od dva Epsona, P-2000 i P-4000, a kao rezervni ponesem Rugged All-Terrain Hard Drive od 80 GB firme LaCie (kao moj drugi rezervni disk jer nosim ili P-2000 ili P-4000, nikada oba u isto vreme).

Imam Slik stativ od ugljeničnih vlakana, s kuglastom glavom Really Right Stuff BH-55 (majka svih kuglastih glava, ako mene pitate). Koristim pet memorijskih kartica SanDisk Extreme III CompactFlash (tri od 4 GB i dve od 2 GB). Svu navedenu opremu šetam naokolo. Najčešće je vučem u torbi s točkicama Pro Roller 1 firme Lowepro, a kada mi je dovoljna lakša varijanta, preko ramena nosim torbu Stealth Reporter D200 AW iste firme, i ona je sjajna!

## Knjige koje preporučujem



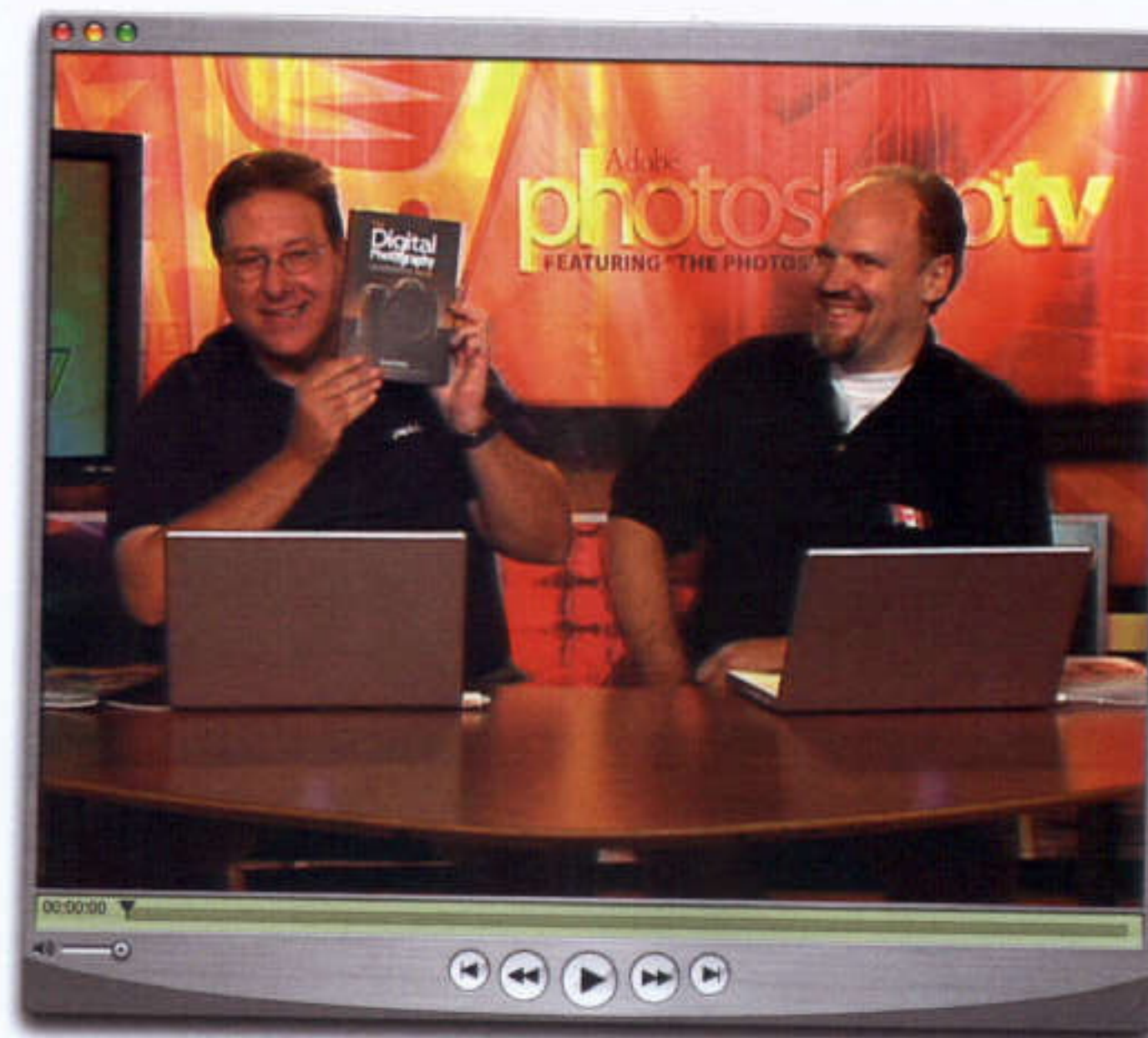
Nadam se da je ova knjiga u vama probudila želju da naučite više o umetnosti fotografije. Ako je tako, evo knjiga koje preporučujem (redosled je proizvoljan):

- (1) *Understanding Exposure: How to Shoot Great Photographs with a Film or Digital Camera*, Bryan Peterson
- (2) *Rick Sammon's Travel and Nature Photography*, Rick Sammon
- (3) *Digital Photography Pocket Guide, Third Edition*, Derrick Story
- (4) *Bill Fortney's Great Photography Workshop*, Bill Fortney
- (5) *Rick Sammon's Complete Guide to Digital Photography: 107 Lessons on Taking, Making, Editing, Storing, Printing, and Sharing Better Digital Images*, Rick Sammon

Ukoliko ste samo zaljubljenik u lepu fotografiju, preporučujem sledeće naslove:

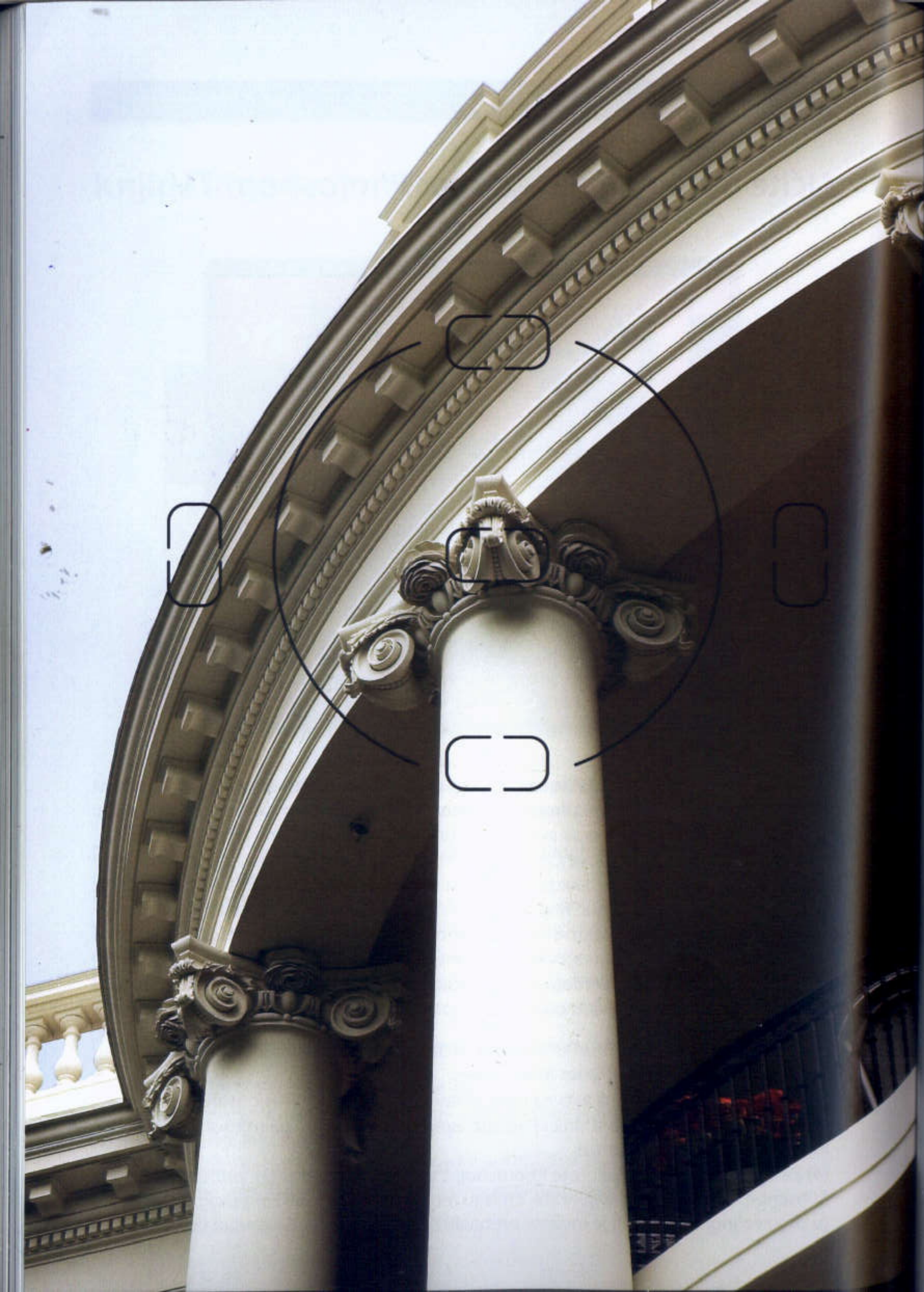
- (1) *America From 500 Feet!*, Bill i Wesley Fortney
- (2) *Golden Poppies of California: In Celebration of Our State Flower*, George Lepp
- (3) *Flying Flowers*, Rick Sammon
- (4) *Window Seat: The Art of Digital Photography and Creative Thinking*, Julieanne Kost
- (5) *Through the Lens: National Geographic's Greatest Photographs*, uredio Leah Bendavid Val

## Učite od mene na Adobe® Photoshop® TV



Ako želite da naučite više o Photoshopu i o obradi digitalnih fotografija, posetite *Adobe® Photoshop® TV* ([www.photoshoptv.com](http://www.photoshoptv.com)). To je polčasovna nedeljna video-emisija koju vodim zajedno sa svojim prijateljima (i dobrim poznavacima Photoshopa), Dejvom Krosom (Dave Cross) i Metom Kloskovskim (Matt Kloskowski). Svake nedelje izlažemo najnovije savete, postupna uputstva, novosti o Photoshopu i niz drugih zanimljivih stvari (npr. nagrade i takmičenja). *Adobe® Photoshop® TV* je besplatan, i možete ga gledati direktno na našoj Web lokaciji ili ga možete preuzeti i gledati na svom računaru ili iPodu (kao video potkast). U stvari, možete se besplatno prijaviti, pa će se emisija svakog ponedeljka automatski prebacivati na vaš računar, tako da je možete gledati onda kad vam odgovara. Evo kako da se prijavite:

- (1) Bez obzira na to da li koristite Windows ili Mac OSX, pokrenite Appleov besplatni program iTunes i idite na iTunes Music Store.
- (2) Pritisnite hipervezu Podcasts na levoj strani stranice iTunes Music Store.
- (3) U polje Search, levo na stranici Podcast, upišite „Photoshop“ pa pritisnite taster Return (PC: Enter) na tastaturi.
- (4) Za nekoliko sekundi naći ćete Photoshop TV. Pritisnite ga, a zatim pritisnite dugme Subscribe. To je sve – prijavljeni ste. Emisiju možete gledati u prozoru programa iTunes (u proizvoljnoj veličini), ili je možete prebaciti na svoj video iPod i gledati tamo.



## Poglavlje 11

# Recepti za dobijanje najboljeg snimka

## Jednostavni sastojci neophodni za sklapanje celine



Evo, dođosmo do kraja knjige, pa je vreme da vam otkrijem tajnu. Uopšte nemamo šanse da napravimo one zaista čudesne snimke (slične onima koje vidate u časopisima kao što je *Outdoor Photographer* ili *Shutterbug*). Razlog je sledeći: kada u cik zore stignemo na tu izvanrednu lokaciju za snimanje, u nadi da ćemo napraviti taj čuveni snimak koji uspeva jednom u životu, noseći toliko opreme da naši kiropraktičari spremno dežuraju čekajući naš poziv, ubrzo shvatamo da je prekasno – na tom mestu već se namestilo desetak fotografa i čekaju da se pojavi čarobno svetlo. Pošto su došli pre vas, jedino slobodno mesto na tom maleckom platou nalazi se iza njih, tako da će se na svakom vašem snimku naći ponešto od njihove opreme, pa će biti uništena i poslednja šansa da baš vi napravite taj najbolji snimak. Ipak, u ovom poglavlju se navode recepti za dobijanje dobrog snimka, tako da imam specijalan recept i za ovu situaciju. Baš kada se zlatno svetlo pojavi nad horizontom, neprimetno stavite stopalo među noge jednog od njihovih stativa, a zatim brzo povucite nogu, rušeći pri tom celu njihovu instalaciju. Dok se njihova hiljadama dolara vredna oprema obrušava na zemlju, spretno pritisnite daljinski okidač na svom aparatu i uhvatite taj neverovatan prizor dok zvuk slomljenog stakla odjekuje među liticama kanjona. Ah, to je, prijatelji moji, čaroban zvuk vašeg uspeha. A ako u daljini čujete prigušene jecaje, biće vam još slađe. Uživajte.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** voda je veoma mirna; kroz vodu se vidi jer ima vrlo malo odsjaja; ton je plavičast; svetlo i senke su veoma meki; uhvaćen je ceo pogled.

- (1) Ova vrsta svetla ne postoji u pet popodne – morate da ustanete rano i da već u pet ujutru budete na licu mesta i spremni za snimanje, neposredno pred izlazak sunca.
- (2) Da biste snimili potpuno mirnu vodu, takođe morate da slikate u zoru. Kada biste istu scenu snimali pri zalasku sunca, bilo bi vetra pa voda ne bi bila tako glatka.
- (3) Postavite stativ ne izvlačeći mu noge, tako da vam objektiv bude nisko, blizu kamenja, kako biste dobili zanimljiviji ugao snimanja scene (ne zaboravite, većina ljudi bi snimala iz stojećeg položaja – znači, dobili bi scenu onakvu kako je obično i vidimo, što je dosadno).
- (4) Da biste s površine vode uklonili refleksije kako bi se videlo kamenje, morate na objektiv staviti polarizacioni filter i okretati ga dok refleksija ne nestane kao magijom (tako je – polarizacioni filteri nisu namenjeni samo za nebo).
- (5) Upotrebite širokougaoni objektiv da biste dočarali širinu prostora. Ako imate zum od 18–80 mm, postavite ga na 18 mm (najšire za taj objektiv).
- (6) Koristite režim prioriteta blende i izaberite, na primer, otvor blende f/22 da biste postigli dobru oštrinu cele fotografije, od kamenja do planina.
- (7) Efekat „plavog jutra“ dodatno ćete pojačati na sledeći način: ako snimate u formatu JPEG, balans bele boje postavite na Fluorescent, napravite snimak i pogledajte ga na LCD ekranu. Ako snimate u formatu RAW, balans belog možete izabrati kasnije u Photoshopu.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** meko, prirodno svetlo; snimljeno naspram crne pozadine, vrlo blizu objekta. Ovakav snimak se dobija lakše nego što mislite.

- (1) Treba vam crna pozadina iza cveća. Ovo cveće je bilo u vazi, a na oko metar iza njega bio je postavljen crni karton. Još bolje je da upotrebite crni somot.
- (2) Visinu stativa morate podesiti tako da objektiv bude u nivou cveća. Svakako ne želite da snimate cveće odozgo, već u nivou očiju, pa stavite vaz u sto a zatim postavite stativ na istu visinu.
- (3) Koristite prirodno svetlo. Ovo cveće je bilo postavljeno na oko metar i po od otvorenog prozora na koje nije padalo direktno svetlo. Nemojte slikati pravo prema prozoru, nego sa strane tako da cveće dobija bočno svetlo.
- (4) Upotrebite makro objektiv ili zum objektiv da biste prišli sasvim blizu cveću. Kada koristite makro (ili zum), dubinska oštrina je automatski veoma mala, pa će cvet (ili cveće) u pozadini već biti zamućen, a upravo to i želite.
- (5) Otvor blende je bio f/5.6, što takođe maksimalno izoštrava objekat koji je najbliži aparatu, dok će sve iza biti zamućeno. Snimak je napravljen u režimu prioriteta blende (to je idealan režim za upravljanje dubinskom oštrinom). Kada snimate makro objektivom, dubinska oštrina je mnogo manja.
- (6) Da biste postigli maksimalnu oštrinu, morate biti maksimalno mirni; upotrebite trik s podizanjem ogledala, opisan u poglavlju 1.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** objekat ispunjava kadar po širini; ne vidi se nebo; odličan kontrast boja; zanimljiv položaj objekta.

(1) Prava zvezda ove fotografije su kontrastne boje – inače bi to bio samo još jedan snimak tipa „čamac u vodi“. Tog dana je u luci bilo mnogo čamaca, ali je jedino ovaj imao tako lepe, kontrastne boje. Bela boja i boja lososa naspram plave vode, stvaraju vizuelno zanimljivu sliku.

(2) Da biste imali ovakvo divno svetlo i meke senke, morate snimati ili u zoru ili u sumrak. Ovaj snimak je napravljen u sumrak, pa su zato boje tako žive (nije ih ispralo jako sunce).

(3) Da biste prišli ovako blizu čamcu, morate biti ili na drugom čamcu ili na obali, s dugačkim objektivom, gde sam ja bio kad sam ovo snimio. Na aparat stavite najduži zum objektiv i zumirajte tako da čamac skoro ispuni širinu kadra.

(4) Za dobijanje ovakve slike morate da koristite stativ iz dva razloga: (a) sumrak je i nema dovoljno svetla, pa ne možete da dobijete oštru fotografiju iz ruke, i (b) koristite dugačak objektiv. Što više zumirate, više će se pojačavati i najmanja vibracija i dobićete zamućene fotografije. Pri snimanju sa zumom u uslovima slabije osvetljenosti, morate koristiti stativ.

(5) Drugi bitan faktor za dobijanje ovakvih fotografija jeste kompozicija. To što je čamac gore a ne u centru slike, vizuelno je zanimljivo i usmerava pogled na objekat.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** fascinantna boja; jak kontrast između automobila i pozadine; kompozicija koja priča priču.

(1) Ovo je jedna od onih gradskih slika za koje treba stalno biti spreman. Kao što sam rekao u poglavlju 9, kada ste u gradu, snimajte u programskom režimu kako biste bili spremni da odmah reagujete. Tako vam neće iskočiti blic i upropastiti snimak, a moći ćete da snimate brzo, kao sa automatizovanim aparatom. Ovaj neočekivani snimak napravio sam dok sam se vraćao u hotel u Stokholmu. Bio je poslednji dan škole, pa su se mnogi maturanti vozicali po gradu u kabrioletima, veseleći se, mašući švedskim zastavama i slaveći svoj uspeh. Nosio sam aparat preko ramena a u ruci neke neverovatno ukusne krompiriće (dugačka je to priča). Dok sam pazio da mi ne ispadne nijedan krompirić, ovaj automobil se parkirao pored mene. Aparat mi je bio u programskom režimu, pa sam samo naciljao slobodnom rukom i napravio snimak. Da mi je aparat bio u režimu prioriteta blende (kao što je obično), na bih uspeo jer je automobil već posle nekoliko sekundi krenuo.

(2) Zahvaljujući tome što je u kadru samo deo vozačeve ruke, suvozačeve ruke i zastavice, fotografija priča priču. Šta oni rade? Zašto nose zastavice? Gde idu? Međutim, kompozicija bi bila još bolja da sam ostavio malo više mesta na levoj strani, ispred automobila, tako da on ima gde da ode.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

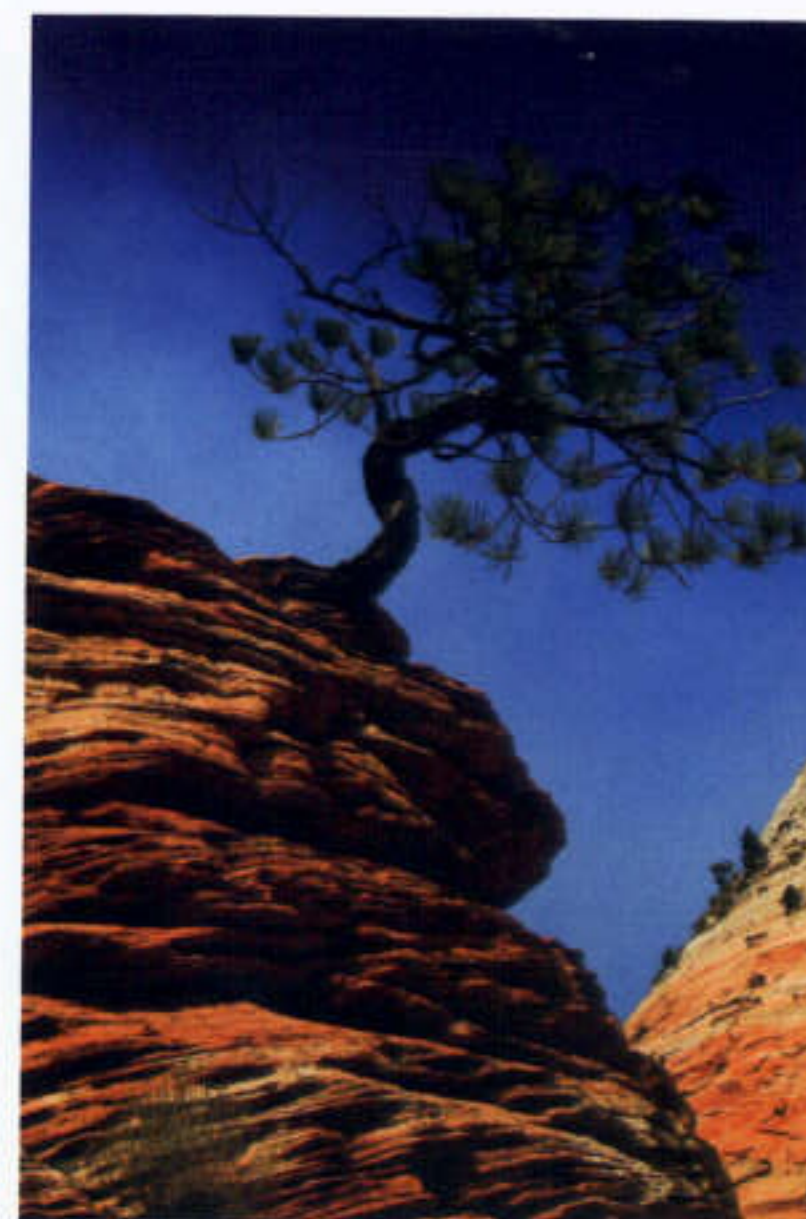
**Karakteristike ovog tipa fotografije:** mirna voda; cvet u krupnom planu, ali očigledno nije makro snimak; relativno meko svetlo, ali dobro definisane senke.

(1) Snimak je napravljen u senci na otvorenom (voda je bila u senci, pod nekim zaklonom). Zbog toga su senke prilično dobro definisane – na to zaklonjeno mesto dopiralo je dovoljno svetla da se zadrže senke. Da biste pravili fotografije poput ove – koju karakterišu žive boje i meko svetlo – potražite senku na otvorenom (ili slikajte po oblačnom danu tako da oblaci raspršuju svetlost).

(2) Upotrebite dugačak zum objektiv pošto cveće treba da što više ispuni kadar. U ovom slučaju, koristio sam zum od 300 mm, ali je to bila jedna od retkih prilika kada nisam imao stativ uza se. Pošto se objektiv od 300 mm obično ne može držati u ruci dovoljno stabilno da bi se dobila oštra fotografija, morao sam da improvizujem. Snimak sam napravio s mosta s kojeg se videlo to jezerce, pa sam objektiv oslonio na ogradu mosta kako bih stabilizovao aparat i ispalo je odlično. Kada nemate stativ ili žurite, oslonite aparat (ili objektiv) na bilo šta stabilno.

(3) Na snimku je sve iste dubine (nema prednjeg plana i pozadine – sve je na podjednaku rastojanju od aparata). Za izradu ovakvog tipa fotografije, gde je sve izoštreno i na istom rastojanju, odgovara blenda f/11.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** snimate dobro poznati objekat (kao ovo usamljeno drvo u Nacionalnom parku Zion) na oštrom, direktnom svetlu; ima iznenađujuće tople boje za snimak napravljen na podnevnom suncu.

(1) Ponekad morate da napravite snimak u uslovima osvetljenja koji nisu idealni (prolazio sam kroz Zion na putu ka drugoj lokaciji, pa sam morao da biram – ili da snimam pri nepovoljnom svetlu ili da ne snimam uopšte). U slučajevima poput ovog, namestite polarizacioni filter i okrećite ga dok isprano, beživotno nebo ne postane plavije.

(2) Napravite kompoziciju koja će snimak učiniti zanimljivijim. Ljudi koji slikaju automatizovanim aparatima verovatno bi centralizovali drvo. A vi hoćete da kadrom dominira stena ispod drveta, ili da dominira nebo. Na prikazanom snimku dominira stena, ali sam napravio fotografije obe vrste – na nekima je uhvaćeno dosta plavog neba iznad drveta, a drvo je bilo sasvim nisko u kadru, a na drugima, slično kao na ovoj, drvo je bilo blizu vrha dok su u donjem delu dominirale stene. Izabrao sam da prikazem ovaj snimak, zato što mi deluje zanimljivije od monotonog, plavog neba bez oblaka.

(3) Snimajte u režimu prioriteta blende i podesite blendu na f/11, što je odličan otvor blende kada hoćete da dobijete zaista oštru sliku i da nijedan deo slike ne bude vidljivo defokusiran. To je otvor blende za koji ne treba mnogo da mozgate. Isto važi i za f/8.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** meko, usmereno svetlo; vizuelna privlačnost ostvarena kompozicijom; slikano bez blica, pa koža ima prirodan ton.

- (1) Postavite osobe na 2–2,5 metra bočno od otvorenog prozora kroz koji dolazi prirodno svetlo. Najbitnije je da prozor nije osvetljen direktnom sunčevom svetlošću, kako bi svetlo bilo meko. Nemojte koristiti blic – neka prirodno svetlo obavi posao.
- (2) Stavite aparat na stativ. Mada ima prirodnog svetla, ono je slabije nego što mislite, pa vam treba stativ da biste dobili potrebnu, maksimalnu oštrinu.
- (3) Osobe treba da stoje tako da im svetlost dolazi s jedne strane (u ovom slučaju, svetlo dolazi kroz prozor desno od mlade).
- (4) Izoštrite oči osoba koje slikate (u ovom slučaju, mladine oči); ako mladine oči nisu izoštrene, možete slobodno da bacite sliku.
- (5) Slikajte u režimu prioriteta blende, s otvorom blende f/11, koji je idealan za portrete.
- (6) Pošto otac i mlada nisu u samom centru slike, dobili ste snažniji i vizuelno privlačniji portret. Pomerite ih malo ulevo ili udesno, samo da ne budu baš u sredini.
- (7) Odsjaj koji ih okružuje dodat je u Photoshopu. Detaljan opis postupka potražite na adresi [www.scottkelbybooks.com/glow](http://www.scottkelbybooks.com/glow).

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** glatka, svilenkasta voda; uzbudljivo nebo; oštri detalji i ispred i pozadi; kontrast boja neba i vode.

- (1) Da biste dobili ovakav snimak, na kome voda deluje svilenkasto, treba da se sklopi mnogo delića. Prvo, morate snimati pri veoma, veoma slabom svetlu (pre izlaska sunca ili posle zalaska – prikazana fotografija je snimljena jedan sat nakon zalaska sunca) zato što morate ostaviti otvoren zatvarač dovoljno dugo (10 sekundi ili duže) tako da talasi mogu da dođu i odu dok je zatvarač otvoren – od toga potiče svilenkasti izgled vode. Kada je zatvarač otvoren toliko dugo, obično je nebo na snimku potpuno izbeljeno. Zbog toga i snimate toliko vremena posle zalaska sunca – kako bi nebo bilo što manje osvetljeno – ali ne brinite, dugačkom ekspozicijom ćete uhvatiti to malo svetla, i dobićete snimak sličan prikazanom. Ako imate neutralni gradacioni filter, upotrebite ga za zatamnivanje neba kako ne biste morali čekati dugo posle zalaska sunca da biste napravili snimak.
- (2) Postavite aparat u režim prioriteta zatvarača, podesite ekspoziciju na 10 sekundi, i napravite probni snimak kako biste videli da li je tlo dovoljno svetlo (nebo neće biti problem). Aparat će automatski izabrati odgovarajući otvor blende.
- (3) Ako vaš aparat ima funkciju smanjivanja šuma pri dugim ekspozicijama, uključite je pre nego što okinete kako bi se smanjio nivo šuma na tamnijim delovima slike.
- (4) Postavite stativ sasvim nisko pri zemlji (nemojte mu izvlačiti noge), i upotrebite daljinski okidač ili samookidač da biste smanjili drmanje aparata.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** cvet ispunjava kadar; pozadina je zamućena; kontrastne boje; vizuelna privlačnost postignuta kompozicijom.

- (1) Snimajte zum objektivom – upotrebite svoj najjači zum kako biste prišli sasvim blizu i popunili kadar cvetom. Ovo je snimljeno objektivom od 200 mm, a cvet se nalazio oko metar od mene, u bašti.
- (2) Snimajte na visini cveta. Postavite stativ tako da ste u nivou s cvetom (ne zaboravite, cveće nemojte slikati odozgo); moraćete da kleknete (štitnici za kolena su korisni kada se snima iz tog položaja – voleo bih da sam ih tog dana poneo).
- (3) Snimajte u režimu prioriteta zatvarača i izaberite najmanji f-broj za dati objektiv (u mom slučaju, to je bilo f/5.6) da bi cvet bio izoštren a pozadina mutna.
- (4) Budite strpljivi. Video sam pčele kako lete od cveta do cveta, pa sam sa podešenom oštrinom sačekao da jedna sleti na cvet i okinuo.
- (5) Snimak je napravljen na prirodnom svetlu. Prilično je mek zato što je sunce upravo bilo zašlo iza belih pahuljastih oblaka, što je odlično za snimke cveća jer oblaci raspršuju grubo, direktno svetlo. Stativ sam postavio tek kad je sunce zašlo iza povećeg oblaka. Znači, isplati se čekati – da svetlo bude kako treba i da pčela sleti na cvet.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



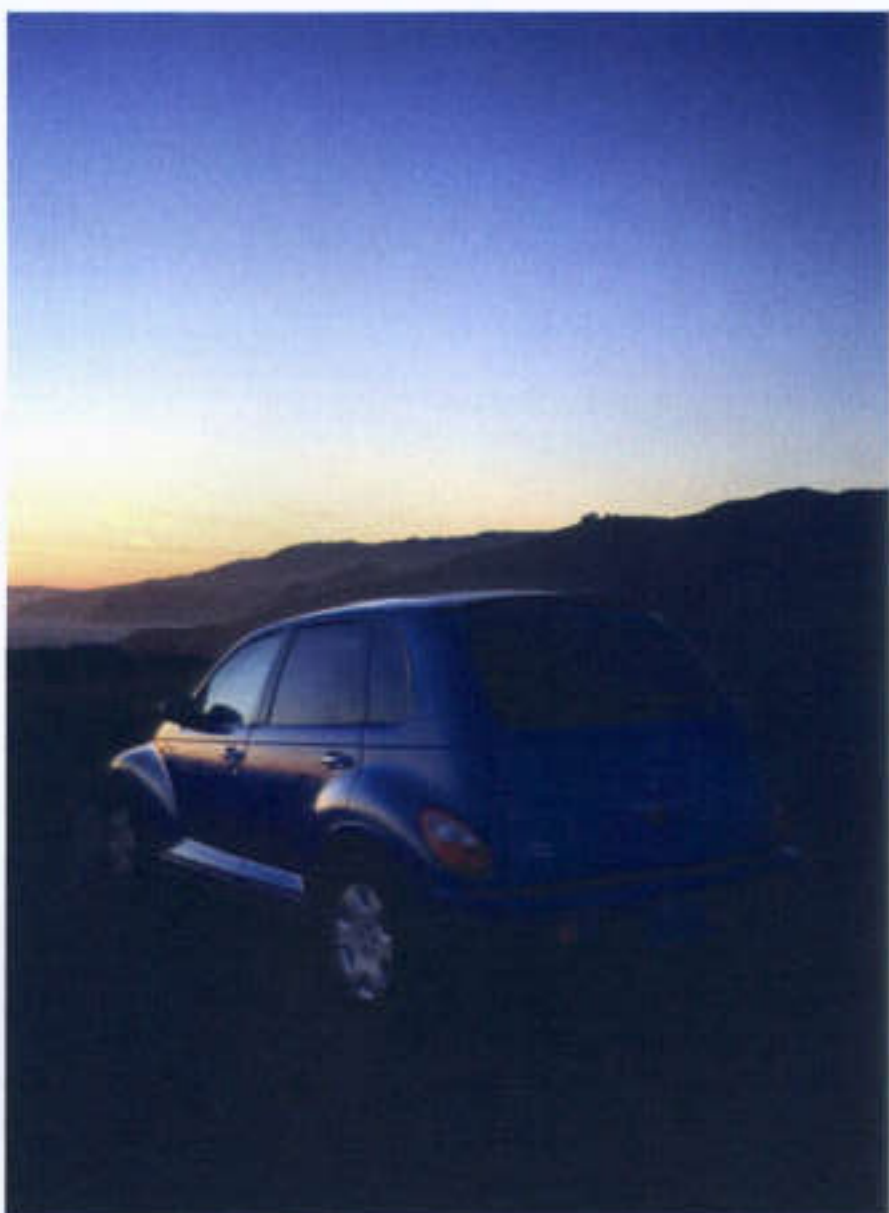
SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** lepo svetlo; žive boje; meke senke; pokret koji doprinosi uzbuđenosti i privlačnosti snimka.

- (1) Da biste na fotografiji uhvatili pokret, morate snimati s dužim ekspozicijama tako da zatvarač bude otvoren dovoljno dugo kako bi svako kretanje uhvatio kao zamućenje. Pri tako dugim ekspozicijama, obavezno morate koristiti stativ kako bi drugi delovi fotografije ostali oštri.
- (2) Bogate, žive boje i meko svetlo dobićete ako budete snimali kasno popodne, dok je sunce nisko na nebu, ili u senci na otvorenom prostoru – na prikazanom snimku bilo je i jednog i drugog. Ako pogledate bolje, primetićete da sunčeva svetlost dolazi zdesna (kao što se vidi na licu pevača), i ona donekle pojačava dramski efekat. Svetlo je inače veoma meko pošto je snimak napravljen pored zgrade tako da je najveći deo scene bio u senci. Uzgred, možda ste pomislili da direktno sunčevo svetlo čini da boje postanu življe, ali je upravo suprotno – na takvom svetlu, boje deluju isprano.
- (3) Snimak poput ovog možete napraviti u režimu prioriteta blende, uz blendu f/11 (sigurno je sigurno), i pri slabijem svetlu kasnog popodneva/rane večeri; aparat će automatski podesiti dovoljno dugačku ekspoziciju da bi se na fotografiji naglasio pokret.



## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** savršeno svetlo koje se reflektuje na boku automobila; predivno svetlo na nebu; snimak zalaska sunca koji nije samo to.

- (1) Snimajte širokougaonim objektivom, i okrenite aparat vertikalno (portretna orijentacija) da biste uhvatili i objekat (u ovom slučaju automobil) i dovoljno neba kako bi snimak bio vizuelno privlačan. Prikazani snimak je napravljen zum objektivom od 24–120 mm, pri žižnoj daljini 24 mm.
- (2) Da biste napravili ovakvu fotografiju, snimajte u zoru, ili u sumrak (prikazani snimak je napravljen u sumrak, odmah pošto je sunce zaronilo u okean, u marini preko puta San Franciska).
- (3) Pri ovako slabom svetlu, morate slikati sa stativa da biste dobili oštru fotografiju.
- (4) Kadrirajte snimak tako da objekat (automobil) bude u donjem delu, a ne na sredini. Tako će fotografija biti zanimljivija i neće izgledati kao da je snimljena nemarno.
- (5) Ostaje još da pozicionirate aparat tako da najbolje iskoristite refleksiju na bočnoj strani kola. Sav posao obavlja to čarobno svetlo – vi samo čekate pravi trenutak da pritisnete daljinski okidač (na slabom svetlu kao što je ovo, koristite daljinski okidač ili samookidač da biste smanjili drmanje aparata i dobili oštriju sliku).

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** neuobičajen ugao; odličan kontrast boja; zanimljiva kompozicija.

- (1) Za ovakav snimak, morate slikati pod vrlo malim uglom; upravo zbog toga je ova fotografija zanimljiva – taj ugao se ne viđa često zato što bi prosečan fotograf snimio scenu iz stojećeg položaja (bio sam okružen fotografima koji su radili upravo to). Ova scena je snimljena ispred prodavnice lamborginija. Da bih napravio ovaj snimak, držao sam aparat u ruci i sedeo nasred ulice, dok je moj drugar pazio da me neko ne udari.
- (2) Da bi crvena kola u sredini bila potpuno oštra, a sva ostala sasvim malo zamućena, snimajte u režimu prioriteta blende, izaberite mali f-broj (u mom slučaju to je bilo f/5.6), i koristite zum objektiv (ovo je snimljeno zumom od 18–200 mm, sa objektivom podešenim na 180 mm). Žuti automobil u prednjem planu zamućen je zato što tako funkcioniše dubinska oština: 1/3 oblasti koja se nalazi ispred izoštrene oblasti (crvenog automobila) i 2/3 oblasti koja se nalazi iza izoštrene oblasti, biće neoštre.
- (3) Ova fotografija je dobra iz još jednog razloga – to je krupan plan, koji ostavlja dodatne detalje priče (ostale automobile) van kadra.
- (4) Ostalo se svodi na sreću da se naiđe na kolonu jarko obojenih lamborginija po oblačnom danu.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** boje; vizuelno privlačna unutrašnjost prozora; kompozicija koja prikazuje detalje.

- (1) Ključ ovog snimka je kompozicija napravljena u tražilu. Ne pokušavajte da slikom obuhvatite celu zgradu ili ceo zid. Fotografija je zanimljiva baš zato što nije obuhvaćeno sve – pokazujete samo jedan detalj zgrade, koji ukazuje na celinu. Uz to, pošto ste prišli sasvim blizu, nameće se pitanje: „Šta se krije iza tog prozora? Ko je stavio te stvari tamo? Šta se nalazi u plavim kutijama?“ Ovakva fotografija nagoni posmatrača na razmišljanje. Takođe, prozor nije u samom centru slike, već je pomeren ulevo, što doprinosi vizuelnoj zanimljivosti.
- (2) Da biste u gradu snimili prozor poput ovog, trebaće vam zum objektiv (za prikazani snimak korišćen je zum od 18–200 mm, sa žižnom daljinom od oko 100 mm).
- (3) Snimak možete napraviti u programskom režimu, čime prepuštate aparatu da sve obavi sam (kao što sam ranije pomenuo, programski režim često koristim pri snimanju u gradu kako bih mogao da brzo uhvatim neku scenu a da ne moram ništa podešavati).
- (4) Polarizacioni filter će smanjiti odsjaj pa ćete bolje videti kroz staklo.
- (5) Gradski život je obično teško snimati sa stativa jer ti snimci treba da budu spontani; ako postavite stativ negde u centru grada, jedina spontana stvar koja će se verovatno desiti jeste pojava službenika obezbeđenja, pa je bolje da snimate iz ruke.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** klasičan snimak zalaska sunca, ali nije napravljen klasičnom metodom.

- (1) Upotrebite najjači širokougaoni objektiv koji imate (prikazani snimak je napravljen zum objektivom od 12–24 mm, sa žižnom daljinom podešenom na 12 mm kako bi se dobila najveća širina).
- (2) Snimak je dobar zato što linija horizonta nije u samom centru (kao što je obično na slikama nedovoljno upućenih fotografa). Kada pravite ovakav snimak, odlučite se šta hoćete da istaknete: plažu ili nebo. U većini slučajeva, pošto ipak slikate zalazak sunca, neka nebo bude glavno. To ćete postići postavljanjem linije horizonta u donju trećinu slike (kao što je gore prikazano). S druge strane, većina ljudi koji slikaju zalazak sunca, uopšte ne prikazuju plažu – toliko ih privlače sunce i horizont da se na njihovim snimcima vide samo more i nebo. Međutim, ako kadrirate tako da se vidi i delić plaže, posmatraču će delovati bolje i pričaće priču.
- (3) Režim snimanja nije važan zato što ne postoji važan objekat koji treba izoštriti – najčešće želite da sve bude u fokusu, pa možete koristiti programski režim ili režim prioriteta blende, uz otvor blende od f/8 do f/16, i cela slika će biti izoštrjena.
- (4) Znam, ovo sam rekao već zilion puta, ali evo opet: pošto je osvetljenje slabo, obavezno koristite stativ.

## Glavna tajna dobijanja oštarih fotografija



BILL FORTNEY

Pre nego što pređemo na „Glavnu tajnu dobijanja oštarih fotografija,” moram da vas na brzinu upoznam s nekoliko stvari koje će vam mnogo pomoći da ovu knjigu iskoristite na najbolji mogući način (izvinjavam se što sam vas zamajao naslovom „Glavna tajna dobijanja oštarih fotografija”, ali ne brinite – ta tema i još mnoge doći će na red uskoro; prvo se moram uveriti da ste potpuno shvatili kako ova knjiga funkcioniše. Tek tada će sve imati smisla i moći ćemo da se pozabavimo oštrinom fotografija). Ideja je jednostavna: vi i ja smo fotografi na zadatku. Dok fotografišemo, vi postavljate gomilu pitanja, na koja ja odgovaram u knjizi, baš kao što bih vam odgovorio i u stvarnom životu – direktno i konkretno, ne objašnjavajući pri tom sve tehničke aspekte i tehnologiju na kojoj se zasniva digitalna fotografija. Na primer, kada bismo bili zajedno na snimanju i kada biste se okrenuli ka meni i rekli: „Ej Skot, hoću da fotografišem onaj tamo cvet tako da on bude izoštrjen, a pozadina mutna. Kako to da uradim?” Ne bih se okrenuo ka vama i održao vam predavanje o manjim i većim otvorima blendi, o tome kako ekspozicija zavisi od brzine zatvarača i veličine otvora blende, ili o drugim sličnim stvarima koje možete pročitati u svakoj knjizi o digitalnoj fotografiji (doslovno u svakoj). U stvarnom životu, samo bih vam rekao: „Stavi zum objektiv, postavi blendu na 2.8, zumiraj cvet i okini.” Ova knjiga je takva. U osnovi, vi i ja snimamo, a ja vam dajem iste one savete i pokazujem iste one tehnike koje sam tokom godina naučio od vrhunskih profesionalaca, ali ih prenosim običnim jezikom, kao da ih lično saopštavam svom prijatelju.

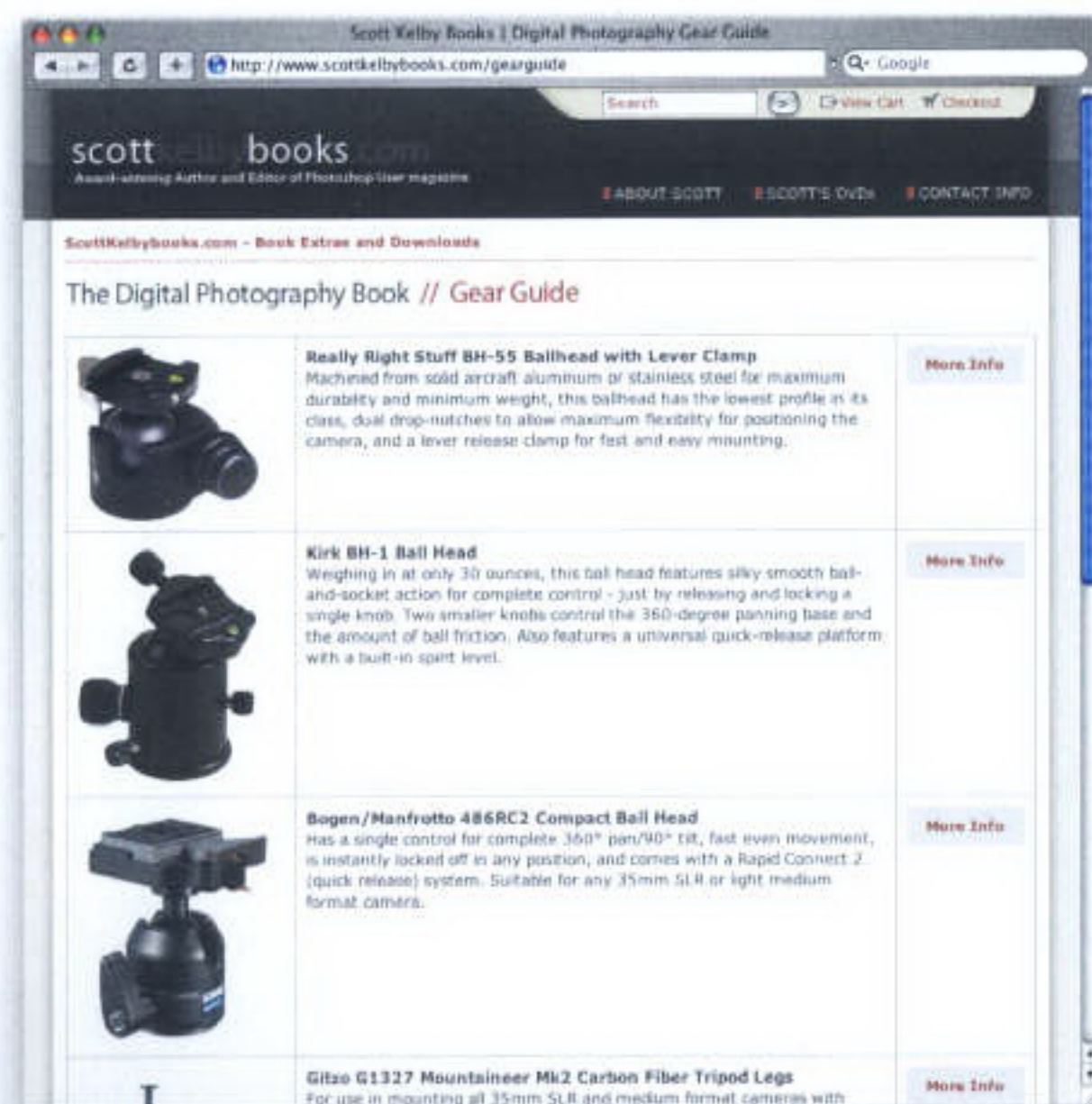
## Druga najvažnija tajna



BILL FORTNEY

Ponovo zanemarite naslov. To je samo jeftin trik kojim vas navodim da nastavite čitanje. Evo još jedne važne stvari koju treba da znate. Da biste dobili kvalitetne fotografije kakve mislim da želite da dobijete, ponekad nije dovoljno samo da menjate podešenost fotoaparata ili način na koji slikate. Ponekad morate da kupite opremu koju koriste profesionalci da biste slikali kao profesionalac. Ne mislim da morate kupiti nov digitalni fotoaparat, nego neki pribor koji profesionalci koriste svakodnevno. Odavno sam shvatio da u mnogim oblastima, recimo u sportu, oprema nije presudna. Na primer, idite na buvljak, kupite najjeftiniju košarkašku loptu, dajte je Aleksandru Đorđeviću, i on će i dalje biti Aleksandar Đorđević – ubaciće bar 5 trojki u prvom poluvremenu. Međutim, čini mi se da ni u jednoj oblasti oprema nije toliko značajna kao u fotografiji. Nemojte pogrešno da me shvatite – dajte Džeju Mizlu (Jay Maisel) automatizovan fotoaparat i on će snimiti fotografije koje bi mogle da se izlože u galeriji, ali je problem u tome što mi nismo tako dobri kao Džej Mizel. Shodno tome, ponekad moramo da kupimo pribor kako bismo kompenzovali činjenicu da nismo Džej Mizel. U ovom trenutku moram napomenuti da ne dobijam proviziju, poklone niti bilo šta drugo od kompanija čije proizvode preporučujem. Dajem vam iste savete koje bih vam davao i da smo negde na snimanju (što je moja osnovna zamisao). Ovo *nije* knjiga koja vam prodaje stvari ali, pre nego što krenete dalje, morate shvatiti da je za postizanje profesionalnih rezultata ponekad potrebno da koristite (što znači kupite) ono što koriste profesionalci.

## Možda još važnije!



Još jedan lažni naslov. Ne obeshrabrujte se. Iako želimo fotografije profesionalnog kvaliteta, nemamo svi budžete kao profesionalci, tako da – kad god je moguće – svrstavam svoje predloge u jednu od sledeće tri kategorije:



Sredstva su vam ograničena. Ne možete baš da se razbacujete (što verovatno znači da ste u braku i da imate decu).



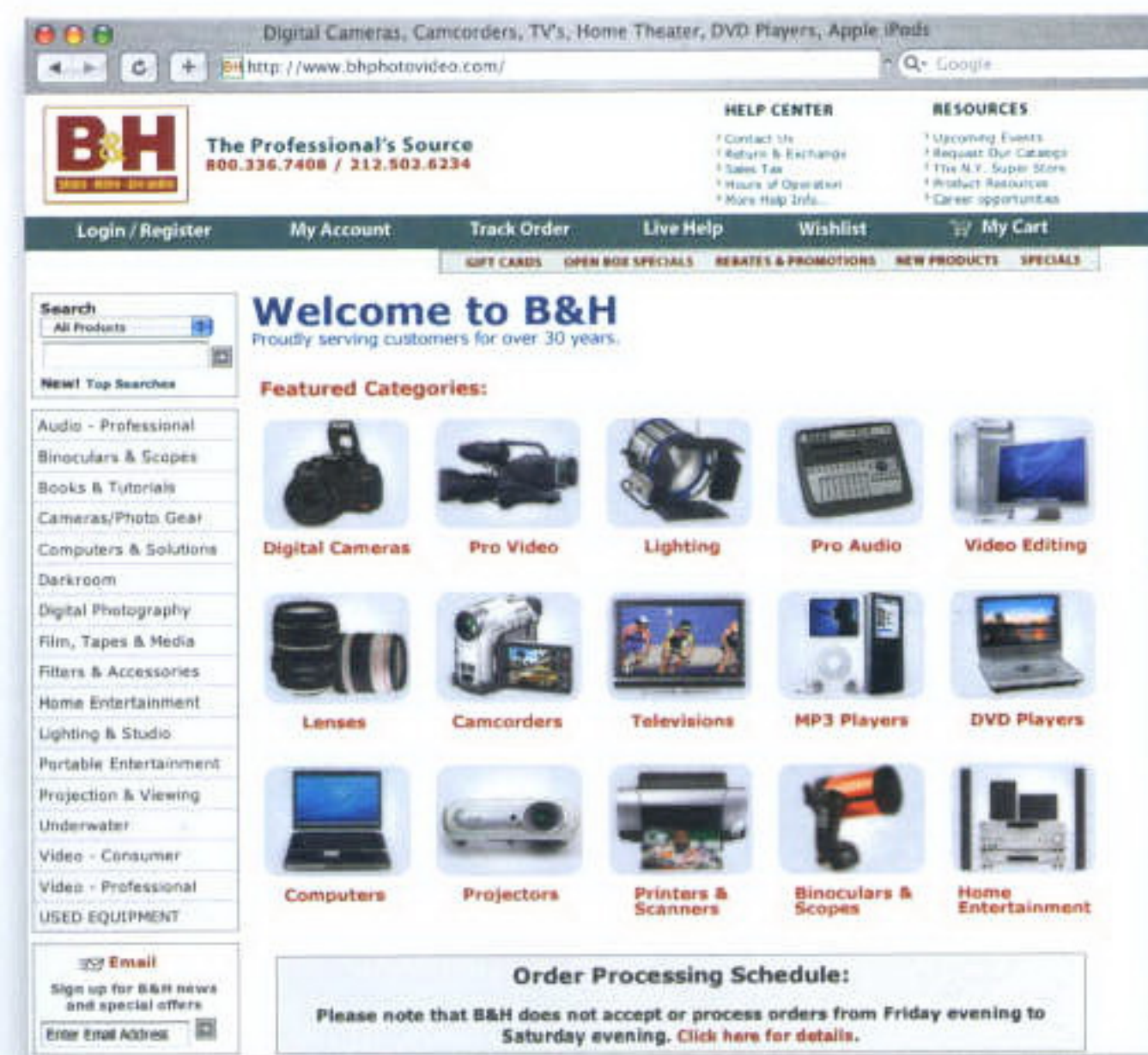
Možete da se ispružite. Fotografija je vaša strast i nemate ništa protiv da vam deca studenti honorarno rade kako bi sebi kupili knjige. Znači, spremni ste dosta da potrošite kako biste imali opremu bolju od prosečne.



Ne morate uopšte da štedite (lekar ste u privatnoj klinici, advokat poznatih, biznismen, poslanik ili slično), pa ću vam samo reći šta bih ja kupio kad bih bio jedan od tih bogatih kret\*%\$. (Šalim se. Takoreći.)

Da bih vam olakšao posao, na adresu [www.scottkelbybooks.com/gearguide](http://www.scottkelbybooks.com/gearguide) postavio sam stranicu s direktnim vezama do tih finih stvarčica. Ponavljam, ne dobijam ni prebijenu paru ako kupite nešto od te opreme, ali nema veze pošto sam vas navukao da kupite ovu knjigu. He, he. A gde vode sve te veze? (Pogledajte na sledećoj strani.)

## Ako ovo preskočite, možete da bacite aparat



Ej, kako vam se sviđa naslov? Super! Totalna prevara ali ipak ekstra. Veze na pomenutoj Web stranici vode do dva mesta: (1) do pojedinačnih proizvođača koji prodaju svoje proizvode – ukoliko ih prodaju direktno, ili (2) do Web lokacije kompanije B&H. Zašto baš B&H? Zato što im verujem. Godinama od njih kupujem svu svoju foto-opremu (a to čine i svi moji prijatelji, i većina profesionalaca koje poznajem), a pošto ćete vi sada biti jedan od mojih kolega, tu kompaniju bih vam bez dileme preporučio. Postoje tri razloga zbog kojih volim B&H, i zbog kojih su postali legenda među profesionalnim fotografima: Prvo, imaju gotovo svaku stvar na koju biste mogli da pomislite, bez obzira na to koliko ona izgleda sitno ili beznačajno. Izgubili ste poklopac objektiva svog Nikona? B&H imaju sve veličine. Zaturili ste originalni Canonov kaiš s logotipom? Imaju i to. Izgubili ste onu kapicu koja zatvara otvor za priključivanje daljinskog okidača? Imaju i to. Drugo, kada ih pozovete, razgovarate s pravim fotografom i – po mom iskustvu – zaista će vas pošteno posavetovati šta da kupite. Dešava mi se da ih pozovem, imajući na umu šta mi tačno treba, a njihovi predstavnici mi preporučne nešto što je bolje i jeftinije. To se danas retko sreće. I konačno, njihove cene su veoma, veoma konkurentne (da se blago izrazim). Ako se nađete u Njujorku, svratite u njihovu radnju. Apsolutno je predivna. Kao Diznilend za fotografe. Mogao bih ceo dan da provedem tamo (a to često i radim). U svakom slučaju, dobri su ljudi. A da li se prevara iz naslova nastavlja na sledećoj strani? Naravno.

## Ako ovo pogrešno uradite, blokiraće se

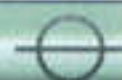


Ovaj lažni naslov nije tako dobar kao prethodni, ali nas samo jedna strana deli od prave teme ovog poglavlja, pa malo popuštam. U ovoj knjizi ćete naći mnogo fotografija aparata marki Nikon i Canon, pa ćete možda posmisliti da sam im posebno naklonjen. Nisam jedini. Očigledno je da ceo svet najviše voli ove dve marke, tako da ćete vidati gomilu njihovih slika (pre svega modela Nikon D70s i Canon 20D – dva digitalna fotoaparata koja pružaju neverovatno mnogo za te pare, a koriste ih mnogi profesionalci). A šta ako vi nemate baš Nikon ili Canon? Nema problema – većina tehnika opisanih u knjizi primenljiva je na svaki digitalni refleksni aparat, i na mnoge automatizovane digitalne aparate; prema tome, ako slikate aparatom marke Sony, Olympus ili Sigma, nemojte da vas zbunjuje to što je na slici prikazan Nikon ili Canon. U ovoj knjizi se govori o pravljenju značajno boljih fotografija – a ne o tome kako da podesite svoj Nikon ili Canon. Ipak, pošto većina ljudi koristi jednu od ove dve marke, obično prikazujem njihove slike i menije. Znači, ako govorim o balansu bele boje i prikazujem Canonov meni White Balance, a vi nemate Canon, samo udahnite duboko i recite sami sebi: „Sve je u redu, moj [ovde ubacite marku svog fotoaparata] takođe ima podešavanje balansa bele boje i ono funkcioniše sasvim slično kao ovo koje je prikazano.“ Zapamtite, učim vas kako da izaberete pravu vrednost balansa bele boje, a ne koju dugmad treba da pritisnete na svom aparatu, jer kada bismo zaista snimali zajedno, možda ne bismo imali aparate iste marke.

## Vreme je da se uozbiljimo



Imam dobre vesti: ne samo da smo završili s lažnim naslovima, već ću vas obradovati i veću da ostatak knjige nije prožet nesuvislim humorom koji ste sreli na prvih nekoliko stranica. U stvari, na uvodnoj stranici svakog poglavlja ima ponešto od toga, ali je to jedina takva stranica u poglavlju pa može da prođe. U mojim knjigama, uvodi u poglavlja uvek su bili „prosvećeni“ (što znači da sam ih pisao dok sam bio pijan) a naslovi poglavlja obično se zasnivaju na filmovima, naslovima pesama ili imenima muzičkih grupa (pravi naslov poglavlja pojavljuje se ispod lažnog naslova poglavlja). Postoji i drugi razlog zašto to radim: osećam potrebu da napišem nešto a da ne pomenem ekspoziciju, blendu ili stativ. U ovakvoj knjizi nema mnogo prostora za iskazivanje ličnosti (ako hoćete to tako da nazovete), a pošto vam u ostatku knjige govorim ono što treba da znate, ostaje malo vremena za moj humor. U stvari, u životu nemam vremena za plasiranje svog humora, pa ga provlačim kroz knjige. U svakom slučaju, dok okrećete stranice imajte na umu sledeće: dajem vam savete kao da negde zajedno snimamo, a to često znači da vam govorim koje dugme da pritisnete ili koji parametar da promenite, a ne i razloge za to. Kada sa svojim fotoaparatom počnete da postizete zadivljujuće rezultate, pretpostavljam da ćete nabaviti jednu od onih knjiga o digitalnoj fotografiji koje sadrže sve detalje (na stranici 192 dati su neki predlozi). Ozbiljno, zaista se nadam da će ova knjiga probuditi u vama strast prema fotografiji tako što će vam otkriti kako profesionalci dobijaju izvanredne snimke, i pokazati kako da i sami postignete ono što očekujete od bavljenja digitalnom fotografijom. A sada uzmite opremu, vreme je da krenemo na posao.



## „Oštro ko žilet” počinje sa stativom



Ne postoji samo jedan trik kojim ćete dobiti slike oštre poput onih koje snimaju profesionalci – tek kombinacija elemenata, primenjenih zajedno, daće slike oštre ko žilet. Znači, ima nekoliko stvari koje morate uraditi da biste dobili slike oštre ko žilet, a najvažnija od njih je da koristite stativ. U stvari, ako postoji samo jedna stvar po kojoj se profesionalci zaista razlikuju od amatera, to je činjenica da profesionalci uvek snimaju sa stativa (čak i danju). Tačno je da to zahteva više posla, ali je stativ istovremeno i glavni sastojak koji nedostaje amaterima. Profesionalci će uraditi sve te male stvari koje amateri ne vole da rade; delom i zbog toga njihove slike izgledaju tako dobro. Mada stativ samo treba da obezbedi stabilnost i nepokretnost aparata, ipak postoje bolji i lošiji stativi. Zbog toga ne bi trebalo da štedite na račun kvaliteta. Čućete da profesionalci često govore o ovoj temi zato što aparati nisu dovoljno stabilni na jeftinim stativima. Zato su i jeftini.

### Skotovi saveti za nabavku opreme

Bogen/Manfrotto 3001BD (oko 120 USD)

Bogen/Manfrotto Mag Fiber 055MF3 (oko 400 USD)

Gitzo G1327 Mountaineer Mk2 (oko 600 USD)



## Kuglasta glava za stativ olakšaće vam život



Evo poente: kada kupite stativ profesionalnog kvaliteta, dobijate samo stativ. Ne dobijate stativ s pričvršćenom glavom stativa – kao što je slučaj kada kupite jeftin stativ – pa glavu morate da kupite posebno (uzgred budi rečeno, ova priča o kuglastoj glavi za stativ ne odnosi se baš striktno na dobijanje oštrih slika, već pre na održavanje vašeg zdravog razuma, pa sam mislio da je bolje da je ubacim). Kuglaste glave za stativ su divne zato što imaju samo jedno obrtno dugme pomoću koga možete brzo, lako i precizno naciljati i postaviti aparat pod bilo kojim uglom (što je ogromna prednost). Najbolje od svega je to što dobre kuglaste glave čvrsto drže vaš aparat u odgovarajućem položaju i sprečavaju da proklizava (lagano se nagnje u nekom pravcu) nakon što ste podesili kadar. Slično kao i stativi, dobre kuglaste glave nisu jeftine ali, ako kupite dobru – zaljubićete se u nju.

### Skotovi saveti za nabavku opreme

Bogen/Manfrotto 486RC2 (oko 65 USD)

Kirk BH-1 (355 USD)




Really Right Stuff BH-55 (455 USD)

## Ne pritiskajte okidač na aparatu (koristite žičani okidač)

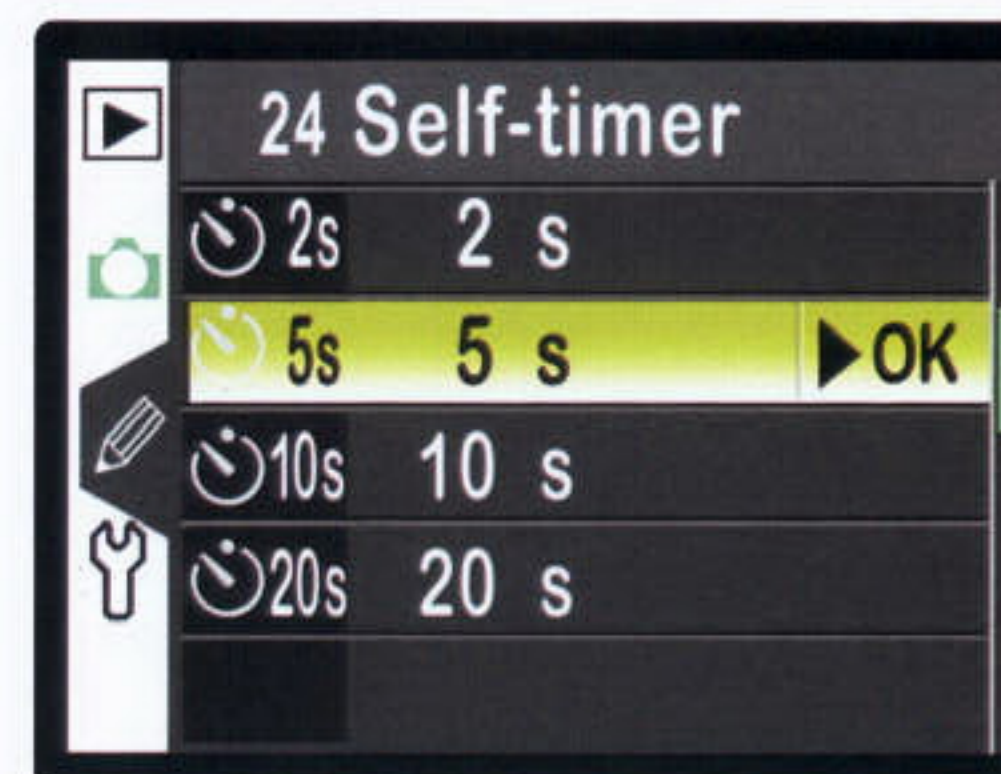


Dobro, sada se malo mučite oko stativa, ali su vaše fotografije mnogo oštrije. Još uvek nisu oštre ko žilet, ali su mnogo oštrije. Šta će vas dovesti do sledećeg nivoa oštine? Žičani okidač. To je kabl koji se priključuje na vaš digitalni fotoaparatus (pa, u svakom slučaju, na većinu poluprofesionalnih ili vrhunskih refleksnih fotoaparata) i na čijem se kraju nalazi dugme. Kada pritisnete to dugme, napravite snimak, a da pri tom nećete ni dodirnuti dugme okidača na samom aparatu. Pa zašto je to toliko važno? Verovali ili ne, zato što se, kada pritisnete dugme okidača na fotoaparatu, aparat pomeri taman toliko da slike ne budu oštre ko žilet. Znam da zvuči kao sitnica, ali nije. Žičani okidač se koristi lakše nego što mislite, a danas se uz većinu aparata mogu koristiti bežični daljinski okidači, koji su takođe prilično jeftini. Sada su vaše fotografije bar za toliko oštrije.

### Skotovi saveti za nabavku opreme

-  Plastični žičani okidač može da se nabavi za oko 8 dolara.
-  Bežični okidač može da se nabavi za oko 25 dolara.
-  Nabavite Nikonov visokokvalitetan daljinski okidač za oko 90 dolara.

## Zaboravili ste daljinski okidač? Upotrebite samookidač



Ako ne želite da koristite žičani okidač (ili bežični daljinski okidač), ili ako ste na snimanju a zaboravili ste ih (što mi se mnogo puta desilo), najbolje je da upotrebite samookidač (tzv. autoknips) koji je ugrađen u vaš digitalni aparat. Znam, samookidač obično koristite kada žurite i hoćete da zaista brzo napravite snimak, ali razmislite – šta radi samookidač? On omogućava da napravite snimak ne dodirujući aparat, zar ne? Tako je! Prema tome, on u osnovi obezbeđuje da se aparat ne pomera – samo morate da sačekate oko 10 sekundi. Ako mrzite da čekate (kao ja), proverite da li na aparatu možete promeniti vreme čekanja do okidanja. Ja sam skratio to vreme na samo pet sekundi (pogledajte gore prikazan Nikonov meni). Pritisnem dugme okidača i – nakon pet sekundi – aparat okine (mislim da je pet sekundi dovoljno da se aparat oporavi od eventualnog pomeranja izazvanog time što sam pritisnuo okidač).

### Bolji žičani okidač

Ako razmišljate o nabavci žičanog okidača da biste smanjili vibracije aparata, bolje je da nabavite elektronski žičani okidač nego onaj pomoću koga se fizički pritiska dugme okidača preko žičane sajle. Bez obzira na to što je i žica bolja od vašeg nespretnog prsta koji izaziva drmanje aparata, ona se ne može porediti sa elektronskom (ili bežičnom) verzijom okidača, pri čijoj se upotrebi aparat uopšte ne dodiruje.

## Super oštrina: podignuto i fiksirano ogledalo



Priznajem, počeli smo da budemo pomalo opsesivni kada je u pitanju drmanje aparata, ali o tome se radi u ovom poglavlju – o sprečavanju bilo kakvog pomeranja kako bi se dobila najoštija i najčistija fotografija. Sledeći trik koji ćemo primeniti jeste podizanje i fiksiranje ogledala. Time se u suštini ogledalo aparata fiksira u gornjem položaju pa se pri snimanju ne pomera sve dok se ne napravi snimak – tako se sprečava pomeranje delova aparata tokom eksponiranja i dobija se mnogo oštija fotografija. Koliko je to važno? Verovatno je od toga važnije samo korišćenje dobrog stativa! Prema tome, morate da ustanovite gde se na vašem aparatu nalazi kontrola za fiksiranje ogledala (većina savremenih digitalnih refleksnih fotoaparata ima ovu funkciju zato što se ona koristi i za čišćenje senzora). Kada na svom aparatu fiksirate ogledalo u gornjem položaju, moraćete dvaput da pritisnete dugme okidača (na žičanom ili daljinskom okidaču): jednom da biste podigli ogledalo, a drugi put da biste napravili snimak. Priznajem, ova tehnika pomalo deluje kao sitničarenje. Da li je zaista toliko značajna? Sama po sebi, nije. Ali kada je dodate uz sve drugo, predstavlja još jedan korak ka dostizanju fotografske nirvane – dobijanja slika oštih ko žilet.

## Isključite funkciju VR (odnosno IS)



Kad je reč o digitalnim objektivima, veliki hit su Nikonov objektiv za smanjenje vibracija (VR) i Canonov objektiv za stabilizaciju slike (IS), koji pomažu da dobijete oštije slike dok snimate iz ruke pri slabom osvetljenju. U osnovi, oni omogućavaju da snimate iz ruke i kad nema dovoljno svetla, zahvaljujući tome što objektiv ostaje stabilan tokom duže ekspozicije; iskreno govoreći, pomoću njih možete postići čuda u situacijama kad ne možete da koristite stativ (na primer, na venčanjima, nekim sportskim događajima, kada snimate u gradu ili na mestima na kojima nije dozvoljeno postavljanje stativa). Ako se nađete u takvoj situaciji, toplo vam preporučujem VR ili IS objektiv. U zavisnosti od toga koji ćete od tih objektivu upotrebiti, postoje i neka pravila o tome kada treba da ih isključite. Na primer, počecemo od Nikona. Ukoliko snimate sa stativa Nikonovim objektivom VR, isključite opciju VR da biste dobili oštije slike (komanda za isključivanje nalazi se na samom objektivu – preklopnik VR prebacite u položaj Off). Netehničko obrazloženje takvog postupka jeste to što VR objektivu traže vibracije. Ako ih ne osećaju oni će ih tražiti, a traženje vibracija tamo gde ih uopšte nema može izazvati (pogađate) blage vibracije. Prema tome, sledite jednostavno pravilo: kada snimate iz ruke, uključite VR odnosno IS. Kada snimate sa stativa, najoštije slike ćete dobiti ako isključite VR odnosno IS. Međutim, postoje neki Nikonovi VR objektiv i neki stariji Canonovi IS objektiv koji se mogu koristiti sa uključenom funkcijom VR odnosno IS i kada snimate sa stativa. Znači, obavezno pročitajte dokumentaciju koju ste dobili sa svojim VR ili IS objektivom da biste videli treba li isključiti te opcije.



## Otvor blende za dobijanje najoštrije slike



Profesionalci koriste još jedan trik: kad god je moguće, pri snimanju podese onaj otvor blende koji daje najveću oštrinu s datim objektivom. Za većinu objektiv, to je za oko dve blende (dva f-broja) manje od maksimalne (što znači da je f-broj veći za dve blende). Na primer, kada biste imali objektiv f/2.8, najoštrije slike biste dobijali s blendom f/5.6 i f/8 (dve blende manje od f/2.8). Naravno, ne možete uvek da izaberete te otvore blende, ali ukoliko ste u situaciji da možete (o čemu ćemo govoriti kasnije u knjizi), takvim načinom snimanja obično ćete dobiti najoštrije slike koje vaš objektiv može da snimi. Ipak, to ne važi za sve objektiv; ukoliko ne važi ni za vaš, odgovarajući otvor blende naći ćete ako obratite pažnju na to s kojim otvorom blende dobijate najoštrije slike. To možete ustanoviti ako u Photoshopu pogledate EXIF podatke o svojim fotografijama (podatke koje digitalni fotoaparati ugrađuju u same snimke): izaberite opciju File Info u meniju File, pa pritisnite stavku Camera Data 1. Prikazaće se otvor blende s kojim je snimljena fotografija. Ukoliko ustanovite da je većina vaših najoštrijih snimaka napravljena sa određenim otvorom blende, našli ste ono što ste tražili. Ipak, ne dozvolite da zbog toga zanemarite najvažniji razlog zbog kojeg birate određeni otvor blende, a to je da biste postigli dubinsku oštrinu koja vam treba za dati snimak. U svakom slučaju, lepo je znati koji otvor blende valja izabrati kada vam je glavna briga oštrina snimka, a ne dubinska oštrina.

## Dobra optika čini čuda



Da li nabavka zaista dobrog objektiv značajno utiče na oštrinu? Apsolutno! Nedavno sam s prijateljem snimao u Nacionalnom parku Zion u državi Juta. On je upravo bio kupio nov Canonov objektiv EF 24–70mm f/2.8L. Nije jeftin, ali – u fototehnici, kao i u životu – stvari koje su zaista dobre, skupe su. Njegov drugi objektiv bio je relativno jeftin teleobjektiv sa zumom koji je koristio već nekoliko godina. Kada je video razliku u oštrini između fotografija snimljenih novim, kvalitetnim objektivom i onim jeftinim, nije više hteo da koristi svoj stari teleobjektiv. Koristio ga je godinama a onda – za samo jedan dan – nakon što je video razliku, odložio ga je u staro gvožđe. Prema tome, ako razmišljate o kupovini zum objektiv od 295 dolara, jasno je da vam oštrina nije najveći prioritet. Kvalitetan objektiv je ozbiljna investicija. Ako vodite o njemu računa, dobijaćete pomoću njega kristalno čiste fotografije koje je nemoguće dobiti pomoću jeftinih objektiv.



Kada govorimo o kvalitetu objektiv, ne koristimo reč „objektiv“. Suviše je razumljiva. Umesto toga kažemo, na primer: „Pera je nabavio super optiku“ ili „Mora da se ispruži za dobru optiku“ itd. Isprobajte taj način govora kada sledeći put odete u lokalnu radnju, pa vidite da li vas prodavci prepoznaju kao „člana kluba“.

## Ne povećavajte ISO osetljivost čak ni kada je svetlo prigušeno



Kada snimate sa stativa a svetlo je prigušeno ili slabo, ne povećavajte vrednost ISO osetljivosti (to je digitalni ekvivalent osetljivosti filma). Ostavite ISO osetljivost na najnižoj vrednosti koju nudi vaš aparat (ISO 200, 100 ili 50, ukoliko tako niske vrednosti postoje na vašem aparatu, kao u gore prikazanom Nikonovom meniju) kako biste dobili najoštrije, najčistije fotografije. Kada se ISO osetljivost poveća, na fotografijama se pojavljuje šum (vidi se zrno), a to ne želite (naravno, ako snimate iz ruke i nemate izbora, kao pri snimanju venčanja u polumračnoj crkvi, onda je neophodno povećati ISO osetljivost; s druge strane, kada snimate sa stativa, izbegavajte visoku ISO osetljivost kao kugu – i svaki put ćete dobiti najčistije i najoštrije slike).

### Kršenje PRAVILA

Šta da radite kada ne možete da koristite stativ (npr., kada na datom mestu nije dozvoljeno postavljanje stativa)? U tom slučaju, ako tamo gde snimate ima dovoljno svetla, koristite što kraće ekspozicije kako biste smanjili uticaj drmanja aparata u ruci. Postavite aparat u režim prioriteta zatvarača i izaberite ekspoziciju čija je vrednost brojčano jednaka žižnoj daljini objektiva ili je veća od nje (za objektiv od 180 mm to znači snimanje pri ekspoziciji od 1/200 sekunde).

## Zumirajte da biste proverili oštrinu



Canon



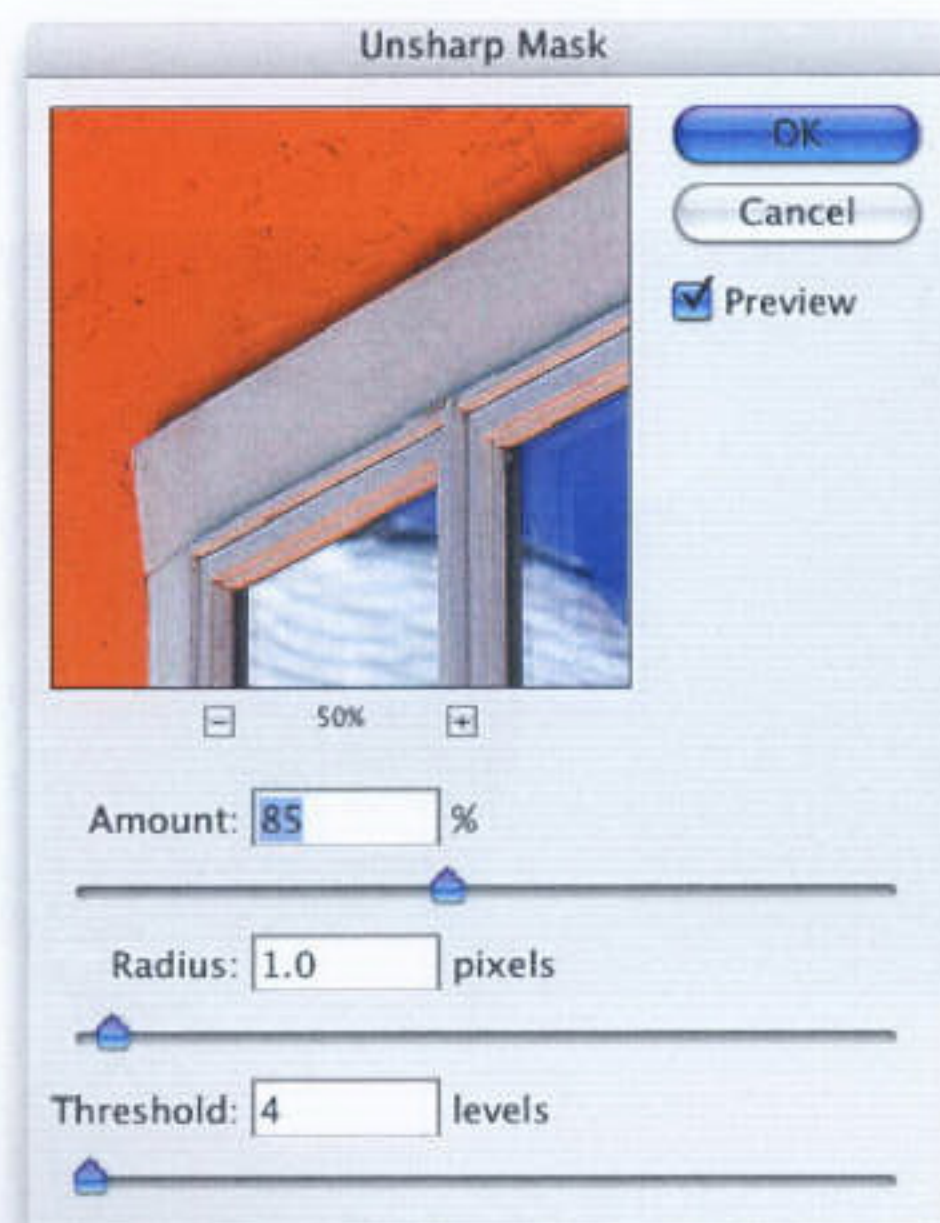
Nikon

Evo tužne činjenice o digitalnoj fotografiji – sve izgleda oštro i u fokusu kada snimljenu fotografiju pogledate na malom LCD ekranu na poledini aparata. Kada je fotografija prikazana tako umanjena, skoro uvek deluje oštro. Međutim, uskoro ćete shvatiti (čim otvorite fotografiju na računaru) da ne smete uopšte da se pouzdate u taj malecki ekran – morate da zumirate kako biste proverili oštrinu slike. Na poledini aparata nalazi se dugme za zumiranje koje omogućava da značajno uveličate prikazanu sliku kako biste videli da li je zaista oštra. To uradite odmah – čim snimite sliku – kako biste imali priliku da napravite nov snimak ako nakon zumiranja ustanovite da je zamućena. Profesionalci uvek ovako proveravaju oštrinu zato što su se mnogo puta opekli.

### Podešavanje proizvoljnog stepena zumiranja

Neki od savremenih refleksnih aparata imaju opciju za brzo zumiranje, koja omogućava da podesite određen stepen zumiranja. U uputstvu za rukovanje pogledajte da li vaš aparat ima tu opciju.

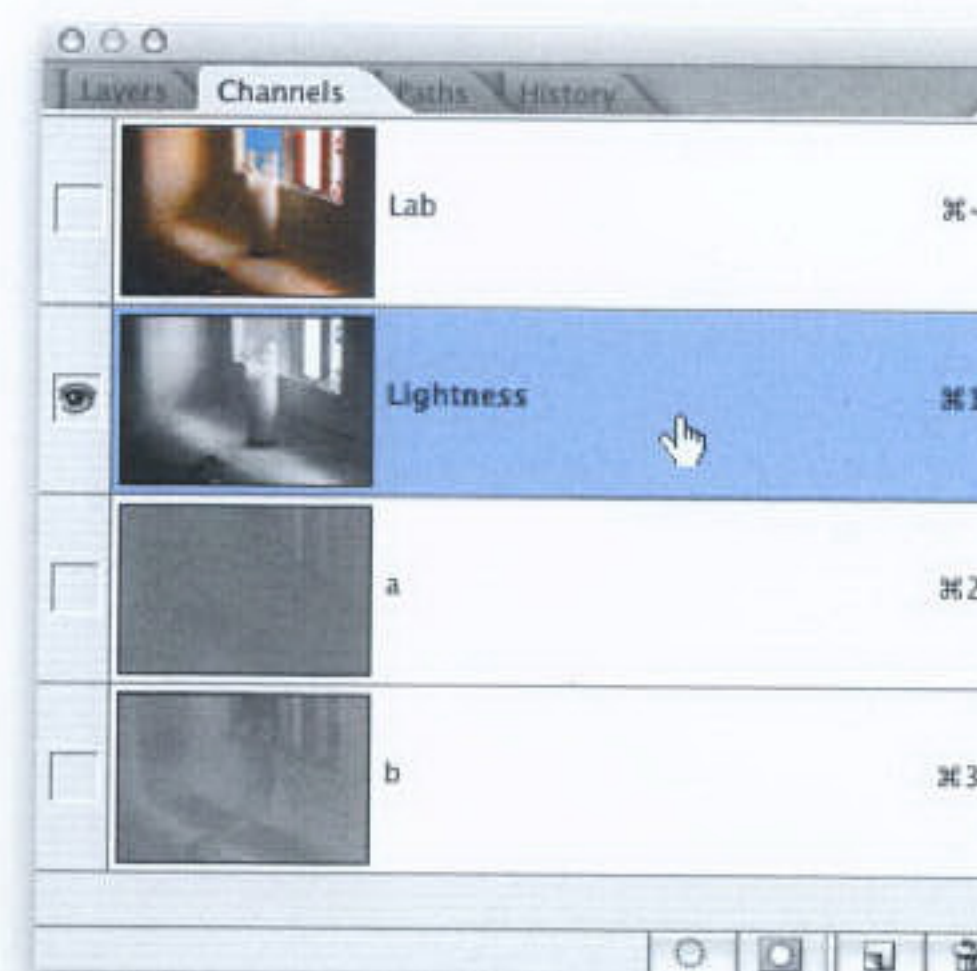
## Naknadno izoštravanje u Photoshopu



Ako ste pratili sve dosad iznete savete iz ovog poglavlja i napravili lepe, oštre fotografije, možete ih dodatno izoštriti u Adobe Photoshopu (softverski alat za obradu fotografija koji koriste profesionalci) ili u programu Adobe Photoshop Elements (poluprofesionalna verzija). Koje fotografije treba izoštriti u Photoshopu? Sve. Apsolutno sve fotografije koje snimimo izoštravamo pomoću Photoshopovog filtra Unsharp Mask. Slažem se, na prvi pogled deluje da će nešto što se zove „unsharp“ zamutiti vaše slike, ali nije tako – filter je dobio ime po tradicionalnoj tehnici korišćenoj u mračnoj komori, pa ne dajte da vas to zbuni. Postupak je jednostavan. Samo otvorite fotografiju u Photoshopu, iz menija Filter izaberite opciju Sharpen, a zatim opciju Unsharp Mask. Kada se prikaže okvir za dijalog, videćete tri klizača koji služe za primenu različitih parametara izoštravanja. Neću vas gnjaviti s tehničkim detaljima nego ću navesti tri skupa parametara za koje sam ustanovio da čine čuda.

- (1) Za ljude: Amount 150%, Radius 1, Threshold 10
- (2) Za panorame grada, snimanje u gradu i na putovanjima: Amount 65%, Radius 3, Threshold 2
- (3) Za svakodnevnu opštu upotrebu: Amount 85%, Radius 1, Threshold 4

## Profesionalno izoštravanje



Tehnika izoštravanja koju ću ovde opisati primenljiva je samo u punoj verziji Photoshopa (znači, ne u programu Photoshop Elements), zato što se koristi Photoshopova paleta Channels (koju program Elements nema). Ukoliko imate Photoshop, znajte da ovu metodu profesionalci najčešće koriste; ona omogućava da bolje izoštrite slike a da pri tom ne dobijete ružne oreole i obojene artefakte koji se ponekad pojavljuju kada primenjujete mnogo postupaka izoštravanja. Evo kako se to radi:

- (1) Iz menija Image izaberite stavku Mode, pa zatim Lab Color.
- (2) Na paleti Channels pritisnite kanal Lightness. (Napomena: ovaj kanal sadrži samo detalje slike, a ne i boju, pa tako izbegavate neke probleme s bojama koji se javljaju pri izoštravanju slike u punom koloru.)
- (3) Primените filter Unsharp Mask, koristeći parametre navedene na prethodnoj strani.
- (4) Pokušajte da ponovo primenite filter Unsharp Mask, uz iste parametre. Ako slika deluje preoštro, pre nego što uradite bilo šta drugo, iz menija Edit izaberite opciju Fade Unsharp Mask. U okviru za dijalog Fade postavite klizač Opacity na 50% da biste pri drugoj primeni smanjili dejstvo filtra na polovinu.
- (5) Vratite se u meni Image i izaberite Mode, a zatim RGB Color.

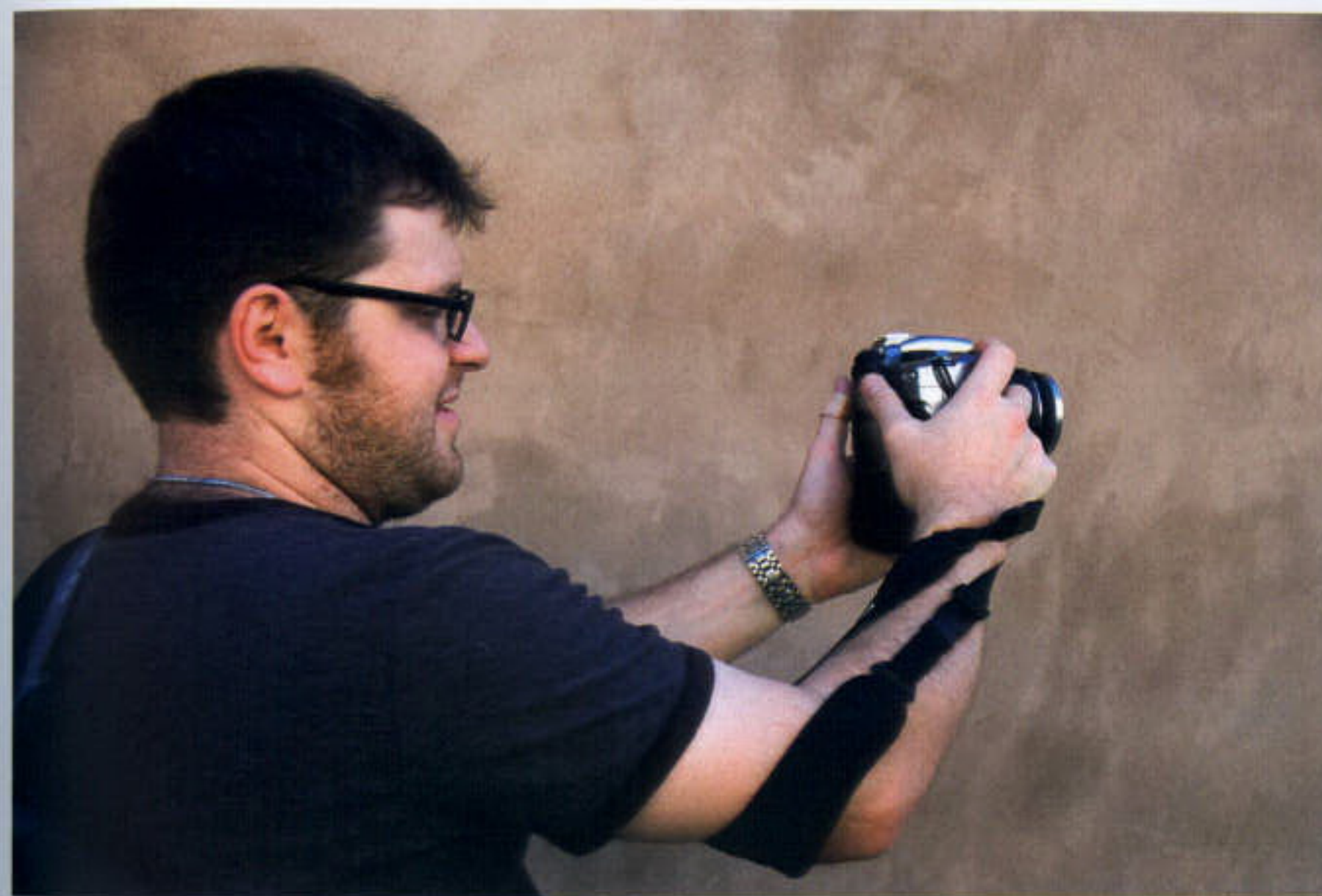
To je sve – prilično lako kada znate tajnu, zar ne?

## Trik za izoštravanje pri snimanju iz ruke



Kad god snimate iz ruke u bilo kakvim uslovima osim po lepom, sunčanom danu, rizikujete da dobijete mutne fotografije zato što se aparat mrda, je l' tako? Pa, kada sledeći put budete morali da snimate iz ruke i osvetljenje ne bude optimalno, a vi se brinete da nećete dobiti fotografije oštre ko žilet, isprobajte trik koji profesionalci koriste u takvim situacijama – pređite u režim kontinualnog (rafalnog) snimanja i držite pritisnut okidač da biste snimili niz fotografija umesto samo jedne ili dve. Velika je verovatnoća da će bar jedna od tih desetak fotografija biti oštra ko žilet, a ako se radi o važnom snimku, opisani trik često pomaže. Koristio sam ga u brojnim prilikama i spasao me je više puta. Na slici je prikazano Nikonovo dugme za kontinualno snimanje. U poglavlju 5 naći ćete više detalja o kontinualnom (rafalnom) snimanju aparatima Nikon i Canon.

## Stabilnije snimanje iz ruke



Ovaj trik sam pokupio od fotografa Džoela Lipoveckog (Joel Lipovetsky, prikazan na slici). Kada smo snimali zajedno, video sam kako mu je kaiš aparata čvrsto omotan oko ruke dok drži aparat – tu tehniku on zove „Stisak smrti.“ Ona vam pruža dodatnu stabilnost i omogućava da dobijete oštrije fotografije dok snimate iz ruke. Kaiš aparata treba da obavijete oko ruke neposredno iznad lakta, zatim da ga omotate sa spoljne strane ručnog zgloba (prema slici) i da ga prilično čvrsto zategnete, pa ćete znatno stabilnije držati aparat u ruci. Način uvijanja kaiša vidite na slici ali je prikazana poza data samo kao ilustracija – i dalje morate da pristonite aparat uz oko i da, kao i uvek, pogledate kroz tražilo. Zahvaljujem se Džoelu što je s nama podelio ovaj iznenađujuće dobar trik.

### Osloni se na mene!

Kada ne mogu da koriste stativ, profesionalci primenjuju još jedan trik: (a) naslanjaju se uza zid da bi bili stabilniji – ako su oni stabilni, i aparat je stabilniji, ili (b) oslanjaju ili postavljaju objektiv na gelender, ogradu, ili neki drugi nepokretan objekat koji im služi kao zamena za stativ. Potrudite se da uvek potražite takve objekte kada uza se nemate stativ ili ne možete da ga koristite – razlika može da bude dramatična.

## Poglavlje 2

# Profesionalno fotografisanje cveća

## Ima tu više trikova nego što mislite



Verovatno ste iznenađeni što je celo jedno poglavlje posvećeno slikanju cveća. Deluje da je lako fotografisati cveće, zar ne? Ono samo stoji tamo negde i ne mrda. Živopisnih je boja, pobuđuje pažnju i ljudi vole da ga gledaju. Trebalo bi da je krajnje jednostavno napraviti dobar snimak cveća. Ali znate šta? Nije jednostavno. Komplikovano je. Veoma komplikovano. A znate li zašto? Zbog oprašivanja. Da, dobro ste pročitali; zbog oprašivanja koje se spontano odvija u prirodi, iznad cveća se formira tanak refleksioni sloj koji se obično ne vidi golim okom, ali savremeni CMOS i CCD senzori digitalnih fotoaparata registruju ovu refleksiju pa se preko vaših slika pojavljuje sivkasti ton. Ne samo što onda vaše slike postaju malo sivkaste (pa cveće gubi dosta od svojih živopisnih boja), nego bivaju i mutnije. Postoji specijalan fotografski filter (oznaka mu je Flora 61B, a proizvodi ga PhotoDynamics) koji pomaže da se ublaži efekat polenskog sloja pa slika biva oštija i manje sivkasta. Međutim, zbog sankcija koje je uvela američka Federalna komisija za trgovinu, ovaj filter više ne možemo da kupujemo direktno. Naročito zato što sam sve ovo izmislio. Ne mogu da verujem da ste opet naseli. Ozbiljno, kako mislite da pravite dobre fotografije cveća ako nasedate na stari trik s filtrom Flora 61B? Dobro, malo se šalim, ali vam najozbiljnije kažem da je dobijanje dobrog snimka cveća umetnost; ako budete pratili savete koje dajem u ovom poglavlju, sledeći snimak cveća koji napravite biće mnogo bolji (posebno ako vam ne smeta sivkasti ton i neizostrenost koje prouzrokuje polen). Vidite, opet sam počeo. To je bolest.





## Ne slikajte cveće odozgo



SCOTT KELBY

Ako biste po lepom danu prošli pored nekog cvetnog polja ili duž staze u bašti, odozgo biste gledali cveće kako raste iz zemlje, zar ne? Ukoliko biste to cveće fotografisali iz stojećeg položaja, gledajući ga iz uobičajene perspektive – znači, odozgo – snimci bi delovali vrlo, pa... prosečno. Ako hoćete da napravite zaista vizuelno zanimljive fotografije cveća, morate ga snimati pod neuobičajenim uglovima. To najčešće znači da ga ne snimate odozgo s visine, već da se sagnete i da ga snimate s njegovog nivoa. To je još jedna od onih stvari koje profesionalci rade rutinski a većina amatera zanemaruje. Ako želite da napravite zaista izuzetne fotografije cveća, moraćete da isprljate ruke (ili bar kolena). Gornji snimci prikazuju razliku između navedena dva pristupa: levo je tipičan snimak cveća s visine; desno je snimak istog cveća, koji sam napravio 30 sekundi kasnije pri istom osvetljenju i istoj žižnoj daljini objektiva, ali sam slikao sa strane (klečeći na jednom kolenu) a ne odozgo, iz stojećeg položaja. Uočite razliku koja se postiže snimanjem iz neuobičajenog ugla. Znači, da biste napravili dobre fotografije cveća, najpre odaberite položaj, pa nemojte snimati odozgo, iz stojećeg položaja. Uzgred, kada ste već tamo dole, pokušajte da se potpuno sagnete (skroz ispod cveća) i da ga slikate odozdo kako biste dobili fascinantne fotografije snimljene iz retko viđenog ugla!



## Slikanje cveća pomoću zum objektiva



SCOTT KELBY

Ne morate imati makro objektiv da biste pravili dobre fotografije cveća – zum objektiv su sasvim solidni za tu svrhu, i to iz dva razloga: prvo, često možete da zumirate dovoljno da vam cvet skoro ispuni kadar, i drugo, pomoću zum objektiva lako je defokusirati pozadinu, tako da samo cvet bude izoštren. Najpre snimajte u režimu u kome je prioritet dat otvoru blende (postavite točičić za izbor režima na A), pa koristite najveći otvor blende koji omogućava vaš objektiv (drugim rečima, ako imate objektiv f/5.6, koristite blendu f/5.6). Zatim pokušajte da izdvojite jedan cvet ili malu grupu blisko postavljenih cvetova, i fokusirajte samo to što ste izdvojili. Kada to uradite, pozadina će biti van fokusa i neće smetati posmatraču, a imaćete vizuelno jaču kompoziciju.

### Štedite kolena dok snimate cveće

Ako nameravate da se ozbiljnije bavite slikanjem cveća, trebaće vam jeftin pribor koji se ne nabavlja u prodavnici foto-opreme, ali koji ćete svakako hteti da imate – to su štitnici za kolena. Oni će vam postati najbolji prijatelji. Pronaći ćete ih u prodavnicama poljoprivredne i baštovanske opreme.



## Koristite makro objektiv da biste prišli sasvim blizu



Ako ste se ikad pitali kako profesionalci prave one snimke iz neverovatne blizine (koja je obično dostupna samo pčelama dok skupljaju polen), odgovor glasi: imaju makro objektiv. Makro objektiv (ili skraćeno, samo „makro“) omogućava da objekat koji fotografirate vidite u razmeri 1:1 i da otkrijete svet cveća na način koji je moguć samo s tim tipom objektiv. Makro objektiv ima vrlo malu dubinsku oštrinu – toliko malu da pri fotografisanju ruže, latice u prednjem planu mogu da budu izoštrene, a one pozadi – mutne. Pri tom ne govorim o buketu ruža u vazi nego o jednoj jedinoj ruži. Uzgred, kada koristite makro objektiv, *morate* (vidite li kako je ova reč ispisana kurzivom?), *morate*, *morate* snimati sa stativa. Kada se potpuno približite cvetu, i najmanji pomeraj će vam upropastiti fotografiju, pa primenite sve tehnike izoštravanja pomenute u poglavlju 1 da biste osvojili čudesan svet fotografisanja cveća iz blizine.

### Pretvorite svoj zum objektiv u makro zum

Lako je – samo svom zum objektivu dodajte predleću (opisana na sledećoj strani). Kao što sam pomenuo, korišćenje ovih predleća (zovu se i diopteri, ima ih i sa dva elementa) jeftinije je rešenje od kupovine pravog makro objektiv; uz to, kada zum objektivu dodate predleću, dobijate i mogućnost zumiranja. Možete kupiti i predleće s jednim elementom – one obično ne daju tako oštre ivice, ali to za fotografisanje cveća nije mnogo važno.



## Ne možete da si priuštite makro? A predleću?



Ovaj trik sam naučio od svog prijatelja (i čuvenog fotografa životinja i prirode) Musa Pitersona (Moose Peterson); treba da pretvorite svoj teleobjektiv u makro objektiv, a da bude triput jeftiniji i desetak puta lakši i manji od pravog. Predleća izgleda kao deo filtera (debela je oko 2,5 cm), i ima navoj pomoću kojeg se pričvršćuje i na Canon i na Nikon objektiv – na isti način kao klasičan filter – ali pretvara vaš zum objektiv u makro zum. Mala predleća je super zato što:

- (1) zauzima malo mesta u fotografskoj torbi;
- (2) lakša je od 100 g;
- (3) i – najbolje od svega – prilično je jeftina (posebno u odnosu na pristojan makro objektiv za koji biste morali da izdvojite najmanje 500 dolara).

Predleća se na engleskom zove Close-Up Lens. (Čak i ako je proizvodi Canon, možete nabaviti verziju koja se pričvršćuje na Nikonov objektiv. Koliko je meni poznato, to je jedina Canonova komponenta koja je namenjena za Nikonove aparate. Za svoj Nikon VR objektiv od 70–200 mm koristim predleću Canon 500D, od 77 mm, i ona čini čuda.) Pa, koliko košta to malo čudo? Zavisno od veličine objektiv za koji treba da se pričvrsti, cene se kreću od oko 70 do oko 140 dolara. Nije loše!



## Kada treba slikati cveće?



©ISTOCKPHOTO/ANDREI BOTEZATU

Postoje tri idealne situacije za slikanje cveća:

(1) Oblačni, tmurni dani. Kada je sunce skriveno iza oblaka, senke su meke, a bogate boje cveća nisu isprane pod dejstvom oštrih, direktnih sunčevih zraka. Zbog toga su tmurni dani idealni za fotografisanje cveća. U stvari, verovatno postoji samo jedna situacija u kojoj je bolje fotografisati cveće nego po tmurnom danu, a to je...

(2) Odmah posle kiše. To je čaroban trenutak za slikanje cveća. Snimajte ga dok je nebo i dalje tmurno a kišne kapi još na laticama. Naravno, da biste zaštitili svoj aparat (i sebe), nemojte snimati po kiši. Ukoliko imate makro objektiv, ovo je pravi trenutak da ga upotrebite. Dok snimate makro fotografiju, ne zaboravite da snimate i kišne kapi na lišću i stabljikama, i to tako da se u kapima reflektuju boje cveća (razume se, ne zaboravite ni to da je pri makro fotografisanju neophodno da koristite stativ).

(3) Ako snimate po sunčanom danu, neka to bude ujutro ili kasno popodne. Da biste najbolje iskoristili takvo svetlo, upotrebite dugačak zum objektiv, postavite se tako da cveće bude osvetljeno otpozadi i dobićete prilično spektakularno (mada kontrolisano) pozadinsko osvetljenje.



## Ne čekajte kišu – napravite je sami!



SCOTT KELBY

Možda će vam se u prvom trenutku ova tehnika učiniti neubedljivo, ali bićete zapanjeni kako dobro funkcioniše. Umesto da čekate kišni dan da biste slikali cveće, ponesite mali raspršivač, napunite ga vodom i sami poprskajte cveće. U lokalnoj prodavnici baštovanske opreme ili u većoj samoposluzi potražite jeftin raspršivač, i videćete da s njim možete mnogo da postignete. Samo nekoliko puta špricnite cveće i dobićete lepe kapi vode na laticama, a niko neće znati da niste strpljivo čekali da se umeša majka priroda. Nabavite dovoljno mali raspršivač kako biste mogli da ga nosite u fotografskoj torbi (prazan, naravno). Uzgred, tehniku s raspršivačem upotrebio sam pri snimanju žutih ruža koje sam kupio svojoj ženi, a – pošto sam koristio makro objektiv – gore prikazana fotografija izgleda kao da sam je snimio u aleji ispred Bele kuće nakon prolećnog pljuska. Isprobajte ovo jednom prilikom – počecete da verujete u čuda.

### Savet kome nije mesto u ovoj knjizi

Nošenje malog raspršivača u torbi za fotoaparat ima još jednu skrivenu namenu: uklanjanje nabora sa odeće. Samo malo poprskajte svoju košulju, sportsku jaknu, fotografski prsluk itd. pre nego što odete na spavanje i, kada se probudite, videćete da su nabori nestali. Znam, to baš i nema veze s fotografijom, ali mi je ostalo malo prostora na dnu ove strane pa sam smislio da proturim i ovaj mali praktičan savet.





## Cveće na crnoj pozadini



SCOTT KELBY

Pri snimanju cveća, jedna od najupečatljivijih kompozicija je postavljanje samo jednog cveta na crnu pozadinu. Crnu pozadinu možete dodati i u Photoshopu, ali to je najčešće suvišan posao. Umesto toga, uradite ono što rade profesionalci – postavite crnu pozadinu iza cveta kad ga slikate. Moj prijatelj Vinsent Versače (Vincent Versace), jedan od vodećih profesionalnih fotografa prirode (i instruktora), otkrio mi je svoj trik – on nosi crnu jaknu kad je na zadatku fotografisanja cveća i, ako ugleda cvet koji bi želeo da snimi na crnoj pozadini, zamoli svog pomoćnika (ili prijatelja, ili suprugu, ili prolaznika itd.) da drži njegovu jaknu iza cveta. Znam, zvuči blesavo – dok sami ne isprobate ovaj trik. Ako snimate cveće u zatvorenom prostoru (ja slikam skoro svaki cvetni aranžman koji poklonim svojoj supruzi ili koji dobijemo od prijatelja), kupite metar crnog somota i postavite ga iza cveća. Možete ga prisloniti uz bilo šta (sramota me da priznam, ali koristio sam čak i sinovljevu kutiju kornflejksa). Postavite crnu pozadinu na metar iza cveća (tada svetlo ne pada direktno pa je crna pozadina zaista crna) i krenite sa snimanjem. O tome kakvo je osvetljenje najbolje, saznaćete ako nastavite da čitate.



## Snimanje na beloj pozadini



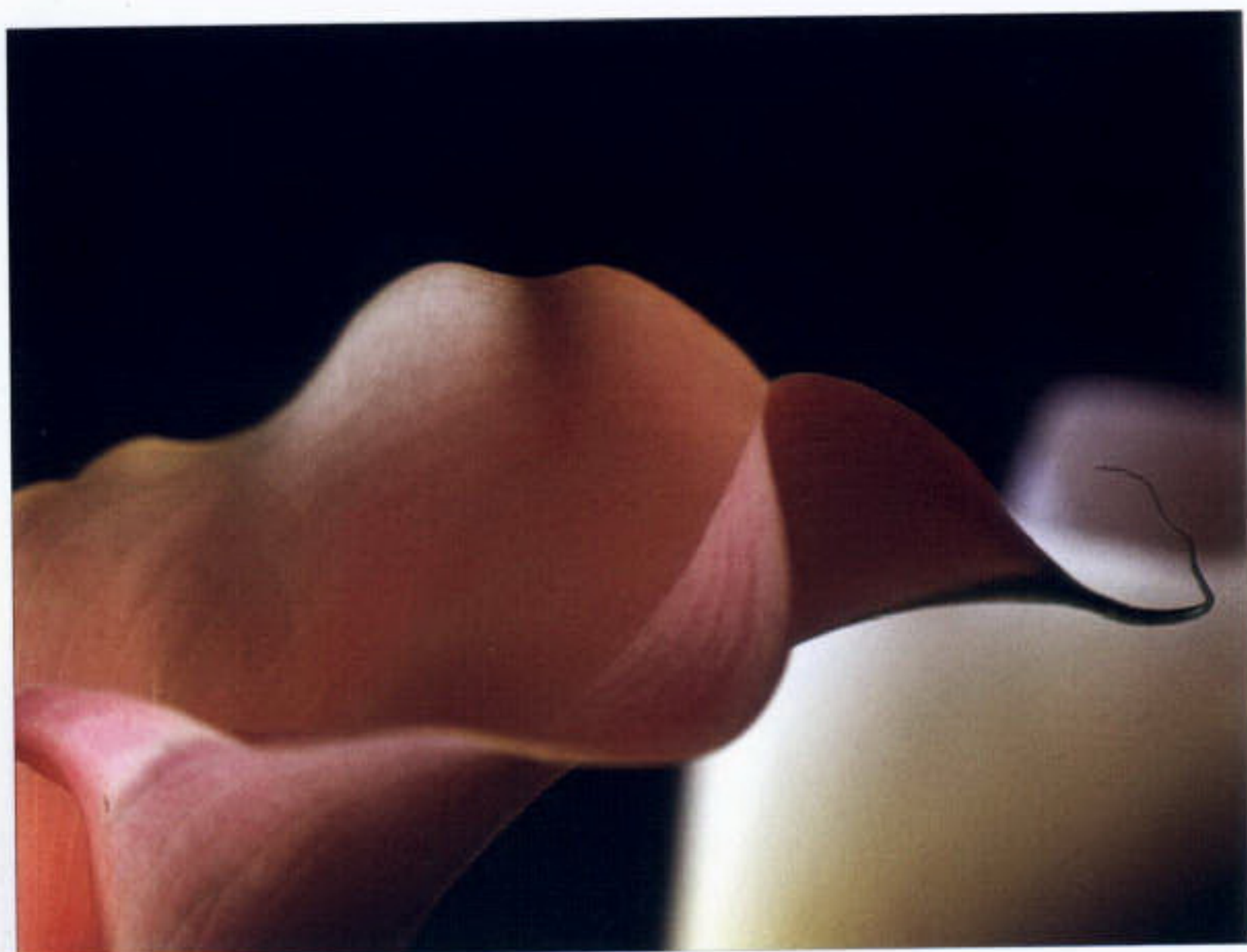
SCOTT KELBY

Još jedan popularan način slikanja cveća jeste snimanje naspram bele pozadine. Mogli biste da u lokalnoj prodavnici foto-opreme kupite bešavnu rolnu papira (prilično je jeftina), ali je najčešće preširoka za vaše potrebe. Uz to, ukoliko ne snimate cveće za cvećara, obično nećete želiti da se vidi vaza. Ja u prodavnici kancelarijske opreme kupim 2–3 debela i kruta bela kartona veličine oko 50 × 75 cm. Obično jedan postavim iza cveća (u vazii), a drugi koristim za odbijanje prirodnog svetla (koje dolazi kroz prozor osvetljen indirektnim sunčevim svetlom) ka beloj pozadini kako ona ne bi delovala kao da je siva. I u ovom slučaju, rastojanje između cveća i pozadine treba da bude oko metar. Koristite prirodno svetlo da biste snimili cveće naspram nečega što izgleda kao kompaktna bela pozadina dodata u Photoshopu, ali je – u stvari – dobijena jednostavnije zato što ste sve uradili direktno pomoću fotoaparata.

### Iskoristite zavesu za kadu

Ako kupite belu zavesu za kadu koja se pominje u savetu na sledećoj stranici, evo još jednog načina da uštedite koji dinar – upotrebite zavesu kao belu pozadinu. Pod uslovom da koristite malu dubinsku oštrinu, niko neće primetiti da je ta bela pozadina na vašoj fotografiji – zavesa za kadu. Samo nemojte da snimate sa otvorima blende f/11 ili f/16. Ukoliko to uradite, čućete komentare tipa: „Ej, lepa ti je zavesa za kadu,“ ili „je l' to snimljeno u kupatilu?“

## Idealno svetlo za snimanje cveća u sobi



SCOTT KELBY

Ako cveće slikate u zatvorenom prostoru, ne morate da kupujete skupu opremu za osvetljavanje (konačno nešto na šta ne morate da potrošite gomilu para), zato što cveću prija difuzno prirodno svetlo. Kad kažem difuzno, mislim na to da se ne radi o direktnoj sunčevoj svetlosti; odgovaraće svako meko svetlo koje ulazi kroz prozor. Još bolje je kad je prozor veoma prljav, zato što je onda svetlo još mekše. Znači, potražite u svojoj kući, kancelariji, u svom studiju itd. prozor koji nije izložen direktnom sunčevom svetlu. Zatim postavite cveće blizu tog prozora, i to tako da dobijete bočno osvetljenje (ukoliko prirodno svetlo pada na cveće s prednje strane, cveće će izgledati nekako ravno – a vama treba ta dodatna dimenzija koju unosi bočno osvetljenje). Postavite stativ tako da cveće snimate u nivou očiju (ne zaboravite, nemojte snimati cveće odozgo). Sada ste spremni da snimate na divnom, mekom svetlu, a niste morali da potrošite ni dinar (barem ne na osvetljenje).

### Kako da prevarom stvorite idealno prirodno svetlo

Ako kroz sve vaše prozore bije direktno sunčevo svetlo, možete da varate. Idite u lokalnu prodavnicu i kupite dve stvari: (1) prozirnu, mat-belu zavesu za kađu i (2) rajsnađle. Rajsnađlama pričvrstite zavesu za svoj direktno osvetljen prozor i uživajte u najboljem prirodnom difuznom svetlu koje ste ikada videli. Ne brinite – neću nikom da kažem.

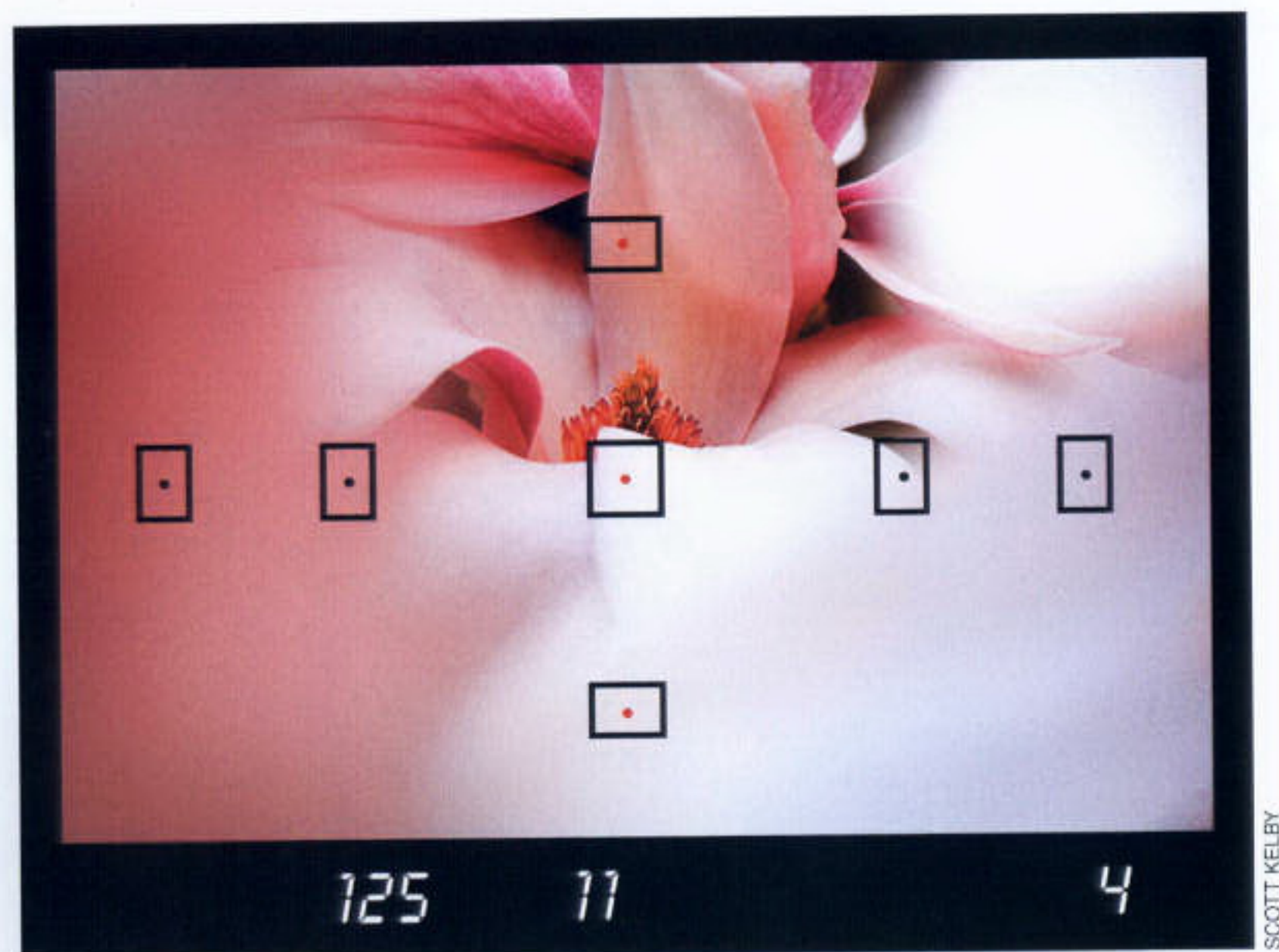
## Gde da nađete lepo cveće za slikanje



©ISTOCKPHOTO/CHRIS BENICE

Ovo može izgledati kao najbezvezniji savet u knjizi zato što je toliko prost, ali ne biste verovali koliko sam ga puta delio fotografima koji bi na to rekli: „Uh, nikad se ne bih toga setio.“ Da biste napravili zaista odlične snimke cveća, otiđite u lokalnu cvečaru ili na pijacu i kupite ga („ma nemoj!“ – kažete vi). Možete izabrati baš onaj cvet koji hoćete (ja volim da slikam ruže, kale i bele rade), a velika je verovatnoća da ćete dobiti cveće u odličnom stanju (sveže). Kako sami birate, nećete uzeti oštećene cvetove i, uz to, ne morate dodatno da plaćate aranžman. Za par stotina dinara dobićete izuzetno atraktivne objekte za fotografisanje i moći ćete da snimate cveće dok je najsvežije (mada ponekad morate sačekati dan-dva da se ruže potpuno rascvetaju).

## Zaustavite vetar



Ako cveće snimate na otvorenom prostoru – u prirodi – sigurno ćete naleteti na prirodnog neprijatelja fotografa cveća – vetar. Ništa ne nervira toliko kao kad stojite – stativ postavljen, aparat naciljan, kadar izoštren – i čekate da se vetar dovoljno smiri kako biste napravili snimak. Takva situacija je posebno loša ako snimate makro objektivom, pošto tada i najmanji pokret znači katastrofu (pa, ne baš katastrofu, ali veoma mutnu fotografiju). Možete isprobati stari trik – zaklanjanje vetra telom (koji je, uzgred, retko delotvoran), ali je mnogo bolje pustiti da aparat sredi taj problem. Postavite aparat u režim u kome zatvarač ima prioritet (tj. kada vi upravljate brzinom zatvarača a aparat sam podešava ostale parametre da biste dobili odgovarajuću ekspoziciju), a zatim povećajte ekspoziciju na najmanje 1/250 sekundi. Time ćete najčešće zamrznuti pokret izazvan vetrom (osim ako je sezona uragana). Ukoliko duža ekspozicija ne obavi posao, morate se vratiti na Plan B, po kome je vetar objekat snimanja. Tačno tako – ako ne možete da ih pobedite, pridružite im se! Izaberite dugačku ekspoziciju da biste videli kako se cveće pomera (zaista ćete videti tragove pokreta cveta dok je otvoren zatvarač), a na kraju ćete dobiti fotografiju na kojoj se „vidi“ vetar, pa će i cveće izgledati potpuno drugačije. Isprobajte ovaj trik s „hvatanjem vetra“ – možda ćete posle toga poželeti da dune vetar nakon što završite uobičajeno snimanje cveća u krupnom planu.

## Poglavlje 3

# Profesionalno snimanje venčanja

Slike s venčanja ne možete snimiti ponovo. Moraju biti dobre iz prve!



Ako živite svoj život i mislite u sebi: „Dosad je bilo lako“, znači da je vreme za snimanje venčanja. Ne brinite, nećete morati da ga tražite – ako imate makar jedan dugačak objektiv (200 mm ili duži), ono će pronaći vas. Razlog je to što ljudi misle da ste ozbiljan fotograf ukoliko imate dugačak objektiv. To je tačno. Ozbiljno, pokušajte sledeće: pojavite se na nekom događaju sa objektivom dužine od 200 do 400 mm montiranim na vaš aparat i ljudi će vam se bukvalno sklanjati s puta. Pretpostaviće da vas je angažovao organizator događaja i da ste zvaničan fotograf manifestacije, pa će se skloniti u stranu kako bi vam omogućili da slikate. To je isto kao kad se u fabrici pojavite s tehničkim crtežima – ljudi pretpostavljaju da ste tu zvanično i puštaju vas da radite svoj posao. Dodajte tome fotografski prsluk i bićete u istoj situaciji kao da imate zvaničnu novinarsku propusnicu za sve događaje (isprobajte ovaj trik – bićete iznenađeni kako dobro funkcioniše). Bilo kako bilo, ako imate dugačak objektiv, pre ili kasnije će se ženiti/udavati neko ko neće imati novca za profesionalnog fotografa (na primer, vaš rođak Pera). Pitaće vas: „Možeš li da slikaš naše venčanje?“ A vi, pošto ste po prirodi dobri, reći ćete: „Naravno.“ Velika greška. Odraćete se od posla, propustićete klopu, piće i zabavu, i iskusićete stres kakav doživljavaju samo operateri radara NORAD koji motre na Severnu Koreju. Ceremonija venčanja odigrava se samo jednom u realnom vremenu. Nećete imati priliku da određeni trenutak slikate ponovo, nema mesta za brljotine, niti za opravdanja. Ne dozvolite da Perina nevesta pobesni – pročitajte prvo ovo poglavlje.



## Trik za slikanje u slabo osvetljenoj crkvi



Mada bi trebalo da pri snimanju protokolarnih skupova (grupnih snimaka nakon ceremonije – s mladom, mladoženjom, članovima porodice itd.) koristite stativ, kada slikate ceremoniju venčanja pri slabom svetlu – na primer u crkvi – često ćete morati da snimate iz ruke. To je zaista problem. Kad snimate iz ruke pri nedovoljnoj osvetljenosti, skoro sigurno ćete dobiti zamućene slike (zbog dugačke ekspozicije koja je potrebna pri slabom svetlu). Pa kako onda profesionalci uspevaju da na mestima kao što su crkve snime superoštre fotografije? Oni primenjuju dva trika: prvo, povećavaju ISO osetljivost svog aparata (digitalnu osetljivost filma). Današnji digitalni refleksni fotoaparati (posebno Nikon i Canon) omogućavaju da se pri snimanju s veoma visokom ISO osetljivošću dobiju snimci s malo vidljivog šuma. Do koje osetljivosti možete da idete? Najmanje do ISO 800 (pogledajte prikazan Canonov LCD displej), a obično i do ISO 1600. To omogućava da snimate iz ruke pri slabom svetlu u crkvi, a da pri tom izbegnete drmanje aparata koje bi se videlo uz ISO 100 ili 200. Drugo, profesionalci koriste svoj najjači objektiv. Upotrebite objektiv s velikim otvorima blende (npr.  $f/1.4$ ,  $f/2.8$  ili  $f/3.5$ ), da bi u aparat prošlo što više raspoloživog svetla, a vi dobili oštre slike.

### Super savet

Ako pri snimanju koristite vrlo visoku ISO osetljivost, trebaće vam popularan Photoshopov dodatni modul namenjen fotografima koji slikaju venčanja – Noise Ninja (PictureCode.com). On smanjuje šum i – što je posebno važno – izgladuje kožu.



## Dobijanje mekog, difuznog svetla pomoću blica, prvi deo



Ako za snimanje venčanja u zatvorenom prostoru koristite blic, verovatno ćete dobiti grube senke i neprivlačno, ravno svetlo, ali ne mora da bude tako. Da biste pomoću ugrađenog blica dobili meko, difuzno svetlo bez grubih, oštih senki, treba da nabavite difuzor za blic (delimično providnu foliju koja se postavlja preko blica i čini da svetlo postane meko i raspršeno). Ukoliko vaš digitalni aparat ima ugrađen blic, možete da koristite – na primer – LumiQuestov Soft Screen Diffuser (košta oko 13 dolara); ako pak koristite spoljni blic, isprobajte Gary Fongov Lightsphere-II, koji košta oko 48 dolara, postavlja se preko blica, odlično umekšava svetlo i ravnomerno ga raspršuje. Zahvaljujući takvoj maloj investiciji, imaćete mnogo kvalitetnije svetlo za osvetljavanje mlade, mladoženje i svatova, pa ćete postići mnogo bolje rezultate.



## Dobijanje mekog, difuznog svetla pomoću blica, drugi deo



Drugi način da pomoću blica dobijete meko, difuzno ili – još bolje – usmereno svetlo (ovde je ključna reč usmereno jer sprečava da vaše fotografije snimljene blicom deluju ravno) primenljiv je ako koristite spoljni blic (a ne blic ugrađen u aparat, čije su mogućnosti prilično ograničene, kao što ćete uskoro videti). Prednost spoljnog blica je to što možete da mu promenite ugao i pravac. To je dobro iz sledećeg razloga: umesto da blic usmerite pravo osobi u lice (čime se dobija najgrublje i najravnije moguće osvetljenje), možete postići da se svetlo odbija od plafona. Ako je plafon prostorije u kojoj snimate beo i nije viši od 3,5 metra (što je vrlo verovatno), usmerite blic nagore prema plafonu pod uglom od 45° (kao što je prikazano na slici) pa će plafon apsorbovati grubo svetlo tako da će ono što padne na objekat biti mnogo mekše, glatkije i – što je najbolje od svega – neće bacati oštre senke iza onoga što slikate. Meke senke će pasti na pod (i van vašeg kadra). Želite li da odete još korak dalje? Onda, umesto da usmerite blic u plafon, neka vaš pomoćnik (prijatelj, rođak i sl.) drži reflektor s vaše leve ili desne strane, malo iznad visine ramena, a vi usmerite blic u reflektor. Tako će reflektor upiti grubo svetlo i, uz to – pošto je postavljen pod uglom – i on će osvetljivati scenu mekim usmerenim svetlom pod uglom. Na taj način ćete dobiti meke senke s jedne strane mladog (mladoženjinog, kuminog itd.) lica, i imati mnogo prijatnije i manje ravno osvetljenje (shvatite ga kao bočno osvetljenje).



## Koristite blic i pri snimanju venčanja na otvorenom prostoru



MATT KŁOSKOWSKI

Fotografi specijalizovani za venčanja već godinama primenjuju sledeći trik: koriste blic kad slikaju po sunčanom danu na otvorenom prostoru. Znam, zvuči glupo da se po sunčanom danu koristi blic, ali ga profesionalci upotrebljavaju kako bi s lica osoba koje slikaju uklonili one teške, grube senke i učinili da mladenci izgledaju prirodnije pri tom nepovoljnom osvetljenju (uz to, kad primenite ovu tehniku, obično ćete uspeti da uhvatite onaj lep odsjaj u očima ljudi koje fotografirate). Obavezno na LCD ekranu aparata pogledajte šta ste snimili kako biste se uverili da je svetlo dobro balansirano. Na gornjoj slici sam ja prilikom snimanja jednog venčanja u prirodi. Zapazite da blic nije uperen direktno u lica svatova, već je zaokrenut udesno (ili ulevo) i nagnut pod 45°. To omogućava da dobijete senke a da izbegnete grubu efekat koji biste dobili s blicem uperenim direktno u ljude. Pod uslovom da niste udaljeni više od 2,5 do 3,5 metra od objekta, ne brinite – blic će biti delotvoran bez obzira na to što nije usmeren pravo napred.

### Još jedan odličan savet za korišćenje blica

Evo još jednog saveta zahvaljujući kojem će vaš blic biti manje napadan kada snimate na otvorenom prostoru: pomoću odgovarajućeg dugmeta podesite kompenzaciju osvetljenja blicem na -1 (to funkcioniše na isti način kao uobičajena kompenzacija osvetljenja, ali za blic). Blic će i dalje doprinosti ublažavanju senki, ali to neće biti tako očigledno.



## Rezervne memorijske kartice držite kod sebe



Fotografi često naprave i po 750 snimaka na jednom venčanju, obuhvatajući četiri najvažnija dela celog događaja (snimci pre venčanja, ceremonija, zvanice i prijem), pa ćete verovatno i vi napraviti sličan broj fotografija (možda manje, možda više, ali će se svakako raditi o stotinama snimaka). Sigurno ne biste voleli da vam ponestane filma (drugim rečima – ne želite da napunite memorijsku karticu svog digitalnog aparata a da pri ruci nemate praznu rezervnu karticu s kojom možete nastaviti da snimate). Najvažnije je da uvek kod sebe imate rezervnu memorijsku karticu. Držite je u džepu (ili u novčaniku) tako da je možete ubaciti u aparat čim se prva kartica napuni, kako biste što pre nastavili snimanje. Po prirodnom zakonu fotografisanja venčanja, memorijska kartica će se napuniti baš u najvažnijem trenutku ceremonije, a vi ćete morati da odete da je potražite (u vašoj fotografskoj torbi na drugom kraju prostorije, u kolima ili u sali za prijem), i nećete napraviti najvažniji snimak tog dana (ovo sam spoznao na najteži način). Znači, rezervnu karticu uvek držite uza se, pa ćete već za 10 sekundi nastaviti snimanje.

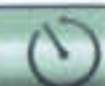


## Protokolarni snimci: koga prvo slikati?



©ISTOCKPHOTO

Posle ceremonije, obično ćete slikati protokolarnе portrete mladenaca sa svim zvanicama – od kumova do baba i deda. Teži deo posla je okupiti sve ljude koje hoćete da slikate s mladom i mladoženjom baš onda kada vam trebaju. To može da traje pola sata ili tri sata – zavisno od toga koliko ste dobro organizovani. Evo saveta koji će vam pomoći da sve odvija što brže: odmah okupite sve koji treba da se pojave zajedno na nekoj slici. Dok su svi na okupu, snimate prvo protokolarnе portrete mladenaca (uskoro ćete videti zašto). Kada to završite, slikajte najveće grupe ljudi (portrete šire familije), a kada završite slikanje neke grupe (na primer, babe i dede), pošaljite ih u salu za prijem. Znači, ukratko – počnite dok su svi na okupu a onda, kako koju grupu završite, uputite ih u salu za prijem, i tako sve dok ponovo ne ostanete samo s mladencima. Ako ne budete tako radili, trošićete silno vreme na čekanje da dođe ujka Pera koji je tamo negde u sali. Prvo treba da slikate mladu i mladoženju zato što pritisak da se mladenci pojave u sali za prijem raste eksponencijalno s vremenom – obično se čekaju mladenci da bi se iznelo posluženje. Prema tome, svi sede u sali i čekaju vas – fotografa. Znači, nikako ne biste želeli da na brzinu snimate najvažnije portrete (one koje će mladenci otkupiti – njihove protokolarnе portrete). Olakšajte sebi život – počnite od najvažnijih pa idite naniže.



## Protokolarni grupni portreti: šta izoštriti

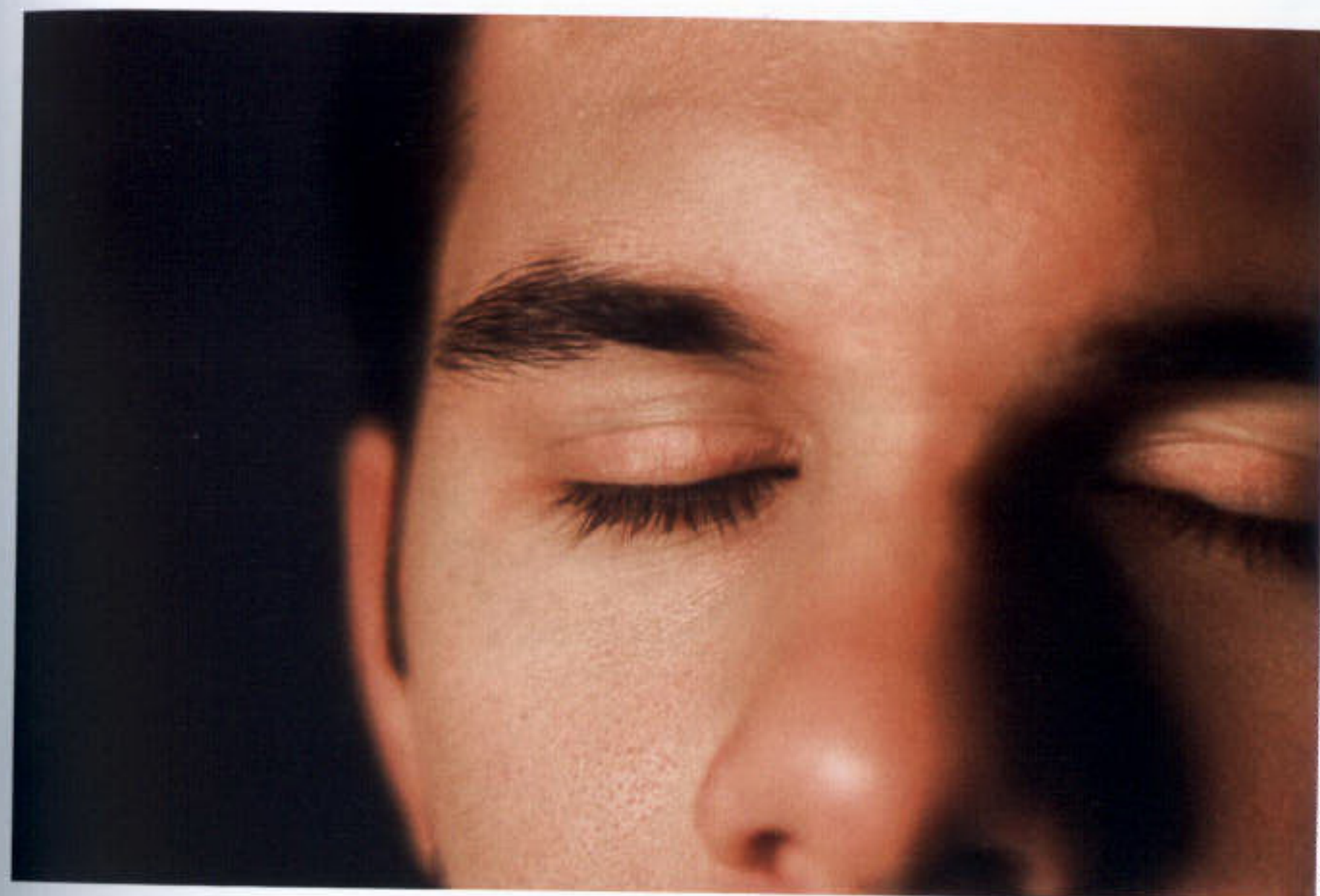


©ISTOCKPHOTO/KEVIN RUSS

Kada pravite protokolarnе fotografije većih grupa ljudi, treba da koristite onaj otvor blende koji obezbeđuje da su svi u fokusu. Isprobajte blendu f/11 da biste postigli prihvatljivu dubinsku oštrinu za grupne portrete. A prema čemu da izoštrite sliku? Ako imate više od jednog reda ljudi, staro pravilo (koje važi i danas) glasi da treba izoštriti oči ljudi u prednjem redu. Pozadi imate veću dubinsku oštrinu nego napred, pa je važno da prvi red bude u fokusu. Ukoliko prvi red nije oštar, propašće cela fotografija.



## Sprečite ih da trepću



©ISTOCKPHOTO/NICK SCHLAX

Kada snimate grupu od pet ili više ljudi, skoro je sigurno da će bar neko biti snimljen sa zatvorenim očima. To je još jedan od zakona snimanja fotografija venčanja, ali nemojte mnogo brinuti o tome zato što ćete upravo naučiti odličan trik kojim ćete eliminisati većinu slučajeva nepoželjnog treptanja i zatvaranja očiju – ako ne i sve. Kada budete spremni da slikate, naterajte sve ljude da zatvore oči a onda – kada izbrojite do tri – neka ih otvore i neka se nasmeše. Zatim sačekajte još sekund-dva pa škljocnite. Kada snimam grupne portrete, ja kažem: „Dobro, svi zatvorite oči. A sada... 3-2-1... otvorite!“ Onda sačekam još trenutak i napravim snimak. Izuzetna tehnika.





## Fotografije iz sale: naterajte ih da igraju



Problematično je slikati ljude koji igraju. Ako ih slikate s blicem (a verovatno hoćete), zamrznućete im pokret pa će izgledati kao da stoje nepokretno, ali u malo neobičnim pozama. I dalje mi je čudno to što ljudi koji igraju poređani u red, na slikama izgledaju kao postrojani policajci – fotoaparat ne može da snimi pokret, osim ako ga naterate. Postoje dve tehnike: prvu, koja se na engleskom zove *panning*, obezbeđuje sam aparat. Aparatom pratite pokrete osobe koja igra (obično mlade, kume ili kuma), koristeći pri tom dugačku ekspoziciju (tj. malu brzinu zatvarača) tako da ostali ljudi u okolini budu zamagljeni, kako bi izgledalo kao da (pogodili ste) igraju. Ukoliko ste pri snimanju na svadbi zaboravili da primenite tu tehniku, zamućenje koje simulira pomeranje možete dodati u Photoshopu. Prvo kopirajte sloj Background. Zatim iz menija Filter izaberite Blur, a onda Motion Blur. Postavite ugao (parametar Angle) na 0°, pa povećajte rastojanje (parametar Distance) dok objekti na slici ne budu izgledali kao da se zaista kreću. Na kraju izaberite gumicu za brisanje (alatku Eraser), odaberite zaista veliku četkicu mekih ivica (na primer, meku okruglu četkicu od 200 piksela) i brišite preko osobe koja vam je u fokusu (recimo, mlada) tako da ta osoba bude izoštrana dok svi drugi igraju i dobro se provode muvajući se unaokolo.



## Vaš glavni zadatak: pratiti mladu



Mlada je u centru pažnje na svakom venčanju, pa se dobro potrudite da bude glavna i na vašim fotografijama pre venčanja, tokom ceremonije, na grupnim portretima i u sali za prijem. Pratite mladu kao što biste pratili centarfora kad biste snimali fudbalsku utakmicu. To je posebno važno ako prodajete fotografije, zato što će mlada biti kupac (direktno ili preko posrednika). Znači, neka ona bude prava zvezda događaja (fotografije ujka Pere u sali za ručavanje ne prodaju se tako dobro, kao što i sami znate).



## Protokolarni snimci: na koju visinu postaviti aparat



©ISTOCKPHOTO/DAMIR SPANIC

Kada slikate protokolarnе fotografije, veoma je važno na koju ćete visinu postaviti aparat. Ukoliko nije pravilno postavljen, telo osobe koju slikate može delovati deformisano ili neki delovi mogu izgledati veći nego što jesu (a to obično nije dobro). Prema tome, pronalaženje odgovarajuće visine aparata izuzetno je značajno pri profesionalnom snimanju portreta. Navešću nekoliko smernica koje će vam pomoći da napravite fotografije profesionalnog izgleda:

Portret osobe u stojećem položaju, puna visina: Postavite aparat (na stativ) u visini mladinskog struka (da, moraćete da se klanjate, savijate itd., ali će konačan rezultat biti vredan truda). Objektiv treba da stoji ravno (nemojte ga okretati ka mladinskom licu).

Snimak 7/8 (od lista noge nagore): Postavite aparat (na stativ) sa objektivom u visini mladinskih grudi i snimajte odatle – objektiv je i dalje ravan.

Snimak glave i ramena: Postavite aparat (na stativ) u visini mladinskih očiju ili malo više.



## Protokolarni snimci: ne odsecajte zglobove



©ISTOCKPHOTO

Kada u tražilu nameštate kadar kako biste dobili snimak profesionalnog kvaliteta, nemojte da odsećete nikoga na nivou zglobova (drugim rečima, ne dozvolite da donja ivica kadra preseče bilo koga preko lakta ili kolena. Takođe, bočne stranice kadra ne smeju da preseku osobu na mestu ručnog zgloba ili lakta). Ukratko, klonite se zglobova. Ako treba da kadirate sliku tako da se nekom ne vidi deo ruke ili noge, neka ivica slike bude što bliže sredini ruke ili noge, a što dalje od zglobova. Dovoljno sam rekao.



## Protokolarni snimci: pravite kompozicije polazeći od mladenaca



©ISTOCKPHOTO/KEVIN RUSS

Postoji jedan popularan način za izradu svih protokolarnih snimaka – mladenci su u centru i tu ostaju. Oni se ne premeštaju već se grupe drugih ljudi (mladini i mladoženjeni gosti, kum, kuma, roditelji, babe i dede itd.) razmeštaju tamo-amo oko njih. Koristite mladence kao gradivne elemente kompozicije i sve ostalo će biti mnogo lakše (barem kada je reč o poziranju za grupne fotografije).



## Protokolarni snimci: trik za dobijanje lepih pozadina



©ISTOCKPHOTO/PHIL DATE

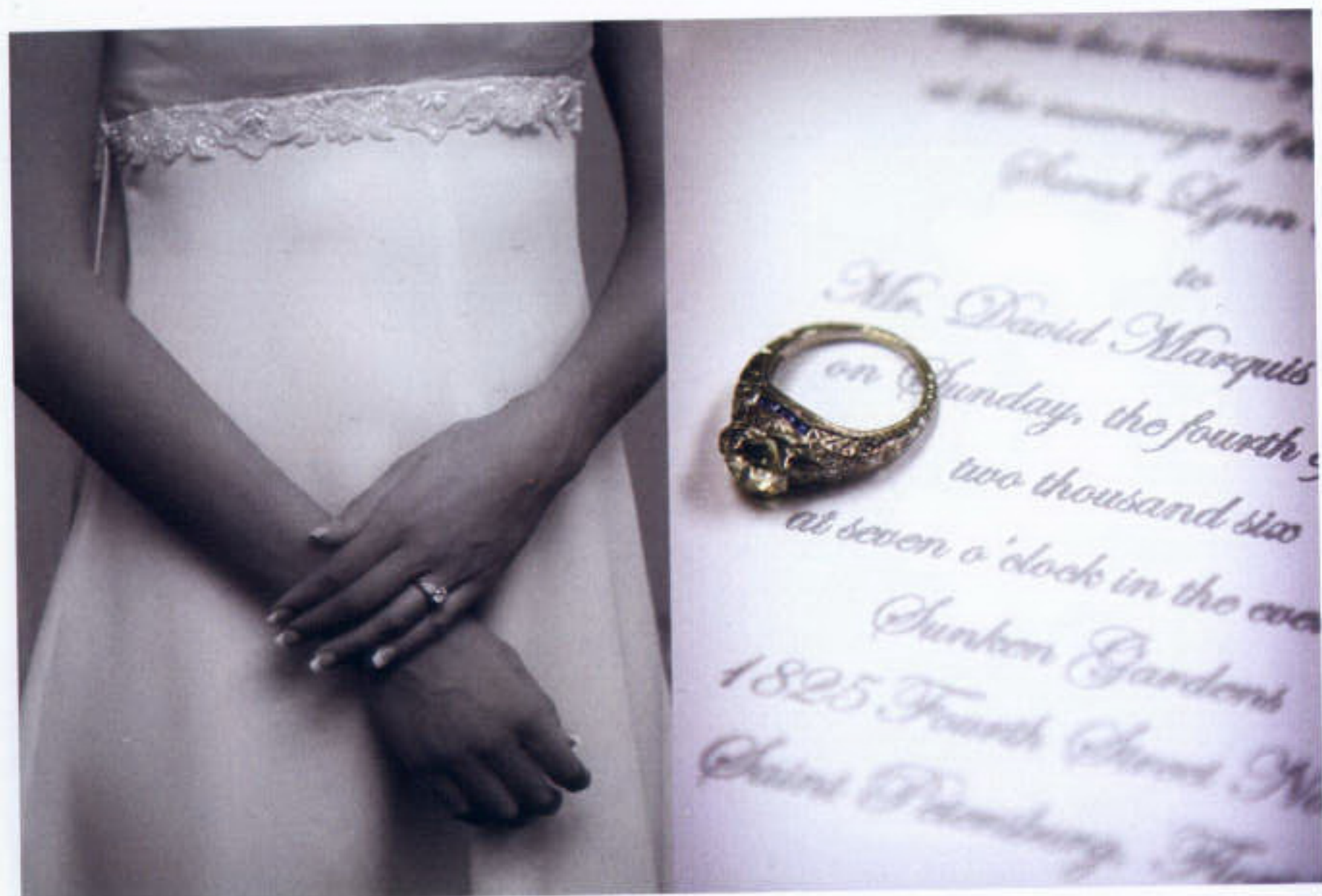
Na protokolarnim portretima, pozadine su samo to – pozadine. A ključ za uspeh je korišćenje jednostavnih pozadina. Što jednostavnije, to bolje. Prema tome, nemojte pokušavati da u pozadini svojih portreta uhvatite vodopad, 36 različitih vrsta rastinja, puzavice u punom cvatu itd. Neka vam cilj bude jednostavnost, inače će pozadina odvlačiti pažnju od vaših portreta. Uz to, ako iz bilo kog razloga budete kasnije morali da retuširate pozadinu u Photoshopu, to ćete obaviti lakše ukoliko je pozadina jednostavna.

### Savet o pozadini

Evo još jednog dobrog saveta: menjajte pozadinu na svojim protokolarnim slikama. To možda na početku ne izgleda tako važno, ali ukoliko se u albumu s venčanja bude stalno ponavljala ista pozadina, postaće zaista zamorno. Kada napravite nekoliko snimaka na jednoj pozadini, u blizini potražite drugu jednostavnu pozadinu i iskoristite je za druge snimke. Tada album neće biti monoton i dosadan.



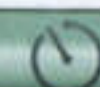
## Snimanje detalja (i koje detalje snimiti)



SCOTT KELBY

Kvazinovinarski stil fotografisanja venčanja trenutno je veliki hit. Pod tim se podrazumeva da fotografijama pričate priču o venčanju kao da taj događaj pratite za potrebe nekih novina ili časopisa. Jedan od ključnih elemenata te tehnike jeste obavezno fotografisanje sitnih detalja sa svadbe, posebno onih iza scene – pre venčanja. Evo liste stvari koje biste možda želeli da slikate, a koje bi u albumu s venčanja mogle da se prikažu samostalno ili da se iskoriste kao pozadine za druge fotografije:

- mladine cipele
- mladina haljina na vešalici
- mladina dijadema, ogrlica itd.
- pozivnica za venčanje
- note muzike koja je svirana na venčanju
- spisak gostiju (kada ga nekoliko ljudi potpiše)
- njihove čaše za šampanjac
- burme (možda postavljene na pozivnicu i s nekoliko nasumično bačenih ružinih latica)
- avionske karte za bračno putovanje
- note ili omot CD-a s muzikom prvog plesa mladenaca
- mladoženjin cvet u reveru
- bidermajer
- lep detalj na venčanici



## Promenite položaj iz kojeg snimate da biste dobili zanimljiviju scenu



©ISTOCKPHOTO/ROBERT DEAL

Želite da napravite fotografiju koje će se svi sećati? Snimate je s visine (na drugom spratu potražite prozor s kog možete da snimate nadole, ili balkon, most itd.). Ako ne možete da nađete pogodno uzvišeno mesto, uvek možete improvizovati tako što ćete poneti (ili pozajmiti) merdevine s kojih ćete slikati. Naravno, budite pažljivi jer je balansiranje na merdevinama sa skupom fotoafskom opremom obično materijal za holivudske komedije. Ovaj trik sa snimanjem s visine idealan je za slikanje mladinih i mladoženjinih kumova, pa i samih mladenaca – kao što je ovde prikazano.



## Pronalaženje savršenog svetla za slikanje mlade

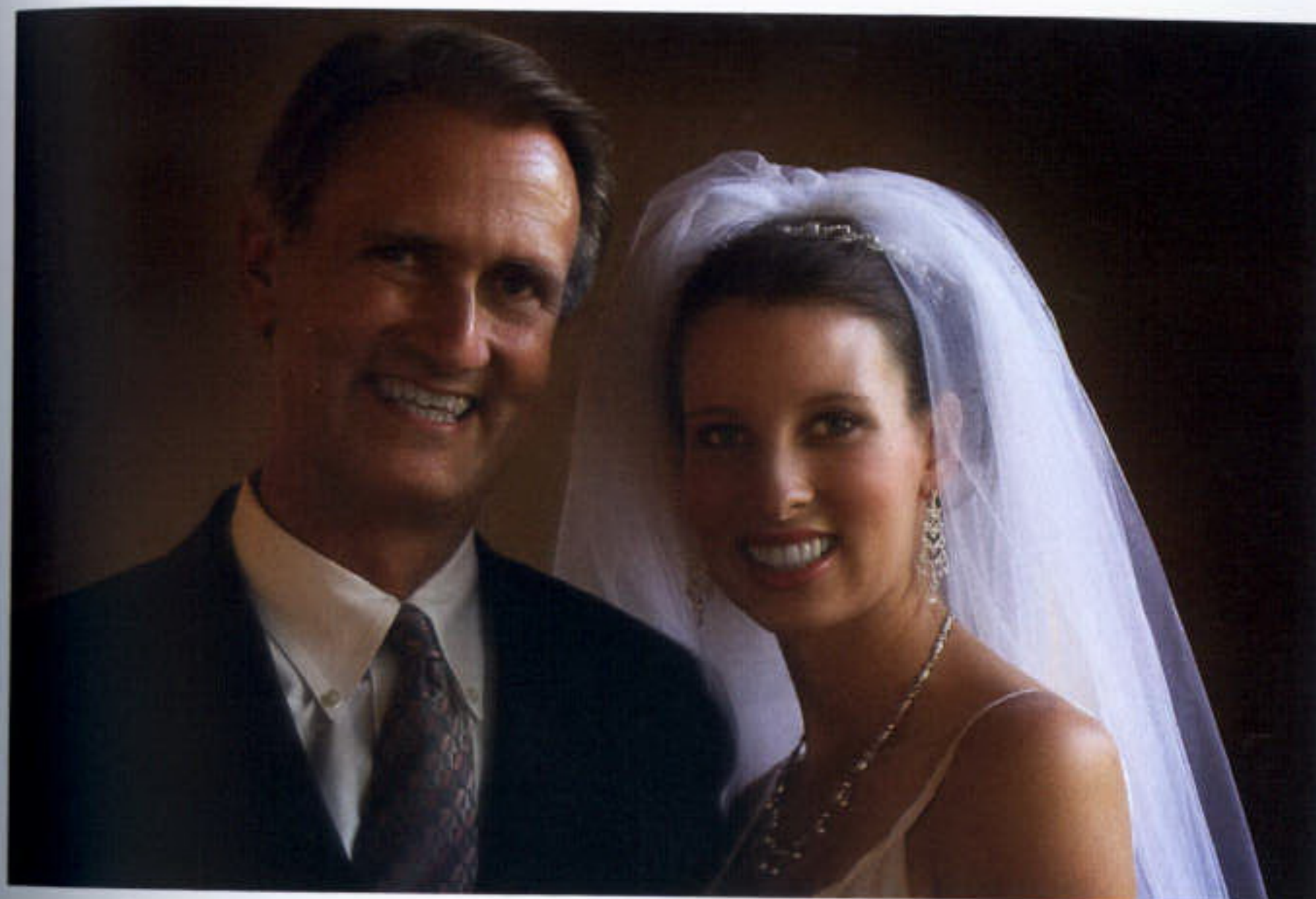


SCOTT KELBY

Na većini venčanja postoji mesto sa zaista spektakularnim svetlom koje čeka da ga pronađete – ali kada ga nađete, morate znati kako da ga iskoristite. To svetlo je, naravno, prirodno svetlo koje ulazi kroz prozor (pri takvom svetlu teško je napraviti lošu fotografiju). Potražite prozor koji nije osvetljen direktnim sunčevim svetlom (prozor okrenut ka severu obično će dati meko, difuzno svetlo). Kada nađete to divno prirodno bočno svetlo koje ulazi kroz prozor, gde ćete postaviti mladu? Idealan položaj je oko 2 do 2,5 metra od prozora, tako da svetlo ravnomerno i meko pada na nju (skoro da zvuči kao pesma, zar ne?). To je savršeno mesto za snimanje nekih slika pre samog venčanja – na primer, same mlade, mlade s majkom i mlade sa ocem.



## Kako slikati mladu s drugim ljudima



SCOTT KELBY

Kad slikate mladu s drugim ljudima, uključujući i mladoženju, morate ih namestiti tako da su im glave veoma blizu kako biste dočarali nivo bliskosti koji želite da predstavite na svojim fotografijama. To ne deluje kao problem sve dok zaista ne počnete da nameštate ljude u odgovarajuće poze. Kada zauzmu prirodnu pozu, rastojanje između glave date osobe i mladine glave je preveliko. To može u stvarnosti izgledati potpuno prirodno, ali će fotografiji nedostajati očigledna prisnost. Često sam viđao takve slike i stalno podsećam ljude, čak i mladoženju, da glavu primakne sasvim uz mladinu. Njima to deluje kao neprirodna poza, ali ako ne stanu tako, izgledaće ukočeno i neprirodno na vašim fotografijama. Vodite računa o tome kada sledeći put budete snimali venčanje i bićete prijatno iznenađeni kako uz naglašenu bliskost između osoba koje snimate, dobijate mnogo snažnije slike.

## Šta snimati širokougaonim objektivom



©ISTOCKPHOTO/KEVIN RUSS

Na venčanjima postoje tri momenta koja ćete sigurno hteti sa snimate širokougaonim objektivom. Jedan je posipanje mladenaca zrnavljem (naravno, danas se to više ne radi). Tu scenu ćete želeti da snimate širokougaonim objektivom kako biste uhvatili mladu, mladoženju i – isto tako važno – gomilu koja baca zrnavlje na mladence. Zatrebaće vam širokougaoni objektiv i kad snimate unutrašnjost crkve. Mlada će hteti fotografije na kojima se vidi sve, pa će vas širokougaoni objektiv spasiti jer ćete moći da napravite taj važan snimak. Na kraju, širokougaonim objektivom ćete snimiti bacanje bidermajera i podvezice, tako da uhvatite i onog ko baca i gomilu koja željno iščekuje nagradu (da tako kažemo). Napravite širok kadar, slikajte iz položaja ispred mlade, i sve ćete imati na tom jednom snimku (ali nemojte da napravite samo jedan snimak – niz fotografija na kojima je uhvaćen taj trenutak sigurno će vam se isplatiti).

## Napravite rezervnu kopiju fotografija na licu mesta



Određeno venčanje se događa samo jednom. Nema popravnog, pa izrada rezervne kopije snimljenih fotografija mora da bude obavezni deo vašeg posla. Ako napunite memorijsku karticu pa ubacite novu, punu karticu treba odmah da iskopirate na čvrsti disk. Ja peporučujem ili Epson P-2000 ili P-4000 (prikazan gore); u oba uređaja se direktno ubacuje CompactFlash kartica i pravi se rezervna kopija, tako da ne treba da pri ruci imate računar. Svoj P-2000 držim u fotografskoj torbi tako da karticu, čim je napunim, ubacim u P-2000 i pritisnem dugme za kopiranje. Za samo nekoliko minuta napravi se rezervna kopija memorijske kartice (s nezamenjivim fotografijama). Uz to, čim se vratim u studio kopiram sve fotografije na spoljni čvrsti disk, tako da imam dve rezervne kopije slika s venčanja. Pravljenje rezervnih kopija je izuzetno važno – ako nemate kopije, morate da se pouzdate samo u memorijske kartice. Zamislite kako biste se osećali da morate saopštiti mladencima kako vam se kartica nekako pokvarila pa ste izgubili snimke s njihove ceremonije. Takvu situaciju ćete potpuno izbeći ako uvek napravite jednu ili dve rezervne kopije, što je – složićete se – veoma jednostavno.

### Skotovi saveti za nabavku opreme

➕ Epson P-2000 (čvrsti disk od 40 GB) košta oko 499 dolara.

➕ Epson P-4000 (čvrsti disk od 80 GB) košta oko 660 dolara.

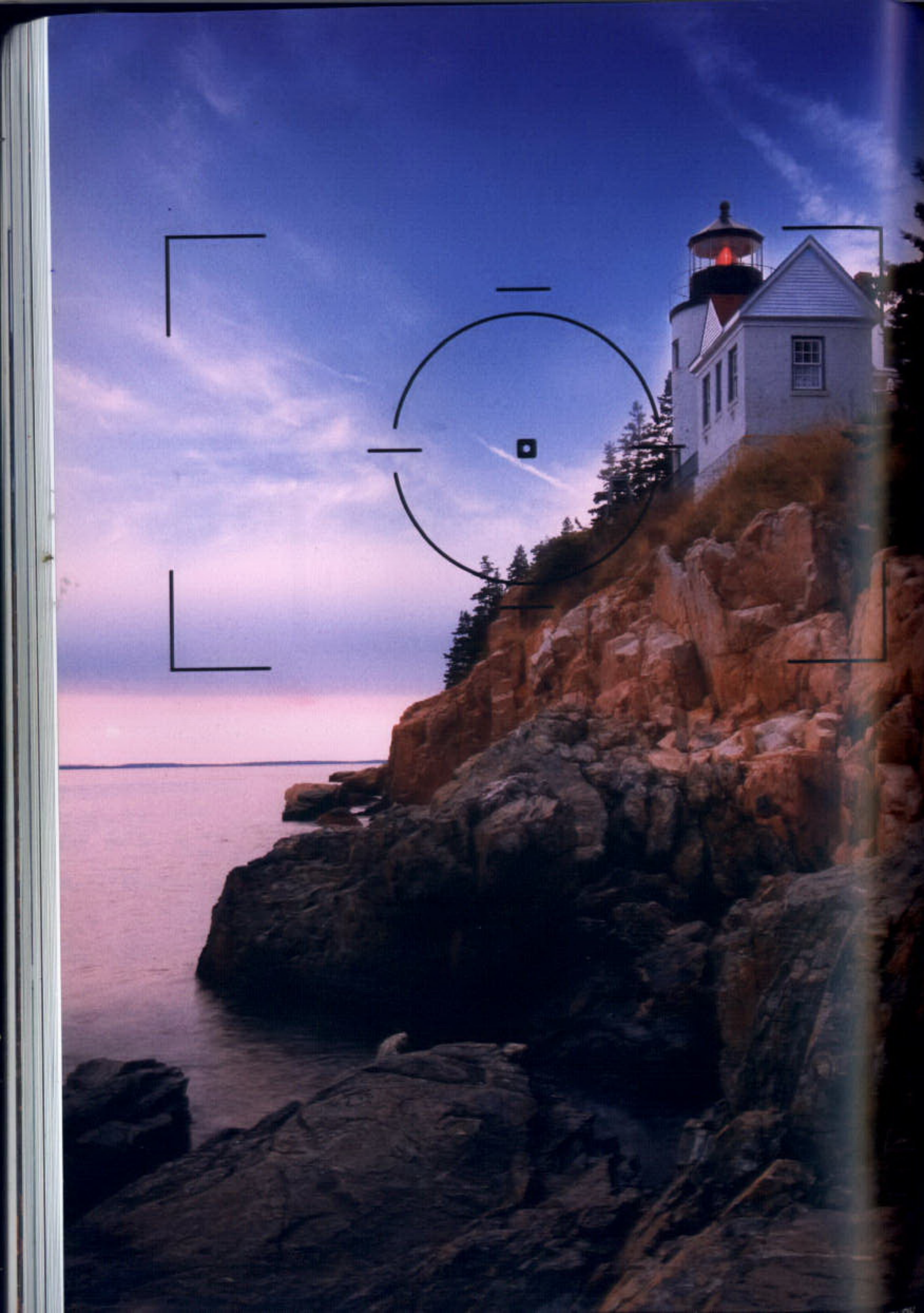


## Ako snimate u formatu JPEG, koristite unapred definisan balans bele boje



Kad snimate sa aparatom podešenim na sirovi format (RAW), ne morate brinuti o balansu bele boje (ostavite ga podešenog na Auto White Balance, a uvek ga možete naknadno izmeniti u Photoshopu); ali ukoliko ste slični mnogim profesionalnim fotografima specijalizovanim za venčanja, snimaćete u formatu JPEG Fine (da biste mogli napraviti više snimaka i da bi se oni brže upisivali na memorijsku karticu). Ako je tako, bolje je da na aparatu odaberete unapred definisan balans belog koji odgovara uslovima osvetljenja u kojima snimate (na taj način, boje na vašoj fotografiji deluju balansirano za dato svetlo). Ukoliko ne podesite ispravan balans belog, fotografije mogu biti suviše žute ili suviše plave. Srećom, biranje balansa belog lakše je nego što mislite a uštedeće vam dosta vremena kasnije, kada slike budete obrađivali u Photoshopu. Samo otvorite meni na aparatu, skliznite do kontrole za balans belog i izaberite opciju Incandescent ako snimate u standardnoj sali za prijeme, odnosno opciju Daylight – ako snimate venčanje na otvorenom prostoru. Ukoliko koristite blic, podesite balans belog na opciju Flash. Eto kako je lako dovesti boje u red.





## Poglavlje 4

# Profesionalno snimanje pejzaža

## Saveti za fotografisanje čudesnog sveta prirode



Ako ste imali priliku da slikate neke zaista neverovatne pejzaže, kao što su kanjon Kolorada, Nacionalni park Josemiti ili druge čudesne prirodne lepote, znate da je to veoma frustrirajuće fotografsko iskustvo. Posmatrate taj impresivan pejzaž, u svoj njegovoj lepoti, i on deluje tako beskrajno inspirativno da vam se čini kako bi tu i šimpanza mogla da napravi izvanredan snimak. Vidik je potpuno spektakularan, pa kako biste mogli nešto da zabrljate? Onda postavite stativ, pogledate kroz tražilo i tada se to desi – počinjete tiho da jecate. Jecate zato što ste kupili svu tu skupu foto-opremu, nekoliko tela aparata i objektivu koji koštaju više od hibridne tojote, imate više filtera od prodavnice fotoaparata u hotelu Ritz, a vaša fotografska torba teži oko 25 kg. Štedeli ste cele godine, uzeli ste dve nedelje odmora, kupili povratnu avionsku kartu i iznajmili ogroman džip, dovoljno veliki za vas, vašu porodicu i vašu skupocenu opremu, i stigli ste u letnju vrelinu kanjona. Sada gledate kroz tražilo i ono što vidite ne izgleda ni upola tako dobro kao jeftine razglednice u prodavnici suvenira u Nacionalnom parku. Suze počinju da vam teku niz lice dok shvatate da nećete uspeti da napravite snimak zbog kojeg ste došli. A ko je kriv za sve to? Ansel Adams – eto ko. On je svima nama – ostalim fotografima – upropastio doživljaj Velikog kanjona, parka Josemiti i desetina drugih lokacija. Ipak, i ako nismo svi Ansel Adams, sigurno možemo da napravimo fotografije koje su bolje od onih iz prodavnice suvenira, zar ne? Pa, obuka počinje čitanjem ovog poglavlja. Ne očajavajte, to je samo početak.



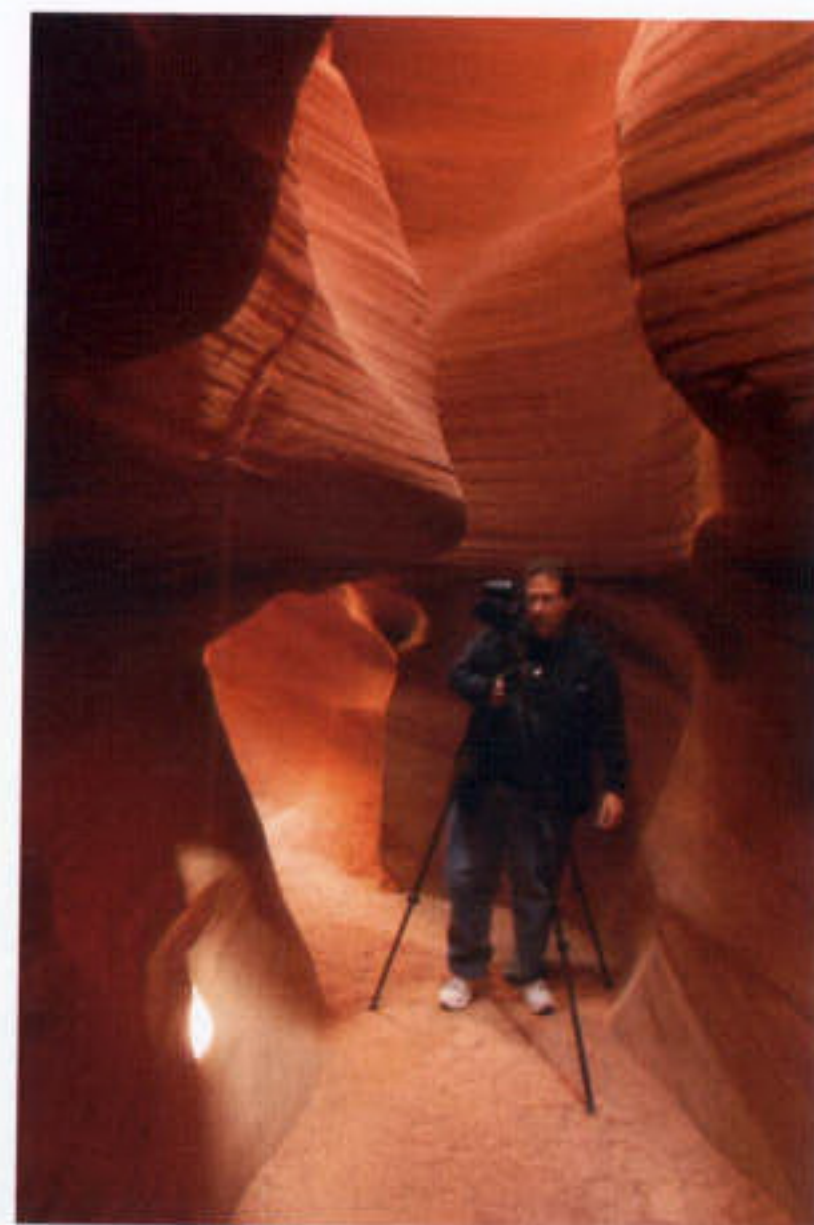
## Zlatno pravilo fotografisanja pejzaža



SCOTT KELBY

Postoji zlatno pravilo fotografisanja pejzaža, pa vam ni praćenje svih saveta iz ove knjige neće pomoći da postignete rezultate profesionalnog kvaliteta ukoliko se ne budete *strogo* pridržavali tog pravila. Pejzaže možete fotografisati samo u dva doba dana: u zoru i u sumrak. Možete početi oko 15 do 30 minuta pre izlaska sunca, i zatim snimati od pola sata do sat (zavisno od jačine svetla – ne sme da bude prejako). U sumrak počnite od 15 do 30 minuta pre zalaska sunca, i produžite još pola sata nakon zalaska. Zašto samo tada? Zato što je takvo pravilo. Dobro, ima tu još nečeg. To su jedina doba dana kada je svetlo meko i toplo a senke meke – samo takvi uslovi obezbeđuju osvetljenje neophodno za kvalitetno snimanje pejzaža. Koliko je ovo pravilo strogo? Nikad neću zaboraviti jedno predavanje za profesionalne fotografe koje sam držao zajedno s čuvenim fotografom časopisa *National Geographic* – Džoom Maknalijem (Joe McNally). Čovek iz publike je pitao Džoa: „Da li stvarno može da se snima samo u zoru i u sumrak?“, Džo je mirno uzeo svoj stativ i ubio čoveka od batina. Dobro, preterujem, ali Džo je rekao nešto što sam zauvek zapamtio. Rekao je da su današnji urednici fotografije (u poznatim časopisima) toliko ubeđeni u to, da neće čak ni da pogledaju njegove niti bilo čije fotografije pejzaža ukoliko nisu snimljene u zoru ili u sumrak. Takođe je dodao sledeće: ako im odnese snimak i kaže: „Vidi, nije snimljen u tim čarobnim momentima, ali je izvanredan,“ oni ipak neće ni da ga pogledaju. Poenta je sledeća: profesionalni fotografi slikaju pejzaže u ta dva doba dana i isključivo tada. Ako želite profesionalne rezultate, radićete to isto.

## Venčajte se sa stativom



BILL FORTNEY

U redu, sada znate kako će izgledati vaš život profesionalnog fotografa pejzaža: ustajate pre zore i gotovo redovno ćete kasniti na večeru (ne zaboravite, nije sramota zakasniti za večeru). Ako vam to ne smeta, vreme je da čujete i drugu neprijatnu vest – pošto ćete stalno snimati po slabom svetlu, moraćete stalno da koristite stativ. Svaki put. Neprestano. U svetu profesionalnog fotografisanja pejzaža ne postoji snimanje iz ruke. Moram vas upozoriti da ćete ponekad u zoru sretati fotografe koji će slikati isti pejzaž kao i vi, držeći aparat u ruci. Oni to još ne znaju, ali kad otvore svoje fotografije u Photoshopu, susreće se s preosvetljenim, defokusiranim i najzamućenijim fotografijama ikad viđenim. Pa, šta možete da uradite za te bespomoćne duše? Uzmite tiho svoj stativ i ubijte ih od batina. To bi uradio Džo Maknali. (Šalim se. Donekle.)

### Stativi: prednost ugljeničnih vlakana

Trenutno su veliki hit stativi od ugljeničnih vlakana. Takvi stativi imaju dve istaknute prednosti: (1) mnogo su lakši od konvencionalnih metalnih stativa, a jednako su jaki i stabilni, i (2) ugljenična vlakna ne rezoniraju kao metal, pa je manja verovatnoća da će se tokom snimanja javiti vibracije. Naravno, ovi stativi imaju i manu: kao što pretpostavljate, nisu jeftini.

## Snimanje u režimu prioriteta blende



Nikon



Canon

Profesionalni fotografi koji snimaju na otvorenom prostoru rade u režimu prioriteta blende (taj položaj na točkiću za izbor režima vašeg digitalnog aparata označen je slovom A ili Av). Ovaj režim je toliko popularan zato što omogućava da odlučite kako da kreativno predstavite fotografiju. Evo šta mislim pod tim: pretpostavimo da snimate tigra zum teleobjektivom i odlučite da tigar (koji je u prednjem planu fotografije) bude izoštren, a da pozadina bude van fokusa. U režimu prednosti blende, to je lako – postavite blendu na najmanji broj na vašem objektivu (na primer, f/2.8, f/4, f/5.6 itd.) pa fokusirate tigra. To je sve. Aparat (i teleobjektiv) obavlja ostalo – dobićete oštru fotografiju tigra i potpuno defokusiranu pozadinu. Upravo ste naučili jedan od tri trika s blendom – mali brojevi blende (i zum objektiv) obezbeđuju da objekat u prednjem planu bude izoštren a pozadina neizoštrena. A šta da radite ako hoćete da i tigar i pozadina budu izoštrani (želite da jasno vidite i tigra i ono što ga okružuje)? Pomerite blendu na f/8 ili f/11. Ove dve vrednosti su odlične kada scenu hoćete da uhvatite baš onako kako je vidite (bez kreativne intervencije kao što je defokusiranje pozadine). Veoma udaljene pozadine (tj. one koje su daleko iza tigra) biće defokusirane, ali ne mnogo. To je drugi trik režima prioriteta blende. Treći trik je sledeći – koji otvor blende koristiti kada hoćete da što više delova slike bude u fokusu (prednji plan, sredina, pozadina – sve): samo izaberite najveći broj za dati objektiv (f/22, f/36 itd.).

## Komponovanje lepih pejzaža



SCOTT KELBY

Kada sledeći put uzmete u ruke neki vrhunski časopis o putovanjima, s čudesno lepim fotografijama pejzaža, ili kada pogledate radove vodećih fotografa pejzažista kao što su David Muench, Moose Peterson, Stephen Johnson i John Shaw, udubite se za trenutak u neke od njihovih izvanrednih slika. Većini tih fotografija pejzaža zajedničke su tri stvari: prednji plan, srednji plan i pozadina. Ako se snima zalazak sunca, onda snimak ne kreće od vode nego od plaže. Plaža je u prednjem planu. Na fotografiji zalaska sunca, u srednjem planu je ili more u kome se ogleda sunce ili – ponekad – samo sunce. Konačno, na snimku zalaska sunca, pozadinu čine oblaci i nebo. Sva tri elementa su tu, i sva tri su neophodna da bi se napravio zaista ubedljiv i atraktivan snimak pejzaža. Kada sledeći put budete fotografisali na otvorenom prostoru, zapitajte se: „Gde mi je prednji plan?“ (zato što amateri najčešće zaboravljaju upravo to – na njihovim snimcima obično su samo srednji plan i pozadina). Vodite računa o sva tri navedena elementa; to će vam pomoći da ispričate svoju priču i usmerite oko posmatrača, a vaše fotografije pejzaža dobiće potrebnu dubinu.

### Još jedna prednost snimanja u zoru

Fotografisanje u rano jutro (umesto u sumrak) ima još jednu dobru stranu: voda (u jezerima, zalivima itd.) mirnija je u zoru zato što tada obično ima manje vetra nego predveče. Znači, ako hoćete da snimate savršeno miran odraz nečega u jezeru, taj efekat ćete mnogo bolje postići pred svitanje nego u sumrak.

## Trik za snimanje vodopada



©ISTOCKPHOTO/THIERRY MAFFEIS

Hteli biste da dobijete onaj svilenkasti izgled vodopada ili vodenog toka koji vidate na fotografijama profesionalaca? Tajna leži u ostavljanju otvorenog zatvarača (najmanje sekund ili dva), tako da se voda pomera a sve ostalo (stene i drveće oko vodopada ili toka) ostaje mirno. Evo šta treba da radite: prebacite aparat u režim prioriteta zatvarača (oznaka S ili Tv na točkiću za izbor režima), i postavite ekspoziciju na 1 ili 2 sekunde. Dalje, čak i ako snimate vodopad po donekle tmurnom danu, ukoliko zatvarač ostane otvoren nekoliko sekundi, dobićete potpuno belu, preosvetljenu sliku. Zbog toga profesionalci primenjuju jednu od sledeće dve mogućnosti: snimaju vodopade pri izlasku sunca ili neposredno pre ili posle toga, jer je tada svetlo mnogo slabije. Ili koriste neutralni filter. To je specijalan zatamnjujući filter koji se zavrće na objektiv, i toliko je taman da sprečava prodor najvećeg dela svetla u aparat. Zato možete da ostavite zatvarač otvoren nekoliko sekundi. U aparat dolazi tako malo svetla da fotografija neće biti preeksponirana već ćete dobiti dobro eksponiran snimak svilenkaste vode. Ukoliko nemate neutralni filter a naletite na vodopad ili potok duboko u šumi (i u dubokoj senci), ipak možete postići isti efekat na sledeći način: postavite aparat na stativ, pređite u režim prioriteta blende i izaberite najveći broj blende koji omogućava dati objektiv (verovatno f/22 ili f/36). Tako će zatvarač ostati otvoren duže nego obično (ali to je u redu zato što ste u dubokoj senci, zar ne?), i dobićete istu svilenkastu vodu na fotografiji.

## Savet za snimanje šume



©ISTOCKPHOTO/SIMON OXLEY

Hoćete li sjajan savet za pravljenje atraktivnih snimaka šume? Neka se na vašim fotografijama ne vidi tlo. Tako je, u šumama je tlo često iznenađujuće „neuredno“ (pretrpano mrtvim grančicama, lišćem i bezbrojnim detaljima); zato se na većini dobrih fotografija šume ne vidi tlo – ono odvlači pažnju od lepote drveća. Znači, prilično je lako – kadrirajte snimak tako da se ne vidi tlo i odmah ćete praviti bolje fotografije. S druge strane, ako tlo izgleda dobro, svakako ga obuhvatite snimkom. Evo još jednog saveta za slikanje šume: tmurni dani su odlični zato što je teško dobiti pristojan snimak šume po jakom, oštrom suncu. Ipak, postoji i izuzetak od ovog pravila: ako po sunčanom danu u šumi ima magle ili izmaglice, sunčevi zraci koji se probijaju kroz izmaglicu mogu biti spektakularan prizor.

### Ovo nije savet za šume nego za vodopade

A zašto je onda ovde a ne na strani s vodopadom? Zato što tamo nije bilo mesta. Savet glasi: kada snimate vodopad, ako nemate neutralni filter, možete umesto njega staviti polarizacioni filter. On ima dve svrhe: smanjuje refleksiju na vodopadu i stenama i, pošto zatamnjuje, može da smanji količinu svetla koja ulazi u aparat, tako da uz ovaj filter možete koristiti duže ekspozicije nego kad slikate bez njega. Osim toga, duže ekspozicije pojačavaju svilenkasti izgled vode, pa ih isprobajte nekoliko (4 sekunde, 6 sekundi, 10 sekundi itd.) i vidite pri kojoj se postiže najbolji efekat za scenu koju snimate.

## Gde smestiti liniju horizonta



SCOTT KELBY

Odgovor na pitanje: „Gde da smestim horizont?“ prilično je lak. Nemojte da radite kao laici i da postavite horizont baš na sredinu slike – ako to uradite, vaši pejzaži će biti loši. Odlučite šta želite da istaknete – nebo ili zemlju. Ako nebo deluje zanimljivo, neka horizont bude na donjoj trećini slike (tako ćete dodatno istaći nebo). Ukoliko je pak tlo zanimljivije, neka ono bude zvezda vaše fotografije – smestite horizont na gornju trećinu. Na taj način ćete istaći tlo i – što je još važnije – svakom od ove dve metode horizont se drži dalje od centra, pa će vaše fotografije biti dublje i zanimljivije.

### Zaista dosadno nebo? Prekršite pravilo

Ako snimate pejzaž a nebo je potpuno nezanimljivo, možete prekršiti pravilo po kome horizont treba da bude na 1/3 od vrha slike i najveći mogući deo neba eliminišite s fotografije. Namestite kadar tako da se vidi 7/8 tla i 1/8 neba, pa će celokupna pažnja posmatrača biti usmerena na prednji plan, a ne na nebo.

## Dobijanje zanimljivijih snimaka planina



SCOTT KELBY

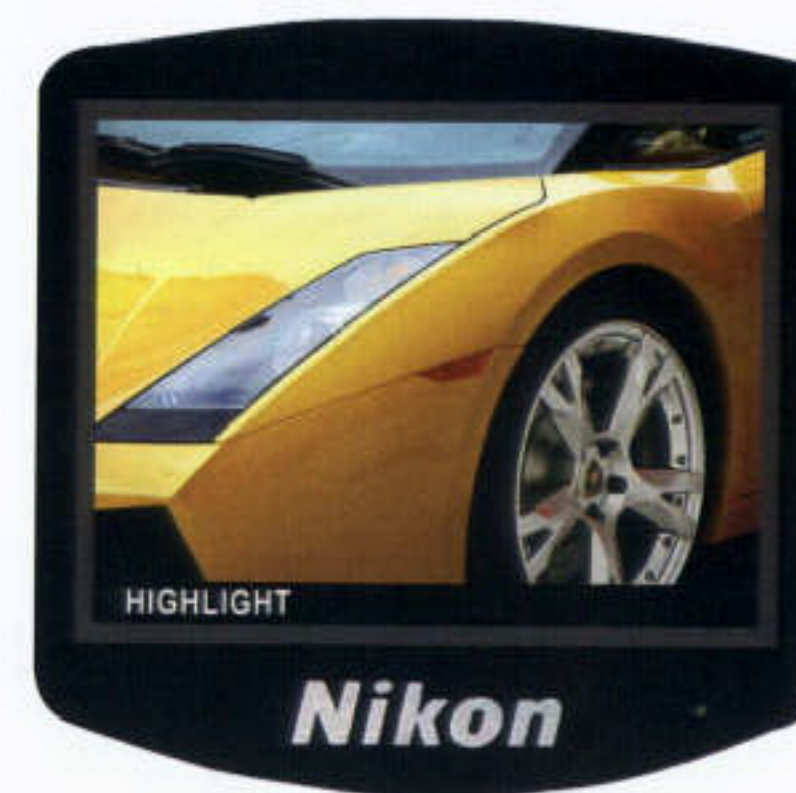
Jedna od tema koju ćete sretati u celoj knjizi jeste slikanje iz neuobičajenih uglova. Na primer, planine nemojte slikati s puta u podnožju. Tako svakodnevno gledamo planine dok se vozimo putevima, pa će fotografije izgledati sasvim obično i ne naročito privlačno ukoliko ih budete tako slikali (odozdo naviše). Ako želite da napravite snimke planine koji će zaista pobuditi interesovanje, morate posmatračima obezbediti neuobičajen pogled – snimak s velike visine. Znači, popnite se što više na planinu, podesite aparat i slikajte niz planinu ili poprečno. (To je ista teorija kao ona da cveće ne treba slikati odozgo. Ne slikamo cveće odozgo zato što je to način na koji ga stalno gledamo. Isto tako, ne fotografišemo planine odozgo nagore zato što je to naša uobičajena slika planina. To je dosadno, svakodnevno i posmatraču fotografije ne pruža ništa što već nije video sto puta.)

## Trik za toplije izlaske i zalaske sunca



Evo trika koji sam pokupio od Bila Fortnija (Bill Fortney) i koji omogućava da izlazak i zalazak sunca na fotografiji deluju još toplije. Vlasnici Nikona treba da otvore meni i da za balans bele boje izaberu opciju Daylight. Pritisnite strelicu nadesno da bi se prikazao ekran Fine-tune, podesite vrednost na -3 (kao na gornjoj slici), i pritisnite OK. To izuzetno doprinosi dobijanju toplijih fotografija izlaska i zalaska sunca. Ukoliko imate Canon, na adresi [www.scottkelbybooks.com/warmbal](http://www.scottkelbybooks.com/warmbal) naći ćete kompletna postupna uputstva za podešavanje balansa bele boje na Canonovim aparatima. *Napomena:* ne zaboravite da isključite navedenu opciju kada ne snimate izlaske ili zalaske sunca. Čak i ako zaboravite, to neće biti najgora stvar na svetu (neće vam pokvariti sve sledeće fotografije), ali će vaš svet biti malo topliji.

## Uključite „migavce“ da biste zadržali više detalja



Dobro, tehnički se ne zovu „migavci“ (to smo im mi dali nadimak), nego upozorenja o preosvetljenosti; njihovo uključivanje i odgovarajuće podešavanje najvažniji je deo priprema za dobijanje ispravno eksponiranih snimaka pejzaža. To upozorenje pokazuje koji su delovi fotografije preeksponirani do tačke kada na njima više uopšte nema detalja. Bićete iznenađeni koliko se to često dešava. Na primer, čak i po tmurnom danu, oblaci lako mogu postati ravnomerno beli i izgubiti detalje, pa zato držimo uključeno upozorenje o preosvetljenosti. Evo kako to funkcioniše: kada se uključi upozorenje o preosvetljenosti i pogledate snimak na LCD ekranu aparata, preosvetljene oblasti će početi da trepću poput sporog stroboskopskog svetla. To treptanje nije uvek loše – na primer, ako pravite snimak na kome se jasno vidi sunce, imaćete i treptanje (ne mislim na sunčevo svetlo nego na crvenu loptu, tj. samo sunce). Na površini sunca nema mnogo detalja, pa to treptanje zanemarujem. Međutim, treptanje oblaka je nešto drugo. Najbrži način da rešite taj problem jeste da na aparatu podesite kompenzaciju ekspozicije (objašnjeno na sledećoj strani). Zasad ćemo se usredsrediti na to da vam upozorenje o preosvetljenosti bude uključeno. Ako imate Nikon aparat, pritisnite dugme za pregled kako biste mogli da vidite fotografije na memorijskoj kartici. Zatim pritiskajte dugme sa strelicom nadesno sve dok se ispod fotografije na LCD ekranu ne pojavi reč Highlight. Ukoliko imate Canon (npr. 20D, 30D ili Rebel), pritisnite dugme za pregled da bi se prikazale fotografije, a onda pritisnite dugme Info kako biste videli treptanje.

## Kako izbeći zloglasno žmirkanje



Ako na LCD ekranu aparata vidite da trepće deo slike koji vam je važan (na primer, oblaci, nečija bela košulja, sneg itd.), možete da primenite kompenzaciju ekspozicije. U osnovi, smanjivaćete ekspoziciju dok žmirkanje ne prestane. Obično treba da napravite nekoliko probnih snimaka (metodom pokušaja i grešaka) kako biste ustanovili za koliko morate da odstupite, ali to najčešće traje nekoliko sekundi. Evo postupka:

**Nikon:** Pritisnite dugme za kompenzaciju ekspozicije koje se nalazi odmah iza dugmeta zatvarača (videti sliku). Zatim okrenite komandni točkić tako da kompenzacija ekspozicije bude  $-1/3$  (minus  $1/3$  od f-broja). Ponovo napravite isti snimak, pa proverite da li je treptanje nestalo. Ako nije, ponovite snimanje ali spustite vrednost za još  $1/3$ , tako da bude  $-2/3$  od f-broja, i nastavite tako sve dok treptanje ne prestane.

**Canon:** Postavite točkić za izbor režima u bilo koji položaj osim u onaj za ručno podešavanje, a zatim podesite kompenzaciju ekspozicije tako što ćete okrenuti kontrolni točkić na poledini aparata i zadati gorenavedene parametre.

## Kako dočarati veličinu



©ISTOCKPHOTOJUAN PAUL SCHRAGE

Ako ste imali priliku da fotografišete nešto tako impozantno kao što je kalifornijska crvena sekvoja ili ogromne stene u Dolini spomenika u Juti, verovatno ste bili razočarani kada ste kasnije pogledali fotografije, zato što na njima ne može ni da se nasluti veličina snimljenih objekata. U stvarnosti, obim tih sekvoja bio je veći od dužine kamiona. Na vašim fotografijama, one izgledaju kao obično drveće iz dvorišta, zato što nema ničeg s čim bi se uporedile. Kada hoćete da prikazete veličinu nekog objekta, na snimku treba da imate nešto s čime se fotografisani objekat može uporediti. Mnogi fotografi više vole da na njihovim snimcima planina budu i ljudi (šetači, planinari itd.) zato što tako posmatrač odmah može steći utisak o pravoj veličini planine, sekvoje ili najveće šišarke na svetu. Prema tome, kada sledeći put budete želeli da prikazete veličinu nekog objekta, samo se potrudite da na fotografiji bude i neka osoba, pa će svako odmah znati o kakvim se relacijama radi. Takve će fotografije biti mnogo snažnije. *Napomena:* uzgred, opisana tehnika je dobra i za veoma male stvari. Stavite predmet koji fotografišete u nečije ruke i priča je već tu.

## Ne nameštajte stativ. Ne još.



Stigli ste na lice mesta (tu je pejzaž, planina, vodopad itd.), postavili ste stativ i počeli da snimate. Kakve su šanse da ćete tek tako naleteti na idealan položaj za fotografisanje onoga što ste naumili? Prilično male. Ipak, većina ljudi radi baš to – dođe na neko mesto, postavi stativ baš tamo gde upravo stoji i krene da slika. Nije onda čudo što naprave isti snimak kao svi ostali – „usputni“ snimak. Ne upadajte u ovu zamku – pre nego što postavite stativ, prošetajte malo unaokolo. Pogledajte svoj objekat iz različitih uglova, i veoma je verovatno (u stvari, skoro je sigurno) da ćete za minut-dva pronaći zanimljiviju perspektivu. Uz to, držite aparat u ruci i gledajte kroz tražilo kako biste ispitali moguće uglove. Kada pronađete idealan ugao za fotografiju (a ne onaj koji je vama najzgodniji), postavite stativ i počnite da slikate. Sada imate odlične šanse da napravite natprosečan snimak. To je jedna od velikih tajni koje profesionalci svakodnevno koriste (legendarni fotograf pejzaža Džon Šo [John Shaw] godinama je propagirao ovaj koncept. Oni ne fotografišu „usput“. Prvo pregledaju okolinu, potraže najbolji ugao, najbolji pogled, zanimljivu uzvišenu tačku, i onda (tek onda) postavite stativ. Zvuči kao sitnica (to pregledanje okoline pre nameštanja stativa), ali upravo se po takvim „sitnicama“ profesionalci razlikuju od amatera.

## Trik za dobijanje bogatijih boja



Jedna od najvažnijih alatki koju profesionalci koriste da bi dobili bogatije, življe boje, jeste polarizacioni filter. Taj filter se zavrće na objektiv i – u osnovi – radi dve stvari: izuzetno dobro uklanja refleksije (posebno na vodi, stenama, ili na bilo kojoj reflektujućoj površini), i često čini da nebo bude bogatijih plavih boja tako što ih zatamnjuje – i, uopšte, daje zasićenije boje na celoj slici (a ko to ne bi želeo?). Dva saveta: prvo, polarizacioni filteri su najefikasniji kada snimate pod uglom od 90° u odnosu na sunčeve zrake; ako je sunce ispred ili iza vas, nisu tako dobri. Drugo, koristite obrtni prsten na filteru da biste menjali stepen (i ugao) polarizacije (ili izabrali da li ćete ukloniti refleksije s neba ili s tla). Kada se sami uverite u prednosti korišćenja polarizacionog filtera, reći ćete nešto kao: „Aaaaaa, tako to oni rade!“

### Savet za polarizaciju

Ako postoji objektiv koji polarizacioni filter ne voli, to je ultraširokougaoni objektiv (npr. 12 mm ili 10.5 mm itd.). Vidno polje je toliko široko da se na nebu pojavljuju neujednačene plave nijanse; zbog toga mnogi profesionalni fotografi izbegavaju da koriste polarizatore sa ultraširokougaonim objektivima. Uz to, isplati se kupiti dobar polarizator jer će boje biti zaista uravnotežene. Ovde ne treba štedeti.

## Šta snimati po lošem vremenu



©ISTOCKPHOTO/DUNCAN WALKER

Pošto je tmuran, kišni dan, smislili ste da ga provedete unutra, obrađujući fotografije u Photoshopu. To nije najgora ideja na svetu, ali ćete propustiti neke izuzetno dobre prilike za fotografisanje, na primer:

(1) Odmah posle kiše, dok je još uvek oblačno i mračno, idealno je vreme za slikanje lišća, šume (zeleno lišće tada deluje zasićenije i življe, čak i lišće na zemlji izgleda dobro, a tu su i kišne kapi s kojima lišće i cveće deluje zanimljivije), reka i vodopada obraslih mahovinom (možete koristiti duže ekspozicije dok je sunce još skriveno iza teških kišnih oblaka).

(2) Ako je oluja, postoji velika šansa da ćete, čim kiša stane i sunce proviri kroz oblake, moći da napravite dramatičan snimak. Možda će pogodan trenutak trajati samo nekoliko minuta, pa će ili ponovo početi oluja ili će se potpuno razvedriti (što je nepoželjna situacija za onoga ko fotografiše na otvorenom prostoru); stoga budite spremni za tih nekoliko čarobnih trenutaka između oluja. Isplati se čekati ih.

(3) Pre nego što oluja „pobesni“, možete napraviti zaista izvanredne snimke neba, sa opasnim oblacima i – ponekad – živopisnim svetlom ili jakim svetlosnim zracima. Većina ljudi propusti takve prilike, pa budite spremni (samo nemojte slikati po kiši kako biste zaštitili sebe i svoju foto-opremu).

## Izmaglica vam je prijatelj



©ISTOCKPHOTO/FRED DE GROOT

Pri atmosferskim pojavama kao što su niski oblaci ili magla, mogu da se naprave zaista zanimljive fotografije pejzaža (govorimo o mekom, difuznom, rajskom svetlu). Neke od svojih omiljenih snimaka napravio sam dok se magla valjala između planina (naravno, takav snimak morate da napravite slikajući odozgo, s više tačke na planini, iznad magle). Slikao sam konje na plaži dok je magla prodirala ka njima i dobio sam skoro holivudski mističan efekat koji bi odlično izgledao na filmu (na digitalnom filmu, u svakom slučaju). Pored toga, sunčevi zraci koji se u šumi probijaju kroz vazduh zasićen vlagom ili kroz gustu maglu, mogu da budu predivni. Ustanite rano (ili propustite večeru) da biste najbolje iskoristili te atmosferske efekte.

### Zaštitite svoju opremu

Magla i vlaga su druga imena za vodu, a digitalni aparati uopšte ne vole vodu, pa vodite računa da vam se oprema neprimetno ne pokvasi. U prodavnici B&H ima pribora za zaštitu aparata od kiše ali možete upotrebiti i kapu za tuširanje – samo je stavite preko aparata; ne izgleda lepo, ali štiti aparat.



## Ručno uklanjanje odbleska na objektivu



MATT KLOSKOWSKI

Još jedan odličan razlog za nošenje kačketa prilikom snimanja na terenu (pored dva očigledna: štiti vas od štetnog sunčevog zračenja, i izgledate super) jeste to što pomaže da eliminišete (ili bar umanjite) odblesak na objektivu. Ako koristite zaslon objektivu, on svakako pomaže, ali sam ustanovio da to često nije dovoljno. Tu stupa na scenu vaš kačket – samo ga skinite i postavite levo ili desno iznad objektivu (zavisno od položaja sunca). Zatim pogledajte kroz tražilo da biste videli gde tačno da postavite kačket tako da se na objektivu ne pojavi odblesak od sunca (lakše je nego što mislite), i da biste se uverili kako se kačket neće pojaviti na fotografiji (napravio sam ne jednu fotografiju s krajičkom kačketa u kadru. Pretpostavljam da je zato napravljen Photoshop – kako bi mogle da se uklanjaju takve brljotine s fotografija). Još uvek me iznenađuje kako dobro funkcioniše ova potpuno ručna tehnika za uklanjanje odbleska na objektivu.

## Tajno oružje fotografa koji snimaju pejzaže



Ranije ste upoznali polarizacioni filter i saznali koliko je važan. Filter o kome će ovde biti reči, neutralni gradacioni filter, ne spada u neophodne, ali predstavlja tajno oružje profesionalnih fotografa specijalizovanih za pejzaže. On im omogućava da uravnoteže ekspoziciju između tla i neba kako bi uhvatili opseg ekspozicija koje bez tog filtra aparat nikada ne bi mogao da ostvari (ekspozicija bi bila dobra ili za tlo ili za nebo, ali ne i za jedno i za drugo u isto vreme). Na primer, pretpostavimo da snimate pejzaž pri zalasku sunca. Ako podesite ekspoziciju za nebo, ono će izgledati odlično ali će tlo biti previše tamno. Ukoliko pak podesite ekspoziciju za tlo, nebo će biti neprihvatljivo svetlo. Pa kako onda postići da i nebo i tlo izgledaju dobro? Pomoću neutralnog gradacionog filtra (to je filter koji je na vrhu taman a prema dnu postepeno postaje sve svetliji i na kraju potpuno providan). U osnovi, ovaj filter zatamnjuje nebo (koje bi inače bilo previše eksponirano), a tlo ostavlja nedirnuto, ali je negova najveća snaga gradijent (preliv) koji zatamnjuje vrh kadra, a zatim se zatamnjivanje postepeno smanjuje do nule (tlo). Na taj način zatamnjuje se samo nebo, ali tako da je samo vrh kadriranog neba tamniji, a onda nebo postepeno postaje svetlije, sve dok pri dnu filter više nema uticaja zato što je potpuno providan. Rezultat je fotografija na kojoj su i nebo i tlo pravilno eksponirani.

## Održavanje ravnog horizonta



Ništa ne izgleda gore od iskrivljene linije horizonta. To je kao kada boja kože na fotografiji nije pogođena – odmah upada u oči (a ljudi ne mogu da odole da vam to ne kažu. Čak i ako ste napravili kompoziciju kojom bi se ponosio i Ansel Adams, oni će odmah reći: „Fotografija vam je iskrivljena“). Odličan način da to izbegnete jeste da upotrebite dvostruku libelu – spravicu koja se postavlja u žleb blica (mali ugaoni profil na vrhu aparata koji služi za priključivanje spoljašnjeg blica). Ova spravica je minijaturna verzija zidarske libele i omogućava da odmah jasno vidite da li vam je aparat ravan (a time i linija horizonta). Dvostruka libela funkcioniše bez obzira na to da li snimate u portretnoj ili pejzažnoj orijentaciji i vredi zlata koliko je teška (naravno, to nije nešto, pošto sumnjam da ta stvarčica teži i 30 grama, ali jasno vam je šta hoću da kažem). Skuplje su nego što bi trebalo da budu – između 25 i 75 dolara – ali vrede.

## Snimanje po oblačnom vremenu



SCOTT KELBY

Ovaj savet je još jedan od onih za koje biste mogli da pomislite: „Čudna mi čuda“, ali snimao sam s veoma mnogo fotografa koji nisu razmišljali o ovom jednostavnom principu dok su snimali po sivim, tmurnim danima. Zapamtite: snimajte tako da izbegnete nebo. Znam, zvuči blesavo, ali nebrojeno puta sam čuo: „Uh, danas je nebo toliko sivo da neću da snimam.“ Gluposti. Samo snimajte tako da se nebo uopšte ne vidi ili da se vidi malo. Ako kasnije budete podešavali tonove u Photoshopu (to je fini način da se kaže: „Učiniću da ovo nebo deluje plavlje nego što je bilo tog sivog, sumornog dana“), nećete imati mnogo posla. Baš to mi se skoro dogodilo kada je nebo bilo plavo 20 minuta, a onda sat i po sivo i tmurno. Trudio sam se da na fotografijama uhvatim što manje neba (slikao sam urbane scene), i posle mi je trebalo samo nekoliko sekundi da ih sredim u Photoshopu. Evo šta sam radio:

- Korak 1: Otvorio sam fotografiju na kojoj je nebo bilo lepo i plavo, aktivirao alatku Eyedropper (pipetu), i pritisnuo plavo nebo da bi to postala boja prednjeg plana.
- Korak 2: Otvorio sam fotografiju na kojoj se videlo parče tmurnog neba i pritisnuo ga alatom Magic Wand (čarobni štapić) da bih ga izabrao (što je sve trajalo dve sekunde).
- Korak 3: Dodao sam nov prazan sloj iznad sloja pozadine (Background) i popunio selekciju bojom prednjeg plana. To je bilo sve – sivo nebo je postalo plavo.

## Saveti za snimanje panorama, prvi deo



RANDY HUFFORD

Ima nečeg fascinantnog u spajanju pet, šest (ili više) fotografija pejzaža u jednu dugačku sliku. To je najpribližniji mogući način da se (bar pomoću fotografija) ponovi doživljaj boravka na datom mestu. Međutim, izrada panoramskih slika može da bude veoma jednostavna ili da se pretvori u noćnu moru, a to gotovo u potpunosti zavisi od toga kako snimate panoramske slike. Uradite to kako treba i Photoshop će sklopiti celu scenu bez vaše pomoći ili uz neznatne intervencije. Ukoliko pak niste napravili dobre snimke, satima ćete pokušavati da sklopite panoramu, a Photoshop će vam usput dodatno zagorčavati svaki korak. Ispravno snimanje panorama je lak posao, mada će nam trebati više od jedne strane da ga opišemo – samo treba da sledite pravila koja olakšavaju sklapanje niza posebnih fotografija u jednu bešavnu sliku u Photoshopu. Evo šta treba da radite:

- (1) Pojedinačne fotografije za panoramu snimajte sa stativa. Ako to ne uradite, zažalilićete.
- (2) Snimajte vertikalno (u portretnoj orijentaciji) a ne horizontalno (u pejzažnoj orijentaciji). Trebaće vam više fotografija da biste obuhvatili istu oblast, ali će izobličenja na ivicama biti manja i – kao rezultat dodatnog truda – dobićete bolju panoramu.
- (3) Za balans bele boje izaberite opciju Cloudy. Ako ga ostavite na Auto, balans bele boje će se skoro sigurno razlikovati između segmenata, a to je loše, loše, loše.
- (4) Nastavak na sledećoj strani...

## Saveti za snimanje panorama, drugi deo



RANDY HUFFORD

- (5) Pritisnite dugme zatvarača do pola da biste podesili ekspoziciju, a zatim gledajte kroz tražilo i zabeležite otvor blende (f-broj) i dužinu ekspozicije. Prebacite aparat na ručno podešavanje, pa unesite zabeležene vrednosti f-broja i ekspozicije. Ako to ne uradite i ako budete snimali u bilo kom režimu automatskog regulisanja ekspozicije, ona će se najverovatnije razlikovati od jednog snimka do drugog, a to će vas izludeti kad budete sklapali panoramu u Photoshopu.
- (6) Nakon što izoštrite prvi segment, isključite automatsko fokusiranje objektiva. Tako aparat neće automatski refokusirati svaki sledeći snimak, što bi bilo veoma loše.
- (7) Pre nego što snimate prvi segment, napravite jedan snimak s vašim prstom ispred objektiva – tako ćete znati gde počinje panorama. Nakon poslednjeg snimka, uradite to ponovo.
- (8) Svaki segment preklopite za 20–25%. Tačno tako, potrudite se da oko četvrtina vašeg prvog snimka bude i na drugom snimku. Svi segmenti moraju da se preklapaju za najmanje 20% kako bi Photoshopov program za sklapanje panorame mogao lepo da ih uklopi. Ovo je veoma važno.
- (9) Snimajte relativno brzo – posebno ako se oblaci u pozadini pejzaža koji slikate kreću. Nemojte gnjaviti dva minuta između snimaka. Završite što pre inače će se nešto u vašoj panorami promeniti (osvetljenje, oblaci itd.), a to će upropastiti snimak.
- (10) Upotrebite daljinski okidač, ili bar samookidač (autoknips), kako se aparat ne bi pomerao tokom snimanja segmenata. Najgore je da jedan segment bude mutan.

## Saveti za snimanje panorama, treći deo



SCOTT KELBY

Ako ste sledili pravila izložena na prethodne dve strane, ostalo je lako:

Korak 1: Otvorite Photoshop i sve segmente fotografije (tako da su svi segmenti otvoreni u isto vreme).

Korak 2: Iz Photoshopovog menija File izaberite Automate, a zatim Photomerge.

Korak 3: U okviru za dijalog koji će se otvoriti, izaberite opciju Open Files iz padajućeg menija Use. Proverite da li je potvrđena opcija Attempt to Automatically Arrange Source Images, pa pritisnite OK.

Korak 4: Kada se pojavi glavni okvir za dijalog Photoshopovog modula Photomerge, pojedinačne fotografije će se spojiti u bešavnu panoramu (pod uslovom da ste sledili ranije izložena pravila). Ako na vrhu ugledate mali procep (šav) između dva segmenta, samo nastavite i pritisnite OK – velika je šansa da će taj šav nestati kada se napravi konačna slika. Ukoliko se to iz nekog razloga ne desi, upotrebite alatku pečat za kloniranje (Clone Stamp) i pokrijte šav: držite pritisnut taster Option (Alt na PC računaru) i pritisnite susedni, sličan deo neba da biste izabrali uzorak za kloniranje. Zatim s panoa Brush Picker odaberite meku četkicu i slikajte preko šava da biste ga sakrili.

## Lažiranje panorama



SCOTT KELBY

Ako imate Photoshop ili Photoshop Elements, postoji odličan način da napravite lažnu panoramu – opsecite fotografiju pejzaža tako da postane panorama. Aktivirajte alatku za opsecanje (Crop), pa pritisnite i povlačite da biste izabrali samo središnji deo fotografije (kao što je gore prikazano), odsecajući vrh i dno. Zatim pritisnite taster Enter i nestaće gornji i donji deo slike, a ostaće vam široka, panoramska verzija vaše prvobitne fotografije. Ej, ne odbacujte predlog dok ga ne isprobate.

## Zašto vam treba širokougaoni objektiv



Ako fotografirate pejzaže, verovatno ste se ne jednom posle snimanja razočarali zato što se neverovatno lep pogled koji ste videli svojim očima nije preneo na fotografije. Zaista je teško snimiti 2D fotografiju (a fotografije su uvek dvodimenzionalne) koja ima potrebnu dubinu i uspeva da dočara stvarni doživljaj. Zato preporučujem jednu od sledeće dve stvari:

- (1) Ne pokušavajte da snimkom obuhvatite sve. Upotrebite zum objektiv i namerno uhvatite samo deo scene koji dočarava celinu. Često se tako postiže snažniji utisak nego kada hoćete da smestite sve na jednu fotografiju. Rezultat pokušaja da se obuhvati sve, najčešće je fotografija bez jasnog objekta snimanja, na kojoj detalji i pozadine odvlače pažnju. Zbog toga često slikam objektivom 70–200 mm – tako uspevam da se zaista približim željenom delu scene.
- (2) Kupite ultraširokougaoni objektiv. Ne objektiv riblje oko, već ultraširokougaoni (npr. 12 mm). Ako pokušavate da obuhvatite sve, ultraširokougaoni objektiv će vam često to omogućiti. Pri snimanju na otvorenom, najradije koristim svoj zum objektiv 12–24 mm (koji je, uzgred, odličan i za slikanje sportskih događaja). Moram priznati da retko koristim kraj od 24 mm, zato što ovaj objektiv upotrebljavam kada pokušavam da obuhvatim sve – uglavnom koristim kraj od 12 mm. Svideće vam se kako snima oblake – skoro da možete uočiti njihovo kretanje duž ivica slike.

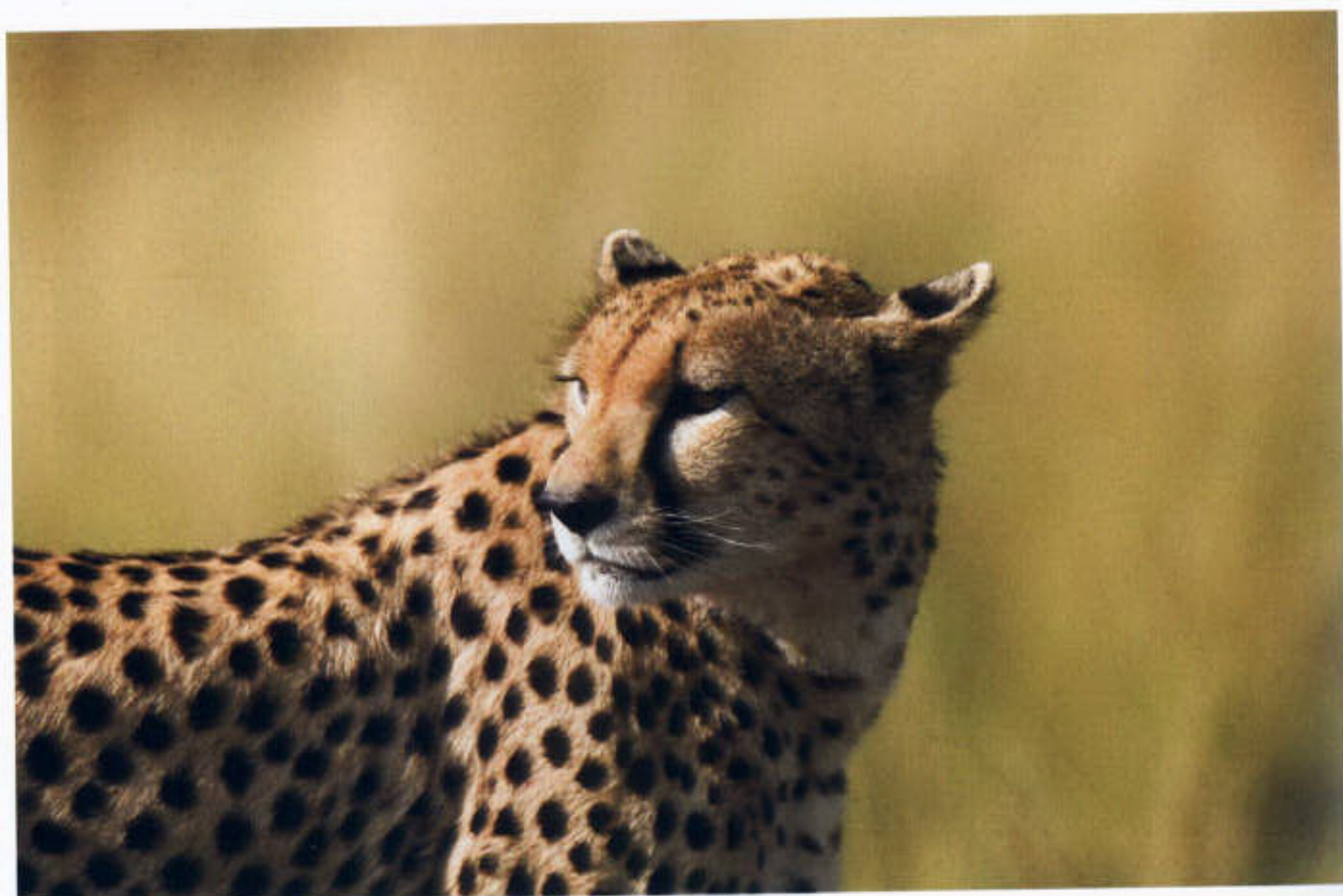
## Snimate divlje životinje? Ciljajte u njihove oči



PEGGY GUENZEL

Kada slikate divlje životinje, treba da se koncentrišete na njihove oči. Ako oči nisu u fokusu, nije ni važno šta jeste. Često ćete fotografisati životinje u pokretu (ili u letu, što je takođe pokret), i tada je posebno važno da su oči u centru pažnje. Ukoliko koristite tehniku „panning“ (tj. objektivom pratite kretanje životinje), obavezno se potrudite da oči budu izoštrene. Sve ostalo može da bude zamučeno, ali ako su oči oštre ko žilet, dobićete odličnu fotografiju.

## Ne ograničavajte životinje u pokretu



PEGGY GUENZEL

Kada kadrirate fotografiju divlje životinje u pokretu, nemojte da okvir bude tako tesan da životinja nema gde da ode. Drugim rečima, ostavite ispred životinje malo prostora (u pravcu u kom se kreće) i tako ćete dobiti mnogo snažniju kompoziciju – onu koja priča priču. Ako su ivice slike preblizu životinji tako da ona nema mesta da izađe iz kadra, delovaće kao da ste je zarobili, a vaša fotografija će posmatraču biti neprijatna. Kada komponujete sliku u tražilu, ostavite višak prostora ispred fotografisane životinje i slika će biti mnogo upečatljivija.

## Snimate divlje životinje? Pridite sasvim blizu



Pri snimanju divljih životinja javlja se fenomen koji nije karakterističan za druge vrste foto-sesija. Koliko god da vam objekat izgleda blizu kad ga gledate kroz tražilo, na fotografijama deluje bar upola dalje. Zvuči čudno, ali je stalno tako – životinja uvek izgleda mnogo dalje nego što ste očekivali. Prema tome, kad slikate divlju životinju, najbolje je da joj „pridete“ sasvim blizu. Zato profesionalci koriste one ogromne objektivne od 400 mm i veće. Ukoliko vam budžet ne dozvoljava tako nešto (znam da moj ne dozvoljava), možete da varate tako što ćete koristiti telekonvertor. Njime, u osnovi, povećavate domet svog teleobjektiva (ili zum objektiva) tako što im dodajete uveličavajuće staklo. Znači, ako imate teleobjektiv (ili zum objektiv) od 200 mm (što je, zahvaljujući digitalnoj tehnici već skoro ekvivalentno objektivu od 300 mm), i dodate mu telekonvertor 1.4x ili 2x, dobićete objektiv koji odgovara tradicionalnom teleobjektivu od 450 mm, odnosno 600 mm. Canonov telekonvertor 1.4x košta oko 275 dolara, a Nikonov 2x – oko 300 (obavezno proverite da li telekonvertor koji kupujete odgovara vašem objektivu – trebalo bi da budu iste marke i modela).

## Šta slikati pri zalasku sunca



Pored slikanja samog zalaska sunca, u to doba dana odlično je snimati i siluete. Za snimanje silueta važe dva osnovna pravila: prvo, ono što snimate mora da bude lako prepoznatljivo. Viđam dosta fotografija silueta gde mi je prva pomisao: „Šta li je ovo?“ Na takvim slikama mnogo bolje deluju jednostavni objekti. Drugo, postavite osobu ili objekat koji slikate direktno ispred zalazećeg sunca, tako da je sunce zaklonjeno i pomaže da se silueta ocrta, a zatim podesite ekspoziciju za slikanje neba (tako će se najčešće slikana osoba ili objekat pojaviti na fotografiji kao crne siluete.)


### Savet za snimanje silueta

Kada snimate siluete, vodite računa o odblesku na objektivu zato što praktično slikate pravo u sunce. Viđaćete klasične snimke silueta na kojima sunce malo proviruje iza fotografisanog objekta, i to je u redu ako vam se sviđa taj efekat, ali ne bi trebalo otkrivati previše detalja na objektu – on bi trebalo da ostane crn.

## Poglavlje 5

# Profesionalno snimanje sportova

## Spremite gomilu para

 U ovom poglavlju knjige možete da birate. Želite li da – prateći savete profesionalaca – pravite mnogo bolje sportske fotografije, ali uglavnom sa opremom koju imate? Ili hoćete da vam ozbiljno fotografisanje sportova bude glavni izvor prihoda u životu? Evo zašto to pominjem: sprovedćemo kratak, naučno zasnovan test kojim ćemo lako odrediti koji put treba da odaberete. Spremni? Hajde da počnemo. Pitanje 1: Ova knjiga se prodaje za 980 dinara. Kada ste videli cenu, kako ste reagovali? Pomislili ste: (a) 980 dinara, to je prilično jeftino – mislim da ću je kupiti; (b) hm, ne znam baš, 980 dinara – nadam se da vredi toliko; (c) 980 dinara, prilično skupo, ali stvarno moram da naučim te stvari; (d) 980! 980! Ne mogu da verujem da toliko deru! Nisam baš presrećan, ali moram da imam tu knjigu. Rešenje: ako ste odgovorili pod a, b, c ili d, niste spremni da uđete u svet profesionalne sportske fotografije, zato što profesionalni sportski fotografi troše toliko mnogo na svoju opremu da nikada ne pitaju za cenu ničega. Nikada. Oni ugledaju nešto što žele i samo ga odnesu na kasu i kupe, nikada ne razmišljajući o ceni, zato što su toliko potrošili na foto-opremu da su sigurni kako nikakva knjiga, plazma televizor ili luksuzni auto ne mogu da koštaju ni približno. Pa šta onda mi, obični smrtnici, da radimo? Mi koristimo trikove iz ovog poglavlja kako bismo dobili bolje snimke sa opremom koju imamo. Naravno, poneka nova spravica tu i tamo ne može da škodi, zar ne?





## Podesite balans bele boje za sportove u zatvorenom prostoru



Ukoliko ćete snimati sportove u zatvorenom prostoru, morate računati s tim da će vam fotografije imati žutu ili zelenu nijansu, zbog osvetljenja koje se koristi na većini sportskih događaja u dvoranama. Uštedete sebi dosta naknadnog posla u Photoshopu ako balans bele boje na aparatu odmah podesite ili na Fluorescent ili na Tungsten/Incandescent. (Izaberite opciju Fluorescent, napravite probni snimak, pa pogledajte rezultat na LCD ekranu fotoaparata. Ako je cela slika suviše žuta ili zelena, isprobajte opciju Tungsten/Incandescent. Pogledajte prikazan Nikonov meni.) Ukoliko tako postupite, izbeći ćete žutu ili zelenu nijansu koju biste inače dobili, pa nećete kasnije čupati kosu od muke. Ako slikate u sirovom formatu (RAW), uvek možete naknadno resetovati balans bele boje u programu za obradu sirovih fotografija. Ali, kad podesite ispravan balans bele boje na samom aparatu, bar ćete videti prave boje na fotografijama kada ih budete gledali na LCD ekranu.

### Ne koristite filtre za boje

Možda ste prvo pomislili da objektivu dodate filter za uravnotežavanje boja kako biste sprečili naginjanje ka žutoj i zelenoj u zatvorenom prostoru, ali nemojte to da radite. Kada snimate sportove, već ćete imati osvetljenje slabije od idealnog, a ako stavite filter, svetlo će dodatno oslabiti. Bolje je da izaberete jednu od opcija za balans bele boje, pošto one utiču samo na boju svetla, a ne na količinu.



## Ekspozicija treba da bude 1/640 s ili kraća



Dok snimate sportove, najčešće ćete želeći da zaustavite akciju; da biste to uradili, morate da pređete u režim prioriteta zatvarača (ili na ručno podešavanje ako ste vični tome), i da zatim slikate pri ekspoziciji 1/640 sekunde (ili kraćoj) kako biste zaustavili pokret i dobili ostru sliku. Najduža ekspozicija s kojom možda možete da se provučete iznosi 1/500 sekunde, ali je to rizično. Bolje rezultate ćete postići pri ekspoziciji 1/640 s ili kraćoj (ima situacija kada ćete namerno izabrati dužu ekspoziciju kako biste zamaglili delove fotografije radi isticanja pokreta i brzine, ali najčešće ćete želeći da zamrznete pokret pomoću kratke ekspozicije kakvu koristimo na gornjoj slici).



## Profesionalno bavljenje sportskom fotografijom je basnoslovno skupo



Od svih fotografskih profesija, profesionalno bavljenje sportskom fotografijom vjerojatno je najskuplje, pa ako želite da pođete tim putem, spremite gomilu para. Glavni je razlog to što se mnogi sportski događaji odigravaju u dvoranama (ili na pokrivenim stadionima) ili noću, pa vam trebaju najskuplji (najjači) objektiv koji postoje na tržištu (naravno, samo ako hoćete da konkurišete profesionalcima). Na primer, trebaće vam dugački teleobjektivi (najbolje 400 mm ili 600 mm), a pošto ćete uglavnom snimati pri slaboj osvetljenosti, to moraju biti objektiv s blendom od  $f/2.8$  do  $f/4$ . Kvalitetni objektiv od 400 mm s blendom  $f/2.8$  koštaju oko 6.600 dolara. Svaki. Osim toga, trebaće vam više od jednog tela aparata, i više od jednog spoljnog blica, zatim nekoliko jednonogih stativa (tzv. monopoda) – jedan ili dva, za podupiranje vaših dugačkih i teških objektiv, i jedan za postavljanje spoljnih bliceva (komad košta oko 600 dolara). Da biste konkurisali profesionalcima, trebaće vam telo aparata koje snima oko 8 kadrova u sekundi (što znači da ćete kao vlasnik Canona morati da potrošite oko 6.900 dolara za jedan EOS 1DS Mark II, odnosno – ako koristite Nikon – oko 4.700 dolara za D2Xs). Dok nabavite dva tela aparata, par bliceva, nekoliko dugačkih, skupih objektiv, monopode, telekonvertore, gomilu veoma brzih memorijskih kartica (planirajte da na tipičnoj fudbalskoj utakmici snimite oko 900 fotografija), stigli ste do cifre od 30.000 dolara i premašili je, a to je samo početak. Dobro je ako ste pre pravljenja fotografske karijere bili biznismen ili političar (nećete postati bolji sportski fotograf, ali ćete lakše kupiti opremu).



## Ne planirajte zamenu objektiv



©ISTOCKPHOTO/ANTONIO HARRISON

Naslov ne znači da vam za bavljenje sportskom fotografijom treba samo jedan objektiv. On znači tačno ono što piše – ne planirajte da tokom snimanja menjate objektiv, nego aparate. Baš tako, ako ste zaista zagrejani za sportsku fotografiju, propustićete najbolji snimak ukoliko budete morali da zamenite objektiv. Zbog toga profesionalni fotografi oko vrata nose više tela fotoaparata – mogu u trenutku da pređu sa širokougaonog objektiv na 400-milimetarski teleobjektiv. Kada ne bi sve to nosili, dok bi menjali objektiv, momak do njih bi napravio „onaj jedan snimak“ (koji završava na naslovnoj strani časopisa). Ako hoćete da se takmičite s velikim igračima, nosićete više tela aparata oko vrata kako biste odmah bili spremni da uhvatite onaj ključni momenat. Rekoh vam da je sportska fotografija skup sport.



## Koje objektivne koristiti



©ISTOCKPHOTO/TAN KIAN KHOON

Kada snimate sportske događaje, od nošenja gomile objektivna i velike fotografske torbe (možda čak i ranca) boleće vas leđa i bićete dodatno nervozni. Zato vam savetujem da nosite samo dva objektivna:

(1) Širokougaoni objektiv (npr. 12–24 mm zum objektiv). Trebaće vam široki uglovi da biste napravili snimke celog stadiona, celog terena, grupne fotografije izbliza itd.

(2) Teleobjektiv od 300 mm ili 400 mm (ili zum objektiv od 200 do 400 mm). Preporučujem da za Nikon aparate nabavite objektiv VR (Vibration Reduction), odnosno objektiv IS (Image Stabilization) za Canon aparate, zato što ćete s njima moći češće da snimate iz ruke u slabo osvetljenim sportskim dvoranama ili noću.

Kao što sam pomenuo, nećete želeći da menjate objektivne, pa je najbolje da svaki objektiv stavite na posebno telo aparata. Jedina stvar koju još treba da nosite (pored dodatnih memorijskih kartica i rezervne baterije) jeste telekonvertor 1.4x, kako biste bili što bliže akciji (telekonvertori povećavaju stepen zumiranja, i tako teleobjektiv od 300 mm pretvaraju u 450 mm). *Napomena:* neki profesionalci su protiv telekonvertora 2x zato što misle da 2x fotografije nisu toliko oštre i gubite do dva otvora blende (f-broja), pa je teže dobiti kraće ekspozicije koje su vam potrebne. Da biste svu navedenu opremu lakše nosili unaokolo, obucite fotografski prsluk marke Tenba ili Domke, ili bar višak opreme držite u torbici oko struka umesto u fotografskoj torbi ili rancu. Zahvalićete mi se kasnije.



## Fokusirajte unapred da biste dobili dobar snimak



©ISTOCKPHOTO/IGALINA BARSKAYA

Ako snimate događaj na kome vam je prilično jasno gde se odigrava glavna akcija (na primer, snimate fudbal i znate da su najvažnije akcije oko šesnaesterca, ili snimate skijanje na dasci i znate gde će otprilike daskaš da sleti), unapred fokusirajte tu tačku da biste – kada se akcija dogodi – samo pritisnuli okidač. Možete najpre ostaviti uključen autofokus, zatim izoštrite mesto na kome očekujete akciju, a onda prebacite objektiv na ručno fokusiranje i ostavite fokus na miru (podešen je). Tada možete da se opustite i da pratite tok događaja. Kada se trkač (skakač, skijaš itd.) približi vašoj unapred izoštroj tački, samo okinite – pošto znate da je fokus dobar. Na taj način nećete čekati da autofokus pogodi ili promaši fokus. Unapred ste sve podesili, pa treba samo da okinete.



## Povećajte ISO osetljivost da biste dobili potrebnu brzinu



U idealnom slučaju, za snimanje sportskih fotografija imali biste superjak dugačak objektiv (npr.  $f/2.8$  ili  $f/4$ , zar ne?), ali su oni basnoslovno skupi. Kako ćete onda slikati sportske događaje svojim zum objektivom  $f/5.6$ ? Tako što ćete povećati ISO osetljivost, eto kako (pogledajte gore prikazan Nikonov meni). Na većini današnjih kvalitetnijih digitalnih refleksnih fotoaparata (Canon, Nikon itd.) možete koristiti ISO 400 ili 800. Time bi trebalo da ostvarite ekspoziciju  $1/640$  s ili kraću, koja vam treba da biste zamrzli pokret sportista, a da pri tom ne dobijete previše vidljivog šuma (zrna) na fotografiji. Naravno, ukoliko je osvetljenost scene dovoljna da ne morate povećavati ISO osetljivost – nemojte je povećavati. Najbolje je da ostavite ISO na vrednosti 100 ili 200 (tj. na najnižoj vrednosti za vaš aparat); ipak, u situacijama kada vaš objektiv nije dovoljno jak (na primer, pri snimanju u zatvorenom prostoru sa objektivima  $f/5.6$ , koji su dosta uobičajeni), nećete imati izbora osim da povećate ISO. Uradite to pomoću menija na poledini aparata (kao što je ovde prikazano). Srećom, objektiv  $f/5.6$  najčešće će biti dobar za snimanje na dnevnom svetlu; ali, čim uđete u zatvoren prostor, verovatno ćete morati da povećate ISO kako biste dobili dovoljno kratku ekspoziciju za zamrzavanje akcije. Zbog toga su jaki objektiv (f/2.8 i f/4) toliko važni profesionalnim sportskim fotografima.



## Profesionalci poznaju igru



©ISTOCKPHOTO/ROB FRIEDMAN

Ukoliko poznajete sport koji snimate (na primer, ako ste fudbalski fanatik i snimate fudbalsku utakmicu), napravićete bolje fotografije od tamo nekog kolege zato što ćete tačno znati gde će se akcija dalje odigravati. To je velika prednost u sportskoj fotografiji; sposobnost predviđanja mesta značajnog događaja može da bude presudna za dobijanje „onog najvažnijeg“ snimka na utakmici. Ključ uspeha je da pratite utakmicu dok snimate, tako da možete predvideti razvoj događaja i biti spremni da aparat usmerite tamo gde očekujete akciju. Nećete uvek pogoditi, ali će verovatnoća da ćete češće napraviti dobar snimak biti veća. U redu, a šta ako vas pošalju da snimate sport koji ne poznajete dobro? Iznajmite odgovarajuće filmove, kupite časopise posvećene tom sportu i proučite kako ga snimaju profesionalci koji prate taj sport – otkrijte ko su najbolji pojedinci u tom sportu i sledite ih objektivom (konačno, zar nije najveća verovatnoća da će upravo oni najbolji biti uključeni u glavne akcije na terenu). U osnovi, svodi se na sledeće: ako poznajete sport, u najboljoj ste poziciji da napravite „onaj najvažniji“ snimak. Ukoliko ne znate ništa o sportu koji fotografišete, takav snimak ćete napraviti samo ako budete imali izuzetnu sreću – što je malo verovatno. To nije dobra strategija za pravljenje fotografske karijere.



## Nemojte uvek snimati samo pobednike



©ISTOCKPHOTO/JAMES BOULETTE

U sportskoj fotografiji (i u sportu uopšte), prirodno je pratiti pobednika. Ako neko postigne važan koš, snimate upravo tog sportistu, zar ne? Ukoliko ekipa pobjedi, snimate njihovo slavlje. Ali, ako budete sledili tradiciju i pratili samo pobednike, nećete snimiti neke od najdramatičnijih fotografija – one koje pričaju najsnažnije priče – a to su izrazi lica i reakcije sportista ili timova koji su izgubili. To je posebno važno ako ste upravo propustili glavnu akciju – brzo se prebacite na momka koji je promašio loptu, ili nije blokirao udarac ili je promašio gol itd. Ponekad su njihove reakcije mnogo zanimljivije od reakcije osobe koja je postigla uspeh. Sledeći put pokušajte da uhvatite izraz lica golfera koji je promašio rupu sa razdaljine od 20 cm (ili golfera koji je izgubio dobijenu partiju zato što je njegov protivnik upravo pogodio rupu sa 120 metara), i uverićete se da su emocije ispoljene na takvom snimku iste ili jače od onih zabeleženih na fotografiji pobednika.



## Slikanje u rafalnom režimu



Nikon



Canon

Ako se budete bavili sportskom fotografijom, moraćete da koristite tehniku rafalnog snimanja (pravljenje četiri ili više snimaka u sekundi) kako biste bili sigurni da ste uhvatili akciju. Aparat treba da podesite tako da napravi više snimaka dok držite pritisnut okidač, tj. dugme zatvarača (na nekim digitalnim aparatima taj režim se zove rafalni – engl. *burst mode*). Većina aparata podrazumevano snima po jednu sličicu za svako okidanje, pa morate da pređete u režim rafalnog snimanja.

Na Nikonovim aparatima pređete u režim kontinualnog snimanja (u kome aparat napravi nekoliko fotografija dok držite pritisnut okidač). To ćete uraditi tako što ćete držati pritisnuto dugme za izbor načina okidanja (koje se nalazi levo od optičkog tražila) i okretati glavni komandni točkić sve dok se u gornjem levom uglu LCD ekrana ne pojavi sličica naslaganih fotografija.

Na Canonovim aparatima, pritisnite dugme Drive-ISO (koje se nalazi odmah ispred LCD panela, na gornjoj desnoj strani aparata), zatim okrećite glavno dugme (odmah iza dugmeta daljinskog okidača) sve dok na desnoj strani LCD ekrana ne ugledate sličicu naslaganih fotografija. Ako imate model 30D, u režim brzog kontinualnog snimanja preći ćete tako što ćete okretati glavno dugme dok se pored sličice naslaganih fotografija ne pojavi slovo H.

Nakon toga, samo držite pritisnut okidač da biste napravili više snimaka odjednom.



## Stabilnost pri snimanju sportskih fotografija



©ISTOCKPHOTO/TOMASZ SZYMANSKI

Sportski fotografi obično ne koriste stative iz više razloga: stativi ograničavaju pokretljivost fotografa koja je presudna za brzi način snimanja karakterističan za sportsku fotografiju; na mnogim sportskim događajima nije dozvoljena upotreba stativa; igrači mogu da se povrede ukoliko je stativ postavljen blizu sportskog terena (u fudbalu, košarci itd.). Zbog toga sportski fotografi, posebno oni koji imaju dugačke objektivne, umesto stativa koriste monopode. Te jednonožne verzije stativa obično služe za podupiranje dugačkih objektivne (objektiv se pričvršćuje direktno za monopod što omogućava da i objektiv i aparat budu stabilni tokom snimanja pri nedovoljnoj osvetljenosti koja je karakteristična za mnoge sportske događaje). Monopodi se lako premeštaju (i brzo ih možete skloniti nekome s puta ako se ukaže potreba), a na mnogim profesionalnim sportskim takmičenjima na kojima je zabranjeno koristiti stative, monopodi su dozvoljeni. Danas su najpopularniji monopodi od ugljeničnih vlakana zato što mogu da nose veliku težinu, a veoma su lagani. Naravno, nisu jeftini (kao i sve ostalo što se koristi u sportskoj fotografiji).



## Snimajte vertikalno da biste napravili efektniji snimak



©ISTOCKPHOTO/GAVIN MACVICAR

Većina profesionalnih sportskih fotografija snima se vertikalno zato što je tako lakše ispuniti kadar objektom snimanja (osim toga, portretna orijentacija je idealna za naslovne strane časopisa, oglase itd.). Samo okrenite aparat postrance, namestite krupni plan (pomoću dugačkog objektivne) i prepustite se magiji. To naročito važi kada slikate jednu osobu, a ne dve ili više njih. Ako fotografirate više sportista, obično je najbolji snimak horizontalan, dok vertikalni snimak najbolje odgovara slikanju jednog aktera sportskog događaja. Pošto sam to rekao, imam još jedan savet za vas. Da biste se potpuno obezbedili, napravite što više snimaka u obe orijentacije. Kao što reče moj tehnički urednik Bill Fortni (Bill Fortney): „Urednik će uvek tražiti orijentaciju koju niste snimili“.



## Prikazivanje objekta u pokretu



©ISTOCKPHOTO/ANDREA LEONE

U celom ovom poglavlju govorili smo o korišćenju superkratkih ekspozicija koje obezbeđuju zamrzavanje pokreta na sportskim događajima, ali ima situacija kada je mnogo atraktivnije naglasiti pokret i namerno pustiti da delovi fotografije budu neizoštreni. Za ovu tehniku važna su tri faktora:

- (1) Koristite duže ekspozicije – idealno 1/30 s ili 1/60 s. Pređite u režim prioriteta zatvarača (pomoću točkića za izbor režima na vrhu aparata) i podesite odgovarajuću ekspoziciju.
- (2) Objektivom aparata stalno pratite subjekat. Verovali ili ne, upravo kretanje aparata stvara zamućenu pozadinu, zato što pokušavate da pomerate aparat zajedno sa sportistom kako bi on ostao izoštrjen a sve oko njega zamućeno.
- (3) Šanse za dobijanje oštre fotografije biće najveće ako izaberete režim kontinualnog (rafalnog) snimanja – u ovakvim situacijama zaista se isplati praviti nekoliko snimaka u sekundi.

Zapamtite jednu važnu stvar: nemojte prestati da pratite kretanje aparatom kada sportista izađe iz kadra – nastavite da ga pratite nekoliko sekundi posle toga da se ne bi poremetile ivice fotografije.



## Snimanje otvorenom blendom



Pod snimanjem otvorenom blendom mislim na snimanje pri najvećem otvoru blende za dati objektiv (znači, ako imate objektiv f/2.8, snimajte sa otvorom blende f/2.8 ili za jedan podeok manjim). Time ćete ostvariti dve prednosti:

- (1) Zamutiće se pozadina, pa ćete dobiti uzbudljiviju, dinamičniju i čistiju fotografiju sportiste. Komplikovane pozadine s brojnim detaljima predstavljaju problem u sportskoj fotografiji, a snimanje teleobjektivom pri tako velikim otvorima blende daje veoma malu dubinsku oštrinu (što znači da je subjekat u prednjem planu izoštrjen, dok je pozadina van fokusa).
- (2) Moći ćete da koristite kraće ekspozicije, što će vam znatno pomoći kada snimate u zatvorenom, slabije osvetljenom prostoru.



## Uхватite lice



©ISTOCKPHOTO/SUZANNE TUCKER

Šta je najvažnije zabeležiti na fotografiji kada snimate sportiste? U opštem slučaju, to su njihova lica. Izrazi na njihovim licima pričaju o događaju, a i publika želi da vidi njihova lica. Znači, ako ne uhvatite lice, propustićete onaj pravi snimak. Ne razmišljajte o krupnim planovima njihovih ruku, lopte, nogu itd. Ako želite da napravite fotografiju koja će pobuditi maštu posmatrača, usredsredite se na lica. Tu leži novac!



## RAW ili JPEG za sportske fotografije?



Zbog činjenice da se veliki broj sportskih fotografija snima u rafalnom režimu (pogledajte stranu 103) i činjenice da je kapacitet privremene memorije (bafera) za smeštaj kontinualnih snimaka na vašem aparatu ograničen, što su veće slike koje pravite, ta memorija će se brže napuniti. Kada se bafer napuni, sa snimanjem je gotovo (bar do trenutka kada aparat bude imao vremena da prebaci snimke na memorijsku karticu, čime će se bafer isprazniti). Zbog toga mnogi sportski fotografi radije snimaju u formatu JPEG nego RAW. JPEG datoteke su znatno manje, pa ih više staje u bafer (uz to, pošto su manje, brže se upisuju na memorijsku karticu, pa više snimaka možete neometano napraviti ako koristite format JPEG nego ako se odlučite za RAW). Naravno, ima i nekih perfekcionista koji smatraju da u svakoj prilici treba snimati u formatu RAW (uključujući i slikanje na rođendanskoj zabavi njihove dece u McDonaldsu). Kada pročitaju da se neko zalaže za neki drugi format osim za RAW, totalno polude, požele da se popnu na najviši toranj i da gađaju prolaznike iz puške za slonove. Za njih imam samo jednu rečenicu: „Ne zaboravite, RAW je format datoteke, nije religija“. (Uzgred, poznajem popularnog fotografa časopisa *Sports Illustrated* koji sada podešava svoj aparat tako da snima RAW+JPEG, čime istovremeno dobija oba formata. Mislio sam da biste voleli to da znate.)





## Kompozicija sportske fotografije



©ISTOCKPHOTO/GLENN JENKINSON

Kada smišljate kompozicije za svoje sportske fotografije, koristite tehniku koju smo opisali ranije, kada smo govorili o snimanju divljih životinja (poglavlje 4) – ostavite svojim sportistima prostor da negde odu. Nemojte podesiti kadar tako da sportista dođe do ivice fotografije, nego tako da ispred njega ostane slobodan prostor koji omogućava da se njegova vizuelna priča nastavi; tako sportista (kao i divlja životinja) neće delovati kao da je zarobljen na slici. Stešnjenja fotografija sportiste, kao i životinje, nije prijatna posmatraču, pa vodite računa o tome kada pravite kompoziciju scene i ostavite dovoljno mesta. Primera radi, na snimku atletičara koji trči ulevo, trkač mora da bude na krajnjoj desnoj strani kadra. Tako se vizuelno sugerise da on ima prostora za trčanje. Takav jednostavan trik pri komponovanju scene značajno će popraviti i pojačati utisak koji će ta fotografija ostavljati na posmatraču.






## Poglavlje 6

# Profesionalno fotografisanje ljudi

## Kako da ljudi izgledaju najbolje na fotografijama

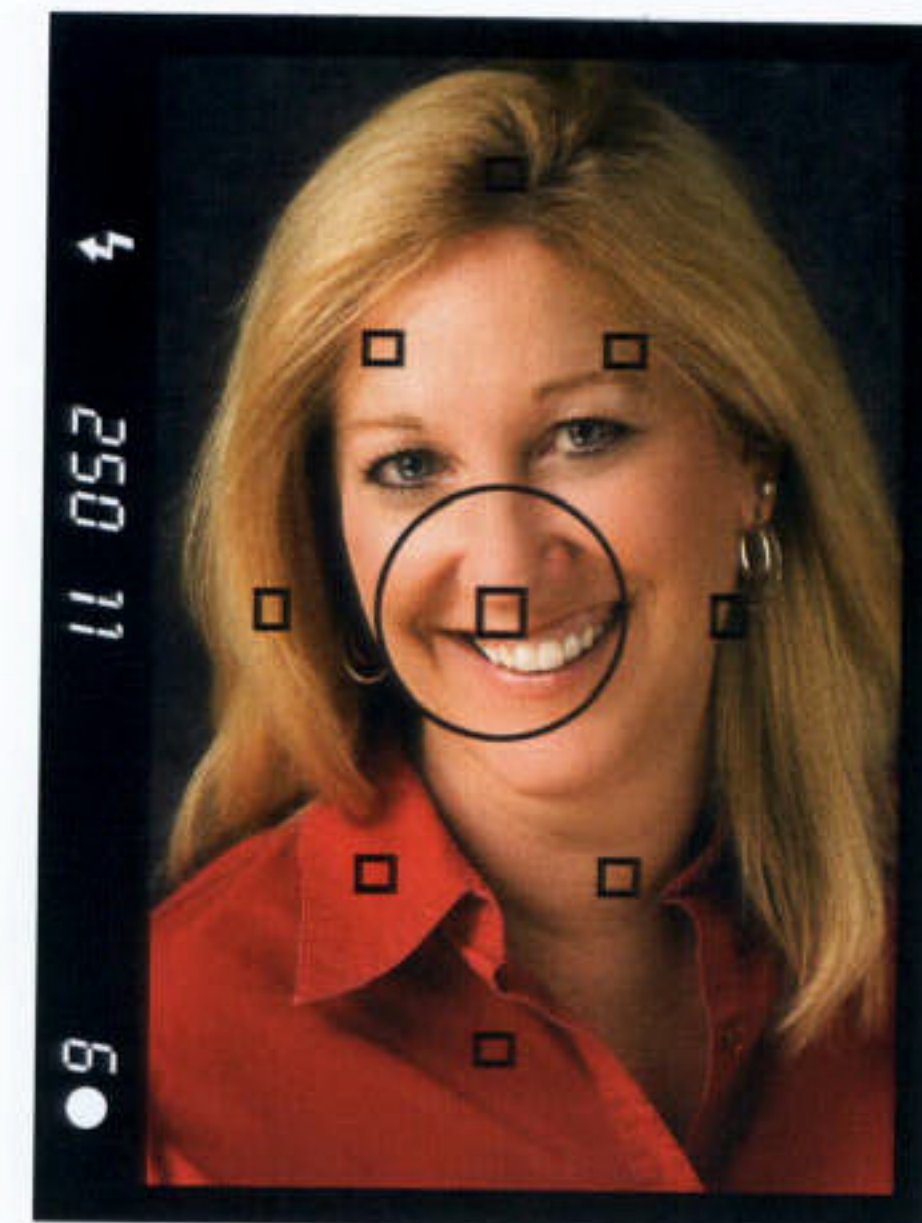
 Gornji podnaslov nije sasvim tačan, jer se u ovom poglavlju ne objašnjava kako da ljudi izgledaju dobro nego kako da vaše fotografije ljudi budu bolje. Ako ste slikali neke zaista ružne ljude, ne možete im po pitanju izgleda mnogo pomoći. Zadesila ih je takva sudbina, a još ne postoje digitalni aparati koji bi učinili da ti ljudi, koji nisu imali s kim da odu na matursko veče, odjednom izgledaju kao Džesika Bil ili Metju Makonahi (koje je, ne slučajno, časopis *People* izabrao za najseksepilniju ženu i muškarca na svetu, ukoliko vas baš zanima). Uzgred, mada ove godine nisam ušao u uži izbor, ako ste pročitali moju biografiju na početku knjige, saznali ste da sam – po časopisu *People* – bio među 50 najseksepilnijih likova u 2004. To je iznenadilo mnoge ljude, uključujući i moju suprugu, pošto se ona uopšte ne seća tako nečeg, ali ja sam srećan zbog toga zato što je takođe potpuno zaboravila moju kratku ali u tabloidima visokoeksponiranu aferu sa Anđelinom Džoli dok smo u Torontu snimali film *Taking Lives*. Hm, malo sam odlutao od teme. U svakom slučaju, u ovom poglavlju se ne radi toliko o studijskim tehnikama snimanja portreta, i to iz sledećeg razloga: ako snimate u studiju, znači da ste profesionalni fotograf pa – iskreno govoreći – ovo poglavlje (a ni ova knjiga) baš i nije za vas. Izloženi saveti se odnose na dobijanje boljih slika na otvorenom prostoru – onih spontanih, ili onih nameštenih koje treba da izgledaju kao da su spontane, mada u stvari nisu, ali to ne možete da primetite zato što su nameštene tako da deluju spontano. Pratite li me?

## Najbolji objektiv za portrete



Nema mnogo oblasti u fotografiji za koje postoji određena žižna daljina pri kojoj bi trebalo da snimate, ali – srećom – slikanje portreta je jedna od njih. Većina profesionalaca snima portrete zum objektivom, a jedna od omiljenih žižnih daljina im je u opsegu 85–100 mm. Teleobjektivi sa opsegom 85–100 mm često se i nazivaju portretni objektiv jer omogućavaju da slikate s dobre razdaljine (na 3,5 do 4 metra od subjekta, što i vama i osobi koju slikate daje dovoljno prostora, a istovremeno omogućava da ispunite kadar svojim modelom). Još je važnije to što se pri žižnoj daljini između 85 mm i 100 mm gubi ono nepoželjno izobličenje lica po kome su poznati širokougaoni objektiv, a pri tom se izbegava kompresija karakteristična za dugačke teleobjektive. Neki profesionalni fotografi koji se bave portretima kunu se da je za portrete najbolja žižna daljina 85 mm, dok drugi tvrde da je to 100 mm. Međutim, to je jedna od tema o kojima profesionalci po ceo dan raspravljaju na svojim forumima na Internetu (a vi isprobajte obe vrednosti na svom zum objektivu, pa sami odlučite koja vam se više sviđa, zato što obe daju zadovoljavajuću perspektivu pri slikanju portreta), tako da je nećemo ovde razrešavati. (Napomena: i Nikon i Canon prave zum objektivne od 28–105 mm koji su idealni za portrete zato što možete izabrati 85 mm, 100 mm, i sve vrednosti između.) Ovi kratki zum objektiv su idealni iz još jednog razloga: nećete morati da pomerate stativ (ili vaš model) kad god hoćete malo da izmenite kompoziciju snimka. Znači, nabavite zum objektiv koji pokriva opseg 85–100 mm, i spremni ste za akciju. Uzgred, gore je prikazan zum od 24–120 mm, tako da bi i ovaj objektiv odgovarao za slikanje portreta pošto možete izabrati svaku žižnu daljinu između 85 mm i 100 mm.

## Koji otvor blende koristiti



Dobro je što su, kad fotografišete portrete, mnoge odluke već donete umesto vas (na primer, koji objektiv i koju žižnu daljinu koristiti), pa možete da se usredsredite na teže aspekte pravljenja portreta – obezbeđivanje optimalnog osvetljenja i dočaravanje ličnosti osobe koju fotografišete. Pošto sada znate koji objektiv da koristite, verovali ili ne (i to je vrlo retko), postoji i određeni otvor blende (f-broj) pri kome izgleda da se dobijaju najbolje portretne fotografije. To je otvor f/11 zato što licu obezbeđuje izvanrednu oštrinu i dubinu (a zar nije upravo to suština portreta), pa mnogi tako snimljeni portreti izgledaju odlično. Kažem „mnogi“ zato što mogu da postoje umetnički razlozi zbog kojih biste hteli da isprobate neki drugi otvor blende – na primer, ako pokušavate da postignete specijalan efekat. Ipak, najčešće treba samo da izaberete režim prioriteta blende, postavite otvor blende na f/11, i zatim se posvetite zaista važnim stvarima – osvetljenju, emocijama modela, iznosu koji ćete naplatiti klijentu itd.



## Korišćenje čistih pozadina



©ISTOCKPHOTO/TORBIAS LAUCHENAUER

Pozadine su veliki izazov za fotografe koji slikaju portrete zato što obično odvlače pažnju od fotografovog cilja – da na fotografiju prenese ličnost, emociju, dušu (ako hoćete) osobe koju slika. Zato mnogi fotografi slikaju portrete naspram najjednostavnijih pozadina. Za snimanje u studiju, najjeftinije je koristiti čistu, glatku, bešavnu pozadinu – one su veoma jeftine jer su papirne. Baš tako, to je samo ogromna rolna papira, a standardna veličina (približno 1,35x12 metara) košta u SAD oko 25 dolara. To nije loše rešenje za pozadinu u profesionalnom fotografskom studiju (ove rolne se kupuju u prodavnicama foto-opreme). Neki fotografi je lepe za zid, drugi je pričvršćuju ekserima, ali je verovatno najbolje kupiti jeftin stalak koji drži rolnu uspravno (pristojan stalak se može nabaviti za oko 70 dolara). Dobro, a koje boje pozadine treba da koristite? Za početak, držite se crnih (za naglašavanje dramatičnosti) ili belih (za sve ostalo). Lepo je što čisto bele papirne pozadine na fotografijama obično imaju sivu nijansu. Da bi zaista ispale bele kao na gornjoj slici, morate jedno ili više svetala usmeriti na pozadinu inače će svetlost blica učiniti da pozadina bude sivkasta. Siva nije loša boja za pozadinu (čak je i veoma popularna), ali ako hoćete baš belu, obavezno iza modela postavite jedno ili dva svetla usmerena ka pozadini. Ukoliko koristite čisto crnu pozadinu, možda će vam trebati dodatno svetlo da osvetlite model otpozadi (posebno ako ima tamnu kosu); tako da se vizuelno odvoji od crne pozadine.



## Korišćenje platnenih ili muslinskih pozadina



©ISTOCKPHOTO/FLOYD ANDERSON

Pozadine od platna ili muslina nisu tako jeftine kao papirne rolne, ali su dovoljno jeftine da razmislite i o njihovoj nabavci kako biste imali veći izbor pri slikanju zvaničnih portreta (pristojno platno za pozadinu košta oko 120 dolara). Ove pozadine su takođe bešavne, i preporučujem da (bar za početak) kupite neku relativno neutralnu – na primer, neku koja je pretežno siva ili pretežno smeđa. Takve pozadine dodaju teksturu fotografiji a da pri tom ne odvlače pažnju od portreta, i veoma su popularne za sve primene – od poslovnih portreta do uveličanih fotografija. I u ovom slučaju dobro će vam doći jeftini stalak, i bićete iznenađeni koliko ćete brzo moći da razmestite svetla i tako promenite izgled pozadine.



## Prave pozadine na otvorenom prostoru



SCOTT KELBY

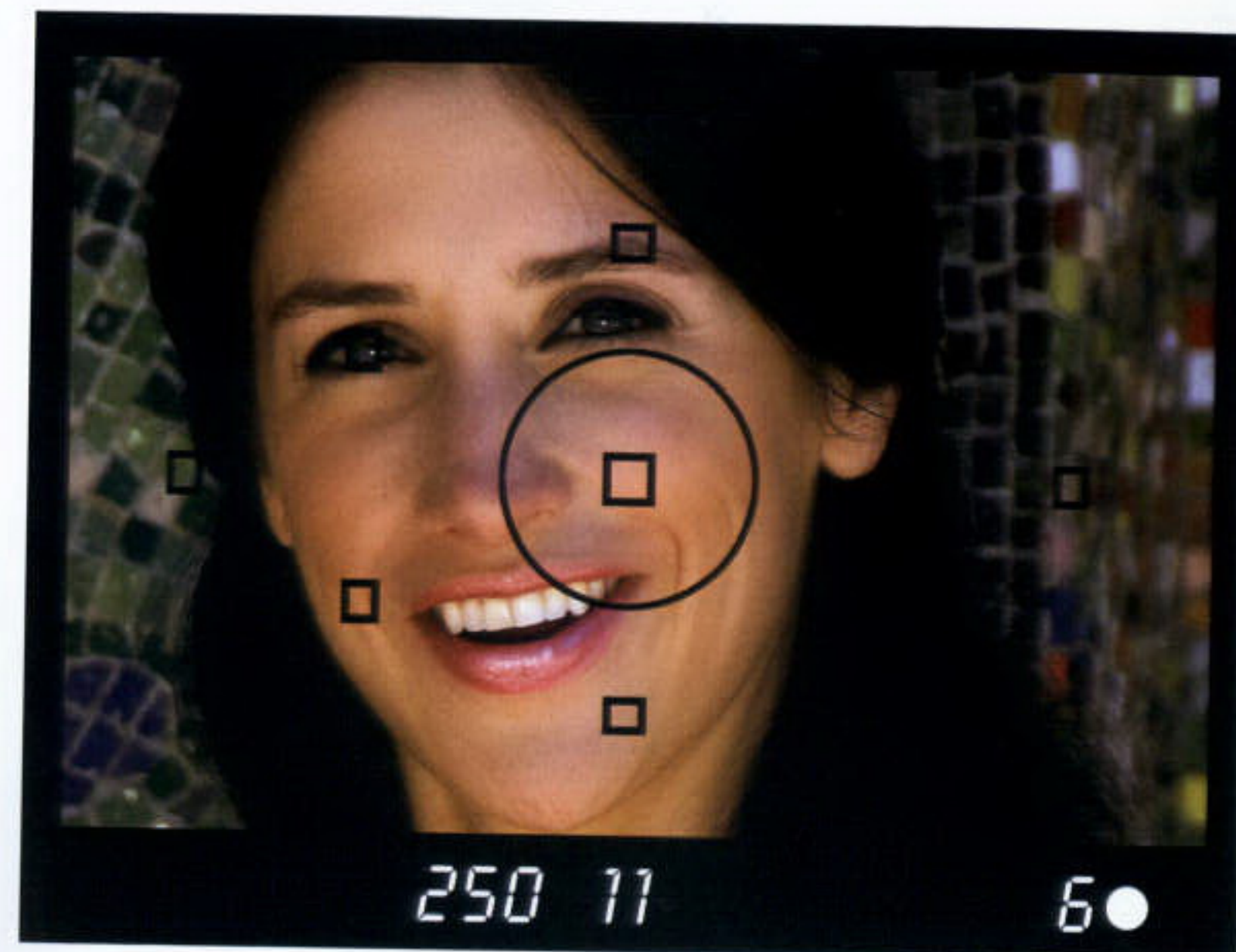
Kada portrete snimate na otvorenom prostoru, nećete moći da koristite muslinu pozadinu ili čist, bešavni papir (da li sam uopšte morao to da kažem?), pa zato treba još više da razmišljate o pozadinama. Za snimanje portreta na otvorenom prostoru važi pravilo da pozadine treba da budu što jednostavnije. Što je pozadina jednostavnija, portret će biti snažniji, pa postavite svoj model tako da se iza njega po mogućstvu ne dešava ništa. U toj situaciji možda ćete hteti da odstupite od pravila da se za portrete koristi otvor blende  $f/11$ , kako biste – pomoću blende  $f/2.8$  ili  $f/4$  – mogli da defokusirate pozadinu, koristeći žižnu daljinu koja vam najviše odgovara. Ponavljam, kada je reč o pozadinama portreta na otvorenom prostoru, jednostavnost je ključna.

### Pravilo pozadinskog osvetljenja

Postoji još jedno jednostavno pravilo o pozadinama koje će vam pomoći da izbegnete probleme. Kada birate jednostavnu pozadinu naspram koje ćete slikati, morate se uveriti da ona nije svetlija od vašeg modela (u stvari, bolje je da bude što tamnija pošto su tamni portreti na svetloj pozadini retko kad dobri).



## Šta izoštriti na portretu



SCOTT KELBY

Tokom godina, razlikovala su se mišljenja o tome na šta treba fokusirati aparat pri slikanju portreta (obraz, vrh nosa, linija kose itd.). Srećom, danas je uglavnom postignut konsenzus (još uvek ćete ponegde naići na različite stavove o tome, ali ne dozvolite da vas to uznemirava): fokusirajte direktno oči modela. Ako slikate pri otvoru blende  $f/11$  i fokusirate oči, celo lice će biti lepo i prirodno izoštreno (i, što je još važnije, oči će biti oštre ko žilet a to je na portretima najbitnije).

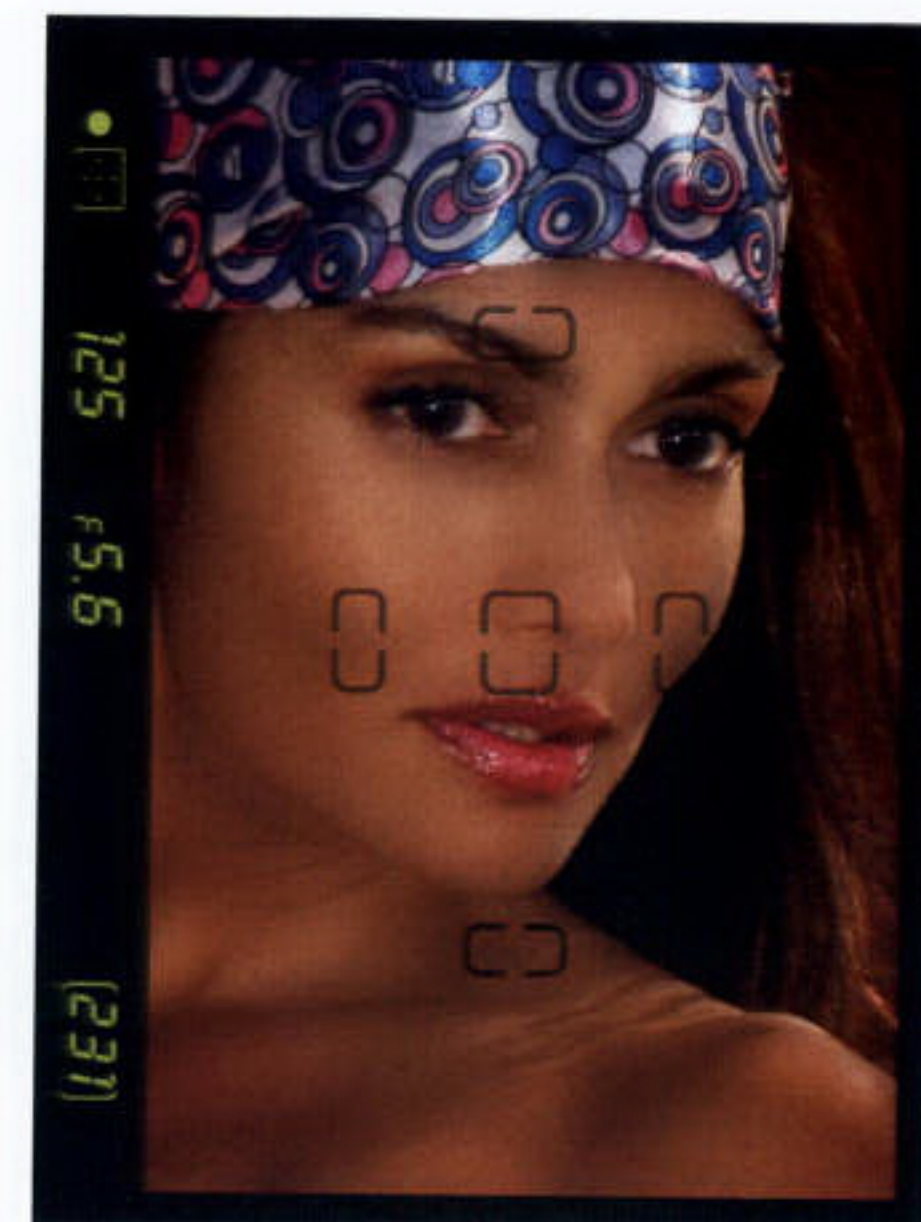
## Gde postaviti aparat



JOEY LIPOVETSKY

Portreti obično najbolje izgledaju kada aparat postavite u nivou očiju modela, pa tako i namestite stativ. To je posebno važno kad slikate decu – nemojte ih nikada slikati odozgo (isto kao što tako ne slikate ni cveće), inače ćete dobiti vrlo razočaravajuće snimke. Znači, decu podignite na nivo svojih očiju (postavite ih na visoku stolicu) ili spustite stativ do nivoa njihovih očiju i snimajte iz klečećeg položaja (znam – šta sve treba da istrpimo za svoju umetnost itd....). Pošto budete na pravoj visini, koliko stativ treba da bude udaljen od modela koji slikate? To će uglavnom biti određeno žižnom daljinom koju ste izabrali, ali ako ste udaljeni oko 2,5 do 3,5 metara, biće dobro.

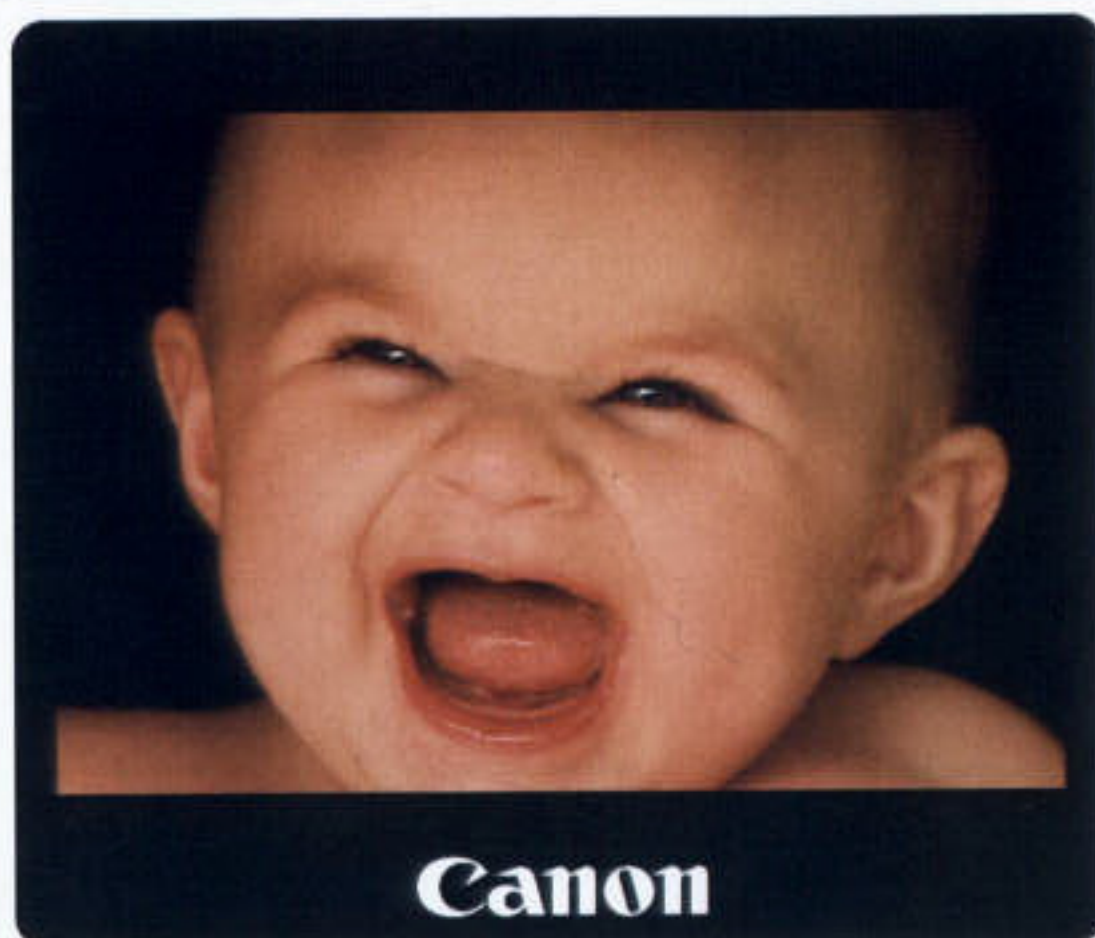
## Kadriranje modela za portret



SCOTT KELBY

Za snimanje portreta na otvorenom prostoru, posebno spontanijih portreta ili onih u novinarskom stilu, važi pravilo kojeg se pridržavaju mnogi profesionalni fotografi, a odnosi se na položaj očiju modela u kadru: oči treba da budu na 1/3 od vrha kadra. To je još jedan od trikova koji doprinose vizuelnoj zanimljivosti portreta, a lako ga je primeniti – samo kadrirajte snimak tako da se oči osobe koju slikate nađu na trećini od vrha fotografije.

## Savet za kadriranje portreta



SCOTT KELBY

Evo još jednog saveta za izradu odličnih portreta: zumirajte tako da lice modela ispuni ceo kadar. Uz to, pokušajte da zumirate toliko da ili vrh glave ili strane (uši) izađu van kadra.

## Dobijanje lepog svetla na otvorenom prostoru



SCOTT KELBY

Usred dana, na otvorenom prostoru ima dosta svetla za snimanje portreta, ali je to uglavnom direktno svetlo koje baca oštre, neprivačne senke na lice modela (da ne pominjemo da će model pri tom žmirkati, znojiti se, ili i jedno i drugo). Pa kako onda da napolju napravite lepe portrete u dva sata popodne? Lako – pomerite model-u senku, gde je svetlost raspršenija a senke manje izražene i mnogo mekše. To ne znači da treba da odete u pećinu – samo se pomerite u zasenčenu oblast u blizini mesta koje je osvetljeno direktnim sunčevim zracima (obično je to ispod velikog drveta, ispod nadstrešnice na kući ili zgradi, na tremu kuće, ispod kišobrana/suncobrana itd.). Nađite mesto na koje biste inače stali kako biste se po vreloj danu sklonili od sunca, i spremni ste za snimanje portreta na kojima model ne žmirka i na kojima je svetlo meko i prijatno. Gore prikazane fotografije odlično ilustruju prednosti takvog postupanja. Snimak na levoj strani napravljen je pri direktnom sunčevom svetlu, a desno je snimak istog modela, u sličnoj pozi, napravljen minut kasnije, na deset metara od mesta nastanka prvog snimka, ali u senci na otvorenom prostoru. Zapazite koliko je svetlo mekše i toplije, kako su boje življe, i koliko bolje izgleda model. A samo sam se pomerio u senku. Razlika je ogromna.

## Dobijanje lepog svetla u zatvorenom prostoru



SCOTT KELBY

Koji trik koriste profesionalci da bi u zatvorenom prostoru dobili najbolje svetlo za portrete a da pri tom ne moraju da postavljaju razna komplikovana studijska svetla? Pa, koriste najbolje moguće svetlo – prirodno. Ono je tako dobro da mnogi profesionalni fotografi slikaju portrete isključivo na prirodnom svetlu. Da biste iskoristili taj predivan izvor svetlosti, postavite svoj model pored onog prozora u kući, kancelariji, studiju itd., koji nije osvetljen direktnim sunčevim svetlom. Idealan prozor je onaj okrenut ka severu, ali biće dobar i svaki drugi prozor na koji pada meko, indirektno sunčevo svetlo. Još je bolje ako je prozor prljav, jer je onda svetlo još rasutije i mekše. Ukoliko morate da koristite direktno osvetljen prozor, zastrite ga skoro providnim, mat zavesama za kadu (česte su u hotelskim sobama, a odlično raspršuju svetlost). Model možete postaviti da stoji ili sedi, ali svetlost mora da pada sa strane a ne spređa, kako ne bi delovala ravno. Meke senke s druge strane lica poboljšaće portret, dodaće mu dubinu i učiniti ga zanimljivijim.

### Ne zaboravite trik sa zavesom za kadu

Podsećam vas na trik s mat zavesom za kadu koji ste naučili u poglavlju 2. Može odlično da se primeni i pri slikanju portreta. Mada bi vaši modeli mogli da pomisle štošta o vama kada vide da ste preko prozora zakačili zavesu za kadu, ljudi koji budu gledali njihove portrete pomisliće samo: „Kakvo mekano, čarobno svetlo – vaš fotograf je genije“ (ili nešto slično tome).

## Pravljenje lepih fotografija beba



SCOTT KELBY

Verovatno ste već čuli kako je teško fotografisati bebe. To je možda tačno, ali bebe imaju i jednu izrazitu prednost – mnogo spavaju. Novorođenčad provode veći deo dana spavajući, pa je lakše napraviti njihove lepe fotografije nego što mislite. Ali, morate ih smestiti u odgovarajuće okruženje ili će svako ko bude gledao te fotografije reći nešto kao: „Jooj, šteta što je spavala“. Uopšteno govoreći, ljudi vole da bebe na fotografijama budu sasvim budne i da se smeše, ali je veoma popularna i ona vrsta slika na kojima beba i mama (ili tata) dele zajednički, nežni trenutak, pa je takva scena zaista odlična za izradu dirljivog portreta. Bio sam prisutan kada je Dejvid Ziser (svetski poznat fotograf venčanja i portreta) proveo jedno veče snimajući moju novorođenu ćerku Kiru. Naravno, Dejvid je bio u prednosti zato što je moja ćerka najlepša beba na svetu, ali se služio i nameštajkama koristeći jednostavnu ali izuzetno efektanu tehniku – nagovorio je moju suprugu i mene da obučemo crne rolke s dugim rukavima. Zatim je fotografisao Kiru u naručju moje supruge (a onda i u mom). Dejvid je snimao krupne planove (jako zumirane kadrove), tako da je dobio fotografije slatke male bebe, smirene i bezbrižne u maminom (i tatinom) naručju. Za fotografisanje beba možete koristiti blic s difuzorom (više o tome u poglavlju 3), ili meko prirodno svetlo koje sa strane dolazi kroz prozor.



## Odlični portreti snimljeni pri zalasku sunca



©ISTOCKPHOTO/KEVIN RUSS

Svi vole da snimaju portrete pri zalasku sunca zato što je nebo tada predivno, ali je problem obično sledeći: na fotografiji se vidi samo silueta modela pošto se sunce nalazi iza njega, ili ste koristili blic pa model deluje isprano. Evo kako da pri zalasku sunca snimate odlične portrete a da ne deluju isprano: najpre isključite blic a objektiv aparata usmerite ka nebu. Zatim držite okidač pritisnut do pola da biste očitali vrednost ekspozicije za nebo i – dok i dalje držite polupritisnut okidač (umesto toga možete fiksirati ekspoziciju pomoću odgovarajućeg dugmeta na aparatu), prekomponujte snimak tako što ćete usmeriti objektiv ka osobi koju slikate, ali sada uključite blic da biste osvetlili model. Na taj način, na model pada svetlost blica, a nebo u pozadini i dalje izgleda kako treba. To je stari trik, ali se i dalje koristi jer odlično funkcioniše.

## Snimanje boljih portreta na prirodnom svetlu pomoću reflektora



SCOTT KELBY

Ako ćete snimati portrete na najboljem, prirodnom svetlu, trebalo bi da nabavite nešto što će dodatno poboljšati vaše fotografije ljudi – jedan sklopivi reflektor (a još bolje dva). Ja upotrebljavam sklopive reflektore zato što zauzimaju vrlo malo mesta kad se ne koriste. Reflektori nisu namenjeni samo dobro plaćenim profesionalcima, zato što nisu mnogo skupi a čine čuda u otvaranju senki na portretima i dodatno poboljšavaju ono čudesno, prirodno svetlo. Koristite ih kako bi se prirodno svetlo koje dolazi kroz prozor, reflektovalo (odbilo) ka osenčenim zonama na modelu.

Koristim kružni sklopivi reflektor Photoflex od 22 inča, koji je s jedne strane zlatne boje (ako želite da reflektovano svetlo deluje toplije), a s druge srebrne (za dobijanje hladnijeg odbijenog svetla). Koštaju oko 37 dolara. Kao što rekoh, nisu preskup, a daju zlatne (odnosno srebrne) rezultate.

## Poglavlje 7

# Profesionalni saveti za izbegavanje problema

## Kako sprečiti digitalne glavobolje



Profesionalni fotografi su svakodnevno napolju, na snimanju. Kad kažem „napolju“, a radi se o studijskim fotografima, oni u stvari snimaju u studiju pa baš i nisu napolju nego u zatvorenom studiju. Je l' me pratite? U svakom slučaju, profesionalci snimaju svaki dan, dok većina nas ostalih snima onda kad nas puste naše supruge. Možemo da se posvetimo fotografiji samo u određenim okolnostima (npr. kad su nam žene na putu). Prema tome, mada nailazimo na digitalne probleme dok snimamo, možemo ih zanemariti zato što nećemo morati njima da se bavimo sve dok naše supruge ponovo ne odu da posete svoje roditelje na selu. Profesionalci nemaju tu prednost jer svakodnevno moraju da rešavaju probleme (što znači da njihova tazbina živi u istom gradu kao oni), pa se od migrena teških kao interkontinentalne rakete spasavaju tako što smišljaju pametne načine za prevazilaženje teškoća na licu mesta. Ovo poglavlje je prečica – njom ćete doći do znanja koje je plod višegodišnjih teških glavobolja drugih ljudi. Pri tom ćete moći odmah da se rešite svojih glavobolja, izbegavajući jednu od najvećih mana bavljenja digitalnom fotografijom, a to je pre svega obaveza da snimate venčanje svog rođaka Milutina (eto, trebalo je da poslušate ženu kad vam je rekla da ne kupujete taj dugački objektiv). Možda ste zapazili da sam pominjao samo supruge – kao da su svi fotografi muškarci, što svakako nije tačno. To je samo zato što sam ja muškarac (muškog roda, muško, čovek muškog pola) pa bi bilo blesavo da kažem: „Muž mi nije dao da idem da snimam tog dana“ kada odlično znate da on ne bi imao ništa protiv. Ej, stanite – nisam to hteo da kažem.

## Izbegavanje problema s balansom bele boje



Problemi s balansom bele boje česti su kada slikate u zatvorenom prostoru, pod fluorescentnim (neonskim) ili običnim sijaličnim osvetljenjem. Naravno, niste ih ni svesni sve dok ne otvorite te fotografije na računaru i vidite da sve naginju žućkastoj, zelenkastoj ili plavkastoj nijansi. Fotoaparati su podrazumevano podešeni za automatsko regulisanje balansa bele boje (Auto White Balance), što je dosta dobro za snimanje napolju, ali najčešće uopšte ne odgovara snimanju u zatvorenom prostoru. Profesionalci koriste tri metode za izbegavanje problema s balansom bele boje. Prvo, na aparatu izaberu onaj balans bele boje koji odgovara osvetljenju pod kojim snimaju: to je lakše nego što mislite – na aparatu otvorite odeljak s balansom bele boje, i izaberite ili opciju Incandescent (za uobičajeno, sijalično osvetljenje) ili Fluorescent (za neonsko osvetljenje, karakteristično za poslovne prostore). I za snimanje na otvorenom prostoru možete izabrati odgovarajući, unapred definisan balans bele boje, pa će i na tim snimcima boje biti realističnije. Drugo, oni definišu sopstvene, namenske vrednosti balansa bele boje. Srećom, aparat će obaviti najveći deo posla umesto vas ukoliko na 20 do 25 cm ispred objektiva postavite neutralnu sivu ton-kartu (naći ćete ih u prodavnicama foto-opreme), i zumirate napred/nazad dok karta ne ispuni ceo kadar. Zatim na aparatu otvorite meni za balans bele boje i podesite ga da meri ono što vidi kako bi napravio namenski balans bele boje (lakše je nego što zvuči – samo zavirite u uputstvo za rukovanje aparatom). Treće, oni koji snimaju u formatu RAW, ne brinu o balansu bele boje, zato što mogu naknadno da ga izaberu u Photoshopovom dijalogu Camera Raw ili u svom programu za obradu RAW fotografija (ako ne koriste Photoshop). To je jedna od prednosti snimanja u formatu RAW (više o ovom formatu naći ćete u poglavlju 10).

## Kad snimate po hladnom vremenu, trebaće vam rezervna baterija



Profesionalci su naučili još nešto: kada je hladno, baterije za digitalni aparat ne traju ni približno toliko dugo kao u normalnim uslovima. Prema tome, ako nameravate da snimate po snegu, ponesite bar jednu ili dve rezervne baterije za aparat inače će vaša foto-avantura trajati veoma kratko.

### Rezervne baterije su spas

Ja se svojski trudim da izbegnem upotrebu blica (spadam u one čudake opsednute prirodnim svetlom), pa mi baterije dugo traju i retko moram da ih menjam tokom snimanja. Ipak, uvek imam bar po jednu rezervnu bateriju za oba moja aparata. Tako su mi uvek pri ruci kad zatrebaju, a spasile su me više puta. Ako postoji nešto od pribora što je apsolutno neophodno svakom fotografu, onda je to rezervna baterija.

## Ne menjajte objektiv kad ima prašine



SCOTT KELBY

Ukoliko snimate na otvorenom prostoru, poslušajte savet profesionalaca i nemojte da menjate objektiv tamo gde ima prašine. Svakako ne biste želeli da prašina prodre u fotoaparatus. Mada ponekad ne možete da je vidite kako vitla oko vas, senzori u aparatu će je registrovati, a onda bogami i vi (kada budete otvorili fotografije na računaru). Ako morate da zamenite objektiv, uđite u kola ili u neki drugi zatvoren prostor i tamo to obavite. Ne zaboravite, i mala količina prašine može ozbiljno da upropasti aparat, pa вреди uložiti dodatni trud i pažljivo isplanirati snimanje u pustinji ili u prašnjavim uslovima, i poneti samo jedan objektiv, ili ostaviti kola u blizini tako da po potrebi možete da uđete, zatvorite vrata i zamenite objektiv – bez straha da ćete upropastiti opremu.

### Savet za zaštitu foto-opreme

Za svoj aparat možete kupiti zaštitnu opremu i koristiti je pri snimanju u nepovoljnim ili kišnim uslovima. Ali, ako se nađete u takvim uslovima a nemate zaštitnu opremu, uradite ono što radi moj drugar Bil Fortni: uzmite običnu, providnu plastičnu kapu za tuširanje (npr. iz hotela) pa njom pokrijte aparat i objektiv. Lako ćete je smotati u džep, a korisna je i više nego što mislite.

## Tražite dozvolu za snimanje sa stativom

**Application for Permission to Use a Tripod**

In order to request permission to use a tripod in the Museum, please complete the following information and submit this application to one of the Information Desks.

1. General Information

Name: \_\_\_\_\_

Address: \_\_\_\_\_

Telephone: \_\_\_\_\_

Affiliation: \_\_\_\_\_

2. Intended Use

Do you intend to use the tripod in connection with still photography for personal, non-commercial use only?  Yes  No

If no, please explain: \_\_\_\_\_

3. Proposed Location(s) and Date(s)

a. In which gallery(ies) do you propose to use a tripod? \_\_\_\_\_

Museum's Gallery Photography Policy dated as of \_\_\_\_\_ with it, please indicate

Na mnogim zatvorenim lokacijama (npr. u muzejima, akvarijumima, javnim zgradama itd.) nije dozvoljeno snimanje sa stativa, bez obzira na to što je na tim mestima osvetljenje obično slabo. Međutim, u nekim slučajevima možete da podnesete zahtev za dobijanje dozvole za snimanje sa stativa – primer takvog zahteva za muzej Metropolitena u Njujorku prikazan je na gornjoj slici – samo treba da tražite unapred. Više puta mi se desilo da unapred tražim i dobijem odobrenje da dođem pre ili posle radnog vremena, kada nema posetilaca (čime su odagnali svoj strah da će se neko saplesti o moj stativ i tužiti ih). Ponekad ćete moći da podnesete zahtev za snimanje u zgradama državne uprave ili muzejima u radno vreme, ali ćete ipak morati da dođete van tog vremena – što ja i mnogo više volim. Znači, obično smo tu samo radnik obezbeđenja i ja, sve se dešava u pet ujutro ili u devet uveče, ali bar imam stabilan oslonac za aparat, dobijam oštre snimke pošto slikam sa stativa, i ne moram da brinem o tome da li će se neko saplesti na moj stativ, uključiti blic baš kada se ja spremam da slikam ili će me požurivati da se sklonim.

## Pazite šta snimate



©ISTOCKPHOTO/NANCY LOUIE

U Americi, posebno posle 11. septembra, ljudi se često uznemire kada vide da neko fotografiše ispred njihove zgrade (što je inače uobičajeno u centru gradova), a posebno su osetljivi na fotografije ispred državnih ustanova. Nedavno je jedan moj poznanik slikao u centru grada i, kada je sklonio oko s tražila, video je pored sebe tri čoveka iz obezbeđenja. Nije znao da je zgrada koju je slikao državna ustanova (samo mu je izgledala kao zanimljiva stara zgrada), a obezbeđenje je htelo da mu oduzme memorijsku karticu fotoaparata. Srećom, uspeo je da ubedi čuvare da ga puste da tu, pred njima, obriše te fotografije s kartice, ali da nije, vrlo brzo bi se umešala policija (ipak je to bilo državno zdanje). I obezbeđenje zgrada koje pripadaju raznim kompanijama može da bude vrlo agresivno (čuo sam i te priče), pa budite malo oprezniji kad slikate po gradu i spremni da – ako treba – obrišete snimke s kartice. Uz to, u SAD i drugim zemljama, opšte je pravilo da rizikujete kad god slikate vladine zgrade, aerodrome, vojne baze, kampove za obuku terorista, silose za skladištenje nuklearnog oružja, ruske podmorničke baze itd.

## Savet za snimanje na nagnutom terenu



RANDY HUFFORD

Ako se sa stativom zadesite na nagnutom terenu, evo saveta koji će spasiti vaš fotoaparatus od nagle smrti. Recimo da slikate na steni ili na padini brda. Vaš stativ ima tri noge – samo jednu postavite niz padinu. Tako, ako aparat počne da se naginje unazad, ta jedna noga deluje kao sidro i sprečava ga da padne. Ukoliko su dve noge u ravni, a jedna na padini, stativ s fotoaparatom će se skoro sigurno prevrnuti.

### Saveti za stabilnije snimanje sa stativa

Kada snimate sa stativa, u zavisnosti od terena, ne morate uvek potpuno izvlačiti noge stativa – ponekad možete da izvučete samo jedan segment nogu, ne oba. U takvim slučajevima, profesionalci prvo izvlače gornje segmente (one koji su najbliži aparatu), zato što su deblji i daju veću stabilnost i bolju ravnotežu od tanjih, donjih segmenata.



## Drugi razlog zbog kojeg profesionalci koriste zaslon objektivu



Zaslon koji se danas isporučuje uz većinu kvalitetnih objektivu služi da smanji ili ukloni odblesak koji može da se pojavi na objektivu kada danju snimate na otvorenom prostoru. Ali, profesionalni fotografi ostavljaju zaslon na aparatu i kada rade u zatvorenom (u osnovi, ne skidaju ga uopšte), i to iz drugog razloga – zaslon štiti objektiv. Razmislite o tome – stakleni kraj objektivu je skoro na samom kraju cevi objektivu, pa ako dođe u dodir s bilo čime što nije zaista, zaista mekano, može se izgubiti, može pući ili na njemu može biti mrlja od otisaka prstiju ili čega drugog. Kada na kraj objektivu stavite zaslon, on služi kao zaštitni tampon između stakla i opasnog sveta koji ga okružuje. Zaslon vam može spasiti objektiv ako ga ispustite ili udarite o nešto.



## Držanje objektivu podalje od neprilika



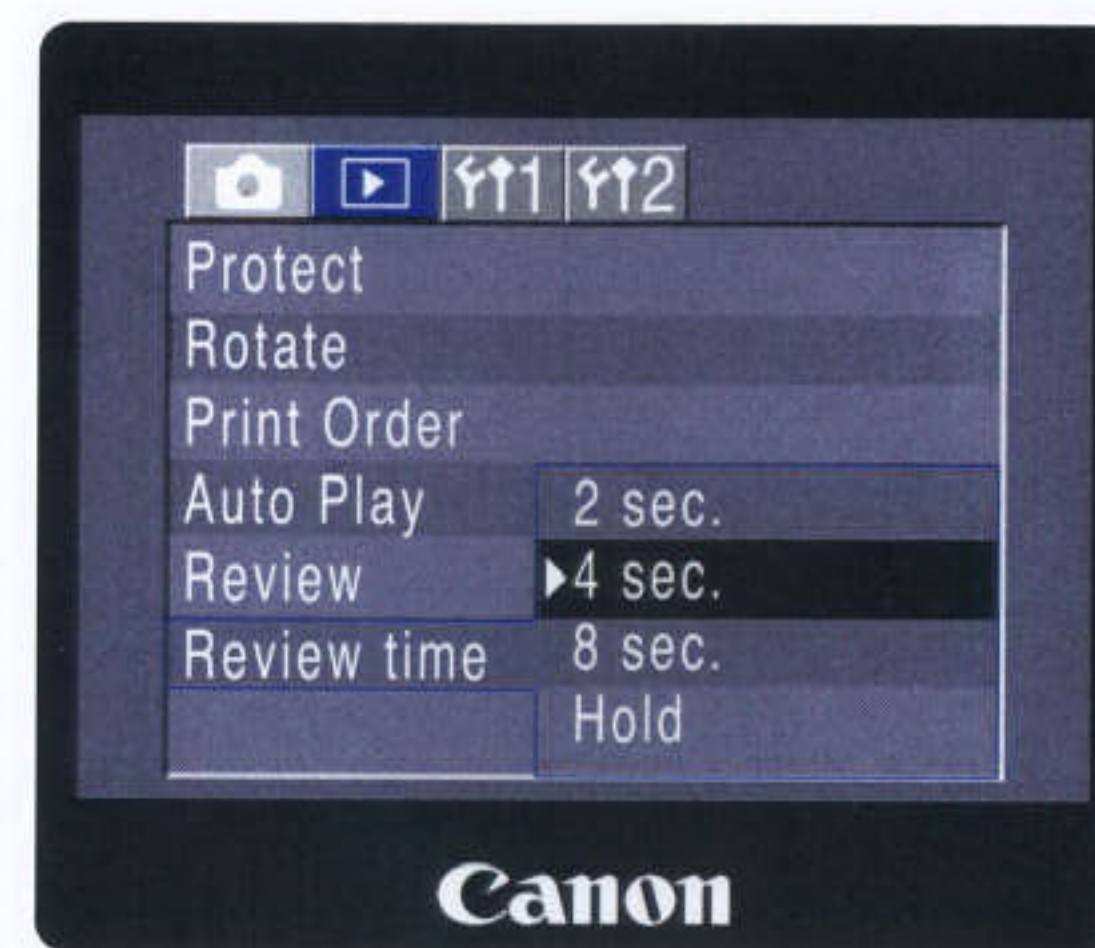
Ako ćete na svom digitalnom aparatu koristiti kvalitetne objektivu, toplo vam preporučujem da za svaki objektiv kupite UV filter. Mada samo UV filtriranje nije toliko važno (donekle se uklanja UV zračenje, pa su fotografije malčice bolje), pravi razlog za korišćenje ovog filtra jeste to što štiti objektiv (konkretno, staklo na kraju objektivu, koje se lako može izgubiti ili slomiti ako ispustite aparat ili objektiv). O dilemi „kupiti UV filter ili ne kupiti“ intenzivno se raspravlja na Webu, ali vam iz ličnog iskustva mogu reći da je spasao jedan moj objektiv od sigurne smrti. Bio sam na terenu i, dok sam menjao objektivu, nekako sam uspeo da ispustim jedan na zemlju, sa staklom nadole. Filter je bio ozbiljno oštećen, ali kada sam ga odvio, video sam da objektiv nije nigde ogreban. Filter je na sebe preuzeo svu štetu, a *mnogo* je jeftinije kupiti nov filter nego zameniti skupi objektiv. Prema tome, možda UV filter ne doprinosi mnogo kvalitetu vaših fotografija, ali je zato veoma dragocen za vaš miran san.

## Odmah pravite rezervne kopije fotografija



Na snimanju ste; čim popunite memorijsku karticu, napravite njenu rezervnu kopiju na prenosnom disku (idealno bi bilo da je to disk s priključkom za karticu, pa da se ne mora koristiti računar). Na taj način pravite rezervnu kopiju svojih digitalnih negativa odmah i na licu mesta. Evo kako ja radim: recimo da krenem da snimam u zoru (npr. u 5 sati). Čim završim snimanje (oko 7 sati), kada stignem do kola, izvadim memorijsku karticu iz aparata, ubacim je u uređaj Epson P-4000, i uključim kopiranje kartice. Zatim, dok se kartica još uvek kopira, vratim P-4000 u njegovu torbicu, a onda sve to stavim u torbu za aparat. Dok stignem u restoran na doručak (ukusan doručak je najvažniji deo mog jutarnjeg snimanja), fotografije su iskopirane na disk. Čim naručim doručak, izvadim P-4000 i počnem da na njegovom velikom ekranu pregledam slike kako bih video ima li među njima nekih koje bi valjalo zadržati. Na taj način, ne samo da imam dobru rezervnu kopiju, već steknem i utisak o tome kako je prošlo moje jutarnje snimanje.

## Ograničite vreme rada LCD ekrana da bi vam baterija trajala duže



Jedan od najvećih potrošača baterije je kolorni LCD ekran na poledini digitalnog fotoaparata. Taj ekran je veoma važan u digitalnoj fotografiji, ali ako ga prečesto koristite brzo ćete isprazniti bateriju, pa evo saveta koji može da pomogne – skratite vreme (broj sekundi) automatskog prikazivanja načinjenog snimka. Uostalom, ako ponovo morate da vidite fotografiju koju ste upravo snimili, samo pritisnite dugme za reprodukciju na poledini aparata i slika će se pojaviti. Uz to, ograničite svoje naslađivanje (divljenje svojim fotografijama na LCD ekranu ili njihovo pokazivanje drugima, uz uzdahe: „Aaaa! Oooo! Uuuu!“).

## Budite pažljivi kad bacate CD-ove/DVD-ove



Budite pažljivi kada bacate stare CD ili DVD diskove s fotografijama. Profesionalni fotografi su naučili (neki i na teži način) sledeće: upravo bačen CD ili DVD s fotografijama, može se „vratiti iz mrtvih“, pa će se fotografije pojaviti tamo gde ih najmanje očekujete – na Webu, na lokaciji koja prodaje gotove fotografije itd. Stari, odbačeni CD-ovi danas često privlače pažnju na deponijama zato što prevaranti traže brojeve kreditnih kartica, lične informacije i slično. Ako nađu bilo šta vredno, uključujući i vaše fotografije, možda će naći način da ih upotrebe (ili zloupotrebe). Kako da se zaštitite od toga? Nabavite ozbiljan uređaj za sečenje papira – takav koji može da seče i diskove (na primer, Fellowes PC70-2CD, koji seče sve živo) – i iseckajte svoje CD-ove tako da ih niko ne može upotrebiti. Nemarno bacanje diskova ne deluje kao velika pretnja dok ne vidite kako neko prodaje vaših ruku delo.

## Kad niste sigurni koja je prava ekspozicija



Pri nezgodnom osvetljenju ili kada zaista moraju da imaju ispravnu ekspoziciju za određeni snimak, profesionalci koriste ugrađenu mogućnost automatskog variranja ekspozicije. Time se aparat u osnovi podešava za snimanje više verzija (do pet, ako hoćete) izabrane scene, s različitim ekspozicijama (tako da neke slike budu svetlije a neke tamnije), i verovatno će neka od njih biti upravo ona prava. Sekvenca snimanja počinje tako što se koristi vrednost ekspozicije koju je očitao aparat (i koja je obično ispravna, ali ponekad – pod neuobičajenim osvetljenjem – može biti i pogrešna). Zatim aparat pravi drugu, malo podeksponiranu sliku, i još jednu – malo preekspozicioniranu (tako da se prvobitna ekspozicija „uokviri“ s obe strane). To znatno povećava verovatnoću da dobi- jete idealnu ekspoziciju, a pošto je digitalni film besplatan – što da ne? Funkciju auto- matskog variranja ekspozicije uključujete na samom aparatu. Na Nikonovim digitalnim aparatima, dugme označeno sa BKT (od engl. *bracketing*) nalazi se levo od tražila. Na Canonovim aparatima (kao što su 20D ili 30D), ovu funkciju uključujete na meniju.

### Savet za automatsko variranje ekspozicije

Ako snimate u formatu RAW, variranje ekspozicije je mnogo manje važno zato što imate potpunu naknadnu kontrolu (u programu za konverziju formata RAW), i zato što možete napraviti proizvoljan broj kopija, pri proizvoljnim ekspozicijama.



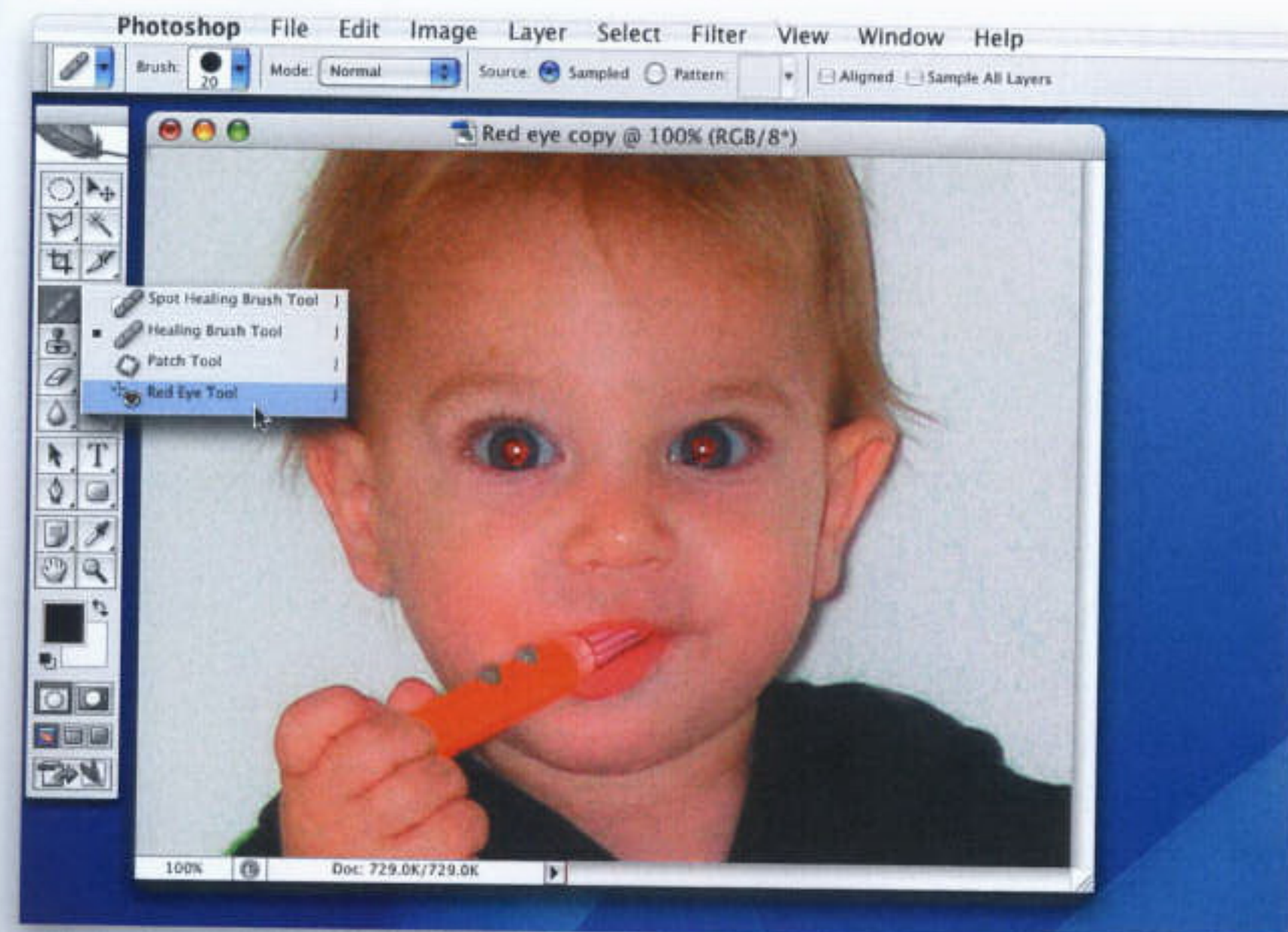
## Izbegavanje pojave crvenih očiju



SCOTT KELBY

Bez ulaženja u tehničke (i fiziološke) razloge zašto su na fotografijama slikanim s blicom ljudima često crvene oči, pogledajmo kako da to izbegnemo. Glavni krivac je ugrađeni blic aparata, koji se nalazi odmah iznad objektiva i praktično automatski pravi crvene oči. Jednostavno rešenje (ili bar ono koje koriste profesionalci) jeste da skinete taj blic (idealno) sa aparata i da ga držite na oko pola metra od objektiva, ili bar dosta iznad objektiva, kako biste smanjili verovatnoću da će oči (tj. zenice) slikanih osoba biti crvene. Drugi način je da podesite da se svetlost blica odbija od plafona, što je odličan lek protiv crvenih očiju. Naravno, sve to iziskuje da imate zaseban, spoljni blic (a ne samo ugrađeni blic na aparatu). Ukoliko ne možete da kupite spoljni blic, postoje još neka popularna rešenja za situacije u kojima morate koristiti ugrađeni blic. Ako je moguće, upalite još neko svetlo u prostoriji. Zenice osobe koju slikate tada će se skupiti, pa će mogućnost pojave crvenih očiju biti manja nego kad snimate u potpunom mraku. Ponekad može da pomogne ako aparat ima režim za smanjivanje problema s crvenim očima (u kome se pre aktiviranja glavnog blica aktivira pomoćni blic, kojim se postiže da se zenice modela brzo skupe). Tražite od svog modela da ne gleda pravo u objektiv – to sigurno pomaže. Na kraju, ako približite aparat osobi koju slikate, to takođe može da vas spase od omraženih crvenih očiju.

## Rešite se crvenih očiju




DAVE MOSER

Pretpostavimo kako ste zaboravili da primenite neku od strategija navedenih na prethodnoj strani pa su se na važnoj fotografiji pojavile crvene oči. Srećom, danas je lakše nego ikad otarasiti se tog problema. Bez obzira na to da li koristite Adobe Photoshop CS2 ili Photoshop Elements (svedenu verziju Photoshopa), pomoću alatke Red Eye brzo ćete se rešiti crvenih očiju. Evo kako se to radi. Otvorite fotografiju u Photoshopu CS2 (ili u programu Photoshop Elements), izaberite alatku Red Eye (na levoj strani kutije sa alatkama), i samo pritisnite crveno područje u jednom oku. To je sve – program obavlja sve ostalo. Zatim postupak ponovite za drugo oko. Nije teško, a? Ako ne možete direktno da pritisnete crveni deo oka (zato što je suviše mali), samo uzmite alatku Red Eye i povucite mišem da biste pravougaonikom obuhvatili celu oblast oko očiju; kada pustite taster miša, program će obaviti potrebnu operaciju. Na koji god način da radite, crvene oči će nestati za nekoliko sekundi. I zbog toga volim Photoshop.

## Poglavlje 8

# Korišćenje prednosti digitalne tehnike

## To nije samo zamena za film

 Dodao sam ovo poglavlje knjizi iz jednog veoma važnog razloga – stalno srećem ljude koji se ponašaju kao da je njihov digitalni aparat isto što i običan fotoaparat, ali s besplatnim filmom. Ti čudni ljudi ne shvataju da digitalna tehnika pruža mnogo više i da digitalni fotoaparati nude mogućnosti koje aparati s filmom nikada nisu imali. Znači, u ovom poglavlju sam pokušao da pokažem kako profesionalni fotografi koriste digitalne aparate da bi izvukli maksimum iz svoje investicije. Profesionalci moraju da iskoriste apsolutno sve prednosti koje im pružaju digitalni aparati, i to iz dva razloga: (1) Moraju da naplate rezultate svog rada. Uložili su mnogo novca u svoje alatke, pa moraju da vode računa o isplativosti investicije. (2) Moraju da zarađuju dovoljno kako bi mogli da plaćaju i alimentaciju i izdržavanje dece, pošto su ih supruge napustile nedugo nakon što su se upustili u digitalne vode; sada sve svoje slobodno vreme provode igrajući se s fotografijama u Photoshopu. Lako je upasti u tu zamku – čak se i meni dešavalo da provedem sat-dva radeći u Photoshopu. Ali to ne znači da sam zanemario ženu i dete. Mislim, ženu i dvoje dece. Moja dva sina. Mislim, sina i ćerku, zar ne? Malu... kako ono beše? I naravno, mog sina Džeralda. U stvari, Džordana. Tako je – Džordan. Sjajan klinja. Koliko mu je sada, šest? Devet! Stvarno, već ima devet godina? Bože, kako brzo rastu ta deca!



## Izjednačavanje šansi: pritisnite to dugme



Da li ćete pomoću digitalnog aparata zaista dobiti bolje slike? Apsolutno. Digitalna tehnika donosi dve ogromne prednosti (ako ih iskoristite), a obe ću opisati na ovoj i sledećoj strani. Prva prednost je besplatan film. U doba klasičnih fotoaparata s filmom, kad god bih pritisnuo okidač, u glavi bih čuo „22 č.“ Svako okidanje me je koštalo oko 22 č. Zbog toga, svaki put kad bih pomislio da napravim neki snimak, zapitao bih se (svesno ili nesvesno): „Vredi li ovaj snimak 22 č?“ Naravno, odgovor ne bih znao danima (dok ne podignem gotove slike iz fotolaboratorije), ali sam zbog toga uvek oklevao. Sada mogu da škljocam do besvesti i da se uopšte ne sekiram. Zašto? Zato što sam lud. A i zato što je film – nakon što ste kupili memorijsku karticu – besplatan. To vas zaista dovodi u istu ravan s profesionalnim fotografima, pošto su oni ranije – u ovom pogledu – imali veliku prednost nad amaterima. Imali su odobren budžet za filmove, tako da su, na primer, pri snimanju portreta pravili na stotine fotografija kako bi dobili "onu pravu". Amateri bi možda na to potrošili rolnu od 24 snimka. Možda onu sa 36 snimaka. Znači, imamo profesionalnog fotografa koji je napravio stotine snimaka, naspram amatera koji je snimio 36 fotografija. Ko je imao veće šanse da napravi najbolji snimak? Tačno. A sada pređimo u digitalno doba. Vreme je za slikanje portreta i profesionalac će snimiti stotine fotografija, zar ne? Ali, snimićete ih i vi i neće vas koštati ni pare. Kada snimate „bez zadržke“ (kako moj prijatelj Vinsent Versače uvek kaže), izjednačavate šanse. Vaše šanse za dobijanje onog najboljeg snimka drastično rastu, i zato – samo napred.



## Stavite LCD ekran u pogon



SCOTT KELBY

Druga stvar koja vam izjednačava šanse jeste to što sada, sa LCD ekranom na poleđini aparata, možete videti da li ste napravili dobar snimak. Pod tim podrazumavam sledeće: možete odmah ustanoviti da li ste pogodili boje, da li je osoba koju ste slikali trepnula baš kada ne treba, da li se uključio blic i slično (ne pokušavam da trivijalizujem te elemente – sve su to ogromne prednosti). Ipak, LCD ekran je mali, pa prikaz može da vas prevari. Sve deluje izoštrano dok se gleda na ekranu visine 5 cm. Kada kasnije otvorite tu fotografiju u Photoshopu, možda ćete ustanoviti da je najvažniji snimak beznadežno defokusiran (ili da je aparat izoštrio pogrešan objekat, tako da je pozadina oštra a vaš model zamućen). To se dešava prilično često zato što (a sada svi uglas) sve deluje izoštrano na LCD ekranu. Da biste zaista iskoristili LCD ekran za proveru fokusa, morate jako da zumirate kako biste se uverili da li je snimak oštar (zumiranje je opisano na strani 17).

### Izazov LCD ekrana

LCD ekran će pomoći da slikate bolje i tako što će vam slati korisne povratne informacije. Ako nakon što ste napravili snimak pogledate LCD i razočara vas ono što vidite, ekran vas izaziva da se popravite. Tera vas da bolje osmislite snimak, da isprobate nove uglove, budete kreativniji, i eksperimentišete sve dok na ekranu ne dobijete ono što ste od početka hteli da snimate.



## Loše snimke odbacite odmah



Jedan od trikova koje profesionalci koriste da bi održali efikasan radni ritam i da ne bi punili svoje memorijske kartice nepotrebnim snimcima, jeste odbacivanje loših snimaka odmah tokom rada. Ako napravite snimak i na LCD ekranu vide da je ozbiljno podeksponiran, preekspozicioniran, da ima gomilu upozorenja o preosvetljenosti, da je neizoštršen, ili samo loše komponovan, oni ga brišu odmah, na licu mesta. Ukoliko i vi budete tako radili, kasnije, kada učitate fotografije u računar, imaćete samo snimke koje ćete verovatno zadržati. Uz to, možete snimiti više fotografija po jednoj kartici, zato što ste one loše odmah obrisali kako biste napravili mesta za potencijalno dobre snimke.

### Skrivena prednost odbacivanja loših fotografija odmah nakon snimanja

Možda ćete prvo pomisliti da je ovo glupo, ali ako odmah bacite zaista loše snimke, bolje ćete se osećati kao fotograf kada kasnije budete pregledali one koje ste zadržali. Razlog je to što ćete od početka gledati grupu boljih fotografija. Najgori snimci su već odbačeni, tako da ćete – kad počnete da pregledate šta ste snimili tog dana – pomisliti: „Ej, ovo nije loše“.



## Iskoristite upozorenja o preosvetljenosti



Znam da sam to već pomenuo, ali vredi ponoviti. Ako uključite upozorenja o preosvetljenosti (žmirkanje na LCD ekranu koje ukazuje na preosvetljene delove fotografije na kojima su se izgubili svi detalji) i ako ih budete pratili, sigurno ćete imati više snimaka koje ćete hteti da zadržite. Pa šta treba da radite kad vidite takva upozorenja? Pomoću dugmeta za kompenzaciju ekspozicije na aparatu, skratite ekspoziciju za 1/3 blende, pa ponovo snimite istu fotografiju. Ukoliko i dalje vidite upozorenja, skratite ekspoziciju za još 1/3 blende i slikajte ponovo. Nastavite tako sve dok upozorenja o preosvetljenosti ne nestanu. *Napomena:* neki objekti će uvek imati upozorenja o preosvetljenosti – na primer, sunce – i to je u redu. Vi treba da vodite računa o važnim upozorenjima (onim koja se javljaju na bitnim delovima fotografije). Upozorenje o preosvetljenosti koje se odnosi na odblesak sunca na hromiranom braniku automobila, možete da zanemarite. Međutim, trepćuće upozorenje na čelu osobe koju slikate nije prihvatljivo. Kada gledate u LCD ekran, obratite pažnju na ukupnu ekspozicionost slike – ne dozvolite da bude podeksponirana samo zato da biste negde uklonili neko malo treptanje. Evo kako da koristite kompenzaciju ekspozicije:

**Nikon:** Pritisnite dugme za kompenzaciju ekspozicije koje se nalazi odmah iza okidača, pa okrenite komandni točkić ulevo dok na displeju tražila ne očitate -1/3.

**Canon:** Okrenite točkić za izbor režima u bilo koji radni položaj osim u onaj za ručno podešavanje parametara snimanja, pa podesite kompenzaciju ekspozicije pomoću obrtnog kontrolnog točkića na poleđini aparata.



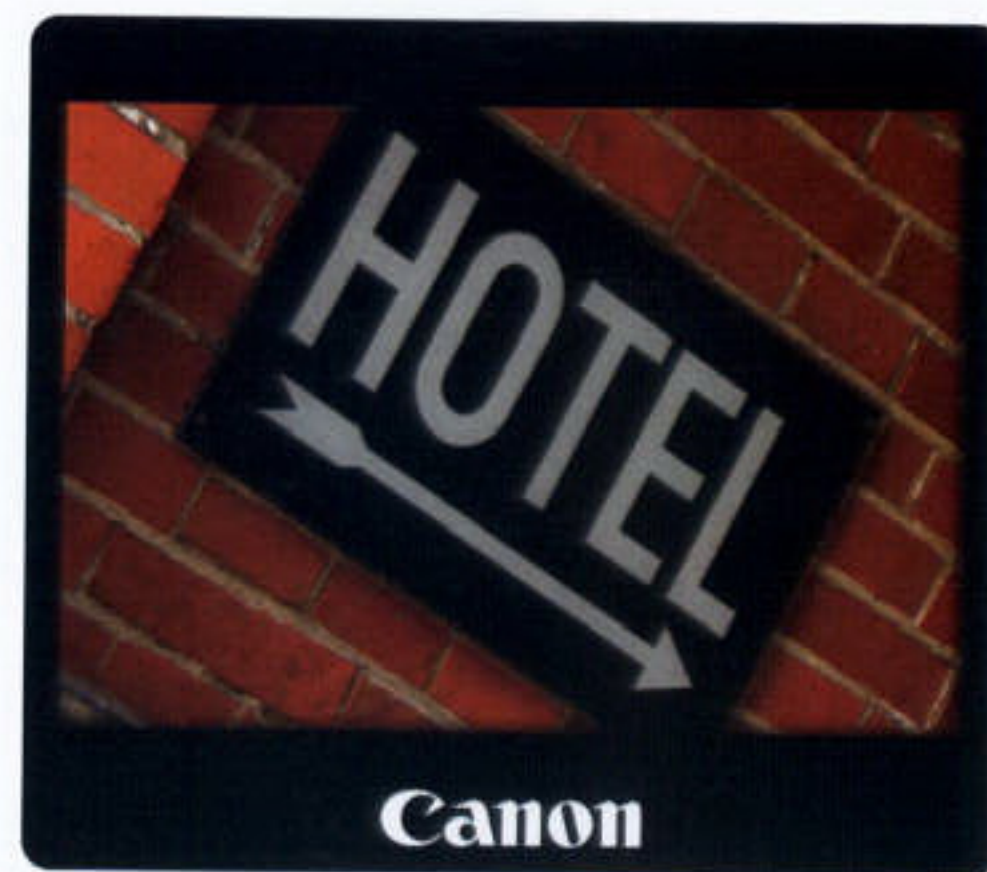
## Promenite ISO osetljivost u hodu



Ogromna prednost digitalnih aparata je to što ISO osetljivost možete promeniti kad god je to potrebno za određenu scenu. To je bilo nemoguće s filmom. U stvari, nije bilo nemoguće već samo neverovatno skupo: da biste promenili ISO osetljivost (osetljivost filma) morali ste da zamenite film. Recimo, na primer, da snimate ispred crkve; namestili ste novu rolnu filma ISO 200 (36 snimaka), i napravili ste pet-šest snimaka. Ulazite unutra, vrlo je mračno, a ne dozvoljavaju vam da postavite stativ (što nije neobično u crkvama). Kada biste hteli da pređete na film ISO 800, morali biste da izvadite rolnu od 36 snimaka (čime biste, u stvari, 31 neeksponiran snimak žrtvovali filmskim bogovima), i da ubacite novu rolnu osetljivosti ISO 800. Na njoj napravite 17 snimaka, i ponovo izađete napolje. Uh, sada vam je u aparatu ISO 800 a dan je sunčan. Vreme je da ponovo zamenite film (i da žrtvujete još 19 snimaka). Vidite li kuda to vodi? S digitalnim aparatom, ISO osetljivost možete menjati u hodu. Snimate napolju pri ISO 200, zatim uđete unutra, na aparatu promenite ISO na 800, i škljocnete još par puta. Možda čak napravite nekoliko snimaka pri ISO 400 da biste isprobali razne mogućnosti. Možda i nekoliko pri osetljivosti 1600 – tek radi uzbudljivosti – zatim izađete napolje i vratite ISO na 200. Sve to bez menjanja filma (zato što filma i nema – na kraju krajeva, živimo u digitalno doba). Iskoristite opisanu tehniku pri snimanju iz ruke kada je osvetljenost slaba i na mestima na kojima nije dozvoljena upotreba stativa. Šum na fotografijama je najmanji pri najnižoj mogućoj ISO osetljivosti, ali kada to situacija ne dozvoljava, iskoristite ovu veliku prednost digitalnog aparata da biste napravili odličan snimak.



## Nema kazne za eksperimentisanje



SCOTT KELBY

U doba klasičnih aparata s filmom, jedino su profesionalci (i bogati amateri) mogli sebi da priušte eksperimentisanje, zato što su i filmovi i obrada fotografija bili skupi, a eksperimentisanje je bilo baš to – rizikovanje novca. Sada, s digitalnim aparatima, ne samo da rezultate eksperimenta možete videti odmah (na LCD ekranu), već ih možete pogledati u pravoj veličini na računaru i, što je najbolje od svega, to ne košta ništa. Imate otkačenu ideju? Isprobajte je. Hoćete da slikate nešto iz krajnje neuobičajenog ugla? Uradite to. Pokušali biste nešto što nikada nije rađeno? Samo napred. Sada nema ničega što bi vas sprečavalo da probate nešto novo (izuzev, naravno, jakog osećanja poniženja koje se javlja kao posledica potpunog neuspeha, ali ne postoji digitalna tehnika koja vam može pomoći da se izborite s tim. Bar zasad).



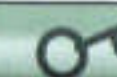
## Ne trpajte sve na jednu karticu



Da bi izbegli moguću katastrofu, mnogi profesionalci ne smeštaju sve svoje fotografije na jednu veliku memorijsku karticu, posebno kada rade za klijenta koji ih plaća. Evo zašto: pretpostavimo da snimate venčanje i da hoćete da smestite sve slike na jednu karticu od 8 GB, kako ne biste morali da menjate kartice tokom rada. To je super, sve dok kartica ne otkáže, a tužna je istina, prijatelji moji, da kartice otkazuju – ne često, ali se dešava. To je žalosna činjenica o digitalnoj fotografiji, ali ne zaboravite da i klasičan film može da otkáže – ne postoji film otporan na otkáže. I tako, ako po povratku u studio ustanovite da je vaša kartica od 8 giga fatalno stradala, nećete imati nijednu sliku s tog venčanja. Slobodno možete sedeti pored telefona i čekati da vas nazove klijentov advokat. Zbog toga mnogi profesionalci izbegavaju kartice velikog kapaciteta i, umesto jedne kartice od 8 GB, koriste četiri od 2 GB. Na taj način ćete, u slučaju nemilog događaja, izgubiti samo jednu karticu i jedan skup fotografija. Uz malo sreće, tih 6 GB fotografija spasiće vam posao i izbeći ćete neprijatne razgovore sa „advokatom koji zastupa mladence“.

### Snimate u formatu RAW? Ostavite malo mesta na memorijskoj kartici

Upozorenje: ako snimate u formatu RAW, nemojte iskoristiti svaki snimak na memorijskoj kartici (ostavite jedan ili dva nesnimljena) jer inače možete oštetiti celu karticu i izgubiti sve snimke. To se dešava zato što neki RAW snimci zauzimaju više mesta na kartici od drugih, ali aparat računa koliko je snimaka ostalo na osnovu prosečne veličine, a ne stvarne. Znači, nemojte da rizikujete – ostavite jedan ili dva nesnimljena.



## Štampanje fotografija veličine postera



Ne morate imati štampač velikog formata da biste štampali fotografije velikog formata, zato što danas postoji gomila profesionalnih, pouzdanih studija koji štampaju zadivljujuće kolorne fotografije veličine postera (40 × 50 cm, 50 × 75 cm itd.), i to mnogo jeftinije nego što mislite. U stvari, postoje i Web lokacije na koje možete učitati svoju digitalnu sliku, a oni će vam je odštampati i na kućnu adresu poslati kristalno oštru, predivnu fotografiju veličine postera (npr. 50 × 75 cm), i to će vas u SAD koštati 23 dolara. To je zaista izvanredno. Oni urade sav posao i – pre nego što se osvestite – držite u ruci neke neverovatno velike fotografije, izrađene po neverovatno niskim cenama. Uzgred, sâm proces je mnogo jednostavniji nego što većina ljudi misli, a kada napravite jedan poster – upecali ste se. Kao što će i vaši klijenti.

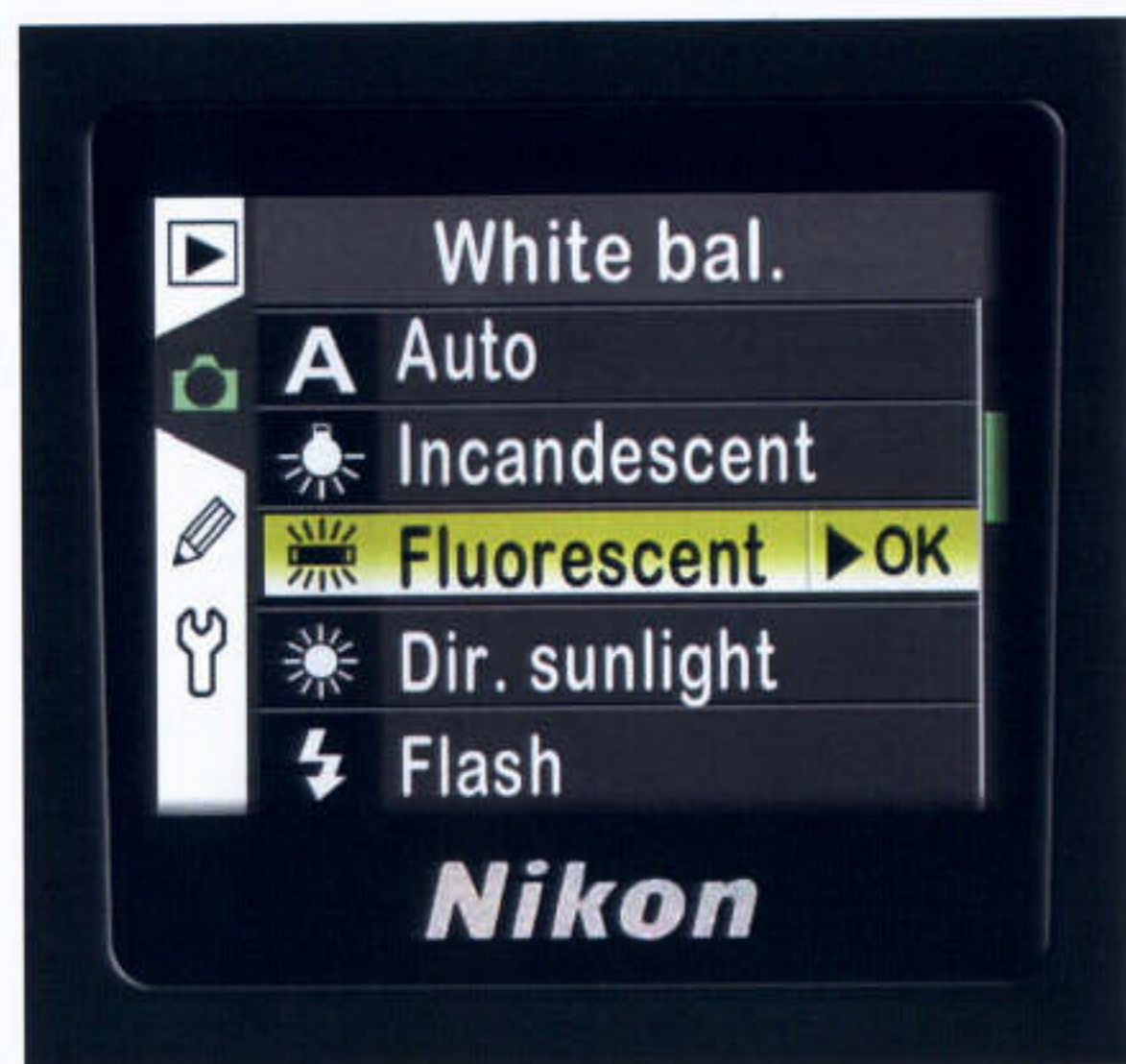
### Gde odštampati veliki format

Kao ilustraciju, navešću dve kompanije od kojih naručujem slike velikog formata:

- Shutterfly.com (jedni od najvećih i najboljih)
- Kodak (veliki formati od pouzdane firme)



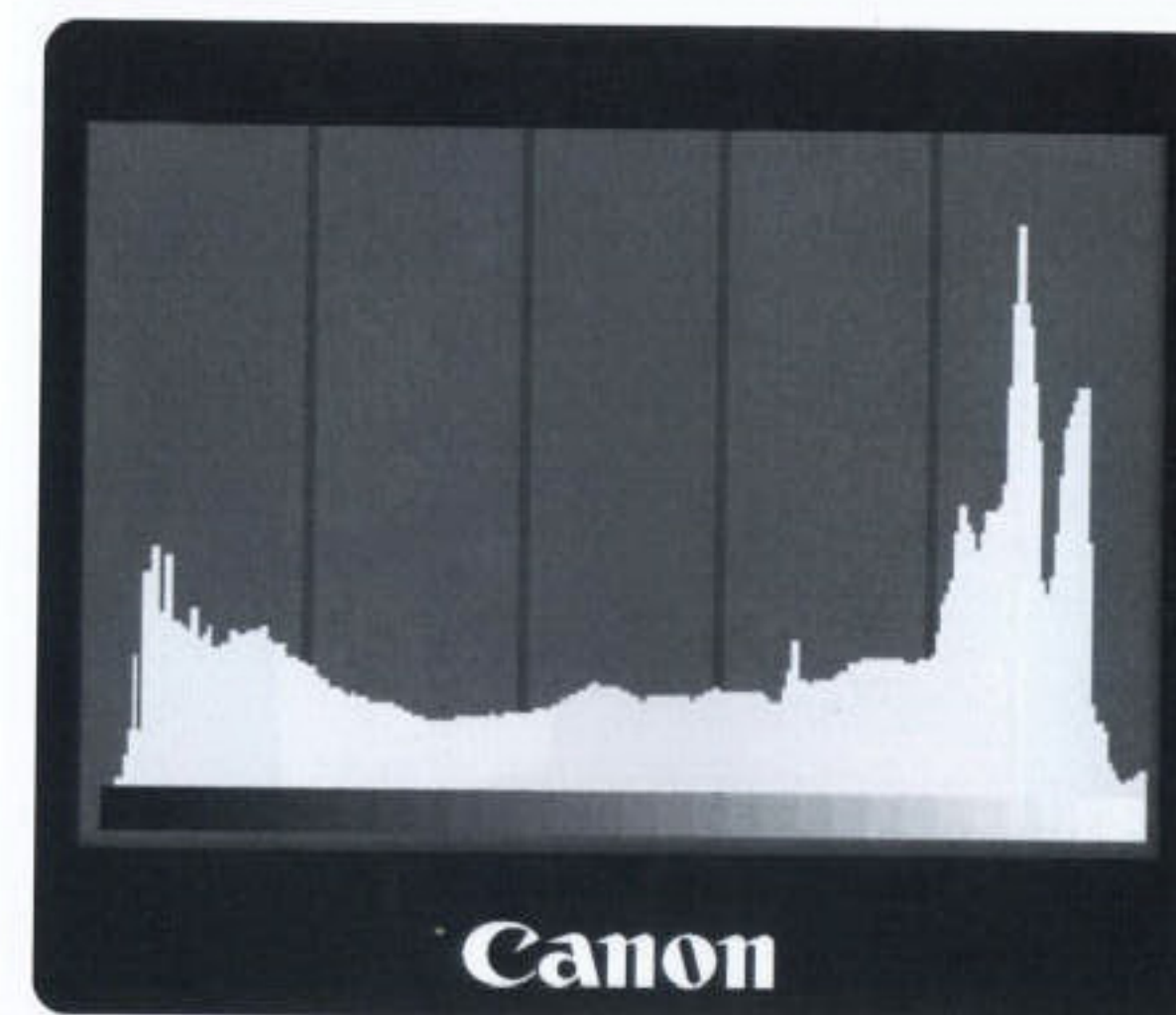
## Jedan film može odgovarati svemu



Evo još jedne prednosti digitalnih aparata nad klasičnim. Ako je iskoristite, uštedete dosta vremena i naknadnog rada u Photoshopu. Radi se o podešavanju ispravnog balansa bele boje. U doba klasičnog filma, ako biste naleteli na problem sa osvetljenošću (kao što je snimanje pod neonskim svetlom u nekoj kancelariji ili prodavnici), morali ste ili da pređete na film koji je bio namenjen za slikanje pri neonskom svetlu, ili da objektivu dodate specijalan filter kako biste kompenzovali naginjanje ka nekoj boji – pojavu koja je karakteristična za takvo osvetljenje. Mada današnji digitalni fotoaparati omogućavaju da izaberete balans bele boje koji je unapred podešen za osvetljenje pri kome snimate, većina amatera ostavlja svoj aparat podešen na opciju Auto White Balance zato što im je to lakše. A profesionalci rade sledeće: mada znaju da balans bele boje mogu naknadno podesiti u Photoshopu, lakše im je da odmah promene jedan mali parametar i snimak naprave kako treba.



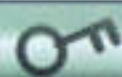
## Da li je bolja prekratka ili predugačka ekspozicija?



Na nekim fotografskim forumima na Webu javljale su se teorije po kojima bi digitalne fotografije trebalo podeksponirati za jedan otvor blende. Prvo da kažem sledeće: vaš cilj (moj cilj, naš zajednički cilj) jeste da dobijemo ispravnu ekspoziciju. To je naš cilj. Uvek. Ali, ako to nije moguće nego morate da birate između preekspaniranja (dobijanja malo previše svetle fotografije) i podeksponiranja (dobijanja fotografije koja je malčice pretamna), izaberite preekspaniranje – imaćete manje šuma. Šum je izrazitiji na tamnijim površinama, pa ako bude trebalo da posvetlite podeksponiranu fotografiju u Photoshopu (videti donji savet), posvetljavaćete (tj. povećavati) šum na fotografiji. Bolje je snimiti svetlije (preekspanirane slike), pošto se zatamnivanjem fotografije ne povećava šum kao posvetljavanjem. Znači, ako treba da birate između ta dva rešenja, odlučite se za preekspaniranje ali, ponavljam, naš cilj je pronalaženje prave ekspozicije. Zato smo i kupili te sofisticirane aparate s preciznim mernim sistemima.

### Za šta koristiti Photoshop

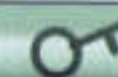
Ako snimate u formatu RAW, fotografije ćete obrađivati u Photoshopu, ali kada izađete iz programa Camera Raw i vratite se u regularan deo Photoshopa, koristite Photoshop da biste završili svoje fotografije a ne da biste ih popravljali. Želite da u Photoshopu ispoljite svoju kreativnost i da se zabavite, a ne da popravljate ono što je trebalo da uradite kako treba pomoću fotoaparata.



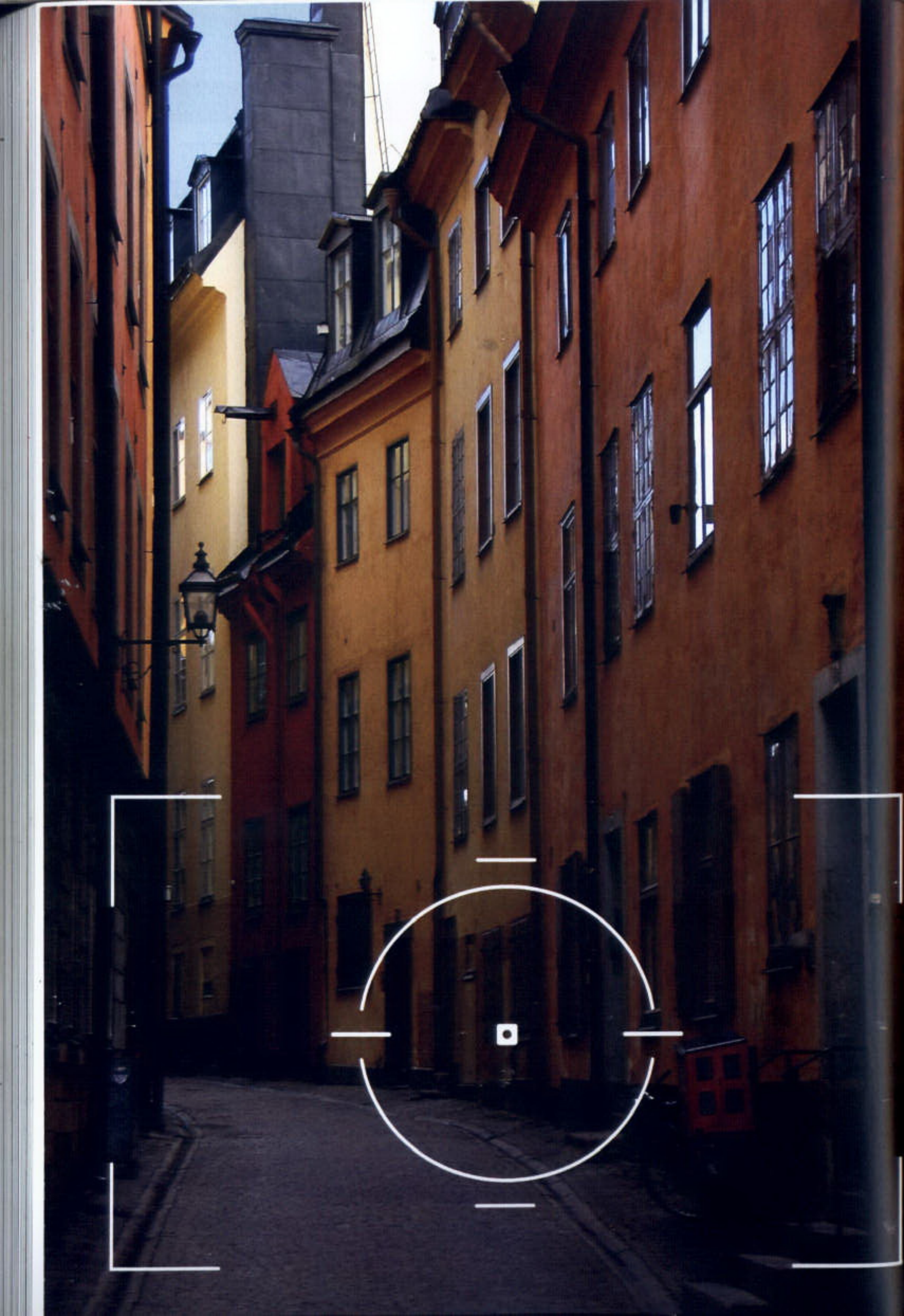
## Pazite da slučajno ne obrišete memorijske kartice



Ovo je mali savet, ali vas može spasiti dok snimate. Ako rezervne memorijske kartice čuvate u držaču kartica (a zbog zdravlja vaših kartica nadam se da je tako), postoji jednostavna rutina koju profesionalci koriste kako bi pratili koje su kartice pune a koje prazne i i mogu se brzo upotrebiti. Oni okreću pune kartice naopačke u držaču (tako da su im nalepnice okrenute ka unutra), pa odmah vide koje su kartice slobodne (one kojima se vide nalepnice) a koje su pune. Kada sledeći put budete snimali negde gde je važno brzo reagovati (recimo venčanje ili sportski događaj), biće vam drago što ste usvojili ovaj sistem.







## Poglavlje 9

# Snimanje života u gradu i na putovanjima

## Saveti za fotografisanje grada



Znate li čega nema dovoljno? Profesionalnih fotografa koji slikaju putovanja. A znate li zašto? Zato što nema mnogo časopisa o putovanjima. Postoji *Condé Nast Traveler* i *National Geographic Traveler* (jedan od mojih omiljenih), zatim *Travel & Leisure* i, pa... siguran sam da ih ima još nekoliko, ali ne baš gomila. Ali, to što na tržištu nema baš mnogo posla za profesionalne fotografe specijalizovane za putovanja, ne znači da ne želimo da im konkuriramo tako što ćemo snimati odlične fotografije gradskog života i one s putovanja, zar ne? Pa, ovo poglavlje je posvećeno tome – tu su saveti o tome kako tih nekoliko fotografa udomljenih u časopisima o putovanjima smestiti na neko vreme u bolnicu, da bismo mi mogli preuzeti neke od njihovih poslova. To je zakon džungle, a snimanje u džungli zvuči zabavno, osim što je za to angažovan neki od pomenutih fotografa. Ili je on možda upravo pao (gurnut?) s litice u Trinidadu, zajedno sa svom svojom skupocenom opremom? Kakva šteta. Pitam se ko li bi mogao da ga zameni na snimanju peščanih dina u Namibiji? Evo, nek košta šta košta – ja ću (vidite, to je pravi duh ovog poglavlja – uskakanje i preuzimanje poslova kada jedan od vaših kolega fotografa doživi niz neobjašnjivih nezgoda tokom snimanja). Ej, očigledno da ne mislim ozbiljno, i uopšte ne preporučujem da tehnike iz ovog poglavlja naučite kako biste bili spremni za neočekivanu preraspodelu posla u poslednjem trenutku, ali priznaćete – nezgode se dešavaju, zar ne?

## Kako biti spreman za „onaj pravi“ snimak



Nikon



Canon

Kada slikate urbane (gradske) ili turističke fotografije, tražite „onaj pravi“ snimak. Moj drug Dejev ga zove „the money shot“. Znači, onaj snimak koji nastaje kada zađete za čošak i dogodi se nešto fascinantno, zadivljujuće ili [ovde ubacite pridev po želji], a vi ste se baš tada tu zatekli sa aparatom i ovekovečili događaj. To mi se desilo kada sam šetajući se po Barceloni video čoveka kako sedi nasred uličice, gleda u zid i čita knjigu. Bila je to neverovatno ubedljiva slika (toliko da su me mnogi pitali da li mi je čovek pozirao). Postavlja se pitanje kako da uvek budete spremni da snimate scenu koja tek tako iskrsne pred vama (ili se doveze kolima). Snimajte u režimu koji omogućava da se usredsredite samo na jednu stvar – dobijanje fotografije. Baš tako; dok se šetate gradskim ulicama, snimajte u programskom režimu. Znam, znam, to je protiv svih svetih pravila profesionalne fotografije, osim onog koje kaže da je dobar snimak važniji od režima u kom je napravljen. Preme tome, prebacite točkić za izbor režima u položaj programskog snimanja (koji umesto vas podešava i otvor blende i dužinu ekspozicije, a da pri tom ugrađeni blic ne iskače svake dve sekunde kao u režimu automatskog snimanja) i napravite taj snimak. Naravno, ako imate scenu koja se neće menjati nekoliko minuta, uvek možete da se vratite u režim prioriteta blende (ili na ručno podešavanje) i da uspostavite kreativnu kontrolu nad snimkom. Ali, za brzo hvatanje zanimljive gradske scene, programski režim je najpraktičniji. *Napomena:* u Nikonovom programskom režimu postoji funkcija Flexible Program Mode, koja omogućava da promenite ili dužinu ekspozicije ili otvor blende dok aparat automatski menja onaj drugi parametar kako bi se zadržala ista ekspozicija. Ako ne dirate ništa, ova funkcija obavlja sve sama. Divno!

## Snimajte decu i stare ljude. Tu nema greške.



SCOTT KELBY

Kada sledeći put uzmete časopis o putovanjima, pogledajte šta se nalazi na fotografijama koje se tu objavljuju. Uštedeću vam trud. Ukoliko su na tim fotografijama ljudi, preovlađuju stari ljudi i deca. Kada kažem stari ljudi, ne mislim na one u kasnim pedesetim. Mislim na zaista stare ljude – starice, izborane i pogrbljene žene čija koža izgleda kao ona na iznošenim cipelama, i hrome, grube starce sa štapom i šeširima koji nisu oprani od Korejskog rata. Što se tiče dece, što su mlađa to bolje (ali preskočite bebe). Pod uslovom da ih slikate naspram jednostavnih pozadina bez mnogo detalja, deca izuzetno doprinose ubedljivosti urbanih i turističkih fotografija (zato ih časopisi vole). Osim toga, ako vam bilo ko iz ove dve starosne grupe ljudi pozira za fotografiju, obavezno popričajte malo s njima pre nego što počnete da snimate – to će ih opustiti, pa ćete dobiti prirodnije poze i izraze lica (a verovatno ćete moći i duže da ih snimate nakon što ste s njima uspostavili prisniji kontakt).

### Šta ne treba snimati

Znači, deca i starci su dobre teme. A šta ne treba snimati? Gomile ljudi. Takve fotografije su beskorisne (ne biste ih stavili ni u svoj album slika s putovanja). Prvo rano ujutru snimate praznu ulicu, ili dvoje ljudi, a gomile potpuno zaobiđite.

## Angažujte model (nije tako skupo kao što mislite)



SCOTT KELBY

Kako profesionalci uspevaju da naprave izvanredne snimke ljudi na egzotičnim lokacijama? Jedan od njihovih trikova je da angažuju lokalne modele (posebno ako nameravaju da fotografije prodaju agenciji koja se bavi preprodajom gotovih slika). Pre nego što okrenete stranu zato što ste sigurni da je angažovanje modela neprihvatljivo za vaš budžet, reći ću vam da je to obično jeftinije nego što mislite (osim ako ste mislili da je to džabe). Evo konkretnog primera: nedavno sam za snimanje u Novom Meksiku angažovao devojkicu koja je profesionalni model, i tarifa je bila 15 dolara na sat. Uz to, trebalo je da joj naknadno dostavim fotografije kako bi ih uvrstila u svoj portfolio. U svetu se za ovakav aranžman koristi skraćenica TFP, od „Time For Prints“ (modeli ulažu svoje vreme a za uzvrat dobijaju fotografije).

### Neizostavno uzmite odgovarajuće odobrenje od modela!

Ako ste angažovali model, neka vam on obavezno potpiše odobrenje kojim vam dozvoljava da te snimke koristite u komercijalne svrhe. Primeri takvih odobrenja mogu se naći na Webu. Čini mi se da PPA (Professional Photographers of America) svojim članovima nudi da sa Interneta preuzmu odgovarajuće obrasce, a posredovanje takvog odobrenja izuzetno je važno.

## U koje doba dana treba slikati



SCOTT KELBY

Mnogi profesionalci najviše vole da urbane i turističke fotografije snimaju u zoru, i to iz nekoliko razloga: prvo, svetlo je savršeno. Ono isto, zlatno, čarobno svetlo koje je najbolje za pejzaže, idealno je i za snimanje u gradu. Drugo, u to doba su ulice obično puste, pa bez ometanja možete slikati arhitekturu, crkve ili lepe male trgovice i uličice. Imate relativno malo vremena za snimanje dok sunce ne postane suviše bleštavo (i svetlo preostro) i dok ulice ne počnu da se pune saobraćajem. Prema tome, ustanite pre izlaska sunca i obavezno snimajte sa stativa. Još jedno sjajno doba za fotografisanje jeste sumrak. Svetlo će opet biti zlatno, a jedina velika mana je to što ulice neće biti puste. Ipak, tokom dana ima još dobrih prilika za snimanje grada ili ljudi, zato što u gradovima ima dosta senovitih mesta na otvorenom (ponekad zahvaljujući visokim zgradama u centru grada). Znači, za razliku od fotografa koji slika pejzaže, za snimanje u gradu često možete da iskoristite ceo dan, posebno ako je tmuran ili oblačan (ne zaboravite, ukoliko je nebo sivo, neka ga bude što manje na vašim fotografijama). Popodne je idealno vreme za slikanje lepih vrata i kapija (u senci), prozora, dece koja se igraju u parku – gotovo svega što je zaklonjeno dobrom senkom na otvorenom prostoru. Dakle, da rezimiramo: rano jutro je verovatno najbolje vreme. Zatim sledi sumrak, ali dobre snimke možete napraviti i tokom dana, fotografišući objekte i/ili ljude u senci na otvorenom prostoru, a takvih mesta u gradu obično ima dovoljno, pa zato samo napred.

## Tražite napadne, žive boje



SCOTT KELBY



SCOTT KELBY

Jedna od stvari koje treba tražiti pri snimanju u gradu ili na putovanjima jesu upadljive, žive boje grada. Često ćete nailaziti na atraktivno obojene zidove, vrata (snimci zida drečave boje s vratima u kontrastnoj boji), prodavnice, znakove, automobile i bicikle. Jedan od mojih omiljenih urbanih snimaka je fotografija jarkocrvene vespe parkirane neposredno ispred jarkožutog sportskog Lotusa. Izgledalo je skoro kao da su ih tu namestili zbog mene. Napravio sam na desetine snimaka jer su boje bile tako žive i tako savršeno uklopljene. Steknite naviku da uočavate jarko obojene zidove (posebno ako naidete na nekoga ko nešto radi ili strpljivo čeka autobus ispred takvog zida, ili na jarkožuti auto parkiran ispred jarkoplavog zida). Ukoliko budete svesno tražili takve živopisne kombinacije dok sa aparatom šetate po gradu, iznenadićete se koliko ćete često nailaziti na njih. Uzgred, znam da se ponavljam, ali te boje će izgledati bogatije i dublje pri (pogodili ste) dobrom svetlu, koje je karakteristično (to već znate) za vreme oko izlaska i zalaska sunca. Van tog vremena, tek da vas podsetim, najbolje je da snimate u senci na otvorenom prostoru.

## Snimate putovanja? Prvo posetite PhotoSecrets.com



Ako hoćete da napravite snimke koje drugi nisu otkrili (drugim rečima, ne želite da vam fotografije deluju suviše turistički), pre nego što krenete na put posetite Web lokaciju PhotoSecrets.com. Ta lokacija je izuzetno korisna zato što su na njoj navedeni gradovi i mesta u kojima možete snimiti odlične fotografije. A najbolje je to što su dati primeri snimaka napravljenih na svakoj od tih lokacija, tako da pre polaska na put možete videti da li je to vrsta fotografija koje biste rado snimili. Mada je prvenstvena namena te Web prezentacije da promoviše knjige koje je PhotoSecrets objavio, predstavljeno je i dosta lokacija pogodnih za snimanje i fotografija, pa svakako vredi da vidite imaju li neki besplatan savet o gradu koji nameravate da posetite.

## Ne pokušavajte da obuhvatite sve: slikajte detalje



SCOTT KELBY

Čuo sam mnoge fotografe kako se žale na rezultate svog snimanja u gradu, a najčešće zato što pokušavaju da snimkom obuhvate previše. Mislim na to kako pokušavaju da uhvate celu impresivnu zgradu ili katedralu u svoj njenoj veličini i lepoti, ali je to teško izvodljivo – čak i sa ultraširokougaonim objektivom. Zbog toga profesionalni fotografi snimaju detalje. Na primer, umesto da jednim snimkom obuhvatite celu strukturu pariske katedrale Notrdam, snimite detalje koji ukazuju na celinu – slikajte vrata, prozor, vrh tornja, ornamente s grotesknim likovima na fasadi, golubove okupljene na stepenicama, ili arhitektonski zanimljiv element crkve. Neka vaša fotografija nagoveštava koliko je zdanje visoko, ili neka ukaže na izuzetno zanatsko umeće, pa će posmatračev um dopuniti ono što nedostaje. Ukoliko budete slikali samo detalje, zabeležićete neke veoma ubedljive priče, u kojima je delić često snažniji od celine. Uostalom, ako želite fotografiju cele katedrale, kupite je u nekoj od okolnih prodavnica suvenira. Za vas je bolje da na fotografijama iskažete sopstveni utisak i doživljaj Notrdama. Isprobajte taj pristup kada sledeći put budete snimali u nekom gradu i bićete mnogo zadovoljniji svojim rezultatima.

## Najbolji snimak je možda tu, iza čoška



SCOTT KELBY

To je najbolje formulisao moj dobar prijatelj Bil Fortni: „Najveća prepreka za dobijanje odličnih snimaka, jeste činjenica da se fotografi ne kreću. Najbolji snimak, najbolji pogled i najbolji ugao ponekad je samo na metar od mesta na kome stoje, ali se oni ne pomeraju – samo stignu na lokaciju, postave opremu i krenu da slikaju.“ Ovo je potpuno tačno (zato sam taj fenomen statičnosti pomenuo i u poglavlju o slikanju pejzaža). Kad pronađete taj očaravajući detalj, taj upadljivo obojeni zid, tu jedinstvenu scenu – prošetajte malo unaokolo. Potražite druge, zanimljivije poglede na svoj objekat i snimite ga i odatle. Osim pomeranjem levo-desno, drugačiji pogled na datu scenu dobićete i ako samo promenite visinu s koje snimate: popnite se na stolicu, čučnite, ležite na zemlju i slikajte scenu odozdo itd. Ne zaboravite, najbolji snimak s celog vašeg putovanja možda vas čeka samo metar levo od mesta na kom stojite (ili metar iznad). *Napomena:* gore prikazana fotografija dokaz je ispravnosti izloženog koncepta. Snimljena je u Maroku. Pa, u svakom slučaju, u Diznijevoj verziji Maroka (u Disney's Epcot centru u Floridi). Da ste otišli metar ulevo (gde se nalazi scena koju sam i ja prvo ugledao), videli biste dvorište puno posetilaca koji večeraju. A onda sam se pomerio metar udesno i više se nisu videle korpe sa hranom i čašama za kokakolu, pa sam dobio autentičniji pogled. Uzgred, narandžasto svetlo dolazi kroz otvoren prozor „Diznijeve prodavnice suvenira“. Da sam se pomerio malo udesno, videle bi se neke krpene Miki Maus lutke.

## Slikajte table s natpisima. Trebaće vam.



SCOTT KELBY

Hoćete li da se spasite silnih glavobolja? Kada snimate neku crkvu, stadion, zgradu itd., napravite još jedan snimak – slikajte tablu s natpisom. Kada kasnije budete pokušavali da se setite imena one divne crkve koju ste snimili, potrošićete silno vreme a možda nećete ni uspeti – naravno, samo ukoliko niste slikali tablu sa imenom crkve (zgrade, mosta itd.). Ova „sitnica“ me je spasila više puta, a ako ikada budete prodavali svoje fotografije, ta informacija će vam biti neophodna (agencije koje preprodaju gotove fotografije obično ne prihvataju one s naslovom „Lepa crkva u Normandiji“). Snimite tablu s natpisom i posle će vam biti veoma drago što ste to uradili.

### Razmišljanja o stativu

Za stative važi ono što je rekao moj drugar Bil Fortni: „Postoje dve vrste stativa: oni koji se lako nose i oni dobri“. Čak i ako je stativ od ugljeničnih vlakana, ukoliko je preterano lagan, onda verovatno nije dobar. Uložite malo više novca i nabavite zaista dobar stativ – nikada nećete zažaliti.

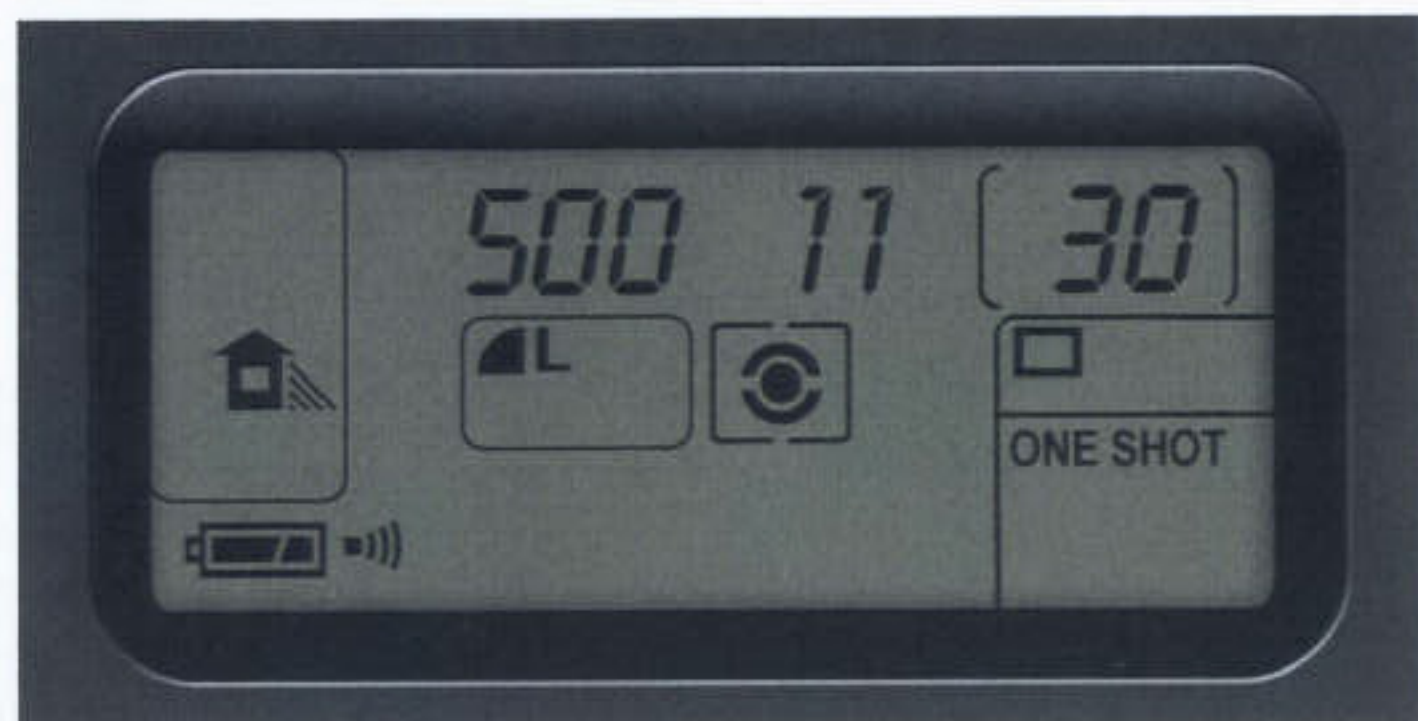
## Prikazivanje kretanja vozila u gradu



©ISTOCKPHOTO/TODD SMITH

Ako želite da prikazete prometnu vrevu velikog grada, postoji jednostavan trik kojim ćete to postići – izaberite dužu ekspoziciju i pustite da ljudi i vozila ostave tragove svog kretanja na vašoj fotografiji. Lako je (pod uslovom da imate stativ, koji je apsolutno neophodan za dobijanje ovog efekta) – samo pređite u režim prioriteta zatvarača i podesite ekspoziciju na 1/16, 1/8 ili 1/4 sekunde (možete koristiti i dužu ekspoziciju ako je napolju dovoljno tamno da ne nestanu svetli detalji na fotografiji). Zatim pritisnite okidač, sačekajte, i – za manje od sekunde – sve što se u gradu kreće između stacionarnih zgrada, spomenika, svetala i znakova, imaće iza sebe tragove kretanja. Ako snimate noću, možete dobiti zaista bogate efekte kretanja. Potražite izdignutu tačku iz koje ćete slikati (npr. iz hotelske sobe, s mosta itd.), odakle imate dobar pogled na saobraćaj. Postavite aparat na stativ (što je neophodno da biste dobili opisani efekat), pređite u režim prioriteta zatvarača, podesite ekspoziciju na 30 sekundi, i okinite. Nakon trideset sekundi, videćete dugačke „laserske“ crvene pruge (od katadioptera i stop-svetala) i bele pruge (od prednjih svetala), i imaćete atraktivnu sliku kakvu većina ljudi nema.

## Koristite otvor blende koji obuhvata sve



Kada snimate u gradu a pri tom ne slikate krupne planove (namerno želite da pozadina bude zamućena), verovatno hoćete da što veći deo scene bude izoštren, zar ne? Zbog toga je otvor blende kao što je  $f/11$  odličan za grad. On obezbeđuje da skoro sve bude fokusirano, pod uslovom da ne izoštrite na objekat koji vam je najbliži u tom kadru. Orijentaciono pravilo je da izoštrite na nešto što se nalazi na oko  $1/3$  rastojanja od vas do dna scene koju snimate.

## Jednostavnost ostavlja najjači utisak



Pretrpanost je glavni uzrok neuspešnosti pravilno eksponiranih fotografija gradskog života – svi ti silni elementi u pozadini koji odvrćaju pažnju, mnoštvo detalja u prednjem planu i sve ono što ometa pogled. Jedna od velikih tajni dobijanja upečatljivih i dramatičnih urbanih fotografija i fotografija s putovanja, jeste težnja ka jednostavnosti. Vodite računa o jednostavnosti pozadina, snimaka ljudi, arhitektonskih objekata i svih drugih elemenata fotografije – što je okruženje jednostavnije, utisak je jači. Kada krenete na snimanje, imajte na umu taj cilj. Kadrirajte snimak tako da na njemu nema remetilačkih elemenata. Izbegnite pretrpavanje i šum, pazite da vam se uz ivice kadra ne provuku nepoželjni objekti, i napravite fotografije koje ostavljaju snažan utisak – ne zbog onoga što sadrže nego zbog onoga čega na njima nema – gomile đubreta.

## Prevara s jednonogim stativom



SCOTT KELBY

Kao što sam već rekao, na mnogim mestima nije dozvoljena upotreba stativa u zatvorenom prostoru. Na primer, čak postavite stativ na Centralnoj stanici u Njujorku. Obezbeđenje će se pojaviti za nekoliko sekundi. Međutim, evo jedne čudne stvari: mnoga mesta imaju stroge propise o stativima, ali ne i o jednonogim stativima (monopodima) koji se često koriste za oslanjanje dugačkih objektivu u sportskoj fotografiji. Monopodi nisu tako stabilni kao kvalitetni stativi, ali je aparat na njima neuporedivo stabilniji nego kad ga držite u ruci. Prema tome, evo prevare – ako vam neko prigovori zato što koristite monopod, uvek možete odgovoriti: „Pa, ovo nije stativ“. To često zbuni one koji se bune. Dozvolice vam da koristite monopod i zato što on ne zauzima toliko mesta, a kako nema izbačene noge, o njega se ne može saplesti (što je briga mnogih u javnim zgradama, muzejima itd.). Znači, ako znate da u nekom zatvorenom prostoru u kome nameravate da snimate nisu dozvoljeni stativi, probajte da izvedete prevaru s monopodom. Pretpostavljam da ćete proći glatko.

## Kako snimiti nešto što je slikano zilion puta



©ISTOCKPHOTO/ARKADIUSZ LATKO

I tako, stojte vi ispred Ajfelove kule (ili Linkolnovog memorijalnog spomenika, ili Bruklinskog mosta itd. – bilo koje turističke atrakcije koja je snimljena već milion puta). Znae da je morate slikati (ako se vratite iz Pariza i ne donesete nijedan snimak Ajfelove kule, prijatelji i rodbina će vas prezreti), ali znate i to da je slikana već bezbroj puta. Postoje milioni razglednica sa snimkom koji vi upravo hoćete da napravite. Pa šta onda da uradite kako biste ovekovečili čuvenu turističku atrakciju na drugačiji način? Očigledno je (i to ćete pročitati u svakoj knjizi o fotografiji) da treba da je snimate iz drugačijeg ugla. Iskreno, voleo bih da vidim ugao iz kojeg Ajfelova kula nije slikana. Pošto takav ugao najčešće ne postoji, šta preduzeti sledeće? Pokušajte ovo: snimate atrakciju u neuobičajenim vremenskim uslovima. Baš tako – snimate je onda kada niko ne želi da je slika: tokom nevremena, dok je pokrivena snegom, u času kad oluja prolazi, ili kada je nebo neobično. Pošto se sam objekat ne menja, slikajte ga kada se menja njegova okolina, kako biste dobili snimak koji se ne viđa svaki dan. Evo još jedne ideje: pokušajte da tu turističku atrakciju snimate s mesta s kog ju je teško snimiti. Drugim rečima, snimate je iz neke tačke do koje je teško ili zametno dopreti, tako da je većina ljudi i ne razmatra. Pronađite taj „mukotrpan“ vidik, i velika je verovatnoća da ćete tamo snimati sami. Vredi truda.



## Ubacivanje Meseca uz zadržavanje detalja



Ovo ne deluje kao lak zadatak – noćna panorama grada s jasnim i detaljno prikazanim Mesecom u pozadini. Većina ljudi dobija potpuno preeksoniran, jarko beli krug, a ne veran snimak Meseca kome su se nadali. Gotovo je nemoguće na istoj fotografiji dobiti i grad (za koji je potrebna dugačka ekspozicija), i detaljan snimak Meseca (za koji ekspozicija mora da bude veoma kratka pošto je Mesec vrlo sjajan). Fotografi su godinama ovaj problem rešavali tako što su pravili duple ekspozicije (dve slike snimljene u istom kadru). Danas postoje digitalni aparati koji omogućavaju duple ekspozicije, ali je isto tako lako snimiti dve zasebne fotografije – jednu grada, jednu Meseca – i kombinovati ih kasnije u Photoshopu. Prvo snimite noćnu panoramu grada. Upotrebite širokougaoni objektiv (možda onaj od 18 mm ili 24 mm), postavite aparat na stativ (apsolutno neophodno), namestite režim prioriteta blende, izaberite blendu  $f/11$ , a aparat će odabrati dužinu ekspozicije umesto vas (to može da bude tek 20 ili 30 sekundi, ili nekoliko minuta, zavisno od toga koliko je grad mračan), pa napravite snimak. Zatim uzmite svoj najduži teleobjektiv, ili zum objektiv (idealno bi bilo da je to onaj od 200 mm ili duži). Pređite na ručno podešavanje, podesite blendu na  $f/11$  a ekspoziciju na  $1/250$  sekundi. Maksimalno zumirajte Mesec, tako da na snimku budu samo on i crno nebo (nikakvi oblaci, zgrade i sl. – to je od presudnog značaja), pa okinite. Na kraju, u Photoshopu dodajte Mesec panorami grada (na adresi [www.scottkelbybooks.com/moon](http://www.scottkelbybooks.com/moon) naći ćete moje postupno uputstvo za ovu operaciju).

## Slikanje vatrometa



Ovo je još jedan savet koji mnogi traže (jedan od mojih najboljih prijatelja, koji nije uspeo da napravi nijedan oštar snimak vatrometa na Dan državnosti, naterao me je da uvrstim ovaj savet zbog njega i hiljada drugih digitalnih fotografa koji muče istu muku). Za početak, vatromet morate snimati sa stativa, pošto su potrebne dovoljno dugačke ekspozicije da bi se uhvatio trag svetla u padu – upravo ono što želite da snimite. Uz to, u ovoj situaciji stvarno se isplati imati daljinski okidač, zato što morate videti putanju rakete da biste znali kada da pritisnete dugme zatvarača – ukoliko biste morali da gledate kroz tražilo, rezultati bi bili nepredvidivi. Upotrebite zum objektiv (po mogućstvu 200 mm ili duži) da biste mogli da zumirate sam vatromet. Ako želite da uhvatite i vatromet i pozadinu (na primer, vatromet iznad Pepeljuginog zamka u Diznilendu), upotrebite širi objektiv. Preporučujem snimanje s ručnim podešavanjem zato što treba da podesite samo dva parametra i spremni ste: podesite ekspoziciju na 4 sekunde, a blendu na  $f/11$ . Napravite probni snimak i na LCD ekranu pogledajte da li vam se sviđa rezultat. Ako je preeksoniran, skratite ekspoziciju na 3 sekunde, pa probajte ponovo. *Savet:* ako vaš aparat ima režim *bulb* (u kome zatvarač ostaje otvoren sve dok držite pritisnuto dugme daljinskog okidača), odlično će vas poslužiti u ovoj situaciji – držite dugme zatvarača pritisnuto kada raketa pukne, pa ga otpustite kada svetlosni tragovi počnu da se gube. (Uzgred, većina Canon i Nikon digitalnih refleksnih aparata ima režim *bulb*.) Preostaje samo dobar tajming – pošto ste namestili ekspoziciju i oštrinu.

## Poglavlje 10

# Profesionalno štampanje i ostale super stvari

## Uostalom, najvažniji je otisak!



Ovo poglavlje je odlično štivo za čitanje ako ste doktor, zato što ćete želiti da imate vrhunski štampač i fotografije velikog formata (najmanje 30 × 40 cm, zar ne?); to znači da ćete verovatno morati da potrošite nešto novca, a niko ne troši novac kao doktori. Zna li zašto? Zato što se ljudi stalno razboljevaju ili povređuju. Eto, baš pre neki dan, fotograf je bio u Trinidadu i snimao, a onda se odjednom stropoštao niz padinu i završio u bolnici. (Znam da poslednja rečenica zvuči kao da je prestao da se stropoštava kad je udario u zid bolnice, ali nije tako – zaustavio se kad je udario u veliku lamu koja je pasla na dnu brda, ali je to srećom bila prilično pametna lama tako da je pozvala hitnu pomoć da ga pokupi, poslavši pre toga svu njegovu foto-opremu na eBay. Pa rekoh da je bila pametna). U svakom slučaju, šta mislite ko će se pojaviti u bolnici da pomogne ovoj nesrećnoj žrtvi nezgode? Tako je – doktor. A da li će taj doktor izlečiti fotografa džabe? Sumnjam. Doktor će dobiti lep honorar od zdravstvenog osiguranja nesrećnog fotografa. Pa šta će onda doktor uraditi s parama? Posetiće eBay i izuzetno povoljno kupiti neku odličnu foto-opremu. Verovatno će uštedeti hiljade dolara. A šta će uraditi s tom ušteđevinom? Kupiće štampač za format 30 × 40 cm. Vidite, to je čudo tržišne ekonomije; zbog toga bi svi trebalo da prodamo svoju foto-opremu i da se upišemo u medicinsku školu, kako bismo za nekoliko godina mogli da kupimo zaista kvalitetne uređaje.

## Prednosti snimanja u formatu RAW



Nekoliko puta sam u knjizi pomenuo snimanje u formatu RAW, ali nisam mnogo govorio o njemu. RAW se nalazi u meniju kvaliteta slike, i danas se većina profesionalaca slaže da RAW ima dve velike prednosti nad formatom JPEG. Prvo, obezbeđuje najviši mogući kvalitet slike zato što ih ne komprimuje (JPEG datoteke su komprimovane, pa su zato manje, ali se pri komprimovanju odbacuju neki podaci koji su postojali na originalnoj slici). Drugo, slike su baš onakve kakve su ih registrovali senzori fotoaparata, tj. aparat nije ni na koji način obradio snimljene fotografije (kada snimate u formatu JPEG, aparat obavlja neke korekcije boja, izoštrava slike itd., kako bi JPEG-ovi izgledali dobro). Kada slikate u formatu RAW, aparat ne primenjuje nikakve automatske korekcije – morate ih obaviti sami (u vašu nadležnost spada i odlučivanje o balansu bele boje, ekspoziciji, senkama itd., nakon snimanja fotografije) i to ili u Photoshopu ili u programu za obradu RAW datoteka koji isporučuje proizvođač aparata. Profesionalci vole taj stepen kontrole nad fotografijama koji im pruža RAW zato što mogu sami da obrađuju RAW slike (i da eksperimentišu s njima), a najbolje od svega je što se time nikada ne oštećuje original (RAW digitalni negativ).

### Mane snimanja u formatu RAW

Postoje samo dve: RAW datoteke su veće, pa vam na memorijsku karticu staje za trećinu manje slika. Pošto su RAW datoteke mnogo veće, svaka njihova obrada u Photoshopu traje duže.

## Kako obraditi RAW slike u Photoshopu

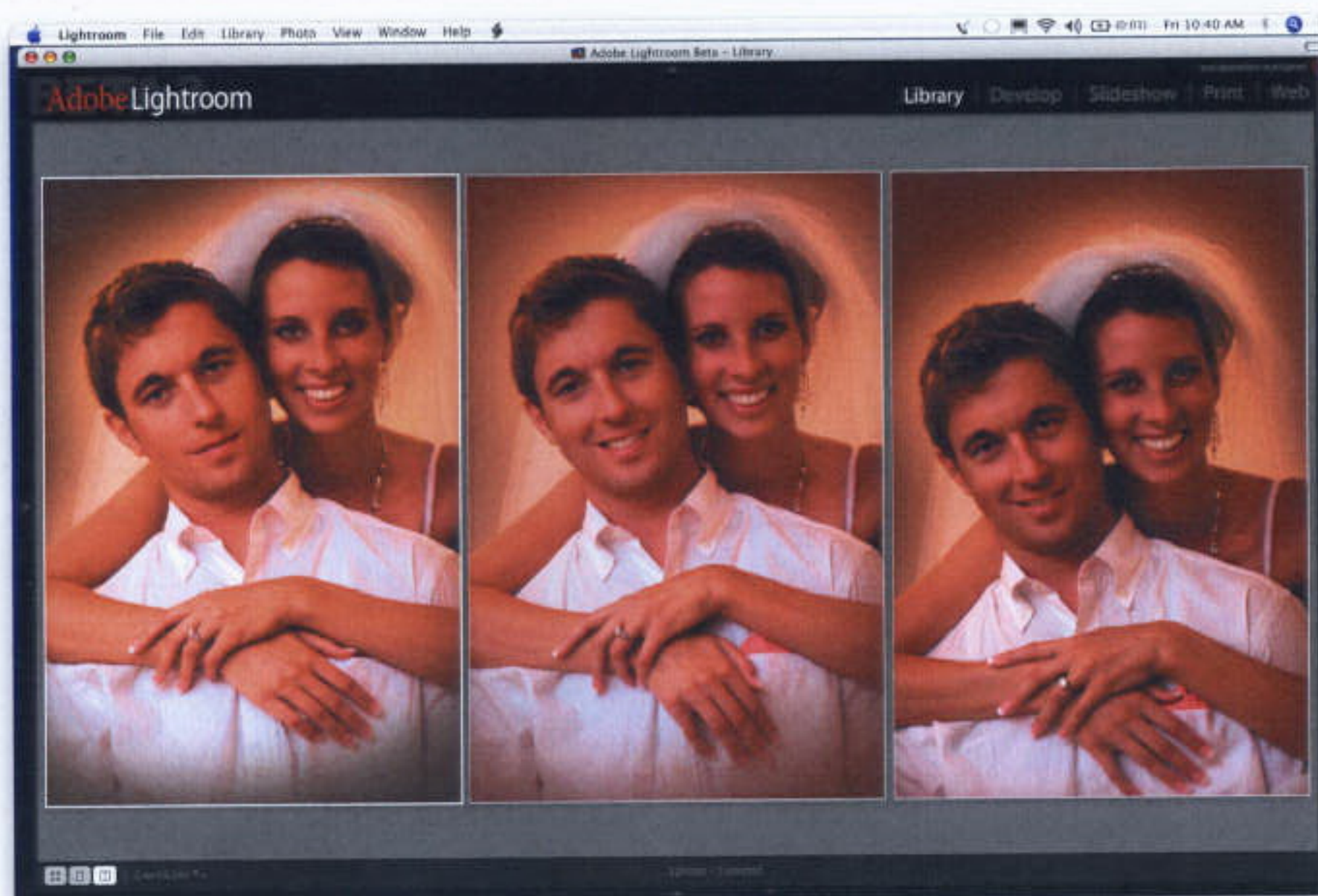


Kada učitate RAW slike u računar i otvorite ih u Photoshopu, pojavljuje se potpuno drugačiji okvir za dijalog (prikazan gore). To je prozor za obradu slika u formatu RAW. Zove se Adobe Camera Raw, i razvio ga je Thomas Knoll – isti onaj koji je napravio i prvi Photoshop. Adobe Camera Raw je prilično pametno smišljen. Omogućava da lako obradite svoju RAW fotografiju tako što izaberete proizvoljan balans bele boje, parametre ekspozicije, tamnih površina i površina srednjih tonova, uz još desetak drugih podešavanja. Na taj način, fotografiju možete podesiti potpuno po želji (pa čak otkloniti i probleme sa ekspozicijom i objektivom) pre nego što uđete u regularni Photoshop radi retuširanja i finalne dorade. Najbolje od svega je to što se u svim tim operacijama nikada ne menja originalna RAW fotografija, tako da u svakom trenutku možete napraviti nove otiske od digitalnog negativa. Ne zaboravite – ovaj specijalni okvir za dijalog pojavljuje se *samo* kada aparat podesite da snima u RAW kvalitetu.

### Gde saznati više o formatu RAW

Ako želite da saznate više o obradi RAW fotografija u Photoshopu, imam tri predloga: (1) Ben Willmoreov DVD s programom obuke za rad u Photoshopu, *Photoshop CS2 Mastering Camera Raw*, [www.photoshopvideos.com](http://www.photoshopvideos.com), (2) moja knjiga, *The Photoshop Book for Digital Photographers*, čije jedno poglavlje sadrži postupna uputstva za obradu RAW slika, ili (3) knjiga Brucea Fräsera, *Real World Camera Raw*.

## Uporedite LCD ekran na svom fotoaparatu s monitorom računara



Nakon što napunite memorijsku karticu fotografijama s poslednjeg snimanja, otvorite ih na računaru, u bilo kom programu koji koristite za pregledanje i organizovanje slika. Ja koristim Adobe Lightroom – novu aplikaciju koju je Adobe napravio specijalno za profesionalne fotografe (više informacija naći ćete na adresi [www.adobe.com](http://www.adobe.com)). Kada se fotografije otvore na računaru, počnite da ih upoređujete sa onima prikazanim na LCD ekranu aparata. Tako ćete steći uvid u to koliko verno LCD ekran prikazuje slike, a to vam može mnogo pomoći kada budete snimali aparatom. Na primer, ako vidite da na vašem LCD ekranu sve deluje hladnije nego na monitoru računara (gde ćete na kraju obrađivati snimljene fotografije), znaćete da ne morate objektivu dodavati filter koji će dati toplije fotografije. Ukoliko je prikaz na LCD ekranu suviše taman (u poređenju sa ekranom računara i/ili štampačem), znaćete da ne treba da pravite svetlije snimke. Isprobajte ovo i bićete zadivljeni koliko bolje fotografije možete praviti kada znate koliko je veran prikaz na LCD ekranu aparata.

## Organizovanje fotografija u programu Lightroom



Mada za sva ozbiljna retuširanja i precizna podešavanja fotografija koristim Adobe Photoshop, za organizovanje svojih hiljada digitalnih fotografija, obradu RAW slika, pravljenje prezentacija slajdova za prikazivanje na ekranu, i štampanje listova s više fotografija koristim nov Adobeov program – Adobe Lightroom. To je aplikacija koja je namenski napravljena za fotografe, postoji u verzijama za korisnike Macintosha i Windowsa, a mnogo je jeftinija od Photoshopa. Ona svakako nije zamena za Photoshop, zato što ne omogućava nikakvo retuširanje slika (uklanjanje mrlja, nabora, staračkih fleka i bora, beljenje zuba, i stotinu drugih popravki koje obavljamo u Photoshopu kako bi ljudi na našim fotografijama izgledali što bolje), niti se u njoj mogu praviti neverovatni specijalni efekti, zanimljivi kolaži i niz drugih stvari koje može samo Photoshop. Međutim, nije ni predviđeno da Lightroom radi sve to – on služi za organizovanje i pregledanje fotografija, i to radi odlično. Ukoliko mislite ozbiljno da se bavite digitalnom fotografijom (a pošto ste kupili ovu knjigu, vidi se da ste ozbiljni), preporučujem vam da isprobate Lightroom – posebno zato što će vam Adobe vratiti deo novca ako ga kupite. Šalim se, naravno, ali voleo bih da je tako.

## Koliko vam megapiksela treba?



3 megapixel = 5x7"  
(13 × 18 cm)



4 megapixel = 8x10"  
(20 × 25 cm)



5 megapixel = 11x14"  
(24 × 36 cm)



6 megapixel = 13x19"  
(30 × 40 cm)



8 megapixel = 16x20"  
(40 × 50 cm)



10 – 12 megapixel = 24x36"  
(60 × 100 cm)

SCOTT KELBY

Vlada velika konfuzija (poznata i pod imenom marketinški trik) oko megapiksela, tako da mnogi ljudi iskreno veruju kako megapiksela imaju veze s kvalitetom slike – što više megapiksela, to bolji kvalitet. Nažalost, nije tako. Prema tome, ako ste taj izgovor koristili da biste kupili nov aparat, to kod mene neće proći (mada možda hoće kod vaše supruge). Evo pravog značenja megapiksela: maksimalna veličina u kojoj mogu da odštampam svoju fotografiju. To je sve. Ukoliko ne nameravate da štampate fotografije veće od 20 × 25 cm, onda vam potpuno odgovara aparat od 5 megapiksela. U stvari, to je i više nego što vam treba, ali pošto se danas ne mogu nabaviti aparati slabiji od 5 megapiksela, neka bude tako. Ako ćete često štampati kolor fotografije u formatu 30 × 40 cm, onda vam je dovoljan aparat od 6 megapiksela (znam, teško je to progutati nakon što ste godinama mislili da vam treba aparat od 10 ili više megapiksela). Pa kome su onda namenjeni današnji aparati od 10 i 12 megapiksela? Budalama. (U redu, ne mislim baš tako, ali znate šta sam hteo da kažem.) U stvari, aparati od 10 i 12 megapiksela namenjeni su profesionalnim fotografima koji moraju da štampaju fotografije u formatu postera (60 × 100 cm). Ako ste to vi, onda je vreme da se ponovite, ali ako štampanje fotografija veličine postera ne spada u vaše redovne poslove, aparat od 6 megapiksela je sve što će vama (i većini ljudi) ikada biti potrebno, pa možete odložiti svoju čekovnu knjižicu. Pokušavam da vam uštedim nešto novca kako biste mogli da kupite neke pristojne objektivne i lep stativ.

## Štampanje kvalitetnih slika veličine 20 × 25 cm



U nekom trenutku, nakon što primenite sve opisane tehnike snimanja, poželete da imate odštampane fotografije, a danas mnogi fotografi sami štampaju svoje radove. Lično koristim samo Epson štampače – kao i većina profesionalaca koje poznajem – zato što su oni postali standard za dobijanje crnobelih i kolornih otisaka profesionalnog kvaliteta na štampačima s mlaznicom. Pre nego što vam preporučim koji Epson štampač da kupite, znajte da vam to govorim zato što bih isto to rekao i svom prijatelju kada bi me pitao za savet. Znači, nemam nikakav aranžman sa Epsonom niti sam plaćen da ih reklamiram. Oni nemaju pojma da vam govorim sve ovo, pa ako odete u njihovu prodavnicu i kažete im: „Ej, Skot je rekao da bi trebalo da kupim Epson“, oni će vas gledati čudno i reći: „koji skot?“ Ja imam tri Epson štampača, i jako ih volim iz tri glavna razloga:

- (1) Uglavnom rade bez greške, ali ako ipak naiđem na problem, mogu potpuno da se oslonim na njihovu 24-časovnu tehničku podršku, što je super.
- (2) Ne samo da prodaju štampače, nego prodaju i papire koji mi se veoma dopadaju.
- (3) Otisak je apsolutno neverovatan. Još uvek me oduševljava kvalitet snimaka koji izlaze iz mojih Epson štampača.

Za štampanje slika veličina 10 × 13 cm, 13 × 18 cm i 20 × 25 cm bez okvira, koristim (i svesrdno preporučujem) Epson Stylus Photo R800. Košta oko 399 dolara i vredi svaku paru.

## Štampanje kvalitetnih slika veličine 30 × 40 cm



Među profesionalnim fotografima popularan je format 30 × 40 cm, a štampač Epson Stylus Photo R2400 kralj je u toj oblasti. Još nisam video štampač koji mu se može približiti, osim možda njegovog prethodnika, modela R2200. Kolorni otisci su izvanredni, ali ono po čemu se ovaj model potpuno izdvaja od svih jesu crnobeli otisci. Odlepićete koliko su dobri. Uz to, R2400 koristi Epsonova mastila UltraChrome K3 arhivskog kvaliteta, pa će vam otisci trajati duže od vaše fotografske karijere. Razume se, pored formata 30 × 40 cm, on štampa i sve ostale manje formate (Epson tvrdi da štampanje slike veličine 24 × 36 cm traje manje od dva minuta, ali to ne mogu da potvrdim zato što nisam pozeleo da štampam taj format još od kako sam prvi put odštampao 30 × 40 cm bez okvira, a verovatno ćete i vi brzo usvojiti princip „veće je bolje“). Ovaj štampač volim onoliko koliko se može voleti neki štampač. Košta oko 850 dolara, što je prava sitnica prema onome koliko vredi.

## Za profesionalce: štampanje slika od 40 × 50 cm



Profesionalci koji prodaju svoje fotografije znaju da je iznos na čeku proporcionalan veličini slike, pa se možda zbog toga toliko njih odlučuje za format 40 × 50 cm, a pravi štampač za tu svrhu je Epsonov Stylus Pro 4800. Mada on tehnički štampa po širini od oko 45 cm a po dužini koliko god hoćete, optimalna dimenzija koju svi žele da pogode jeste 40 × 50 cm. Štampač 4800 odlično obavlja taj posao, ali, upozoravam vas – Epson zasad ne proizvodi papir veličine 40 × 50 cm (tj. 16 × 20", što me potpuno zbunjuje pošto je to format koji preferira većina profesionalaca). Ipak, ima drugih proizvođača papira (npr. Red River Paper) koji nude papir veličine 40 × 50 cm namenjen za štampač Epson 4800, pa možete nabaviti njega ukoliko baš ne volite da sećete taj format iz Epsonovog papira većih dimenzija. Ako se izuzme taj mali kućni posao sećenja (koji vam možda smeta a možda ne – mene lično izluđuje, ali to vama ne mora ništa da znači), model 4800 je mašina iz snova.

## Na kom papiru treba da šampate?



Ako nabavljate Epson štampač, svakako ćete želeći da šampate na Epson papiru (izuzev što ćete za Epson 4800 koristiti papir nekog drugog proizvođača, npr. Red River Paper). Ne samo da su Epson papiri najbolji za Epson štampače, nego su to ponekad jedini upotrebljivi papiri. Primera radi, kad sam jednom bio u škripcu, probao sam neki drugi papir. Uopšte nisam mogao da obavim posao – papir je prošao kroz štampač i mastilo je izlazilo kroz mlaznice, ali je na kraju izgledalo... uh, recimo samo da nije bilo dobro. Dakle, koje papire preporučujem? Evo ih:

**Epson Velvet Fine Art Paper:** Pamučni papir s mat premazom; liči na papir za akvarele i ima divnu teksturu zahvaljujući kojoj fotografije izgledaju kao da su naslikane. Klijentima se sviđa izgled ovog papira i to je obično prvo što primete.

**Epson Premium Luster Photo Paper:** Verovatno moj omiljeni papir (a omiljen je i mnogim profesionalcima) zato što je sjajan, ali ne preterano. To je onaj ideal između sjajnog i mat papira.

**Epson Enhanced Matte Paper:** Odličan za crnobeke otiske, a karakteriše ga i fina struktura i završni premaz, zbog čega su detalji prikazani iznenađujuće oštro.

Svi navedeni papiri mogu se nabaviti direktno na adresi [Epson.com](http://Epson.com), a nalazim ih i u lokalnoj prodavnici CompUSA, u veličinama do 13 × 19" (~ 30 × 40 cm).

## Od čega zavisi koji ćete papir upotrebiti?



Dakle, kako da znate koji papir da upotrebite? Verovali ili ne, postoji lak način da se to utvrdi – vrsta papira zavisi samo od jedne stvari: teme vaše fotografije.

Na primer, ako šampate nežnije stvari, kao cveće, ptice, pejzaže, vodopade ili drugu vrstu slike koja treba da deluje mekše, isprobajte papir s teksturom, recimo Epsonov Velvet Fine Art Paper (pod uslovom da šampate na Epson štampaču), koji je odličan za navedeni tip slika. Ovaj papir treba da izaberete kad god hoćete da slika deluje „umetnički“, a dobar je i za fotografije koje nisu oštre ko žilet. Isprobajte ga i za crnobeke fotografije (posebno na štampaču Epson R2400), kada vam bude trebala dodatna tekstura i dubina.

Za ozbiljne snimke portreta, arhitekture, gradskog života, putovanja i za snimke pejzaža s finim detaljima, upotrebite Epsonov foto-papir Premium Luster. Sve što ima mnogo detalja deluje izvanredno na ovom papiru, a boje su zaista življe. Dakle, kad je slika bogata detaljima, jako oštra i puna boja, ovaj papir je pravo rešenje za dobijanje oštrih, kristalno jasnih otisaka.

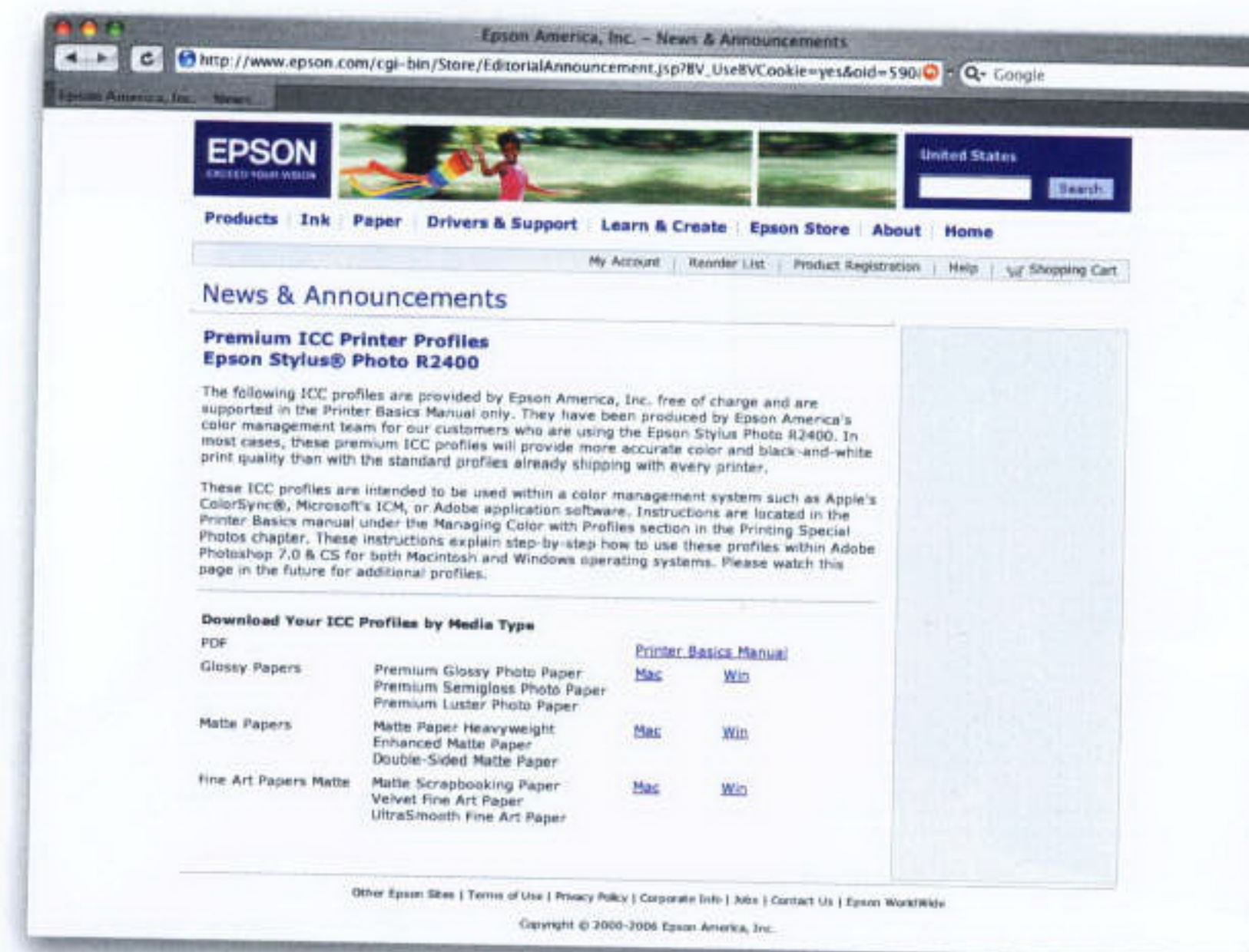
Epsonov Enhanced Matte Paper je dobar izbor za crnobeke fotografije. On svodi refleksije na najmanju meru, pa fotografije izgledaju posebno dobro kad se stave ispod stakla (od stakla pokupe malo sjaja koji nedostaje svim mat papirima); ukoliko razmišljate o uramljivanju svojih fotografija, slobodno izaberite ovaj papir. Međutim, on sadrži kiseline, pa je štampanje kolornih slika na njemu rizično jer s vremenom boje mogu postati toplije.

## Usklađivanje monitora sa štampačem



Upravljanje bojama (postizanje da kolorni otisci s vašeg mlaznog štampača odgovaraju onome što vidite na monitoru) znatno je olakšano poslednjih godina, ali je za njegovo funkcionisanje ključno kalibrisanje monitora. Do pre nekoliko godina, to je bio skup i dugotrajan posao koji su obično obavljali plaćeni konsultanti. Danas to može da uradi svako zato što skoro svako može to da si priušti, i zato što se čitava kalibracija odvija gotovo automatski, dok vi samo sedite pored računara i jedete krofne (ne morate da jedete krofne, ali ne može da škodi). Najpopularniji kalibrator monitora koji danas koriste profesionalci, verovatno je Eye-One Display 2 kompanije GretagMacbeth (koju je nedavno kupila kompanija X-Rite). Košta oko 230 dolara, i to je otprilike sve što vam treba da bi prikaz na vašem monitoru odgovarao odštampanim slikama. U stvari, treba još i da sa Interneta preuzmete besplatne profile boja za papir na kom štampate (više o tome na sledećoj stranici).

## Preuzmite profile boja za svoj papir



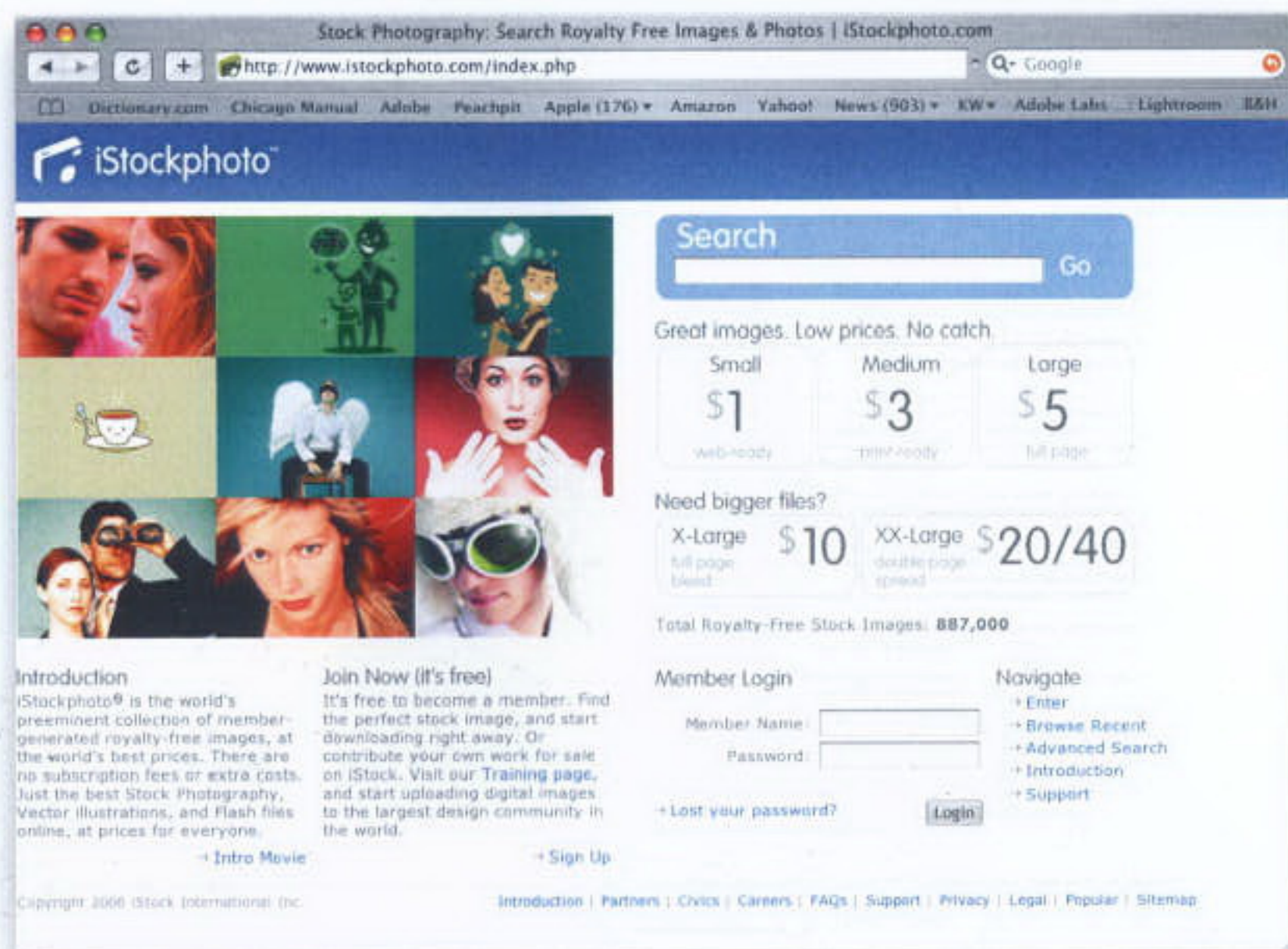
Ako koristite Epsonove papire (ili papire bilo kog drugog poznatog proizvođača papira za mlazne štampače), svakako posetite Epsonovu Web lokaciju (odnosno Web lokaciju proizvođača vašeg papira), idite na stranicu za preuzimanje datoteka koja se odnosi na vaš mlazni štampač, i preuzmite besplatne profile boja baš za onaj papir na kom ćete štampati. Nakon što instalirate te profile boja (instaliraju se tako što ih dvaput pritisnete mišem), kada uđete u Photoshop da biste odštampani fotografiju, možete izabrati tačno onu kombinaciju štampača i papira koju koristite. Na taj način dobijate najbolje moguće rezultate (i verne boje) za konkretan štampač i papir. Profesionalci stalno rade tako, što se odražava i na kvalitet njihovih odštampanih fotografija.

### Savet za dobijanje predvidljivije boje

Vaš štampač ima sistem za upravljanje bojama, a ima ga i Photoshop. Istovremeni rad dva sistema za upravljanje bojama, garantovano će dati loše boje. Prema tome, ako štampate iz Photoshopa, obavezno *isključite* štampačev sistem za upravljanje bojama i umesto njega koristite Photoshopov (drugim rečima, pustite da Photoshop odredi koje su boje ispravne).



## Prodavanje fotografija na Internetu



Prodavanje fotografija agencijama koje se bave preprodajom slika preko Interneta, san je mnogih fotografa (uključujući i profesionalce), ali su tu priliku obično dobijali samo najbolji od najboljih. Dosad. Sada možete odmah početi da prodajete fotografije za koje nećete tražiti zaštitu autorskih prava, zahvaljujući lokaciji iStockphoto.com. Ona okuplja fotografe širom sveta, koji prodaju svoje fotografije preko Interneta kao pakete (što znači da drugima dajete pravo da kupuju, preuzimaju i koriste vaše fotografije u brošurama, oglasima, na Web stranicama, u biltenima i drugim pratećim materijalima koji grafički i Web dizajneri pripremaju za svoje klijente). Prednost ovog sistema je to što svako ko sledi data pravila može da postavi na Web svoje fotografije i da odmah počne da ih prodaje kao deo ogromne iStockphotoove baze slika. Plaćeni ste po tome koliko ljudi kupi vašu sliku, a pošto se fotografije prodaju po 1 dolar (mali format), 3 dolara (srednji format) i 5 dolara (cela stranica), moraćete da pošaljete mnogo slika da biste od toga napravili biznis. Ali, reći ću vam i ovo: ima fotografa koji žive (i otplaćuju svoj porše) isključivo od onoga što prodaju na lokaciji iStockphoto.com, zato što iStockphoto koriste ziloni ljudi širom sveta. Ne moram ni da naglašavam: što su vam fotografije kvalitetnije i teme popularnije, više će vaših slika biti preuzeto. Koliko je iStockphoto.com postao popularan? Nedavno ga je kupila kompanija Getty Images, jedan od vodećih i najpoštovanijih dobavljača visokokvalitetnih slika na svetu – pa vi vidite.

## Kratak pregled moje foto-opreme

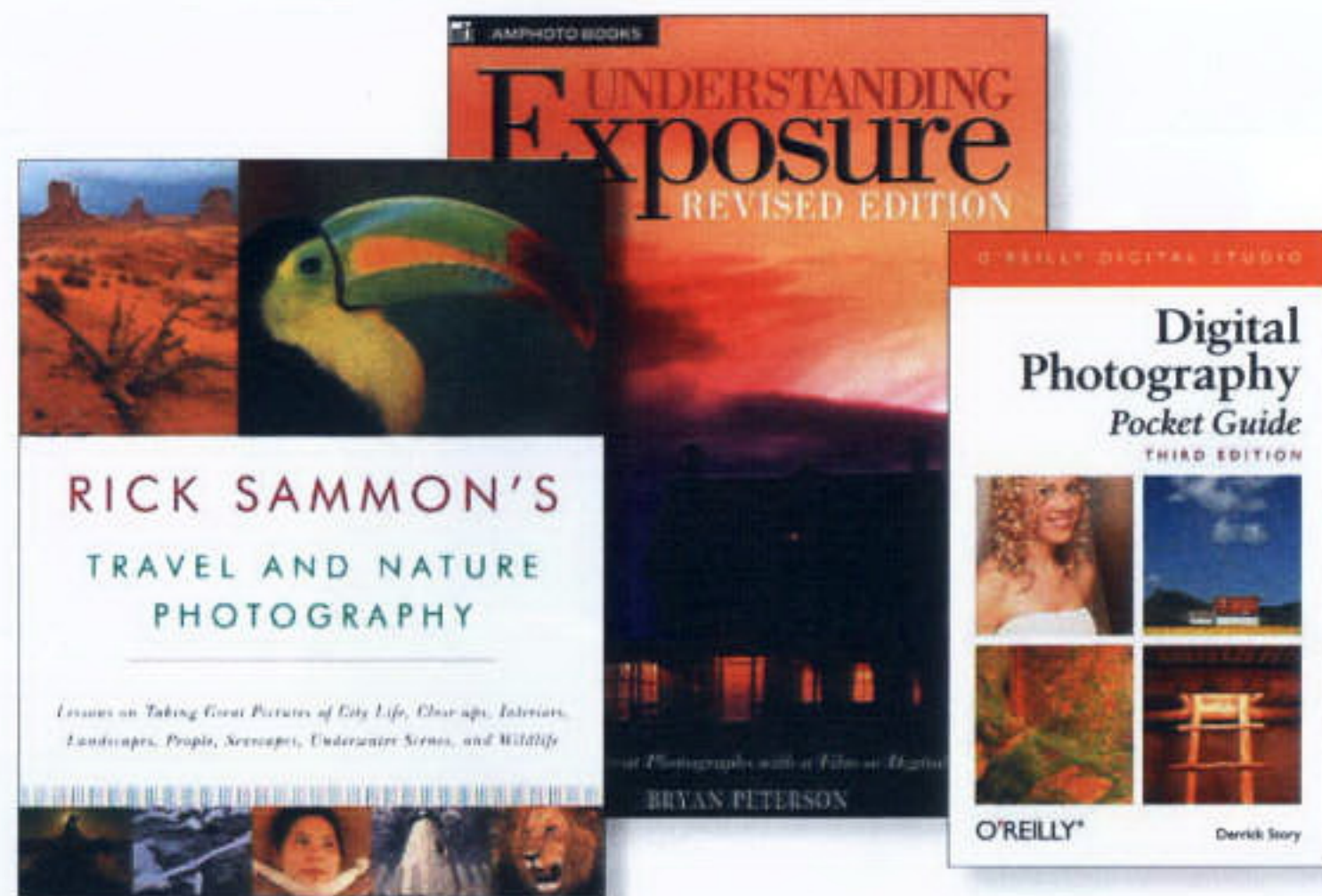


Za one koje zanima šta ja koristim od foto-opreme, evo kratkog pregleda: glavni aparat mi je Nikon D2X, a rezervni – Nikon D200. Na snimanja nosim tri Nikonova objektiv: 12–24 mm f/4 širokougaoni zum, 70–200 mm VR f/2.8 zum i 24–120 mm VR f/3.5 zum. Imam i makro zum objektiv 70–180 mm f/4.5. Koristim polarizatore, neutralne gradijentne filtre i UV filtre. To je to.

Koristim spoljni blic Nikon SB800 i imam tri spoljna diska. Uza se nosim jedan od dva Epsona, P-2000 i P-4000, a kao rezervni ponesem Rugged All-Terrain Hard Drive od 80 GB firme LaCie (kao moj drugi rezervni disk jer nosim ili P-2000 ili P-4000, nikada oba u isto vreme).

Imam Slik stativ od ugljeničnih vlakana, s kuglastom glavom Really Right Stuff BH-55 (majka svih kuglastih glava, ako mene pitate). Koristim pet memorijskih kartica SanDisk Extreme III CompactFlash (tri od 4 GB i dve od 2 GB). Svu navedenu opremu šetam naokolo. Najčešće je vučem u torbi s točkicama Pro Roller 1 firme Lowepro, a kada mi je dovoljna lakša varijanta, preko ramena nosim torbu Stealth Reporter D200 AW iste firme, i ona je sjajna!

## Knjige koje preporučujem



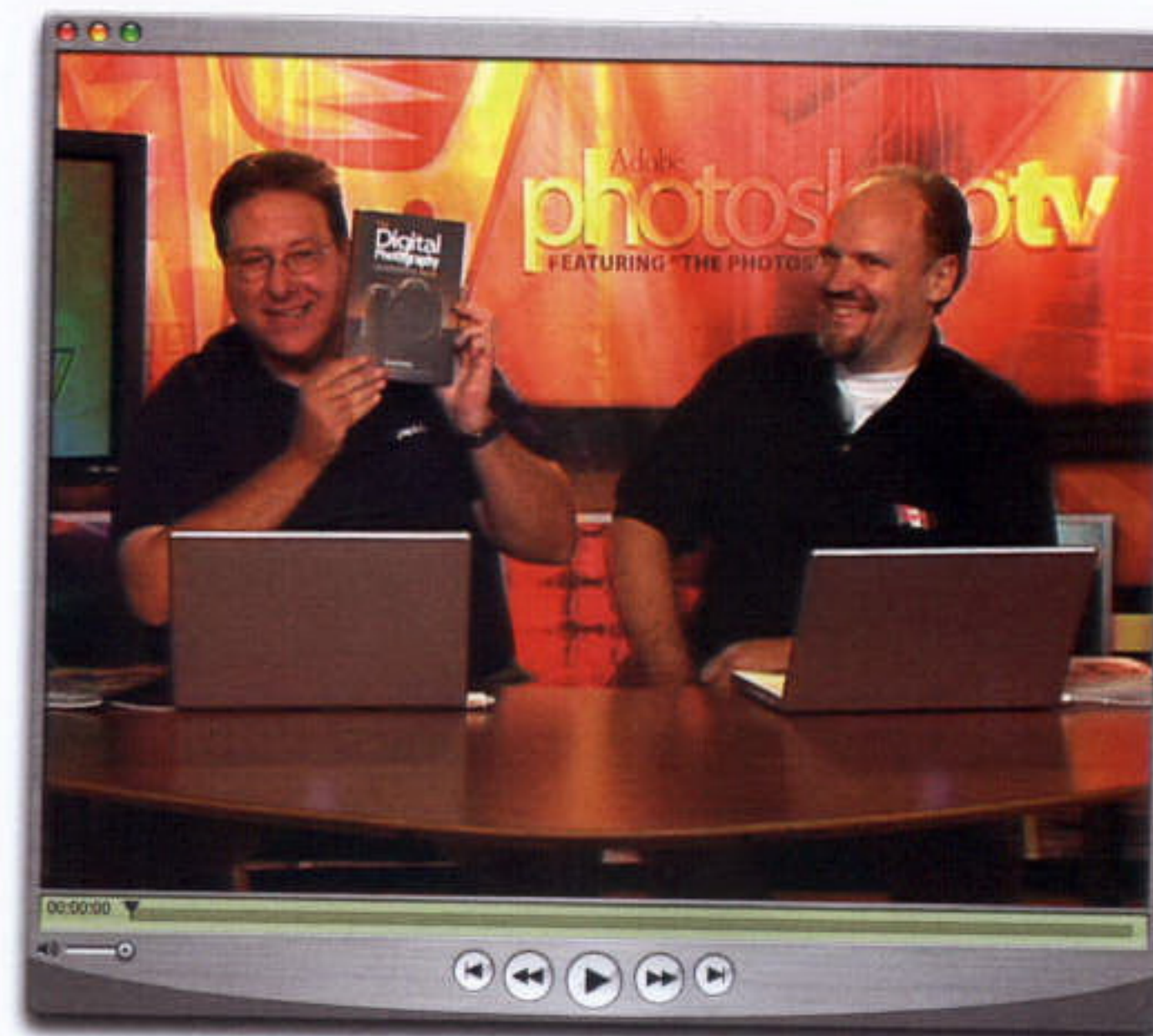
Nadam se da je ova knjiga u vama probudila želju da naučite više o umetnosti fotografije. Ako je tako, evo knjiga koje preporučujem (redosled je proizvoljan):

- (1) *Understanding Exposure: How to Shoot Great Photographs with a Film or Digital Camera*, Bryan Peterson
- (2) *Rick Sammon's Travel and Nature Photography*, Rick Sammon
- (3) *Digital Photography Pocket Guide, Third Edition*, Derrick Story
- (4) *Bill Fortney's Great Photography Workshop*, Bill Fortney
- (5) *Rick Sammon's Complete Guide to Digital Photography: 107 Lessons on Taking, Making, Editing, Storing, Printing, and Sharing Better Digital Images*, Rick Sammon

Ukoliko ste samo zaljubljenik u lepu fotografiju, preporučujem sledeće naslove:

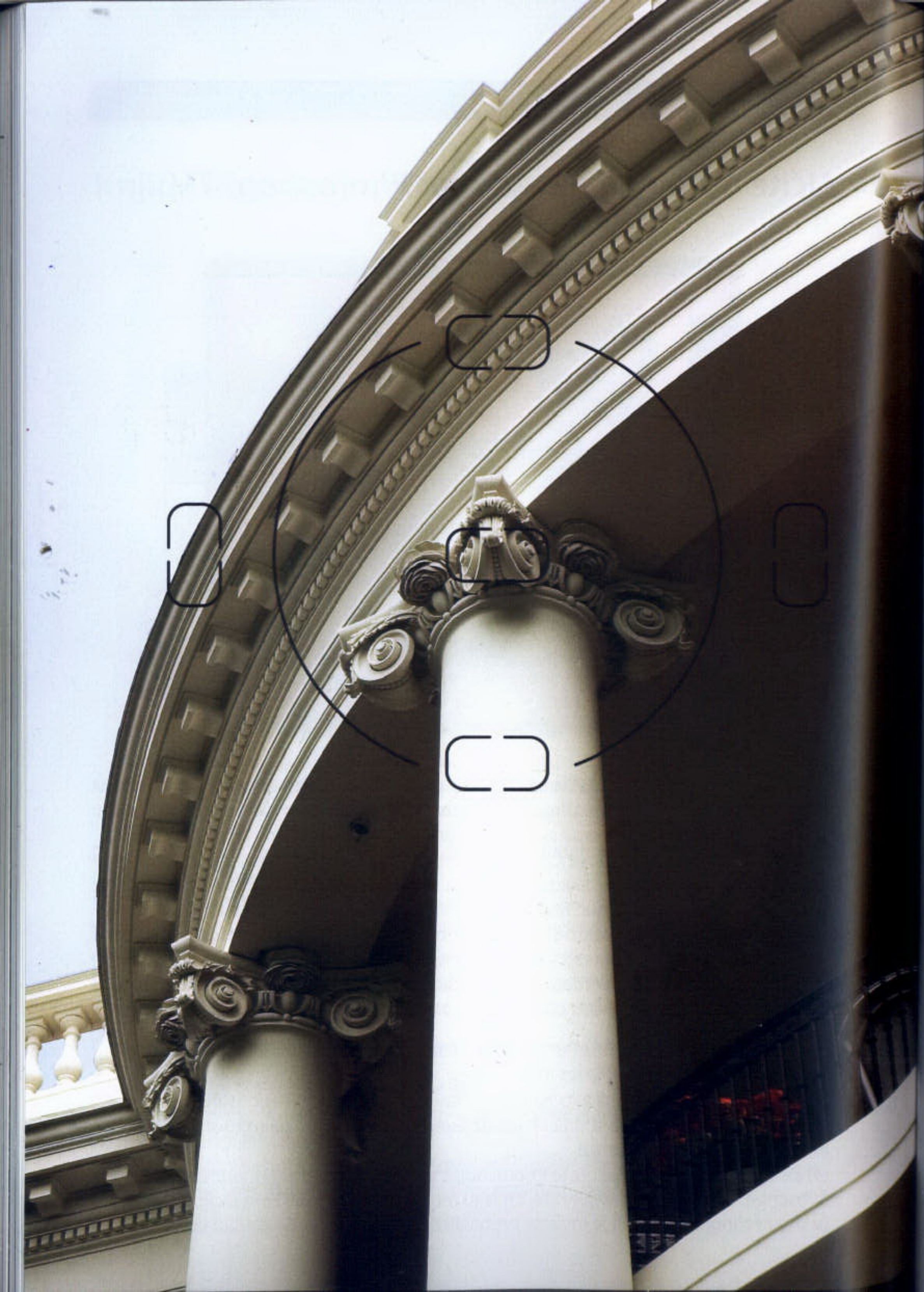
- (1) *America From 500 Feet!*, Bill i Wesley Fortney
- (2) *Golden Poppies of California: In Celebration of Our State Flower*, George Lepp
- (3) *Flying Flowers*, Rick Sammon
- (4) *Window Seat: The Art of Digital Photography and Creative Thinking*, Julieanne Kost
- (5) *Through the Lens: National Geographic's Greatest Photographs*, uredio Leah Bendavid Val

## Učite od mene na Adobe® Photoshop® TV



Ako želite da naučite više o Photoshopu i o obradi digitalnih fotografija, posetite *Adobe® Photoshop® TV* ([www.photoshoptv.com](http://www.photoshoptv.com)). To je polčasovna nedeljna video-emisija koju vodim zajedno sa svojim prijateljima (i dobrim poznavacima Photoshopa), Dejvom Krosom (Dave Cross) i Metom Kloskovskim (Matt Kloskowski). Svake nedelje izlažemo najnovije savete, postupna uputstva, novosti o Photoshopu i niz drugih zanimljivih stvari (npr. nagrade i takmičenja). *Adobe® Photoshop® TV* je besplatan, i možete ga gledati direktno na našoj Web lokaciji ili ga možete preuzeti i gledati na svom računaru ili iPodu (kao video potkast). U stvari, možete se besplatno prijaviti, pa će se emisija svakog ponedeljka automatski prebacivati na vaš računar, tako da je možete gledati onda kad vam odgovara. Evo kako da se prijavite:

- (1) Bez obzira na to da li koristite Windows ili Mac OSX, pokrenite Appleov besplatni program iTunes i idite na iTunes Music Store.
- (2) Pritisnite hipervezu Podcasts na levoj strani stranice iTunes Music Store.
- (3) U polje Search, levo na stranici Podcast, upišite „Photoshop“ pa pritisnite taster Return (PC: Enter) na tastaturi.
- (4) Za nekoliko sekundi naći ćete Photoshop TV. Pritisnite ga, a zatim pritisnite dugme Subscribe. To je sve – prijavljeni ste. Emisiju možete gledati u prozoru programa iTunes (u proizvoljnoj veličini), ili je možete prebaciti na svoj video iPod i gledati tamo.



## Poglavlje 11

# Recepti za dobijanje najboljeg snimka

## Jednostavni sastojci neophodni za sklapanje celine



Evo, dođosmo do kraja knjige, pa je vreme da vam otkrijem tajnu. Uopšte nemamo šanse da napravimo one zaista čudesne snimke (slične onima koje vidate u časopisima kao što je *Outdoor Photographer* ili *Shutterbug*). Razlog je sledeći: kada u cik zore stignemo na tu izvanrednu lokaciju za snimanje, u nadi da ćemo napraviti taj čuveni snimak koji uspeva jednom u životu, noseći toliko opreme da naši kiropraktičari spremno dežuraju čekajući naš poziv, ubrzo shvatamo da je prekasno – na tom mestu već se namestilo desetak fotografa i čekaju da se pojavi čarobno svetlo. Pošto su došli pre vas, jedino slobodno mesto na tom maleckom platou nalazi se iza njih, tako da će se na svakom vašem snimku naći ponešto od njihove opreme, pa će biti uništena i poslednja šansa da baš vi napravite taj najbolji snimak. Ipak, u ovom poglavlju se navode recepti za dobijanje dobrog snimka, tako da imam specijalan recept i za ovu situaciju. Baš kada se zlatno svetlo pojavi nad horizontom, neprimetno stavite stopalo među noge jednog od njihovih stativa, a zatim brzo povucite nogu, rušeći pri tom celu njihovu instalaciju. Dok se njihova hiljadama dolara vredna oprema obrušava na zemlju, spretno pritisnite daljinski okidač na svom aparatu i uhvatite taj neverovatan prizor dok zvuk slomljenog stakla odjekuje među liticama kanjona. Ah, to je, prijatelji moji, čaroban zvuk vašeg uspeha. A ako u daljini čujete prigušene jecaje, biće vam još slađe. Uživajte.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** voda je veoma mirna; kroz vodu se vidi jer ima vrlo malo odsjaja; ton je plavičast; svetlo i senke su veoma meki; uhvaćen je ceo pogled.

- (1) Ova vrsta svetla ne postoji u pet popodne – morate da ustanete rano i da već u pet ujutru budete na licu mesta i spremni za snimanje, neposredno pred izlazak sunca.
- (2) Da biste snimili potpuno mirnu vodu, takođe morate da slikate u zoru. Kada biste istu scenu snimali pri zalasku sunca, bilo bi vetra pa voda ne bi bila tako glatka.
- (3) Postavite stativ ne izvlačeći mu noge, tako da vam objektiv bude nisko, blizu kamenja, kako biste dobili zanimljiviji ugao snimanja scene (ne zaboravite, većina ljudi bi snimala iz stojećeg položaja – znači, dobili bi scenu onakvu kako je obično i vidimo, što je dosadno).
- (4) Da biste s površine vode uklonili refleksije kako bi se videlo kamenje, morate na objektiv staviti polarizacioni filter i okretati ga dok refleksija ne nestane kao magijom (tako je – polarizacioni filteri nisu namenjeni samo za nebo).
- (5) Upotrebite širokougaoni objektiv da biste dočarali širinu prostora. Ako imate zum od 18–80 mm, postavite ga na 18 mm (najšire za taj objektiv).
- (6) Koristite režim prioriteta blende i izaberite, na primer, otvor blende f/22 da biste postigli dobru oštrinu cele fotografije, od kamenja do planina.
- (7) Efekat „plavog jutra“ dodatno ćete pojačati na sledeći način: ako snimate u formatu JPEG, balans bele boje postavite na Fluorescent, napravite snimak i pogledajte ga na LCD ekranu. Ako snimate u formatu RAW, balans belog možete izabrati kasnije u Photoshopu.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** meko, prirodno svetlo; snimljeno naspram crne pozadine, vrlo blizu objekta. Ovakav snimak se dobija lakše nego što mislite.

- (1) Treba vam crna pozadina iza cveća. Ovo cveće je bilo u vazi, a na oko metar iza njega bio je postavljen crni karton. Još bolje je da upotrebite crni somot.
- (2) Visinu stativa morate podesiti tako da objektiv bude u nivou cveća. Svakako ne želite da snimate cveće odozgo, već u nivou očiju, pa stavite vaz u sto a zatim postavite stativ na istu visinu.
- (3) Koristite prirodno svetlo. Ovo cveće je bilo postavljeno na oko metar i po od otvorenog prozora na koje nije padalo direktno svetlo. Nemojte slikati pravo prema prozoru, nego sa strane tako da cveće dobija bočno svetlo.
- (4) Upotrebite makro objektiv ili zum objektiv da biste prišli sasvim blizu cveću. Kada koristite makro (ili zum), dubinska oštrina je automatski veoma mala, pa će cvet (ili cveće) u pozadini već biti zamućen, a upravo to i želite.
- (5) Otvor blende je bio f/5.6, što takođe maksimalno izoštrava objekat koji je najbliži aparatu, dok će sve iza biti zamućeno. Snimak je napravljen u režimu prioriteta blende (to je idealan režim za upravljanje dubinskom oštrinom). Kada snimate makro objektivom, dubinska oštrina je mnogo manja.
- (6) Da biste postigli maksimalnu oštrinu, morate biti maksimalno mirni; upotrebite trik s podizanjem ogledala, opisan u poglavlju 1.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** objekat ispunjava kadar po širini; ne vidi se nebo; odličan kontrast boja; zanimljiv položaj objekta.

(1) Prava zvezda ove fotografije su kontrastne boje – inače bi to bio samo još jedan snimak tipa „čamac u vodi“. Tog dana je u luci bilo mnogo čamaca, ali je jedino ovaj imao tako lepe, kontrastne boje. Bela boja i boja lososa naspram plave vode, stvaraju vizuelno zanimljivu sliku.

(2) Da biste imali ovakvo divno svetlo i meke senke, morate snimati ili u zoru ili u sumrak. Ovaj snimak je napravljen u sumrak, pa su zato boje tako žive (nije ih ispralo jako sunce).

(3) Da biste prišli ovako blizu čamcu, morate biti ili na drugom čamcu ili na obali, s dugačkim objektivom, gde sam ja bio kad sam ovo snimio. Na aparat stavite najduži zum objektiv i zumirajte tako da čamac skoro ispuni širinu kadra.

(4) Za dobijanje ovakve slike morate da koristite stativ iz dva razloga: (a) sumrak je i nema dovoljno svetla, pa ne možete da dobijete oštru fotografiju iz ruke, i (b) koristite dugačak objektiv. Što više zumirate, više će se pojačavati i najmanja vibracija i dobićete zamućene fotografije. Pri snimanju sa zumom u uslovima slabije osvetljenosti, morate koristiti stativ.

(5) Drugi bitan faktor za dobijanje ovakvih fotografija jeste kompozicija. To što je čamac gore a ne u centru slike, vizuelno je zanimljivo i usmerava pogled na objekat.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** fascinantna boja; jak kontrast između automobila i pozadine; kompozicija koja priča priču.

(1) Ovo je jedna od onih gradskih slika za koje treba stalno biti spreman. Kao što sam rekao u poglavlju 9, kada ste u gradu, snimajte u programskom režimu kako biste bili spremni da odmah reagujete. Tako vam neće iskočiti blic i upropastiti snimak, a moći ćete da snimate brzo, kao sa automatizovanim aparatom. Ovaj neočekivani snimak napravio sam dok sam se vraćao u hotel u Stokholmu. Bio je poslednji dan škole, pa su se mnogi maturanti vozicali po gradu u kabrioletima, veseleći se, mašući švedskim zastavama i slaveći svoj uspeh. Nosio sam aparat preko ramena a u ruci neke neverovatno ukusne krompiriće (dugačka je to priča). Dok sam pazio da mi ne ispadne nijedan krompirić, ovaj automobil se parkirao pored mene. Aparat mi je bio u programskom režimu, pa sam samo naciljao slobodnom rukom i napravio snimak. Da mi je aparat bio u režimu prioriteta blende (kao što je obično), na bih uspeo jer je automobil već posle nekoliko sekundi krenuo.

(2) Zahvaljujući tome što je u kadru samo deo vozačeve ruke, suvozačeve ruke i zastavice, fotografija priča priču. Šta oni rade? Zašto nose zastavice? Gde idu? Međutim, kompozicija bi bila još bolja da sam ostavio malo više mesta na levoj strani, ispred automobila, tako da on ima gde da ode.



## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** mirna voda; cvet u krupnom planu, ali očigledno nije makro snimak; relativno meko svetlo, ali dobro definisane senke.

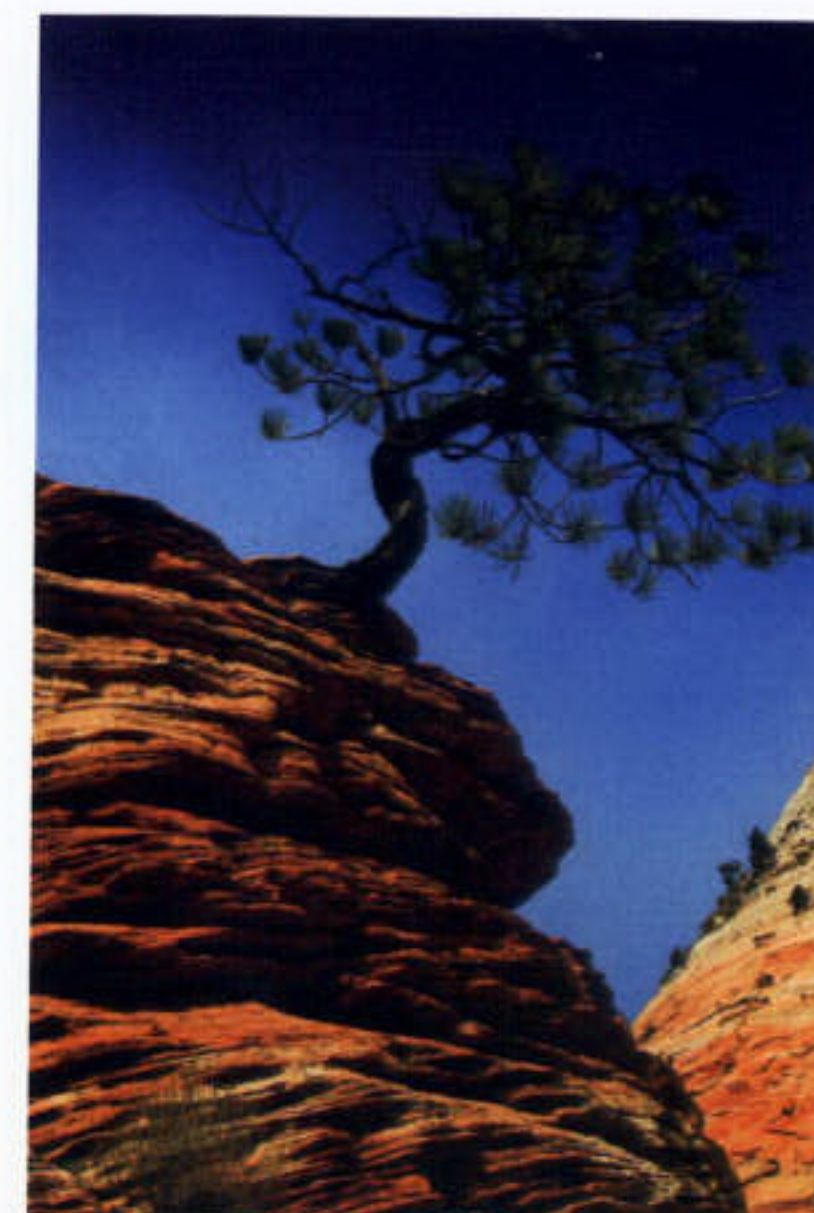
(1) Snimak je napravljen u senci na otvorenom (voda je bila u senci, pod nekim zaklonom). Zbog toga su senke prilično dobro definisane – na to zaklonjeno mesto dopiralo je dovoljno svetla da se zadrže senke. Da biste pravili fotografije poput ove – koju karakterišu žive boje i meko svetlo – potražite senku na otvorenom (ili slikajte po oblačnom danu tako da oblaci raspršuju svetlost).

(2) Upotrebite dugačak zum objektiv pošto cveće treba da što više ispuni kadar. U ovom slučaju, koristio sam zum od 300 mm, ali je to bila jedna od retkih prilika kada nisam imao stativ uza se. Pošto se objektiv od 300 mm obično ne može držati u ruci dovoljno stabilno da bi se dobila oštra fotografija, morao sam da improvizujem. Snimak sam napravio s mosta s kojeg se videlo to jezerce, pa sam objektiv oslonio na ogradu mosta kako bih stabilizovao aparat i ispalo je odlično. Kada nemate stativ ili žurite, oslonite aparat (ili objektiv) na bilo šta stabilno.

(3) Na snimku je sve iste dubine (nema prednjeg plana i pozadine – sve je na podjednaku rastojanju od aparata). Za izradu ovakvog tipa fotografije, gde je sve izoštreno i na istom rastojanju, odgovara blenda f/11.



## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** snimate dobro poznati objekat (kao ovo usamljeno drvo u Nacionalnom parku Zion) na oštrom, direktnom svetlu; ima iznenađujuće tople boje za snimak napravljen na podnevnom suncu.

(1) Ponekad morate da napravite snimak u uslovima osvetljenja koji nisu idealni (prolazio sam kroz Zion na putu ka drugoj lokaciji, pa sam morao da biram – ili da snimam pri nepovoljnom svetlu ili da ne snimam uopšte). U slučajevima poput ovog, namestite polarizacioni filter i okrećite ga dok isprano, beživotno nebo ne postane plavije.

(2) Napravite kompoziciju koja će snimak učiniti zanimljivijim. Ljudi koji slikaju automatizovanim aparatima verovatno bi centralizovali drvo. A vi hoćete da kadrom dominira stena ispod drveta, ili da dominira nebo. Na prikazanom snimku dominira stena, ali sam napravio fotografije obe vrste – na nekima je uhvaćeno dosta plavog neba iznad drveta, a drvo je bilo sasvim nisko u kadru, a na drugima, slično kao na ovoj, drvo je bilo blizu vrha dok su u donjem delu dominirale stene. Izabrao sam da prikazem ovaj snimak, zato što mi deluje zanimljivije od monotonog, plavog neba bez oblaka.

(3) Snimajte u režimu prioriteta blende i podesite blendu na f/11, što je odličan otvor blende kada hoćete da dobijete zaista oštru sliku i da nijedan deo slike ne bude vidljivo defokusiran. To je otvor blende za koji ne treba mnogo da mozgate. Isto važi i za f/8.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



**Karakteristike ovog tipa fotografije:** meko, usmereno svetlo; vizuelna privlačnost ostvarena kompozicijom; slikano bez blica, pa koža ima prirodan ton.

- (1) Postavite osobe na 2–2,5 metra bočno od otvorenog prozora kroz koji dolazi prirodno svetlo. Najbitnije je da prozor nije osvetljen direktnom sunčevom svetlošću, kako bi svetlo bilo meko. Nemojte koristiti blic – neka prirodno svetlo obavi posao.
- (2) Stavite aparat na stativ. Mada ima prirodnog svetla, ono je slabije nego što mislite, pa vam treba stativ da biste dobili potrebnu, maksimalnu oštrinu.
- (3) Osobe treba da stoje tako da im svetlost dolazi s jedne strane (u ovom slučaju, svetlo dolazi kroz prozor desno od mlade).
- (4) Izoštrite oči osoba koje slikate (u ovom slučaju, mladine oči); ako mladine oči nisu izoštrene, možete slobodno da bacite sliku.
- (5) Slikajte u režimu prioriteta blende, s otvorom blende f/11, koji je idealan za portrete.
- (6) Pošto otac i mlada nisu u samom centru slike, dobili ste snažniji i vizuelno privlačniji portret. Pomerite ih malo ulevo ili udesno, samo da ne budu baš u sredini.
- (7) Odsjaj koji ih okružuje dodat je u Photoshopu. Detaljan opis postupka potražite na adresi [www.scottkelbybooks.com/glow](http://www.scottkelbybooks.com/glow).

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



**Karakteristike ovog tipa fotografije:** glatka, svilenkasta voda; uzbudljivo nebo; oštri detalji i ispred i pozadi; kontrast boja neba i vode.

- (1) Da biste dobili ovakav snimak, na kome voda deluje svilenkasto, treba da se sklopi mnogo delića. Prvo, morate snimati pri veoma, veoma slabom svetlu (pre izlaska sunca ili posle zalaska – prikazana fotografija je snimljena jedan sat nakon zalaska sunca) zato što morate ostaviti otvoren zatvarač dovoljno dugo (10 sekundi ili duže) tako da talasi mogu da dođu i odu dok je zatvarač otvoren – od toga potiče svilenkasti izgled vode. Kada je zatvarač otvoren toliko dugo, obično je nebo na snimku potpuno izbeljeno. Zbog toga i snimate toliko vremena posle zalaska sunca – kako bi nebo bilo što manje osvetljeno – ali ne brinite, dugačkom ekspozicijom ćete uhvatiti to malo svetla, i dobićete snimak sličan prikazanom. Ako imate neutralni gradacioni filter, upotrebite ga za zatamnjenje neba kako ne biste morali čekati dugo posle zalaska sunca da biste napravili snimak.
- (2) Postavite aparat u režim prioriteta zatvarača, podesite ekspoziciju na 10 sekundi, i napravite probni snimak kako biste videli da li je tlo dovoljno svetlo (nebo neće biti problem). Aparat će automatski izabrati odgovarajući otvor blende.
- (3) Ako vaš aparat ima funkciju smanjivanja šuma pri dugim ekspozicijama, uključite je pre nego što okinete kako bi se smanjio nivo šuma na tamnijim delovima slike.
- (4) Postavite stativ sasvim nisko pri zemlji (nemojte mu izvlačiti noge), i upotrebite daljinski okidač ili samookidač da biste smanjili drmanje aparata.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** cvet ispunjava kadar; pozadina je zamućena; kontrastne boje; vizuelna privlačnost postignuta kompozicijom.

- (1) Snimajte zum objektivom – upotrebite svoj najjači zum kako biste prišli sasvim blizu i popunili kadar cvetom. Ovo je snimljeno objektivom od 200 mm, a cvet se nalazio oko metar od mene, u bašti.
- (2) Snimajte na visini cveta. Postavite stativ tako da ste u nivou s cvetom (ne zaboravite, cveće nemojte slikati odozgo); moraćete da kleknete (štitnici za kolena su korisni kada se snima iz tog položaja – voleo bih da sam ih tog dana poneo).
- (3) Snimajte u režimu prioriteta zatvarača i izaberite najmanji f-broj za dati objektiv (u mom slučaju, to je bilo f/5.6) da bi cvet bio izoštrjen a pozadina mutna.
- (4) Budite strpljivi. Video sam pčele kako lete od cveta do cveta, pa sam sa podešenom oštrinom sačekao da jedna sleti na cvet i okinuo.
- (5) Snimak je napravljen na prirodnom svetlu. Prilično je mek zato što je sunce upravo bilo zašlo iza belih pahuljastih oblaka, što je odlično za snimke cveća jer oblaci raspršuju grubo, direktno svetlo. Stativ sam postavio tek kad je sunce zašlo iza povećeg oblaka. Znači, isplati se čekati – da svetlo bude kako treba i da pčela sleti na cvet.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



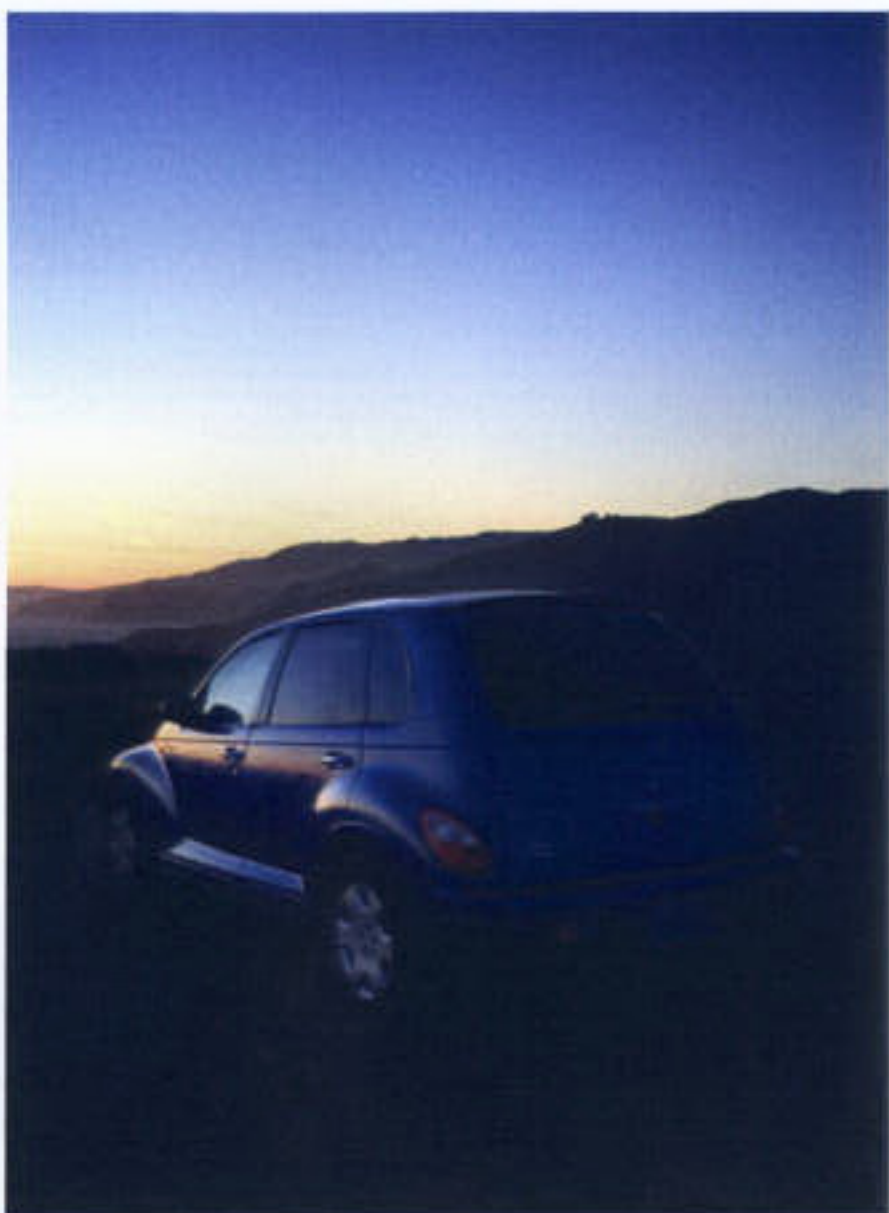
SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** lepo svetlo; žive boje; meke senke; pokret koji doprinosi uzbuđenosti i privlačnosti snimka.

- (1) Da biste na fotografiji uhvatili pokret, morate snimati s dužim ekspozicijama tako da zatvarač bude otvoren dovoljno dugo kako bi svako kretanje uhvatio kao zamućenje. Pri tako dugim ekspozicijama, obavezno morate koristiti stativ kako bi drugi delovi fotografije ostali oštri.
- (2) Bogate, žive boje i meko svetlo dobićete ako budete snimali kasno popodne, dok je sunce nisko na nebu, ili u senci na otvorenom prostoru – na prikazanom snimku bilo je i jednog i drugog. Ako pogledate bolje, primetićete da sunčeva svetlost dolazi zdesna (kao što se vidi na licu pevača), i ona donekle pojačava dramski efekat. Svetlo je inače veoma meko pošto je snimak napravljen pored zgrade tako da je najveći deo scene bio u senci. Uzgred, možda ste pomislili da direktno sunčevo svetlo čini da boje postanu življe, ali je upravo suprotno – na takvom svetlu, boje deluju isprano.
- (3) Snimak poput ovog možete napraviti u režimu prioriteta blende, uz blendu f/11 (sigurno je sigurno), i pri slabijem svetlu kasnog popodneva/rane večeri; aparat će automatski podesiti dovoljno dugačku ekspoziciju da bi se na fotografiji naglasio pokret.



## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** savršeno svetlo koje se reflektuje na boku automobila; predivno svetlo na nebu; snimak zalaska sunca koji nije samo to.

- (1) Snimajte širokougaonim objektivom, i okrenite aparat vertikalno (portretna orijentacija) da biste uhvatili i objekat (u ovom slučaju automobil) i dovoljno neba kako bi snimak bio vizuelno privlačan. Prikazani snimak je napravljen zum objektivom od 24–120 mm, pri žižnoj daljini 24 mm.
- (2) Da biste napravili ovakvu fotografiju, snimajte u zoru, ili u sumrak (prikazani snimak je napravljen u sumrak, odmah pošto je sunce zaronilo u okean, u marini preko puta San Franciska).
- (3) Pri ovako slabom svetlu, morate slikati sa stativa da biste dobili oštru fotografiju.
- (4) Kadrirajte snimak tako da objekat (automobil) bude u donjem delu, a ne na sredini. Tako će fotografija biti zanimljivija i neće izgledati kao da je snimljena nemarno.
- (5) Ostaje još da pozicionirate aparat tako da najbolje iskoristite refleksiju na bočnoj strani kola. Sav posao obavlja to čarobno svetlo – vi samo čekate pravi trenutak da pritisnete daljinski okidač (na slabom svetlu kao što je ovo, koristite daljinski okidač ili samookidač da biste smanjili drmanje aparata i dobili oštriju sliku).

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** neuobičajen ugao; odličan kontrast boja; zanimljiva kompozicija.

- (1) Za ovakav snimak, morate slikati pod vrlo malim uglom; upravo zbog toga je ova fotografija zanimljiva – taj ugao se ne viđa često zato što bi prosečan fotograf snimio scenu iz stojećeg položaja (bio sam okružen fotografima koji su radili upravo to). Ova scena je snimljena ispred prodavnice lamborginija. Da bih napravio ovaj snimak, držao sam aparat u ruci i sedeo nasred ulice, dok je moj drugar pazio da me neko ne udari.
- (2) Da bi crvena kola u sredini bila potpuno oštra, a sva ostala sasvim malo zamućena, snimajte u režimu prioriteta blende, izaberite mali f-broj (u mom slučaju to je bilo f/5.6), i koristite zum objektiv (ovo je snimljeno zumom od 18–200 mm, sa objektivom podešenim na 180 mm). Žuti automobil u prednjem planu zamućen je zato što tako funkcioniše dubinska oština: 1/3 oblasti koja se nalazi ispred izoštrene oblasti (crvenog automobila) i 2/3 oblasti koja se nalazi iza izoštrene oblasti, biće neoštre.
- (3) Ova fotografija je dobra iz još jednog razloga – to je krupan plan, koji ostavlja dodatne detalje priče (ostale automobile) van kadra.
- (4) Ostalo se svodi na sreću da se naiđe na kolonu jarko obojenih lamborginija po oblačnom danu.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** boje; vizuelno privlačna unutrašnjost prozora; kompozicija koja prikazuje detalje.

- (1) Ključ ovog snimka je kompozicija napravljena u tražilu. Ne pokušavajte da slikom obuhvatite celu zgradu ili ceo zid. Fotografija je zanimljiva baš zato što nije obuhvaćeno sve – pokazujete samo jedan detalj zgrade, koji ukazuje na celinu. Uz to, pošto ste prišli sasvim blizu, nameće se pitanje: „Šta se krije iza tog prozora? Ko je stavio te stvari tamo? Šta se nalazi u plavim kutijama?“ Ovakva fotografija nagoni posmatrača na razmišljanje. Takođe, prozor nije u samom centru slike, već je pomeren ulevo, što doprinosi vizuelnoj zanimljivosti.
- (2) Da biste u gradu snimili prozor poput ovog, trebaće vam zum objektiv (za prikazani snimak korišćen je zum od 18–200 mm, sa žižnom daljinom od oko 100 mm).
- (3) Snimak možete napraviti u programskom režimu, čime prepuštate aparatu da sve obavi sam (kao što sam ranije pomenuo, programski režim često koristim pri snimanju u gradu kako bih mogao da brzo uhvatim neku scenu a da ne moram ništa podešavati).
- (4) Polarizacioni filter će smanjiti odsjaj pa ćete bolje videti kroz staklo.
- (5) Gradski život je obično teško snimati sa stativa jer ti snimci treba da budu spontani; ako postavite stativ negde u centru grada, jedina spontana stvar koja će se verovatno desiti jeste pojava službenika obezbeđenja, pa je bolje da snimate iz ruke.

## Recept za dobijanje fotografije ovog tipa



SCOTT KELBY

**Karakteristike ovog tipa fotografije:** klasičan snimak zalaska sunca, ali nije napravljen klasičnom metodom.

- (1) Upotrebite najjači širokougaoni objektiv koji imate (prikazani snimak je napravljen zum objektivom od 12–24 mm, sa žižnom daljinom podešenom na 12 mm kako bi se dobila najveća širina).
- (2) Snimak je dobar zato što linija horizonta nije u samom centru (kao što je obično na slikama nedovoljno upućenih fotografa). Kada pravite ovakav snimak, odlučite se šta hoćete da istaknete: plažu ili nebo. U većini slučajeva, pošto ipak slikate zalazak sunca, neka nebo bude glavno. To ćete postići postavljanjem linije horizonta u donju trećinu slike (kao što je gore prikazano). S druge strane, većina ljudi koji slikaju zalazak sunca, uopšte ne prikazuju plažu – toliko ih privlače sunce i horizont da se na njihovim snimcima vide samo more i nebo. Međutim, ako kadrirate tako da se vidi i delić plaže, posmatraču će delovati bolje i pričaće priču.
- (3) Režim snimanja nije važan zato što ne postoji važan objekat koji treba izoštriti – najčešće želite da sve bude u fokusu, pa možete koristiti programski režim ili režim prioriteta blende, uz otvor blende od f/8 do f/16, i cela slika će biti izoštrjena.
- (4) Znam, ovo sam rekao već zilion puta, ali evo opet: pošto je osvetljenje slabo, obavezno koristite stativ.